

AKIMIRKA. 50 METŲ

Kauno Politechnikos instituto
Elektrotechnikos fakulteto
IX-osios (1958 m.) inžinierių laidos
penkiasdešimtmetis

2009

Įžanga

2008 metų birželio 14 diena. Kauno Technologijos universiteto aula, buvusi Kauno Politechnikos instituto Pirmųjų rūmų didžioji auditorija. Elektrotechnikos fakulteto IX inžinierių laidos (1958 m.) jubiliejinis penkiasdešimtmečio susitikimas. Daugeliui tai pirmasis per tą praėjusią amžiaus pusę bendras kurso susitikimas. Susirinko, deja, ne visi. Iš gyvųjų pasaulio jau buvo pasitraukę apie trečdalis anuometinių absolventų. Iš rusakalbių grupės dalyvavo vienintelė Lilija Stasiūnas – Baculo. Kai kuriems atvykti sutrukdė sveikatos problemos.

Išklausėme keturių akademinių grupių istorikų pateiktas apžvalgas, atvirai pabendraavome prie pietų stalo. Vis vien liko nespėjusių viešai prisistatyti, gal net atpažinti vienas kitą. O įvykis buvo ne eilinis, ypatingas, taip kalbėjo visi susirinkę. Todėl organizatoriai nusprendė susitikimą pratęsti netiesiogiai, mūsų kartai įprastu būdu – knygoje. Susitikimo organizatoriai tapo leidėjais. Visiems kolegoms išsiuntėme sekančio turinio laišką:

„*MIELAS KOLEGA!*“

Atrodo, visai neseniai buvome susirinkę Kaune paminėti studijų baigimo penkiasdešimtmetį, bet laikas skuba, skaičiuoja dienas ir mėnesius, o greitai pradės skaičiuoti ir metus, jie negailestingai išdildys ir tą dieną, kaip ir daug ką, sutiktą ir praeitą...

Manome, kad šis susitikimas buvo kiekvienam mūsų vienas šviesesnių įvykių pastarajam gyvenimo tarpsnyje. Todėl būtų gaila leisti išnykti iš atminties šio įvykio detalėms, kolegų pasisakymams, taip pat ir savo išsakytoms ar neišsakytoms mintims.

Siūlome paruošti leidinį, kuriame tilptų viskas, ką išgirdome susitikime, o taip pat jis galėtų būti tribūna, kurioje atsirastų vieta kiekvieno iš mūsų autografiui, savotiškam *Credo*, inspiruotam ne vien šio susitikimo... Tai galėtų būti trumpa išpažintis, atpasakoti įvykiai, nulėmę gyvenimo posūkius, galiausiai, prisiminta gyvenimo tėkmė, autentiška, nepakartojama. Visa, kas parašyta iš širdies, sudomins skaitytojus. Įdėtume kiekvieno parinktas nuotraukas. Be abejo, knygoje tilps ir saviškių padarytos susitikimo nuotraukos.

Tikime tokio leidinio, kuris tarsi į pėdą surištų dar gyvus kolegas, tik ką paminėjusius savo studentišką jaunystę, sėkmę. Tad

kviečiame prisidėti ir kibti į darbą!

Leidinio rengėjas ir redaktorius – T. Sinkevičius, medžiagą leidiniui renka E. Čepė, S. Kutas, A. Laužadis ir kiti leidėjų grupelės nariai.

Mielas kolega, šio sumanymo sėkmė priklausys nuo kiekvieno iš mūsų.

Linkime kūrybinės sėkmės!

2008 10 14 *50-mečio susitikimo org. grupė*

Ne visi galėjo išdėstyti savo prisiminimus popieriuje, bet jų mintis galima nujauti pagal analogiją. Viena karta, vieni likimai. Ši knygelė tai primins. Manau, kad šio kurso absolventų gyvenimo keliuose atsispindi daugumos sovietinio laikmečio lietuvių inteligentų likimas. Buvo ir tiesioginių represijų ir moralinio pažeminimo, nekalbant apie visuotiną įvairių funkcionierių diktatą. Todėl visi iki vieno ėjom į šimtą tūkstantinių mitingų, stojom prieš okupantų tankus ir automatų vamzdžius, o atgavus Lietuvos nepriklausomybę dauguma mūsų aktyviai įsijungė į jaunos valstybės, jos ūkio kūrėjų gretas. Autentiškais istorinių įvykių dalyvių pasakojimais ši knyga gali sudominti ne vien kolegas, bet ir daugiau bendraamžių bei jų atžalas. Juolab, kad rašiniai joje yra labai įvairūs: nuo lyrinių iki publicistinių, kai kuriuose netgi atsiliepiama į karštas nūdienos aktualijas.

Redaktorius

I dalis

Susirinkimas – 50

(2008 06 14)

Susirinkimo atidarymo žodis

Mieli kolegos!

Su dideliu pasitenkinimu sveikinu jus susirinkus čia, išsaugojusius tam dalį sveikatos ir energijos, o svarbiausia – sugebėjimą domėtis istorija ir džiaugtis gyvenimu.

Kai pakviečiau vieną pesimistiškai nusiteikusį kolegą į šį susitikimą, jis paprašė išsakyti bent tris priežastis, kodėl turėtų... Pamažytim apie tai kartu.

Mūsų amžiaus žmonėms būna, kad tave užkalbina kažkur matytas žmogus, bet negali prisiminti, kas jis toks. Prakalbus dažnai tarsi šydas nukrenta: brač, tai juk senas mano bičiulis!

Tikriausiai ir dabar mus aplankė tas jausmas: susirinkusieji šioje auloje tarytum kažkur matyti, bet kada, kur?.. Viena priežasčių čia susirinkti – vėl susipažinti, po 50 metų.

Kai tuomet išlakstėme iš čia į visas puses, tarsi po supernovos sprogo, manėme, kad gyvenimas visad eis tiesia linija – pirmyn, aukštyn... Deja, gyvenimas turi savo logiką, jis suka ratu. O kiek-

vienam tas ratas kitoks. Žingeidu sužinoti apie tai – kaip susiklostė gyvenimai, daug ką suprasim iš išvaizdos ir kalbos, o svarbiausia – išklausysim autentiškus pasakojimus. Be to grupių istorikai išdėstys savo nuomonę apie akademinės grupės draugų gyvenimus.

Ar tai ne svari priežastis – daugiau sužinoti vienas apie kitą.

Susirinkome čia ir tam, kad grįžtume į anuos laikus. Mes juk idealizuojame praeitį ir savo vietą joje. Iš tikrųjų, šiais koridoriais mes laigėme, alkani ir pasišiaušę, o per sesiją vaikščiodavom ypač atsargiai, kad koku staigesniu judesiu neišbarstytume per naktį prisirinktų žinių... Smarkiau prisimerkime ir pamatysime. Sukluskime – gal šiose sienose dar skamba dekanas Matulionis garsiai dėstomas matematikos pradžiamokslio tezės... Tad prisipažinkime ar nesijaučiame – ar nepajutome dabar atjaunėję? Kai kas tai laikys subjektyviu jausmu. Bet mokslas įrodė, kad tai objektyvu – atsidūręs aplinkoje, menančioje gerą praeitį, žmogus kažkiek atjaunėja, visos jo funkcijos geriau veikia. Pritaikius mokslinį metodą – interpeliaciją, o gal ekstrapoliaciją, nesunku įrodyti, kad pakankamai ilgai sekdamas senais pėdsakais gali tiek atjaunėti, kad gausi pradėti savo gyvenimo ratą antrą kartą. Aš pats tuo smarkiai abejoju, nes nei vienam mano pažįstamų

taip nenutiko, o ir literatūroje aprašytas vos vienas toks atvejis – kaip senioras Faustas ne tik atjaunėjo, bet ir „pakabino“ jauną gražuolę Margaritą.

Kuomet sutinku pagyvenusį žmogų, susikūpinusį, įbedusį akis į žemę, suprantu – jis ieško jaunystėje paliktų pėdsakų, su viltimi, su didele viltimi...

Galėtume ir mes daug kartų atvykti į šią vietą, paieškoti pėdsakų grindyse arba aidų sienose, bet niekad jau nebus šiandienos efekto – juk toje pačioje vietoje ir su ta pačia kompanija...

Štai ir trys priežastys pesimistui dėl susitikimo 50-čio proga: susipažinti, sužinoti, paieškoti jaunystės...

Dabar pereisim prie rimtosios dalies. Susirinkom ne visi. Jau niekad neišvysime apie trečdalio savo kolegų. Grupių istorikai primins jų vardus, o dabar juos pagerbkime tylos minute.....

Dėl darbotvarkės.

Universiteto atstovas, mūsų rezidentas jame profesorius Albertas Nargėlas tars žodį.

Keturi mėgėjai istorikai papasakos, ką žino apie grupių kolegas. Tai Česlovas Jocius, Almantas Laužadis, Edmundas Čepė, Saulius Kutas. Būtų smagu iš Lilijos išgirsti, ką ji žino apie penktosios grupės žmones.

Vėliau charakteringesnių profesijų atstovai ekspromtu papasakos apie savo patirtį. Tai galėtų būti Šochotas, Zanevičius ir kiti.

Truputį pasižvalgę po senuosius Pirmus rūmus nuvyksim į kavinę OLIVE, kur paklausysim visų, norinčių atlikti išpažintis.

Česlovo Jociaus pranešimas apie 51/9 grupę

Su didžiausiu malonumu sveikinu visus čia susirinkusius KPI elektrotechnikos fakulteto 1958 m. laidos kurso draugus pažymėti mūsų gražiausių gyvenimo ir darbo metų auksinį jubiliejų. Čia susirinkome patys laimingiausieji. Laimingiausieji todėl, kad dar galime atvykti, puikiai suprantame šio ypatingo jubiliejinio susitikimo prasmę ir svarbą, norą vienas kitą pamatyti, pasikalbėti ir kartu nuskristi į mūsų jaunystės dienų prisiminimus.

1958–2008 metų laikotarpyje sutilpo visas mūsų gražiausias ir darbingiausias gyvenimas: pradėjome dirbti, toliau tobulėjome, kėlėme kvalifikaciją, kūrėme šeimas, auginame atžalas, džiaugėmės anūkais, o laimingiausieji ir proanūkiais. Šiandien jau visi esame pensijinio amžiaus, žemiškojo gyvenimo finišo tiesiojoje, o kai kurie jau ir finišavo.

1958 metais 51/9 grupėje aukštojo mokslo diplomus gavome 22: viena mergina ir 21 vyrukas.

Šiandien auksinio jubiliejaus minėjime dalyvaujame 10: 1 moteris ir 9 vyrai. Neatvyko 8. Iš jų 6 be svarbios priežasties: tai **Bagdonavičius, Barzda Bradauskas, Ivanauskas, Liepuonis, Nogis (Navickas), Šimkevičius**. Su grupės ideologinio darbo vadovu **Tautvydu Sinkevičium** bei profsajunginio darbo vadovu **Jurgiu Pesecku** aplankysime juos namuose ir priminsime, kad sekančiuose susitikimuose būtinai dalyvautų.

Grupės karo prievolinkai 1957 metais. Pirmoje eilėje: Č. Jocius, A. Kaklauskas, J. Kalamickas, L. Bagdonavičius, A. Linartas; antroje eilėje: R. Navickas (Nogis), J. Peseckas, P. Šimkevičius, A. Nargėlas, G. Gudynas, A. Šakėnas, P. Liepuonis, P. Matelionis, A. Morėnas, T. Sinkevičius

Du nedalyvauja dėl svarbios priežasties: **Jakovas Kalamickas** – gyvena Izraelyje ir **Algis Kučinskas** – jis kažkur dingo be žinios. Keturi iškelia vė į amžinybę ir visuomet liks mūsų atmintyje:
Alfonsas Kaklauskas,
Algis Šakėnas,
Povilas Matelionis,
Algimantas Baikštys.

Visų grupės susitikimų aktyviausieji dalyviai **Marija Stonytė, Sinkevičius, Peseckas, Nargėlas, Gudynas, Linartas, Morėnas, aš.**

Ką nuveikė 51/9 grupės inžinieriai, kiekvienas apie savo pagrindinius darbus ir veiklą aprašė **T.Sinkevičiaus** 2005 m. išleistoje knygelėje „Rytas. Vakaras. Gyvenimas“. Joje apie kiekvieną mūsų galima sužinoti daugiau.

Grupė tuo po Instituto baigimo. Pirmoje eilėje: P. Šimkevičius, A. Nargėlas, M. Stonytė, Č. Jocius, L. Bagdonavičius, J. Kalamickas; antroje eilėje: G. Gudynas, T. Sinkevičius, J. Peseckas, R. Barzda, S. Šimakauskas, Z. Gelumbauskas; trečioje eilėje: A. Linartas, P. Matelionis, P. Liepuonis, A. Morėnas, A. Kaklauskas, A. Kučinskas; ketvirtoje eilėje: A. Baikštys, R. Navickas, A. Ivanauskas, A. Šakėnas

Šiandien apie grupės inžinierių veiklą apžvelgsiu tik trumpai.

Pirmiausiai apie grupės vienintelę moterį **Mariją Stonytę**. Ji 32 metus paskyrė darbui projektavimo organizacijose, projektavo 0,4 – 10 kV elektros tinklus. Tuomet projektavimas buvo sunkokas, nes nebuvo topografinių planų, transporto, tekdavo daug kilometrų nužingsniuoti pėstute.

Užaugino du sūnus, kurie jai padovanojo 7 anūkus. Manau, nesuklysiu, kad tai grupės rekordas. Marytė aistringa kelionių mėgėja,

aplankė daug valstybių – tarybiniais laikais automobiliu, o nepriklausomoje Lietuvoje su turistinėmis grupėmis.

Net penki iš grupės dirbo mokslinį darbą: **A.Nargėlas, R.Nogis (Navickas), S.Šimakauskas, L.Bagdonavičius, A.Ivanauskas.**

A.Nargėlas mokslinę veiklą elektros sistemų katedroje užsiiminėjo jau studijų metais, jos nenutraukė ir studijas baigęs. Jo moksliniai darbai 1967 metais buvo pažymėti Lietuvos TSR valstybine premija, keliais Liaudies ūkio laimėjimų parodos medaliais. 1967 m. apgynė technikos mokslų kandidato disertaciją. 1968 metais – KPI elektros sistemų katedros docentas, 1974–1984 m. – katedros vedėjas, nuo 2003 m. – katedros profesorius. Jo mokslinė veikla tokia ilga ir didelė, kad visko ir neišvardinsi.

Užaugino vieną sūnų.

G.Gudynas pradėjo dirbti Panevėžio elektros tinkluose elektrotechnikos laboratorijoje, o netrukus ir vadovauti transformatorių remonto dirbtuvėms. Vėliau tapo gamybinio – techninio skyriaus viršininku. Nuo 1965 iki 1969 m. jam patikėtos įmonės vyriausiojo inžinieriaus pareigos, vėliau pavaduotojo. 1971–1976 m. darbas Panevėžio elektros tinklų rajono viršininku galutinai užgrūdino ir jis grįžo į anksčiau vyriausiojo inžinieriaus pavaduotojo pareigas. Iš šių pareigų ir išėjo į pensiją, Panevėžio elektros tinklams paskyręs virš 41 savo gyvenimo metų. Tačiau ir būdamas pensijoje dirbo. 2004 m. išleido knygėlę „Panevėžio miesto elektrinei – 80“.

Užaugino sūnų ir dukrą, turi 4 anūkus.

A.Linartas gavo paskyrimą į Energetikos statybos tresto gamybos skyrių, vėliau dirbo meistru Lentvartyje. Ne dėl jo kaltės, bet „firma“ bankrutavo ir 1960 m. Algirdas pradėjo dirbti sparčiai augančioje Vilniaus televizijos mazgų gamykloje vyriausiojo technologo skyriuje. Sparčiai augo ir Algirdo pareigos: surinkimo cecho viršininkas, o nuo 1963 metų jau gamyklos su 2200 dirbančiųjų direktorius. Jam vadovaujant gamykla išaugo iki 6950 žmonių. Lietuvos nepriklausomybės sulaukė būdamas gamybinio susivienijimo generaliniu direktoriumi. Tikru pensininku tapo 1999 metais, baigęs darbą Vilniaus pramonės ir verslo asociacijos vykdančiojo direktoriaus pareigose.

Išleido knygą apie savo gamyklos dirbančiuosius.

Užaugino sūnų ir dukrą, turi tris anūkus.

P.Šimkevičius buvo paskirtas dirbti į Klaipėdos elektros tinklus, gamybinę – techninę tarnybą. 1963 m. jau Klaipėdos miesto elektros tinklų rajono viršininkas. Per 41 darbo metus kartu su kolek-

tyvu jam pavyko sukurti patikimus Klaipėdos miesto ir krašto elektros tinklus, kuriuos ir dabar patogų eksploatuoti.

Užaugino sūnų, turi du anūkus.

R.Barzda Bradauskas pradėjo dirbti Klaipėdos Elektrožuklės laboratorijoje. Po metų žmona partempė į Kauną, kur dirbo Petrašiūnų VRE, Pramprojekte. Nuo 1962 metų 11 metų dirbo žurnale „Mokslas ir technika“, po to 4 metus vyr. redaktoriumi televizijos propagandos redakcijoje, po to – vyr. enciklopedijų redakcijoje.

Kaip intelektualiam vyrui, jam puikiai sekėsi veikla su moterimis. Trims iš jų pasisėkė tapti jo žmonomis. Gražus jo patirties apibendrinimas: jaunam vyrui žmona yra meilužė, vėliau draugė, galiausiai – slaugė...

Užaugino dvi dukras.

P.Liepuonis darbinę veiklą pradėjo Antalieptės HES statyboje, netrukus buvo pervestas į Anykščių SMV. Čia teko dirbti įvairiose pareigose iki vyr. darbų vykdytojo. 1963m. pradėjo dirbti Ukmergės rajono vykdomojo komiteto pirmininko pavaduotoju–plano komisijos pirmininku. Darbas sekėsi gerai, todėl sėkmingai dirbo ir nepriklausomos Lietuvos metais. Kaip keturiskart senelis 2000 metais išėjo į pensiją.

J.Kalamickas po instituto buvo pasiųstas į Petrašiūnų SMV dirbti meistrui. Pirmiausiai teko užbaigti 110 kV pastotės statybą. SMV perėjus Maskvos žinion, darbuotis teko ne tik Lietuvoje, bet ir Latvijoje, Baltarusijoje, Ukrainoje. 1963 m. jo SMV buvo pervesta į Lietuvos Energetikos statybos tresto Elektros tiekimo linijų SMV, o Jakovas – į vyr. darbų vykdytojo pareigas. 1967 metais perėjo į Lietuvos energetikos valdybos Tinklų ir pastochių tarnybą. 1972 metais buvo reikalingesnis Izraelyje, todėl ten ir išvyko. 2000 metais išėjo į pensiją 14 metų išdirbęs Lietuvoje, 28 metus – Izraelyje.

Z.Gelumbauskas apie vienus metus dirbo Energetikos statybos tresto mechanizuotoj kolonij Panevėžyje ir atvyko į Vilnių. Čia apie 5 metus projektavo Kolūkių statybos projektavimo institute, 11 metų Orgtechstatyboje, o vėliau ir šiuo metu dirbo energetiku Statybų mechanizacijos gamykloje, „Puntuke“, Verkių ūkyje ir eilėje kitų. Užaugino vieną dukrą.

R.Nogis po darbo Šiluminės automatikos skyriuje Energetikos valdyboje Vilniuje vakarais pradėjo studijuoti skaičiavimo techniką kursuose prie Vilniaus universiteto, vėliau dirbo specialiame konstruktorių biure prie Vilniaus skaičiavimo technikos gamyklos, po jos – as-

pirantūra. 1969 metais apgynė technikos mokslų kandidato disertaciją. 1972 metais perėjo dirbti į Vilniaus inžinerinį statybos institutą ir čia dirbo iki pensijos 2002 metais.

Užaugino vieną sūnų ir dvi dukras.

S. Šimakauską taip pat traukė elektronika, todėl 1961 m. perėjo dirbti į Skaičiavimo mašinų gamyklos SKB, vėliau Mikroelektronikos konstravimo biurą „Venta“. 1967 m. įstojo į aspirantūrą Žemės ūkio akademijoje, 1972 m. apgynė disertaciją ir pradėjo dirbti Vilniaus inžineriniame statybos institute, jame dirbo iki pensijos. 1977 metais apdovanotas Visasąjunginės LŪL parodos medaliu. 2003 m. išleido knygą – vadovėlį „Automobilių elektros įrenginiai“.

Užaugino vieną sūnų.

L. Bagdonavičius 1972 m. Maskvos aviacijos institute apgynė technikos mokslų kandidato disertaciją. 1961–1992 m. dirbo Vilniaus Radijo matavimo prietaisų mokslinio tyrimo institute inžinieriaus, vėliau sektoriaus vedėjo pareigose. 1993–2001 m. dirbo Energetikos ministerijoje, Ūkio ministerijoje vyriausiojo inžinieriaus, vyriausiojo specialisto pareigose. Iki 1961m. dėstė Vilniaus Elektromechaniniame technikume.

Kiek žinau, užaugino vieną dukrą.

A.Ivanauskas pradėjo dirbti Pramprojekte Kaune, po to Visasąjunginio elektros suvirinimo mokslinio tyrimo instituto filiale. Vėliau buvo pakviestas ir įstojo į aspirantūrą. 1971 metais apgynė disertaciją ir liko dirbti KPI, nuo 1974 m. docentu, 2000m. išėjo į pensiją.

Užaugino dukrą ir sūnų, auga dvi anūkės ir anūkas.

Prie mokslinių darbuotojų priskiriu ir **T.Sinkevičių**, kuris yra parašęs keletą įvairių knygelių, o labiausiai sublizgėjo jau būdamas pensijoje ir 2005 m. išleidęs knygą „Rytas. Vakaras. Gyvenimas.“ apie mūsų kurso 51/9 ir 51/8 grupes. 2008 m. išleido knygą „Gyvenimai, skirti geležinkeliams“. Tautvydas visą gyvenimą paskyrė geležinkeliams, dirbdamas vis atsakingesnėse pareigose: nuo įvairių elektrifikavimo darbų įvairiose geležinkelio stotelėse bei ruožuose iki sudėtingiausių darbų ir rūpesčių elektrifikuojant Vilniaus geležinkelio mazgą. Jo darbai įvertinti nusipelniusio inžinieriaus ir garbės geležinkelininko vardais, Lietuvos geležinkelių direktoriaus postu. Dar ir dabar yra visuomeninių darbų geležinkelių sistemoje vadovu.

Tautvydas yra pagrindinis elektros stočių specialybės grupių susitikimų iniciatorius ir organizatorius. Tą jis įrodė ir visam kursui organizuodamas šį mūsų auksinį jubiliejų.

Užaugino du sūnus.

J.Peseckas pradėjo dirbti Kauno elektros tinkluose aukštosios įtampos tinklų meistrui. Čia darbas jam patiko, bet dirbo neilgai, prie to aš prisidėjau. Aš su savo drauge (dabar žmona) jam pripiršome gerą mergaitę. Jam patiko ir greitai vedė. Tada paliko darbą Kaune, atvyko į Vilnių. Įsidarbino Vietinio ūkio valdybos projektavimo – konstravimo biure. Darbas nelabai patiko, todėl perėjo dirbti į Energetikos ūkio valdybą Energetikos vystymo tarnybą (vėliau Perspektyvinio vystymo tarnyba), kuriai daug metų vadovavo. Tarnybai buvo pavesta viso Lietuvos energetinės sistemos ūkio vystymo klausimai: elektros ir šilumos tinklai, jų eksploatavimo gamybinės bazės, gyvenami namai, aukštos įtampos tinklų, kitų elektros ir šilumos tinklų perspektyvinės schemos ir t. t. Jurgiui teko dalyvauti parenkant statybos aikštes Ignalinos atominėi ir Kruonio hidroakumuliacinei elektrinėms. Tarnyboje dirbo iki pensijos, iki 2000 metų.

Turi dvi dukras, tris anūkus.

Po diplomų įteikimo

Almanto Laužadžio pranešimas apie 52/11 grupę

Brangūs grupės 52/11 draugai, gerbiami kurso kolegos. Kai Tautvydo Sinkevičiaus vadovaujama iniciatyvinė grupė nusprendė nuo kiekvienos grupės paskirti atstovą, kuris papasakotų kaip susiklostė jo grupės draugų gyvenimai per pastarąją pusę amžiaus ir mane įpareigojo tai padaryti nuo 52/11 grupės, teko gerokai jaudintis: atsakomybė, mažai laiko, tačiau iš kitos pusės, žingeidu kuo daugiau sužinoti apie draugų likimus. Gaila, grupės draugai labai kuklūs ir kai kurie labai šykščiai dalijosi savo išgyvenimais. Priešingai, man atrodo per tuos 50 metų būta daug išgyve-

nimų, tad ir prisiminimų gausu. Kodėl nepasidžiaugti tuo kas pavyko, nepasiguosti, jei buvo užklupusi nesėkmė. Sako, seniems žmonėms būdinga girtis savo pasiekimais. Bet tai juk natūralu, kas gi jiems belieka, jei ne džiaugtis ir girtis praeitimi. O kokie malonūs jaunystės prisiminimai! Tai kodėl mums neprisiminti to kas buvo malonu, juo labiau, kad kiekvieno grupės draugo gyvenimas tai įdomi knyga, tai bendro mūsų ir, nebijau garsiai pasakyti, Lietuvos turto dalelė. Tuo labiau, kad grupė buvo nuostabi. Vos ne per kiekvieną grupės susitikimą kartoju: “Esu laimingas, kad vienus gražiausių studijų metus man teko laimė praleisti tokioje šaunioje draugijoje“. Kai prieš daugelį metų susitikę aplankėme ligoninėje mūsų garsųjį dekaną, didžiausią studentų „kirvį“ Matulionį, jis pasakė, kad mūsų grupė buvo bene šauniausia iš visų buvusių. Sako, ne tik gerai mokėsi (mes net varžydavomės su geriausiais mokiniais, surinktais radistų grupėje), bet būdavo pirmoji ir pasilinksminimuose, dainose. Per Jaroslavlį praktiką išskylose jaunimas sekiojo būriais, prašydami dar padainuoti, o vietiniai paliko savo kavalierius ir panas ir gretinosi prie mūsų. Dėl to kartą miesto šokių aikštelėje kilo net susišaudymas...

Tai gi kas jie, sudarę šaunų kurso šimtinės ketvirtadalį?

Paskaičiavau, kad 74% grupės draugų dirbo atsakingose, vadovaujančiose pareigose, 61% susiję su moksliniu darbu, daugiau kaip 40% turi mokslinį laipsnį. Turime ir profesorių (Sigitas Kudarauskas) ir ambasadorių (Rimas Tonkūnas) ir konsulą (Linas Kučinskas), po kelis direktorius ir vyriausiuosius inžinierius.

Dalis buvusių grupės draugų. Pirmoje eilėje: R. Ambrazevičius, A. Laužadis, M. Jakavičiūtė – Korolkovienė, D. Zanevičius, S. Žakevičius; antroje eilėje: V. Puodžiūnas, V. Kalmantaitė – Kazlauskienė, R. Kupčiūnas, R. Tonkūnas, J. Vaitkūnas, D. Kairys, R. Šakenis

Algimantas Adomavičius – miręs. Štai ką apie Jį pasakoja Leonas Kučinskas. Algio tėvelis buvo paprastas darbininkas, bet labai išsilavinęs ir protingas žmogus, mokėjo dvi užsienio kalbas. Algis dar turėjo du brolius, abu tapo mokslo daktarais ir seserį – habilituotą daktarę. Algis buvo puikus inžinierius, tiesiog iš Dievo pašaukimo. Bet kokią techninę problemą jis sprendavo nuodugniai, buvo perfekcionistas. Kai jam reikėjo nuolatinio vaistų išvirkstimo aparato, kuris buvo labai brangus, jis pats sukūrė originalią konstrukciją, pasigamino ir puikiai naudojo. Aš jam siūliau užpatentuoti kaip išradimą, bet jis atsisakė. Visą gyvenimą Algis dirbo inžinieriumi – konstruktoriumi Skaičiavimo mašinų SKB ir “Ventoje”. Jis buvo labai mandagus ir ko-

rektiškas žmogus, net turėjo pravardę “džentelmenas”. Galiu tai patvirtinti savo dar studentiškais prisiminimais. Naujuosius metus sutikome Prano Barkausko darbovietėje kinoteatre kartu su medikių grupe. Buvome jauni “balamutai”, o Algis, kaip šiandien matau, kreipiasi į savo kaimynę: “Atsiprašau, gal leisite Jums pasiūlyti vinegreto”. Deja Algio jau seniai nebėra mūsų tarpe.

Rimgaudas Ambrazevičius. Baigus institutą paskirtas į Pramoninės statybos projektavimo instituto „Pramprojektas“ Vilniaus filialą. Pusantrų metų projektavo jėgos ir apšvietimo tinklus. Norėjo pereiti į kuriamą Vilniaus skaičiavimo mašinų gamyklą, bet Prietaisų valdybos viršininkas Čiuplinskas pervedė į naujai kuriamą garso įrašymo aparatūros gamyklą „Vilma“. Dirbo inžinieriumi–konstruktoriumi. Ruošė vielinio magnetofono gamybą. Su tokia pačia kasete veikė ir aviacijos magnetofonas. 1961 m. pagaliau buvo pervestas kur ir norėjo – į SKB prie Skaičiavimo mašinų gamyklos, nes buvo jau baigęs 1,5 metų skaičiavimo technikos kvalifikacinius kursus. Pateko į skyrių, kurio vadovas buvo grupės draugas Donaldas Zanevičius. Skaičiavo logines mašinų, skirtų nustatyti branduolinių sprogimų koordinatas, schemas. Projektui vadovavo kitas grupės draugas, šviesios atminties Algis Adomavičius. Po 8 metų, būdamas modeliavimo laboratorijos viršininku, įstojo į Fizikos ir matematikos instituto aspirantūrą. Trejiems metams buvo komandiruotas į Maskvą tobulintis skaičiavimo mašinų loginių schemų tyrime. Išlaikė visus egzaminus, bet disertacijos neruošė. Grįžęs dirbo programuotoju, o 1992 m. kursioko Šimkausko padedamas perėjo į VGTU Automobilių katedrą. Porą metų skaitė paskaitas apie geležinkelių elektros įrenginius. Įformino išradimą, gavo LŪPP medalį. Šiuo metu dirbantis pensininkas. Paremontoja įvairius prietaisus, verčia į ir iš anglų, rusų kalbų.

Vedė mano seserį, išaugino du sūnus. Nuo savęs pridursiu ne šiaip sau sūnus, o tikrus gražuolius ažuolus. Vyresnysis Rytis baigęs fiziką 8 m. dirbo lazerių teorijos srityje, šiuo metu atrado pasaulimą muzikologijos srityje. Daktaras, parašė dvi monografijas iš folkloro muzikos teorijos ir krūvą straipsnių. Vadovauja folkloro ansamblui ir folkloro festivaliams. Muzikos akademijos ir KTU docentas. Jaunesnysis Rimgaudui padovanojo du nuostabius anūkus.

Nuo savęs dar norėčiau pridurti, kad Rimgaudas, o vėliau ir jo sūnaus Ryčio interesų sfera buvo labai plati. Jei kildavo klausimų ne tik elektrotechnikos ar tarkim fizikos srityje, bet ir geografijos, astronomijos, fotografijos, muzikos srityse galėdavai kreiptis į Rimgaudą. Tiesa, dėl

savo įgimto kuklumo, galėdavai kartais išgirsti atsakymą „nežinau“, bet iš tikrųjų jis žinojo labai daug. Sūnus Rytis dar nesulaukęs ir dešimties metų rašydavo scenarijus ir kartu su mano ir mano seserų vaikais statydavo spektaklius.

Pranas Barkauskas – Pradėjo dirbti baigęs 9 klases. Dirbdamas baigė darbo jaunimo mokyklą. Ir studijuodamas dirbo techniniu vadovu kinoteatre. Baigęs institutą visą laiką dirbo „Pramprojekte“. Kilo karjeros laiptais iki vyriausiojo inžinieriaus.

Vedęs, turi sūnų ir dukrą bei keturis anūkus.

Donatas Budreika – miręs. Apie jį papasakojo kartu dirbęs Algimantas Urbšas. Baigus KPI Donatas buvo paskirtas į Klaipėdos CBK (celiuliozės kombinatą), iš ten jį pakvietė į Jonavą statyti Jonavos azotinių trąšų gamyklos vyriausio energetiko pareigoms. Jis pas save pasikvietė ir Algimantą. Dirbo kartu 11 metų, sutarė visais klausimais. Donatas mažai kišosi į Algimanto vadovaujamo elektros cecho, kuriame dirbo 120 darbuotojų, darbą. Vienos išvykos į Vokietiją metu Donatas pasijuto blogai. Siūlė iš karto operuotis, bet jis grįžo į Kauną, kur buvo pašalintas vienas inkstas. Vėliau Jam su sveikata atsirado ir daugiau problemų, konkrečiai su sąnariais, darė kelias operacijas. Finansinę paramą suteikė Lūbys.

Jam buvo suteiktas nusipelnusio inžinieriaus vardas. Paskutinės Donato pareigos – kombinato direktorius kapitalinei statybai. Po paskutinio mūsų susitikimo Kaune Donatas neužilgo mus paliko amžinai.

Petras Daugėla. „Dingęs be žinios“. Beveik visus tuos metus apie Petrą nieko nežinojome, jis nedalyvavo nė viename grupės ar kurso susitikime. Užsibrėžiau sau tikslą sužinoti koks Petro likimas. Kreipiausi į Nepriklausomą paieškų tarnybą, deja nesėkmingai, tada į Vidaus reikalų ministeriją. Išprašiau tik tiek, kad pasakė jog vienas Petras Daugėla, gimęs 1934 metais, gyvena Kaune. Daugiau nieko. Padėjo Rimas Tonkūnas ir taip mūsų Petras buvo rastas. Deja, kviestas į susitikimą, jis nepasirodė ir todėl apie jį kol kas daugiau nieko nežiname.

Donatas Jocys – miręs. Donatas buvo gerokai vyresnis už mus. Teko girdėti, kad Jis buvo Adamkaus klasiokas. Deja apie jį mažai žinom, nes jau seniai Jo nebeturim. Žinau tik, kad jis dirbo Kauno Automatizacijos priemonių gamyklos vyriausiuoju inžinieriumi. Kaip pranešė Algis Urbšas, Donatas – Skaistutis – Leonas Jocys gimė 1926 m., gyveno Kaune, Taikos prospekte, mirė 1996 m.

Donatas Kairys – Gimė 1936 m. Šiauliuose tarnautojų šeimoje. Studijuodamas dėl mokslo problemų kaip ir neturėjo, tačiau dideliu studentu — stropuoliu savęs nelaiko: kaip paskaitų lankytojas nepasižymėjo. Per a.a. Matulionio paskaitas vengė sėsti į pirmuosius suolus, kad nebūtų pakviestas prie lentos ir apšauktas "stovinčiu mineralu". Studijas pajvairino grojimu instituto liaudies dainų ir šokių ansamblio orkestre, bei dalyvaudamas tarpfakultetinėse šachmatų ir plaukimo varžybose. Baigęs institutą dirbo Vilniuje, Respublikinio remonto–montavimo kombinato liuminescencinės šviesos reklamos ceche. Darbas čia nedaug ką turėjo bendro su specialybe, tačiau tai buvo gera mokykla perprasti žmonių santykius. Jautė didelį pasitenkinimą, kad tada pavyko nemažai prisidėti padedant įgyvendinti architektams Nasyčiams kavinės "Neringa" apšvietimo projektus. 1959 m. perėjo į SKB prie Vilniaus elektrinio suvirinimo įrengimų gamyklos /vėliau tai buvo institutas/, kur praktiškai dirbo iki pat išėjimo į pensiją. Tiesa, 1969–1972 metais buvo KPI aspirantu (disertaciją apgynė 1974 m.) Jei kalbėti apie profesinį pašaukimą, tai konstruktoriaus darbas buvo labiausiai prie širdies. Šį darbą gerai žinojo, nes dirbo visose pareigose: nuo eilinio konstruktoriaus iki skyriaus vadovo.

Juozas Karosas – Pasakoja apie save: „Nežinau, gerai ar blogai, tačiau po instituto baigimo visą laiką dirbau toje pačioje teritorijoje ir vienoje technikos srityje – specialios elektros mašinos, skirtos elektrinio suvirinimo lanko maitinimui. Teko dirbti inžinieriumi konstruktoriumi, vedančiuoju inžinieriumi. 1969 m. apgyniau disertaciją, skirtą suvirinimo generatorių pereinamųjų procesų kokybės tyrimams. Vėliau už mokslinius darbus po disertacijos gynimo man buvo suteiktas vyresniojo mokslinio bendradarbio vardas.

Dirbau mokslinio tyrimo skyriaus vadovu. Teko pabandyti ir dėstytojo duonos – keletą metų skaičiau elektros mašinų kursą neelektrotechninių specialybių studentams KPI vakariniame fakultete Vilniuje.

Per aktyvaus darbo laikotarpį atlikta ir paskelbta 40 mokslinių darbų, užregistruota 20 išradimų, 3 patentai (JAV, VFR, Prancūzijoje). Dauguma darbų yra kolektyvinės kūrybos vaisius. Man teko laimėti dirbti su talentingais KPI mūsų grupės 52/11 auklėtiniais: t.m.d. A.Laužadžiu, t.m.d. D. Kairiu, G.Žeiziu, m.d. L.Kučinsku, R. Kupčiūnu. Mūsų komandos bendro darnaus darbo dėka buvo realizuota daug originalių techninių sprendimų. Ypač pažymėtina pirmą kartą pasaulinėje praktikoje sukurtos ventilinės nuolatinės srovės mašinos lankiniam suvirinimui, kur ypač daug nusipelnė taip pat mūsų fakulte-

tą baigęs a. a. t.m.d. S.Diržys.

Nors nesu labai tikęs administraciniam darbui, situacija taip lėmė, kad nuo 1976 m. dirbau direktoriaus pavaduotoju mokslo reikams, po nepriklausomybės atgavimo – direktoriumi. Dabar dirbu konsultantu techniniais klausimais gamyklai “Velga”, kuri gamina nuo 10 iki 100 kW galios elektros generatorius.

Mano šeima: žmona Irena – inžinierė, sūnus–gydytojas, anūkas mokosi 10 klasėje.

Nuo savęs noriu pridurti, kad tikrai neretai apgailestaudavau, jog iš dalies man, o ypač Juozui teko daug administracinių pareigų, nes buvo įdomiau drauge dirbti mokslinį darbą. Juozas pasižymėjo sugebėjimu greitai perprasti reikalo esmę, mums labai sekėsi kaip tiems Ilfui ir Petrovui rašyti bendrus mokslinius straipsnius, suprasdavome vienas kitą iš pusės žodžio (A.Laužadis)

Stasys Kytra – Beveik visa darbinė veikla Kauno technologijos universitete (docentas, technikos mokslų daktaras), išskyrus 1960–1966 m. Lietuvos MA energetikos ir elektrotechnikos instituto konstravimo biuro vyriausiasis inžinierius.

1964–1967 m. studijos neakivaizdinėje aspirantūroje prie Lietuvos mokslų akademijos; 1969 m. apgynė technologijos mokslų daktaro disertaciją;

1981 m. suteiktas docento mokslinis vardas.

Paskelbta virš 150 mokslinių publikacijų: straipsnių, konferencijų pranešimų, mokslinių tiriamųjų darbų ataskaitų, mokymo metodinių priemonių. Tarp publikacijų – 32 pripažinti išradimai.

2007m. parašytas ir išleistas vadovėlis aukštosioms mokykloms (šioje srityje pirmasis Lietuvoje) „Atsinaujinantys energijos šaltiniai“.

Vanda Kalmantaitė – Kazlauskienė – Jos vaikystė prabėgo Kaune ir Beržų dvaro sodyboje. Tėvas – Lietuvos kariuomenės pulkininkas – buvo represuotas, tad Vanda turėjo anksti pradėti dirbti. Mokėsi puikiai, mokyklą baigė su medaliu, bet ilgai nebuvo priimta tikrąja studente.

Dirbo vienoje darbovietėje tikrai pagal specialybę. Pavyko įgyvendinti daugumą svajonių: tapo įžymia sportininke, daug keliavo, atgavo giminės – Lietuvos bajorų – dvarą.

R. Tonkūnas, J. Vaitkuskas, V. Kalmantaitė, M. Jakavičiūtė, A. Laužadis, D. Valentaitė – 2005 m.

Malvina Jakavičiūtė – Korolkovienė – Baigusi institutą buvo paskirta į Miestų statybos projektavimo institutą, vėliau perėjo į Komunalinio ūkio proj. institutą. Yra dirbusi tik dviejose darbovietėse. Darbų, kaip ir vyrų, per daug nekeitinėjo. 1998 m. įregistravo savo projektavimo įmonę, kur ir dabar sėkmingai dirba. Malvina didžiuojasi, kad darbais, o ne žodžiais myli Tėvynę.

Linas Kučinskas – Baigęs institutą keturis metus dirbo inžinieriumi konstruktoriumi, po to patentų skyriaus viršininku. 1973 m. apgynė teisės disertaciją, po to dėstė Vilniaus universiteto Teisės fakultete. 1989 m. išrenkamas SSRS liaudies deputatu. 1990 m. – vizituojantis profesorius JAV Yello universitete. 1990 m. pabaigoje, grįžęs į Lietuvą, dirbo Užsienio reikalų ministerijoje departamento direktoriumi. Vedė derybas su įvairiomis šalimis. Anglijoje paruošė sutartį dėl lietuviško paso spausdinimo. Vėliau dirbo Lietuvos Respublikos generaliniu konsulu Niujorke, surado ir nupirko patalpas Generaliniam konsulatui 5–je Avenue. Grįžęs į Lietuvą 1995 metais pradėjo dirbti patentų advokatu, iki šių metų buvo Europos patentų instituto Miunchene valdybos narys.

Penkiolika metų buriavo Baltijos jūroje.

Sigitas Kudarauskas – 1958–1960 – "Pramprojekto" inžinierius.

(1959 – baigė muzikos teorijos – kompozicijos studijas Kauno J. Gruodžio muzikos mokykloje).

1960–1963 – aspirantūra KPI (vadovas P. Baskutis, elektros mašinų specialybė); 1963 m. apginta daktaro disertacija.

1963–1991 – darbas KPI Klaipėdos fakultete (katedros vedėjas – įvairiais laikotarpiais, docentas, nuo 1983 – profesorius, 1980 m. Maskvos energetikos institute apgynė habilituoto daktaro disertaciją).

1988 – pirmosios Klaipėdos miesto Sąjūdžio tarybos narys, 1989–1990 – SSRS liaudies deputatas, SSRS Aukščiausiosios tarybos narys.

1990–1993 – Lietuvos atstovas Estijoje (nenutraukus pedagoginės ir mokslinės veiklos KPI Klaipėdos fakultete ir Klaipėdos universitete).

1991–2001 – Klaipėdos universiteto profesorius.

2001–2007 – pensininkas ("išmestas" iš universiteto už buvusio rektoriaus veiksmų kritiką).

2007–2008 – Klaipėdos universiteto profesorius.

2008 – vėl metamas iš universiteto (ši sykį buvusios auklėtinės, dabartinės katedros vedėjos...).

1958 m. sukūrė šeimą su Danute Saudargaite, 1988 m. Išsiskyrė.

Užaugo dvi dukros – Sigita ir Saulenė, auga keturi vaikaičiai – Viltė, Emilė, Povilas, Dovilė.

Man atrodo, kad Sigitas nepranešė dar vieno gero fakto. Jis yra parašęs ir išleidęs knygas iš specialių elektros mašinų srities, viena išversta į anglų kalbą ir ja domisi užsienyje.

Romas Kupčiūnas – miręs. Baigęs institutą Romas kartu su kitais grupės draugais atėjo dirbti į Vilniaus elektrinio suvirinimo gamyklą, kur ir dirbo iki pat pensijos. Čia norėčiau pabrėžti vieną dalyką: iš mūsų grupės nebuvo nė vieno blogo darbuotojo. Tą sakau dėl to, kad prisimenu kaip per egzaminą Matulionis sutiko Romą: „A Kupčiūnas, didysis tinginys, bėk, bėk greičiau, kad aš matyčiau tavo padus“. Tai štai, pagal Matulionį didysis tinginys iligus metus vadovavo gamyklos centrinei laboratorijai ir buvo vertinamas kaip puikus darbuotojas. Be to Romas buvo nepamainomas mūsų krepšinio komandos centras, geras grupės draugas, kuris, net sunkiai sirgdamas, ateidavo į grupės susitikimus.

Almantas Laužadis – Baigiau Rokiškio gimnaziją. Sunkiausia buvo grįžus iš tremties Sibire su lietuvių kalba, teko su Tėveliais padirbėti naktimis. Baigęs institutą, gavau kvietimą į Mokslų Akademiją, o iš mūsų mylimo dėstytojo Zdanio – vadovauti Klaipėdoje steigiamai pirmai Sovietų Sąjungoje žuvų gaudymo elektra laboratorijai. Tačiau veržiausi kur sunkiau, kur greitas gyvenimo pulsas, kaip dabar turbūt pasakytų – traukė iššūkiai, todėl pasirenku Vilniaus elektrinio suvirinimo įrengimų gamyklą. Pradėjau dirbti dar nebaigęs instituto 1957 m. Atėjome visas pulkas grupės draugų: Donatas Kairys, Juozas Karosas, Romas Kupčiūnas, Gediminas Žeižys. Tikėjomės iš pradžių pasimokyti, bet teko iškart įsitraukti į aktyvų darbą ir net mokyti kitus. Ką reiškia jaunystė! Kartu su Juozu Karosu, Gediminu Žeižiu ir dar vienu jaunuoliu gyvenome išnuomotame kambaryje, kaip dabar paaiškėjo istoriniame name, kuriame yra gyvenęs žymus prancūzų rašytojas ir diplomatas Gari. Trys grupės draugai pėsčiomis (automobilių dar nebuvo net sapnuose) linksmi traukdavom į darbą. Vienas plėšdavo: „Afrika rumbo negro“, kiti tuo pačiu metu: „Vien tik smulkas širdies skausmą man nuramins“. Taigi, kaip minėjau, dirbau gan kvailai, be poilsio ir naktimis. Dėl sveikatos problemų perėjau iš gamybos į mokslinį darbą. Įkūrėme naujo tipo fizikinių suvirinimo savybių tyrimo laboratoriją, kuriai kurį laiką vadovavau, po to teko vadovauti mokslo tyrimo skyriui su keturiomis laboratorijomis. Būtų viskas puiku, tačiau buvo ilgų, sunkių periodų, susietų su sveikata. Du iš jų, kai viena koja buvau už galimybių išverti žymenčių ribos.

Iš maloniausių prisiminimų, susietų su profesine veikla, disertacijos gynimas Patono vardo suvirinimo institute Kijeve. Tai buvo pirma Lietuvoje suvirinimo įrengimų ir technologijos specialybės disertacija Lietuvoje. Po puikaus įvertinimo įsigijau daug draugų. Vieno jų darbo tema – konstrukcijų gaminimo technologija suvirinimo būdu kosmose. Nors labai įslaptintą, bet parodė suvirinimo aparatą „Vulkan“, dar iki nuskraidinant jį į kosmosą.

Nors nebuvau profesionalas, mėgau sportuoti. Negaliu lygintis su mūsų šauniųjų čempionų Vandos Kalmantaitės, Rimo Tonkūno, Algio Urbšo pasiekimais. Mano laimėjimai buvo daugiau vietinio pobūdžio.

Šiuo metu pensijoje. Be darbo nesėdžiu. Pagal autorines sutartis, versdamas Europos standartus, rengiu Lietuvos standartus.

Turiu sodą ir šešias nuostabias moteris: žmoną, dvi dukras ir tris anūkes. Tik va padėjėjo neatsirado. Jei bus Dievo valia lygiai po trijų

metų kviečiu į auksines vestuves.

Vladas Obolevičius – Tai vienas iš vyresnių mūsų draugų. Gimęs 1924 m. Jo biografija kupina paslapčių. Jis, atrodo, buvo susijęs su 1941 m. sukilimu ir su partizaniniu judėjimu. Dirbo Vytėnų bandymo stotyje vyr. moksliniu bendradarbiu. Padarė 12 išradimų. Vedęs kurso draugę Elvyrą Šernaitę, deja ji jau mirusi. Vladas labai apgailestauja, kad po dviejų insultų negali dalyvauti, visus apkabina ir sveikina. *Deja, neužilgo po kurso susitikimo, jo netekome.*

Vytautas Puodžiūnas – iš jo pavyko gauti tik minimumą žinių telefonu. Buvęs žingeidus vaikas, todėl į puikiausią pasaulyje KPI įstojęs be egzaminų. Baigęs dirbo Baltijos laivų statykloje, o nuo 1962 m. – Klaipėdos elektrinėje elektros cecho viršininku. Trejetą metų skaitė elektrotechnikos kursą KPI Klaipėdos filiale. Parašė knygą apie Klaipėdos elektrinės istoriją.

Po 50–ies metų žmona, sodas, vaikai tie patys, o šuva jau trečias. Jubiliejaus proga inžinierius ELEKTRIKAS Vytautas COLLEGOMS linki visokeriopos sėkmės. Pasakysiu, kad „kolegoms“ ir „elektrikas“ Vytautas parašė iš didžiųjų raidžių. Šaunuolis.

Romas Šakenis – miręs. Jei teisingai prisimenu Romas aukštuosius mokslus pradėjo tremtyje, berods Tomske ir į mūsų grupę atėjo vėliau. Tai buvo labai gražus žmogus, rimtas, inteligentiškas tarpukario Lietuvos ministro ir Seimo pirmininko sūnus. Baigęs mokslus, dirbo „Elfoje“, mažų variklių institute. Buvęs „Elfos“ generalinis direktorius Vilius Blinkevičius apie Romą atsiliepia labai gerai ir šiltai. Nors Romas buvo KGB persekiojamas, direktorius visokeriopai jį rėmė. Kartu reikia pasakyti, kad Romas buvo labai jautrus žmogus, giliai viduje išgyvenantis visas neteisybes. Nežinau ar tai buvo priežastis, bet Romas sunkiai susirgo ir, nežiūrint, kad juo labai rūpinosi jo žmona gydytoja, vis tiek Romo jau senokai netekome. Išleido tėvo memuarus, labai įdomūs.

Rimas Tonkūnas – gimė 1934 03 14, vedė 1960 m., turi 2 dukras ir 5 anūkus. 1941m. šeima ištremiama į Sibirą, vaikai su mama į Altajaus kraštą, tėtis į Krasnojarsko lagerius, vėliau į Vladimiro kalėjimą. Nepriklausomoje Lietuvoje tėvas buvo ŽŪ Akademijos profesorius, rektorius, o 1935–1939m.m. – Švietimo ministras. 1946 m. Rimas pabėga į Lietuvą, o tėvai ir sesuo grįžta tik 1955 m. Rimas baigė 1953 m. Kauno I vidurinę mokyklą, o 1958 m. – KPI, elektrotechnikos fakultetą. Paskiriamas į Vilniaus elektros skaitiklių gamyklą, 1960 m. perėjo į ENIMS [metalo pjovimo staklių mokslo tyrimo institutas].

Čia dirbo įvairiose pareigose iki laboratorijos vedėjo. 1972 m. – technikos mokslų daktaras. Paskelbė virš 30 mokslinių darbų. Daugelį metų Vilniaus Inžinierinio Statybos Instituto Prietaisų gamybos fakulteto elektros pavarų ir automatikos specialybės diplominių darbų gynimo komisijos pirmininkas. 1988 m. su grupe bendradarbių tapo Lietuvos Valstybinės mokslo ir technikos premijos laureatu. Po Nepriklausomybės atgavimo iki 1992 08 30 dirbo URM Rytų ir Vidurio Europos šalių skyriaus vedėju.

1994 10 01 – 1995 04 02 Laikinasis reikalų patikėtinis Čekijoje, 1995 04 03 – 1997 10 01 Laikinasis reikalų patikėtinis Austrijoje, 1997 04 02 suteiktas Nepaprastojo pasiuntinio ir įgaliotojo ministro rangas, 1997 10 01 paskirtas Nepaprastuoju ir įgaliotuoju Lietuvos Respublikos ambasadoriumi Estijos Respublikoje, nuo 2001m. Estijoje reziduojančio diplomatinio korpuso seniūnas. Apdovanotas vienu aukščiausių Estijos ordinu – Marijos žemės I–jo laipsnio kryžiumi. Pastarąsias pareigas ėjo iki 2002 10 06, kuomet išėjo į pensiją.

Rimas daugkartinis Lietuvos vadensvydžio čempionas, rinktinės kapitonas, dalyvavo trijose Sovietų Sąjungos tautų spartakiadose. Sportuoja ir dabar: lanko čiuožyklą, plaukioja, dalyvauja veteranų varžybose (Estijos ir Lietuvos plaukimo savo amžiaus grupės čempionas).

Tėtis mirė 1968 m., mama – 1996m. Likusi šeima gyva ir sveika.

Noriu nuo savęs pridėti, kad Rimas yra pagrindinis kasmetinių mūsų grupės susitikimų entuziastas.

Algimantas Urbšas – Baigus KPI paskirtas į Kauno elektrotechnikos gamyklą “Elektra” technologu. Vadovavo pirmo lietuviško (su rusišku kvapeliu) 14 kW variklio gamybai. Gyveno Šančiuose su Stasiu Kytra. Į darbovietę per Nemuną laiveliu, žiemą ledu. Po 5 metų Donatas Budreika pakvietė elektros cecho viršininku į Jonavos azotinių trąšų gamyklą (buvo pati statybos pradžia). Suviliojo 3–jų kambarių butu dviems su žmona Alfreda. Darbas patiko, sėkmė lydėjo visus 11 metų, bet amoniakas, smalkės, metanolis ir dar kai kas suėdė sveikatą. Metai ligoninėse ir gydytojų patarimu atsisveikina su chemija. Tais laikais apie tai buvo draudžiama kalbėti, tad Algimantas sąžiningai, kaip jis pats sako, tylėjo iki šių laikų. Palikęs „Achemą“, Algimantas įsidarbino didžiausiame Pabaltijyje Rizgonių žvyro–smėlio karjere (20 km nuo Jonavos) vyriausiu energetiku, kur, kaip mūsų Algiukas sako, dirbo tik 30 metų! Paskutinius 3 metus persikvalifikavo į

kompiuterių ir ryšių specialistą, nes tai buvo tapę jo pomėgiu. Mūsų seniūnas darbuojasi ir dabar – pagal individualios veiklos pažymėjimą UAB “Jonavos projekte” aptarnauja kompiuterius ir jų tinklus už simbolinį atlyginimą. Pasirodo tai dar ne viskas. Laisvalaikiu jis palaiko mėgėjišką radijo ryšį su visu pasauliu telefonu, telegrafu, teletaipu ir skaitmeninėmis priemonėmis. Nieko sau hobis, jei Algimantui padėjo tapti net Lietuvos ultratrumpų radijo bangų čempionu, šalies rinktinės sudėtyje dalyvauti Sovietų Sąjungos pirmenybėse aplink Azovo jūrą, kur tarp 16-os dalyvių užėmė 4-ą vietą.

Algis su žmona Alfreda užaugino dukrą Neringą, dabar augina anūkę Viktoriją. Prieš porą metų operuotas inksto auglys, tačiau galime pasidžiaugti, kad šiuo metu Algiukas jaučiasi neblogai. Na kraujo spūdis, bet kam jo nėra?

Seniūnas mus informuoja, kad yra buvęs įvairių partijų nariu, bet atsiradus galimybei visas jas paliko ir dabar džiaugiasi būdamas nepriklausomas.

Jonas Vaitkuskas. Baigęs kurį laiką dirbo inžinieriumi gamykloje, po to 25 m. dėstė Vilniaus Politechnikume. Vedęs du kartus, turi tris sūnus ir šešis anūkus. Pomėgis šachmatai. Sode savo rankomis pastatė namą. Buvo patyręs infarktą ir šiuo metu ligoninėje. *Deja, palaidojome jau ir Joną.*

Daiva Valentaitė – Tereikėjo 50 metų, kad sužinočiau jog mūsų Daivutę dar vadina ir Zita. Ji pasirodo labai kukli ir apie save pateikia nedaug duomenų. Gimusi Vilkijoje, mokyklą baigė Kaune, kur studijavo ir ką baigė, mes puikiai žinome. Baigusi mūsų grupę dirbo Vilniuje gamybiniame susivienijame “Elfa” elektros mašinų konstruktore. Neabejotinai dirbo labai sėkmingai, nes buvo paskirta projekto vadove. 1973 metais apgynė disertaciją, o jau 1974 metais persikėlė į Kauną ir 20 metų dirbo Lietuvos žemės ūkio akademijoje elektros mašinų katedroje docentės pareigose. Išėjusi į pensiją įsijungė į visuomeninę veiklą. 1996 metų gale Lietuvos Sąjūdžio Kauno skyriuje subūrė jo padalinį – Piliečių komitetą, kuris, atsiliepdamas į Kauno žmonių keliamas problemas, 6 metus vykdė aktyvią pilietinę veiklą. Buvo tarp iniciatorių, kurie 2003 metų kovo mėn. įsteigė Kauno pilietinės bendruomenės centrą “Dainava”. Štai tiek pavyko sužinoti apie Daivutę. Nuo savęs pridursiu, kad viena iš trijų mūsų grupės damų Daiva Valentaitė ir šiandien jaunatviškai energinga, pilna pilietinio sąmoningumo ir aktyvios veiklos, kas mus, jos grupės draugus, labai džiugina.

Donaldas Zanevičius – Kadangi 1958 m. Lietuvoje nebuvo žmogaus, kuris žinotų kas yra kompiuteris, ruošti diplominį darbą išvažiavo į Maskvą. Po diplominio darbo gynimo Kaune, akad. A.Žukauskas pakvietė dirbti į Mokslų Akademijos Energetikos institutą. Laikoma, kad jo diplominis darbas – pirmasis KPI kompiuterių projektavimo klausimu. Tų pačių metų rudenį buvo pakviestas į KPI skaityti skaičiavimo technikos pagrindų kursą penkto kurso studentams. Po metų Vilniuje įkūrus Skaičiavimo mašinų gamyklą ir Kompiuterių konstravimo biurą, buvo pakviestas dirbti skyriaus viršininku. Tuo metu JAV pradėdami darbai gaminant puslaidininkines mikroschemas. Donaldas vyksta į Maskvą su pasiūlymu Vilniuje įkurti Mikroschemų projektavimo institutą. Taip 1962 m. buvo „pagimdyta“ „Venta“, o vėliau ir gamykla Šiauliuose „Nuklonas“. O Donaldas tapo „Ventos“ generaliniu direktoriumi. Po 15 metų „Venta“ turėjo jau 3000 specialistų, o Nuklonas – 4000 darbuotojų. Norėdamas užbaigti habilituoto mokslų daktaro disertaciją 1977m. Donaldas pereina dirbti į Mokslų Akademijos Puslaidininkių fizikos institutą direktoriaus pavaduotoju mokslo reikalams. Nuo 1993m. paskiriamas Lietuvos Mokslų Akademijos prezidento patarėju. Iki šiol yra jo atkurtos Lietuvos inžinierių sąjungos prezidentas. Nuo 2005m. pensininkas. Bet ir dabar, kiek žinau, Donaldas dar nesitraukia į antrąsias pozicijas. Jis dar šią savaitę vyko į Varšuvą pasirašyti sutarties su Lenkijos inžinierių sąjunga dėl jums žinomo energetinio tilto. Be to, Donaldas parašė ir išleido dvi knygas „h–lauko“ klausimu. O kas tai per dalykas, jums teks klausti paties Donaldo.

Knyga išleista ir anglų kalba.

Gediminas Žakevičius – Paprašytas pasipasakoti, sakė nelabai turįs ką pasakoti, bet iš tikrųjų jo, kaip ir kitų grupės draugų, gyvenimas buvo labai turiningas ir įdomus. Baigęs institutą apie 14 metų dirbo Kauno gamykloje „Elektra“. Pradžioje meistru, vėliau TKS skyriaus vedėju, direktoriaus pavaduotoju gamybai ir vyriausioju inžinieriumi. Turbūt kaip ir daugelis mūsų – darboholikas. Perkeltas į „Elfos“ SKB turėjo problemų su butu, atrodo ir su partija, todėl čia neužsibuvo ir grįžo į Kauną. Daugiau kaip 20 metų ėjo vyriausiojo inžinieriaus pareigas Eksperimentinėje mechanizacijos priemonių gamykloje „Atrama“. Išlaisvinus Lietuvą, dirbo toje pačioje gamykloje technikos direktoriumi. Pablogėjus sveikatai, išėjo į pensiją. Gediminui buvo lemta iškęsti stuburo operaciją, o po to sušlubavo ir širdis.

Vedęs. Dabar labai stokoja laiko, nes bene 10 metų bylinėjasi, negalėdamas atgauti abiejų tėvų tėviškėse jų nuosavos žemės. Neišspręsta problema ir mokslininko pensija, nors KPI vadovavo diplominių darbų gynimo komisijai, recenzavo darbus. Reikia keisti ir butą, nes į penktą aukštą negali laiptoti.

Gediminas Žeizys – miręs. Gediminas ne tik mano grupės bet ir klasės draugas. Sėdėjome greta, abu gimnaziją baigėme medaliu, tačiau mūsų likimai gerokai skiriasi. Gedas buvo gabus žmogus, bet pasirinko ne mokslinį darbą. Sovietų laikais jis dirbo Indijoje, Vakarų Vokietijoje ir Prancūzijoje. Atrodytų sekėsi, tačiau didelė su tokiu darbu susijusi įtampa galų gale pakirto Gedo sveikatą ir jau daug metų, kaip mes jo neturime.

Edmundo Čepės pranešimas apie 53/7 grupę

Malonūs kolegos, radijo ir elektros inžinieriai, pažiūrėkime atgal – kur gi tie 50 metų? Tarytum taip neseniai išsiskyrėme dainuodami:

*Išeisim mes keliais keleliais,
Sudie braižyklos, draugai sudie,
Naujus žingsnius lydės dainelė,
O mūsų širdis džiugins sėkmę.*

Turiu malonumą pasveikinti dar tebegyvuojančius buvusius dėstytojus ir pasidžiaugti jų dalyvavimu mūsų susitikime. Tai inž. Vy-

tautas Kalibatas ir inž. Kazys Rekevičius.

Taigi, mūsų 53/7 (vėliau ER3) grupė charakteringa tuo, kad pradėjome mokytis 25, o baigėme 27, ir ne dirbtinai sujungus dvi grupes ar panašiai, o natūraliai – studijų eigoje prisidėjo du studentai. Ko gero, KPI tokių atvejų nebuvo daug. Deja, jau 8 (30 %) grupės draugų nebeturime:

Antanas Puodžiukynas išėjo Anapilin prieš 37 metus,

Regina Rimkutė–Krukonienė – prieš 29 metus,

Gunaras Plepis – prieš 27 metus,

Elvyra Šernaitė–Obolėvičienė – prieš 13 metų,

Birutė Andrašiūnaitė – prieš 9 metus,

Algirdas Saudargas – prieš 9 metus;

Algirdas Norvalaitis – prieš 3 metus,

Sigitas Gečiauskas – prieš 3 mėnesius.

(P. S. Jau po susitikimo, šių metų rudenį, Anapilin išėjo **Jurgis Žemaitaitis**.)

Manau, kad mūsų kolegos radistai labai jau sėslūs: net 11 absolventų dirbo tik vienoje organizacijoje:

virš 40 m. – 3,

virš 30 m. – 4,

virš 20 M. – 3.

O inžinierius **Vitolis Usoris** iki šiol – už poros mėnesių bus 50 metų – tebedirba tame pačiame buvusiame Vilniaus radijo matavimo prietaisų MTI.

Dviejose organizacijose dirbo 4 absolventai, iš jų
po 50 m. – 2,
30 m. – 1.

Tris organizacijas perėjo 9 absolventai:
virš 40 m. dirbo 6,
virš 30 m. dirbo 3.

Trys dirbo keturiose ir daugiau organizacijų virš 30 metų.

4 grupės draugai pasekė mūsų gerbiamų dėstytojų pėdomis ir patys tapo dėstytojais, visi mokslų daktarai – docentai: inž. inž. **Algirdas Bingelis**, **Mindaugas Stasiulionis**, **Antanas Stasiūnas**, **Rimgaudas Strielčiūnas**.

Dalis grupės studentų prie I-jų rūmų: A.Saudargas, M.Stasiulionis, R.Strielčiūnas, R.Barcevičius, E.Šernaitė, H.Svolkinas, R.Rimkutė, A.Bingelis, A.Stasiūnas, E.Dagilytė, E.Čepė

Sigitas Gečiauskas buvo habilituotas daktaras.
Du mūsų grupės draugus noriu paminėti atskirai.

Inž. **Raimundas Barcevičius** buvo pirmosios nepriklausomos Lietuvos vyriausybės viceministras. Būtų įdomu išgirsti bent žiupsnelį jo prisiminimų.

Inž. **Ichokas Meras** tapo profesionaliu rašytoju, nors, man regis, būtų buvęs ir geras inžinierius. Kai jis kurį laiką dirbo Televizijos mazgų gamykloje, jį buvau aplankęs. Tada, pamenu, jis man aprodė jo radijo laboratorijoje sukurtus gamyklos poreikiams skirtus elektroninius matavimo prietaisus gaminių parametrams tikrinti. Bet Dievo buvo įskelta kūrybos kibirkštėlė, ir nieko tu nepadarysi. Neseniai teko išsikalbėti su Pedagoginio universiteto dėstytoja, sako, su studentais nagrinėjame klasiko Mero kūrybą. Kokio, sakau, klasiko? Pasirodo, jis yra klasikų plejadoje – jo kūriniai išversti net į 60 pasaulio kalbų!

Tenesupyks grupės draugai – visų nuopelnų nesuminėsiu. Buvo juk ir LTSR nusipelnusių inžinierių, nusipelnusių pramonės darbuotojų, kūrusių mokslą, užėmusių aukštesnes pareigas ir pan. Visi dirbo me pagal savo išgales, kaip jau kam susiklostė likimas.

Atskirai – apie palikuonis. Taigi, į pasaulį paleidome 28 vaikus; aišku, reprodukcija menkoka. Tačiau reikia pasidžiaugti, kad net 13 tapo inžinieriais:

- 6 radijo inžinieriai,
- 2 inžinieriai–elektrikai,
- 2 skaičiavimo technikos inžinieriai,
- 1 automatikos inžinierius,
- 1 informatikos inžinierius,
- 1 elektronikos inžinierius.

Reikia pasakyti, kad po du sūnus–radijo inžinierius išaugino, aišku, ne be savo ponių pagalbos, inžinieriai **Raimundas Barcevičius** ir **Juozas Rapalis**. Bravo.

Dar yra:

- 6 medikai,
- 3 ekonomistai,
- 2 fizikai,
- 2 menininkės (dailininkė ir tekstilininkė),
- 1 statistikė,
- 1 lituanistė.

Man „inžinierius“ tebeskamba išdidžiai, todėl, kaip galėjote pastebėti, visus kolegas įvardijau tik taip. Ponais tegul vadinasi visokie vadybininkai, marketingistai ir panašūs. Beje, Panevėžio regiono verslininkai, susirinkę į kažkokį forumą, dejavo, kad įmonėse nebeliko in-

žinierių – nėra net kas nubraižo detalės eskizą. Štai taip. Taigi, tikėsimės, kad inžinierių prestižas sugrįš.

Deja, mūsų grupės draugai **R. Barcevičius, E. Dagilytė, S. Japertas, J. Kacas, A. Krukonis, R. Mickevičiūtė-Kacienė, A. Ripkauskas, A. Stasiūnas, H. Svolkinas, D. Žinys** ar tai nenorėjo, ar tai negalėjo nieko apie save parašyti. O, žinoma, gaila, nes ne apie visus galiu smulkiau papasakoti.

Sauliaus Kuto pranešimas apie 51/8 grupę

Artėjant prie šių garbingų rūmų ir įsivaizduojant puikiai restauruotą iškilmingąją aula, kirbėjo mintys: kaip Jie – kursioakai atrodo, kuo mes vieni kitiems įdomūs, ką aš pasakysiu, ko paklausiu, kaip pasisveikinsiu? Kylant plačiais laiptais į pirmojo aukšto foje, įtampa slūgo, nes ten girdėjosi malonus šurmulys, matėsi besišypsantys veidai. Neslėpsiu, netgi spausdamas vieno kito ranką, mintyse klausiau savęs: "Kas jis toks?". Taigi gyvenimas ne tik uždeda kaukes, kurias sunku nusimesti, bet ir įbrėžia veide bei charakteryje bruožus, papildančius tau gerai pažįstamo žmogaus įvaizdį.

Dar pora maršų aukštyn ir mes aulos prieigose: pasisveikinimai, grupelės, durys, kėdžių eilės, pakyla ir, žinoma, tribūna. Mūsų studentiškais laikais čia nebuvo aula, nelabai mums ir aiškino, kad čia Lietuvos universiteto, vėliau pavadinto Vytauto Didžiojo vardu, pradžia. Mums tai buvo fizikos auditorija, šokių salė, vėliau auditorija su "laktomis", kaip sakydavo mūsų gerbiamas dekanas **Jonas Matulionis**.

Jau pristatytos trys įvairių specialybių – pramonininkų, radistų ir energetikų – inžinierių, 1958 metų KPI absolventų grupės. Pedagogiškai kalbant, artėjame prie ribos, kada klausytojai dar nori ir gali ką nors girdėti, be to nepamirškime, kad čia susirinkę aukštojo mokslo baigimo 50 – metų švenčiantys žmonės. Bet oratorių mokytojai prelegentams, kalbantiems tokiomis sąlygomis ir norintiems, kad jų klausytų, pataria pradėti įvykiu ar mintimi iš antikos ar senovės, o po to papasakoti anekdotą ar linksmą istoriją iš savo gyvenimo.

Pabandysiu pasinaudoti šiuo patarimu. Į antiką, tikriausiai, negrįšiu, bet labai seniai, daugiau kaip prieš 55 metus, šiuose rūmuose, išsitraukęs egzaminų bilietą, labai išsigandęs, sėdėjau ir ruošiausi lietuvių kalbos stojamajam egzaminui. Girdžiu, kaip vienas, man dar nepažįstamas būsimasis kursioakas garsiai, labai užtikrintu, sodriu, savimi pasitikinčiu balsu atsakinėja, nors, kaip man pasirodė, jo žinojimas

buvo panašus į mano. Tai buvo būsimasis pramonininkas **Juozas Karosas**. Toptelėjo mintis – taip atsakinėsiu ir aš. Turiu pastebėti, kad ši pamokėlė buvo pakankamai lemtinga: gavau "5", o ir vėliau ne kartą teko pasinaudoti balso įtaiga ir kalbos maniera diskutuojant ar įgyvendinant sprendimus. Šis mechanizmas dar patikimiau veikia, jei kalbantysis, be visa ko, turi ir administracinių galių.

Dabar vietoje anekdoto. Renkasi KPI baigimo pirmojo ar antrojo penkmečio paminėjimo 51/8 ir 51/9 grupių susitikimo dalyviai, visi dar švieži, be gyvenimo trukmės ryškesnių išorinių žymių. Renkasi po vieną, du ar grupelę. Pasirodo **Liudas Bagdonavičius** ir **Romas Barzda**. Kažkas paskelbia: "Bagdonavičius su Barzda". Nedidelė pauzė, po to skardus ir ilgas juokas. O juokas ne dėl to, kad kartu ateina Bagdonavičius ir Barzda, o todėl, kad Bagdonavičius visuomenėje pasirodė užsiauginęs barzdą.

2005 metais **Tautvydo Sinkevičiaus** iniciatyva išleistoje knygoje "Rytas. Vakaras. Gyvenimas" apie KPI Energetikos specialybės 1958 metų devintosios laidos inžinierius rasite 39 absolventų nuotrauką (tada ir dabar), svarbiausius jų gyvenimo faktus, mintis. Tik du statistiniai pastebėjimai: labai mažai buvo – tik dvi – moterys, o dauguma absolventų buvo valstiečių arba mokytojų vaikai.

1954 metai. Iš jų toje pat grupėje baigė institutą: pirmoje eilėje trečias R. Dargužis, ketvirta D. Grauslytė– Baltrušaitienė; antroje eilėje: R. Našliūnas, S. Kutas, A. Liepinis, R. Laukaitis, šeštas A. Juška, M. Maščinskas, J. Šochotas, paskutinis J. Pauliukaitis; trečioje eilėje: L. Baranauskas, D. Jurkūnas, A. Stirbys, A. Katinas, A. Valikonis, A. Gilyš

Knygoje atspausdintose nuotraukose, yra dvidešimt keturi pirmąjį kursą baigę 51/8 grupės ir dvidešimt du studijas baigę 51/9 grupės absolventai. Apie 51/9 grupės odisėjas jau papasakojo **Česlovas Jocius**, todėl toliau šiek tiek detaliau apie 51/8 grupiokus.

Dar po ketverių studijų metų Elektrinių, elektros tinklų ir sistemų specialybės kursą baigę ir gavo inžinierių diplomus 17 buvusių 51/8 grupės studentų.

Grupės karo prievolinkai. Pirmoje eilėje: A. Valikonis, D. Jurkūnas, A. Gilys, A. Juška, S. Kutas, R. Laukaitis; aukščiau: R. Našliūnas, A. Stirbys, L. Baranauskas, A. Liepinis, A. Katinas(Kargaudas), J. Pauliukaitis

Įdomu pažymėti, kad, gaudami diplomus, du absolventai jau buvo sukūrę šeimas. Manau neprieštarausite, jog antrosios pusės labai įtakėjo mūsų gyvenimus, padėjo padaryti tai kas padaryta, yra mūsų pasiekimų bendraautorės.

Po penkiasdešimties metų, šiandien – 2008 metų birželio 14 dieną – dar yra gyvi ir gali atstovauti kursą ir grupę 10 buvusių absolventų, dabar jau žilagalvių arba plikų inžinierių. Aštuoni iš jų sėdi aulėje. **Antanas Liepinis** šiandien, taip pat Kaune, švenčia auksines ves-

tuves. **Rimantas Našliūnas** žvejoja Norvegijos fiorduose. Pagerbdami tvirtą Liepinių šeimą ir prisimindami Našliūno biografijos faktus, bei įvertindami jų tvirtą paramą KPI baigimo 50–mečio susitikimo rengimo idėjai, turėtume sutikti, kad argumentai jiems nebūti kartu su mumis yra rimti.

Gražiausi prisiminimai ir mūsų pagarba išėjusiems Anapilin Amžinąjį Atilsį **Linui Baranauskui, Rimvydui Dargužiui, Antanui Giliui, Romui Laukaičiui, Mindaugui Maščinskui, Anzelmui Stirbiui ir Algirdui Šimoniui.**

Visi pradėjo dirbti pagal paskyrimą arba vienaip ar kitaip performinę šį, tais laikais visagalį, netgi socialinę gerovę lemiantį dokumentą. Nuo ko pradėjome? Neabejotinai galime tvirtinti, kad visų darbas buvo susijęs su elektra, jos panaudojimu. Taigi, likome ištikimi savo pasirinkimui. Tačiau elektra yra visur, o mūsų specialybė – elektarinės, elektros tinklai ir sistemos. Nežiūrint to, mūsų mylimam elektrotechnikos dėstytojui Jurgiui Zdaniui pasiūlius, **Rimantas Našliūnas** išvyksta dirbti į Valstybinio žvejybos laivyno projektavimo institutą Klaipėdoje ir pradeda kurti elektros žuklės aparatūrą. Vėliau jis dirbo skaičiavimo technikos ir programavimo srityse. Pirmasis nuostolis elektros energetikai. Po kiek laiko atsiranda elektroninės skaičiavimo mašinos, išgirstame apie kibernetiką. Ir vėl, 1959 metais Jehošua (Stasys) Šochotas įsijungia į skaičiavimo mašinų kūrėjų gretas. 25 metus moksliniams tyrimams mikroelektronikos srityje paskyrė **Dalius Jurkūnas.**

Kiti kurso draugai ir toliau arė elektros energetikos dirvonus. Bet tie dirvonai tokie platūs, kad į elektrinių, elektros tinklų ir sistemų specialybę niekaip nesutelpa. Pramonės, žemės ūkio, komunalinė energetika reikalauja ne mažiau dėmesio kaip viena ar kita elektrinė, pastotė ar aukštos įtampos elektros tiekimo linija. 15 metų Kauno dirbtinio pluošto kombinate dirbo **Danguolė Grauslytė – Baltrušaitienė, Romas Laukaitis** daug metų montavo ir derino maisto pramonės įmonių ir priešgaisrinės automatikos įrenginius, **Anzelmas Stirbys** alino savo sveikatą Kėdainių chemijos kombinate ir Mažeikių naftos perdirbimo gamykloje.

Linus Baranauskas ir **Romas Laukaitis** inžinerinę veiklą pradėjo Sibire, savanoriškai pasirinkę didžiuosius Sovietų Sąjungos energetikos objektus. Jų siekis buvo sukaupti patirtį ir kuo efektyviau plėtoti Lietuvos energetiką grįžus į tėvynę. Manau čia tiktų pastebėti, kad mūsų kartos inžinieriams buvo lemta dirbti tuo laikotarpiu, kada Lie-

tuvos energetika augo nepaprastai sparčiai, kad tuo metu suprojektuoti ir pastatyti energetikos objektai ir šiandien yra elektros ir šilumos vartotojams pagrindiniai energijos tiekimo šaltiniai. Galime tuo didžiuotis.

Grupės draugų inžinerinės veiklos rezultatų galime rasti ne tik buvusios Sovietų Sąjungos valstybėse, bet ir kitose pasaulio šalyse. **Albertas Valikonis** jau iš nepriklausomos Lietuvos išvyko prižiūrėti elektros įrenginių montavimą statomoje Sinų hidroelektrinėje Kolumbijoje. Nuo 1972 metų Izraelio aviacijos pramonėje ir elektronikos inžinerijoje darbavosi **Jehošua Šochotas**. Labai malonu, kad jis palaiko nuolatinius ryšius su Lietuva, dažnai čia būna.

Linas Baranauskas, Rimvydas Dargužis, Antanas Gilys, Antanas Juška, Algimantas Kargaudas, Saulius Kutas, Antanas Liepinis, Mindaugas Maščinskas, Juozas Pauliukaitis, Algirdas Šimonis ir Albertas Valikonis savo gyvenimus pardavė Lietuvos energetikos sistemai, arba kitoms mokslo ir projektavimo organizacijoms, teikiančioms neįkainojamas paslaugas energetikai, kuri įvairiai buvo vadinama ir valdoma, tačiau neišvengiamų natūralios monopolijos požymių neprarado ir tikriausiai nepraras.

Mokslo srityje bene daugiausia nuveikė **Antanas Juška**, Lietuvos energetikos institute vadovavęs laboratorijai. Jis parengė daugybę analitinių leidinių apie energetikos raidos problemas, keturiolika metų buvo Kauno politechnikos instituto Valstybinės egzaminų komisijos pirmininkas, yra mokslų daktaras. Mokslų daktaro disertaciją apgynė ir **Linas Baranauskas**.

Nemažai mūsų laidos inžinierių dalyvavo rengiant naująją specialistų kartą dirbdami institute, universitetuose, technikuose, kolegijose ir kitose mokymo įstaigose. Tai **Mindaugas Maščinskas, Rimantas Našliūnas, Antanas Liepinis, Algirdas Šimonis, Albertas Valikonis**.

Dabar priimta, kad įmonių vadovais dažnai tampa vadybos specialistai, komersantai, tačiau mūsų laikais energetikoje, paprastai įmonėms vadovaudavo patyrę inžinieriai, savaime suprantama, perpratę socialistinės ekonomikos valdymo svertus. Stambių įmonių vadovai buvo **Rimvydas Dargužis, Saulius Kutas, Juozas Pauliukaitis**, pavaduotojas – **Antanas Gilys**.

Nepriklausomoje Lietuvoje įsteigus Energetikos ministeriją, mūsų laidos absolventai **Antanas Juška** ir **Dalius Jurkūnas** joje dirbo atsakingą darbą. Man per visą Energetikos ministerijos gyvavimo 6

metų laikotarpį teko būti vienu iš ministerijos vadovų (ministro pavaduotoju, pirmuoju pavaduotoju, sekretoriumi), o 1996 metais – ministru.

Tai, ką gi davė Lietuvai KPI Elektrotechnikos fakulteto devintosios laidos 51/8 grupė? Septyniolika kvalifikuotų inžinierių, kurie buvo nepaprastai reikalingi ir svarbūs industrializuojant mūsų šalį, būrelį inteligentų, nedvejojančiai įsiliesusių į Nepriklausomos Lietuvos atkūrimą. O ką jie davė energetikai? Jų veikla yra viena iš pamatinių plytelių, ant kurių laikosi gerai subalansuota, patikimai veikianti energetikos sistema.

Tikrai galiu tvirtinti, kad energetika netrukdė plėtoti Lietuvos ekonomiką, atlaikė Sovietų blokadą pirmaisiais nepriklausomybės metais, aprūpino visus vartotojus elektros ir šilumos energija. Didžiausia mano svajonė ir nerimas – kad taip būtų ir ateityje. Energetika negali sustoti, atsilikti, ilgai dvejoti, nesuprantančiomis akimis žvalgytis į šalį, tikintis pranašiško patarimo ar dangiškosios manos – pigios pirminės energijos. Šios dienos sprendimai lems kaip gyvensime po 10 – 20 metų.

Ar realizavome save, ar buvome ištikimi savo pasirinktai pirminei idėjai – elektrotechnikai. Apibendrintai ir statistiškai – taip. Bet, manau, liko neišsipildžiusių svajonių, nepagrįstų iliuzijų, prarastų vandanų. Tebūnie mūsų sąžinė geriausia teisėja ir vertintoja..

Atsiprašau, jei netiksliai kai kur nurodžiau faktus, per laisvai interpretavau įvykius. Ne istorikas esu. Niekas neprarasta, o aula su prieigomis ir restoranas "Olive" šiandien yra puikios vietos išgirsti vieniems kitus, daugiau suprasti, atgaivinti atmintį, nuspalvinti pilkuosius praeities puslapius.

Susirinkimas tęsiasi

Prie pietų stalo

II dalis

Prisiminimai ir pamąstymai

Algirdas Bingelis

1954 metų rudens nuotyčiai

Tai buvo 1954 metų rudenį. Lietin- ga vasaros pabaiga užtvindė kai kurių ra- jonų laukus. Technika negalėjo nuimti derliaus. Partijos ir vyriausybės nurodymu padėtį turėjo išgelbėti studentai. Ir štai jungtinis būrys, sudarytas iš antrakursių radistų ir trečiakursių pramonininkų, atsi- duria netoli Vabalninko. Būrys apgyven- dinamas vienos sodybos svirne. Keli žodžiai apie svirną, nes tai man lemtingo įvykio vieta. Svirno kairė pusė su atskiromis durimis priklausė sodybos šeimininkui. Ši dalis turėjo lubas. Svirno dešinė dalis, be- lubė, tad susijungusi su kairės dalies pastoge, buvo atiduota stude- ntams. Iš dešinėsios dalies patekti į kairiosios dalies pastogę buvo galima kopiant pertvaros sienojais. Miegojome ant šieno, pakreikto pastogėje ir ant grindų. Dauguma įsitaisė apatinėje dalyje. Tik keli, tarp jų ir aš, turėjome migius aukštai, tarp balkių. Tamsoje norint nuo ten nultipti, reikėjo kabintis į rąstus ir juos skaičiuoti, kad netyčia ne- nukristum. Svirne buvo laikoma ir mūsų vargana manta.

Pora pirmųjų dienų buvo bjaurios. Studentiškas apavas visai netiko braidyti po balas ir purvą, mėginant nuimti skendintį „derlių“. Iš vandens kyšojo pajuodę begrūdžiai stagarai. Neaišku, koks tai ja- vas. Tačiau apsiginklavę išduotais dalgiais mėginom nukirsti tuos sta- garus. Naudos jokios, tik nuostoliai talkininkų išlaikymui. Trečią tal- kos dieną į Vabalninką iš Vilniaus atvyko CK kaimo reikalų vadas Songaila pasigėrėti studentų veikla vykdant partijos priesakus. Besi- trainiojant rajono keliais vado limuzinas įklimpo, ir vargšeliui teko su „lakierkom“ pabraidyti po buizą. Po to Kauno „Inkaras“ per naktį pa- gamino du tūkstančius porų guminių batų ir jau ryte studentai galėjo puikuotis blizgančiais aulais. Atkuto nabagėliai – jau kaip traktoriai per griovius ir purvynus pasileido. Vakaraus Vabalninko kultūros namų salė užsipildydavo talkininkais iš apylinkių. Kuo purvinesni ba- tai, tuo šaunesnis bernas prieš vietines mergas.

O kaip maitino! Avienos prisivalgėm tiek, kad nekrikščionys pavydėtų. Gal tik mūsų būrį taip šėrė? Sodybos šeimininkė įvairiai bei

išradingai gamino talkininkams maistą iš kolchozo pateikiamų produktų.

Vieną pavakarį šeimininkė talkininkams išvirė pieniškos kukulių. Tai man sužadino prisiminimus apie prieš 3 mėnesius Bublių elektrinės statybos metu pasiektą pieniškos sriubos valgymo asmeninį rekordą (6 lėkštės). O dabar atsirado puikios sąlygos pamėginti pagerinti tą rekordą. Ir dvasinio pakilimo, ir sirgalių pakako. Šį kartą daugiau kaip 7 lėkščių neįveikiau. Atlikus tokį heraklio žygdarbį užėjo malonus apsnūdimas ir poreikis pailsėti. Nuėjau į svirną, užlipau ant laktų ir išsitiesiau savo guolyje. Guliu, ilsiuosi, retkarčiais jaučiu, kaip tamsoje per pilvą perbėga pelės. Kai miegi, tas nesvarbu, bet budėjimo režime tokia nepagarba žmogui erzina. Kadangi dar buvo ankstyvas metas, nutariau grįžti į trobą. Atsikėliau ir pradėjau tamsoje graibytis apie balkius. Gal kraujas buvo nuo smegenų nutekėjęs į virškinimo traktą, kad sušlubavo aritmetiniai gabumai – nesuskaičiavau sienojų, ar dėl padidėjusios pilvo apimties išsibalansavo pusiausvyra, pajutau trumpalaikę besvorę būseną. Patalpoje ilsėjėsi liudininkai teigia, kad prieš tą būseną girdėję mano lemtingą frazę „pristupaju k deistviju“ (panašiai į Gagarino „pojiechali“). Milžiniška gravitacijos jėga iš kelių metrų aukščio tėsė mane į grindis. Susiprojektavau į grindis visu ūgiu kairiu šonu ir dešiniu keliu. Dar nesukalkėję kaulai nepavirto lūženų rinkiniu. Net visi kukuliai liko pilve. Tačiau dešinė koja sutino kaip kaladė. Dėl to kelias dienas jaučiausi mažai darbingas, nors valgyti galėjau. Laimė, kad skrydžio metu apačioj ant grindų niekas negulėjo. Žinoma, mano nusileidimas būtų buvęs minkštesnis, bet jaunas sveikas gulintis kūnas galėjo tapti neplanuotu nabašniku. O man visą gyvenimą būtų graužatis.

Pagaliau atėjo darbų pabaiga ir išleistuvės. Būrys, nesitikėdamas iš nieko jokių subsidijų, pas šeimininkus užsisakė statinaitę alaus. Pasirodė, kad ir kolchozas nepamiršo talkininkų – atgabeno ir savo alaus statinaitę. Šventė tęsėsi 2 dienas. Grįžom į Kauną nelabai pasiilgę studijų.

PS. Praėjus apie 20 metų netyčia pavyko pakartoti skrydį. Viskas labai panašiai – ir aukštis, ir grindys. Nusileidau nugara. Matyt, pirmojo skrydžio patirtis leido apsieiti be komplikacijų.

Keistas sutapimas

Tai buvo 1968 metais. Kandidatinė disertacija pabaigta, gynimo data nustatyta, paskirti oponentai ir oponuojanti organizacija. Iš darbovietės gaunu leidimą įsiforminti komandiruotę į Maskvą (ten oponuojanti organizacija) ir Charkovą (ten pirmasis oponentas). Išvyksiu iš Vilniaus į Maskvą sekmadienį. Tikėjausi pirmadienį sutvarkyti reikalus pas tenyškščius oponentus ir vakare išvykti į Charkovą. Toks buvo mano planas – paprastas ir aiškus. Tačiau penktadienį tvarkantis išvykimo popierius įstaigos vyr. inžinierius man sako: “Pirmadienį 12 val. būk Valdyboje”. Pasiteiravus, kokiu tikslu, gavau atsakymą, kad nežinoma, Valdyba reikalauja atstovo ir tiek. Toks nenumatytas pleištas vidury pirmadienio dienos griovė mano planus. Teko numatyti kitus galimus veiklos variantus.

Pirmadienį 10 val. išlipu iš traukinio Baltarusijos stotyje, sugaunu taksi ir dumiam į priešingą Maskvos pusę. Pasiekiam oponuojančią organizaciją. Taksistas už užstatą sutinka laukti. Laimė, visus reikiamus asmenis radau neišsilakščiusius. Apsvarstėme, sutarėme, perdaviau dokumentus ir skubiai atgal. Sąžiningas taksistas nebuvo dingęs. Lekiam atgal į Baltarusijos stoties rajoną. Spėjau 12 val. patekti į Valdybą. Mane pamatęs valdybos vyr. inžinieriaus pavaduotojas pareiškė, kad 15 val. vyksim į Kremlį. “Ko ten?” – pasiteiravau. “Paaiškės vietoje” – sekė atsakymas. Ko griebtis – gal reiktų pasiruošti kokiais nors klausimais. Neaišku. Kartu neapleidžia mintis, kad reiktų įsigyti traukinio bilietą į Charkovą. Kada? Laiko iki 15 val. gali pritrūkti. O vėluoti į Kremlį neatsargu. Teko laukti. Pagaliau 15 val. kartu su vyr. inžinieriaus pavaduotoju išeinam iš Valdybos. Prie durų laukia “Latvija”. Prie Spaso bokšto privažiavom nuo Maskvos upės pusės. Bokšto kairėje buvo aikštelė. Joje mus išsodino. Priešais, Kremliaus sienoje durys ir langas. Tai leidimų biuras. Įėjome ir per vidinį langą, padavėme dokumentus. Tarnautojas paklausė manęs, ar turiu partbilietą. Atsakiau, kad neturiu. Po to paklausė, ar neturiu dar kokio nors dokumento su nuotrauka. Atsakiau, kad neturiu. Tada pareiškė “Apsieisim”. Su leidimais apėjome Spaso bokštą iš dešinės pusės. Pro nežymias duris Kremliaus sienoje įėjome į teritoriją už sienos. Čia pat sargybinių būda, kur patikrino dokumentus pirmą kartą. Po to nuėjome prie didžiojo pastato su vėliava ant kupolo (ties mauzoliejum). Įėję pro duris radom dar vieną tikrintojų kabiną. Po antro patikrinimo netoli esančioje rūbinėje palikome viršutinius rūbus ir plačiais laiptais pakilome ke-

letą metų. Čia trečią kartą patikrino dokumentus ir palydovas nuvedė mus koridoriumi iki reikiamos patalpos. Ant durų jokių iškabų ar užrašų. Patalpoje prie pailgo stalo jau sėdėjo keli asmenys. Mus pasodino ir prasidėjo posėdis. Tik dabar pradėjo aiškėti svarstymo objektai. Čia buvo susirinkusi komisija, kuri rengė SSKP CK ir SSRS vyriausybės nutarimus dėl ypatingos svarbos darbų vykdymo. Čia buvo svarstomas ir vienas mūsų sektoriaus specializacijos darbas, kurį užsakovai numatė mums. Todėl gavau kelis klausimus apie galimas problemas atliekant šį darbą. Pagal kitus darbus atsakinėjo Valdybos atstovas arba posėdžio vedėjas skambindavo kitų įmonių – vykdytojų vadovams. Be pertraukos prasidėjom iki 20 val. Pasibaigus posėdžiui vos ne lenktynės į tualetą.

Po to „Latvija“ pametėjo mane iki stoties, kur lengvai gavau bilietą į Charkovą.

Netrukus pasirodė aukščiausio lygio nutarimas. Pagal jį mums į planą įrašė ypatingos svarbos darbą. Sukūrėme matavimo prietaisą, sėkmingai įdiegėme į serijinę gamybą Minske. Prietaisui buvo suteiktas Kokybės ženklas, Liaudies ūkio pasiekimų parodoje apdovanotas sidabro medaliu.

Įdomu, kaip galėjo sutapti mano asmeninė kelionė su mūsų krypties darbo svarstymu Kremliuje. Kremlius prie manęs nesiderino, o aš nieko nežinojau.

Vos ne Niutono obuolys

Kartais idėjos šauna į galvą staiga, panašiai kaip obuolys, išmušęs iš Niutono galvos traukos dėsnį. Tos idėjos išsirutulioja iš ankstesnių apmąstymų, kol šie pasiekia „kritinę masę“. Kažkas panašaus buvo atsitikę ir man. Dirbau radijo matavimų srityje, todėl ir idėjos kilo iš jos.

Apie 1980 metus pajutau sveikatos sutrikimus. Tikėtina, kad tai nuo įtempto darbo t. y. liaudiškai tariant – nuo nervų. Reikėjo išsitiirti tulžies kokybę. Tais laikais buvo naudojamas vadinamas ABC tyrimas. Nustatytu laiku atsiradau poliklinikoje. Šiaip taip prarijau zondą – guminę žarnelę su metaliniu skylėtu svareliu gale. Atsiguliau dešiniu šonu ant gana kieto suolo. Galva žemai. Kyšanti iš burnos žarnelė įdėta į indelį tulžies skysčiui rinkti. Kol bus atliktas visas tyrimas gali prireikti gulėti nejudant keturias ar daugiau valandų. Laimingieji tie, kuriems pavykdavo per dvi valandas.

Taip guliu. Nepatogu. Spaudžia dešinę petį. Gerklėje ir burnoje nelabai malonus pojūtis. Laikas eina lėtai, lėtai. Kuo toliau, tuo nepatogumai didėja. Jei mėginsiu judintis, ieškodamas patogesnės padėties, tyrimas gali nepavykti, ir tektų kitą kartą pradėti vėl viską iš pradžių. Kenčiu ir galvoju, kaip nukreipti mintis į šalį nuo nepatogumų. Geriausia būtų susidomėti mintimis, susijusiomis su darbu. Tada ir laikas ne taip dykai eitų. Prisiminiau vieną amerikonišką straipsnį, kuris kažkada buvo mane sudominęs. Pamėginau jį mintyse atkurti ir apgalvoti jame pateiktos schemos darbo principus. Mintys pamažu įsisuko. Įsivaizduojamame įtaise keičiau režimus, parametrus, elementus ir gavau įdomius rezultatus. Susidomėjimas augo. Užmiršau, kad nepatogiai guliu, nepastebėjau laiko tėkmės. Galva intensyviai dirbo, mėginau susisteminti tai, ką prigalvojau. Nepajutau, kaip baigėsi medicininis tyrimas. Grįžęs į darbovietę sumėčiau idėjos eskizą. Su bendradarbiu aptarėm galimybes bei įgyvendinimą ir nutarėm apiforminti paraišką išradimui. Nagrinėjant šią idėją ir mėginant jos modifikacijas pritaikyti kitiems objektams, pasipylė paraiškų srautas. Vėliau nuo scheminių priemonių pereita prie konstrukcijų. Ir vėl paraiškos. Taip nuo 1980 iki 1986 metų buvo apiforminta daugiau negu 30 paraiškų išradimams. Daug jų buvo atmesta, 13 pripažinta išradimais, gauti autoriniai liudijimai. Taip iš vienos idėjos šaknies išbūjojo visas medis. Visos šios idėjos vystėsi gana stichiškai. O tuo metu darbovietėje buvo nustatytas reikalavimas, kad per metus būtų pateiktas tam tikras kiekis paraiškų išradimams. To nevykdant gali nukentėti premijos. Biurokratinis kūrybos įforminimas varžė, bet stichiškas mūsų paraiškų radimasis leido gana lengvai vykdyti tuos planus. Dalis išradimų buvo panaudota įdiegtuose į serijinę gamybą mūsų prietaisuose. Už juos dargi gavau ir pinigų.

Pakeitus darbovietę 1987 metais pasikeitė ir darbo specifika. Iš radijo matavimų srities atsinešta patirtis leido kurti matavimo metodikas ir priemones sporto ir biomedicinos srityse. Nuo 1989 iki 1999 metų savo išradimų pagrindu apiforminau 10 racionalizacinių pasiūlymų.

Mielas velnio tuzinas

Būdamas mokyklos šeštoje klasėje pirmą kartą pastebėjau, kad velnio tuzinas (skaičius 13) man sėkmingas. Vienas lengviausių istorijos egzamino bilietų buvo 13–as. Pagalvojau, kad reikia jį ištraukti ir

pavyko. Nuo tada dingo prietaras dėl šio “blogo” skaičiaus.

Studijų metais ir po jų dažnai lankydavau kino teatrus. Beveik visada pirkdamas bilietus prašydavau 13-os eilės 13-os vietas. Dažniausiai gaudavau, nes kitiems, tikriausiai, būdavo nepageidautina. Bet kartą vos “nesudegiau”. Mat, 53/7 grupėje buvo nusistovėjusi egzaminavimo tvarka, kad į vieną egzaminą grupė eina pagal sąrašą nuo pradžios, o į kitą – nuo pabaigos. Antruoju atveju aš eidavau vos ne paskutinis. Iš ryto daug laisvo laiko prieš egzaminą, todėl nuėjau į pirmą rytinį kino seansą. Po jo tikėjausi ramiai spėti į egzaminą. Bet buvo matematikos egzaminas, o dekanas J. Matulionis vikriai darbavosi. Ateinu po kino, o koridoriuje prie auditorijos jau nėra laukiančių. Suerimęs puolau į auditoriją. Ten Matulionis egzaminuoja paskutinįjį. Išlausęs pasiūlymo tęsti miegą, vis dėlto gavau teisę traukti bilietą. Nors ir be pasiruošimo, gavau teigiamą pažymį. Gal velnias padėjo?

Pats įdomiausias velnio tuzinų rinkinys buvo per kandidatinių disertacijos gynimą. Aš pats į tai visai neatkreipiau dėmesio. Tą įdomybę pastebėjo vienas akylas gynimo liudininkas. Gynimo data – gruodžio mėn. 13 d. (pagal mėnulio kalendorių ėjo 13-as mėnuo). Posėdis prasidėjo 13 val. 13 min (truputį vėlavo). Jame dalyvavo 13 Mokslo tarybos narių. Ant stovų buvau pakabinęs 13 plakatų.

Sovietų laikais dirbant radijo matavimų prietaisų kūrimo srityje iš daugybės paraiškų išradimams pagal mano idėjas buvo gauta 13 autorinių liudijimų.

Velnio tuzinas man tapo įprastu. Prekybos centruose tyčia ar netyčia naudojuosi 13-ąja saugojimo kamera.

A. Bingelis ir R. Strielčiūnas su VPI studentėmis Jūrate ir Dalia

Edmundas Čepė

Malonaus skaitytojo dėmesį drįstu sulaikyti keliems epizodams iš penkiasdešimties metų, prabėgusių po instituto baigimo, tiek inžinerinės, tiek visuomeninės veiklos.

Taigi, baigę institutą, 16 grupės draugų, tarp jų ir aš, buvome paskirti dirbti Vilniuje, radijo prietaisų gamybos komplekse – konstravimo biure abonentinė dėžutė 50 ir gamykloje pašto dėžutė 6 (aš – konstravimo biure), visų miestiečių tada vadintuose bendru vardu „piatiorkos“, kadangi kompleksas anksčiau vadinosi gamykla Nr. 555.

Iš pradžių mane paskyrė į grupę, projektavusią prietaisus labai trumpiems signalams registruoti. Neilgai trukus buvau pervestas į kitą skyrių, kur gavau projektuoti oscilografą su atmintimi vienkartiniams signalams registruoti. Skyriui vadovavo Viktoras Levinas, patyręs, pažangus, iniciatyvus inžinierius. Jis, pavyzdžiui, organizavo labai aktyvų informacijos rinkimą iš techninės literatūros, prenumeruojamos biure. Tam, kad nuo nieko nepriklausytų, savo skyriaus inžinierę pasodino techninės informacijos skyriuje, kad ji iš visos literatūros rinktų bet kokias žinias apie oscilografus. Filologės tuoj viską išversdavo, o mums, inžinieriams, duodavo redaguoti. Be to, jis mus įpareigojo ypač domėtis visomis naujienomis apie tam tikrus oscilografų komponentus. Vienam, pavyzdžiui, kliuvo kaupti informaciją apie tikslus rezistorius, reikalingus signalų dalikliams, kitam – apie tikslus kondensatorius, reikalingus skleistinės pjūklinei įtampai formuoti ir t. t. Man teko domėtis elektroniniais vamzdžiais. Gamyklos spaustuvėje užsisakiau specialią formą ir pradėjau kaupti informaciją. Pirmiausia, aišku, iš elektronikos žinybų susivedžiau informaciją apie visus vamzdžius, gamintus Sąjungoje. Paskui iš skyriaus inžinierės, dirbančios informacijos skyriuje, gaudavau žinias apie vamzdžius, aprašomus užsienio techninėje literatūroje. Pas skyriaus viršininką atvažiavus potencialiam oscilografo užsakovui, viršininkas man skambindavo ir paprašydavo pateikti informaciją apie tam tikrų savybių vamzdžius. Aš iš kartotekos bemat atrinkdavau ir pateikdavau. Sykį biuras, kaip projektuojantis oscilografus, gavo kvietimą nusiųsti atstovą į Maskvą, Valstybi-

nį elektroninės technikos komitetą, kur turėjo būti svarstomi elektroninių vamzdžių gamybos planai. Dalyvauti kažkodėl buvau pasiūstas aš. Pasiėmiau visą kartoteką ir nuvažiavau. Kai gamyklų direktoriai pradėjo rodyti ateities gamybos planus, pakraupau: siūlė gaminti baisiausiai senus vamzdžius. Kai nesuveikė jokie mano argumentai, mėčiau paskutinį švietalą: pasakiau, kad jų siūlomi artimiausiu metu gaminti vamzdžiai buvo rasti jau Egipto faraonų kapavietėse... Ir įžūlumas gi to jauno specialisto!

V. Levinas kreipė dėmesį ir į oscilografų išvaizdą. Buvo pasamdytas jaunas Dailės instituto absolventas Arvydas Každailis (dabar žinomas miestų herbų kūrėjas), kuris smarkiai pakeitė oscilografų išvaizdą: pasiūlė korpusams naudoti šviesias spalvas, pakeitė valdymo rankenėlių formą bei spalvą ir pan. Oscilografai tapo patrauklūs ir išoriškai.

Projektuodami naudodavomės mūsų gamyklos gaminamais matavimo prietaisais. Jiems sugedus, niekas jų nenorėdavo taisyti. Girdi, eik į gamyklą, pasiimk reikiamą detalę ar mazgą ir pasitaisyk pats. Tokiu būdu susiremontavęs vieną kitą prietaisą, kai pakeisti kokiam nors mazgui prireikia pusę prietaiso išardyti, padariau išvadą, kad jaunam inžinieriui, einančiam prietaisų projektuoti, reiktų metus kitus padirbėti jų remontininku. Tada, projektuodamas naują prietaisą, dėsi visas pastangas, kad jis būtų patogus remontuoti. Tą mintį esu išsakęs ir jaunųjų specialistų konferencijoje KPI, įvykusioje vieneri ar dveji metai po baigimo.

Septinto dešimtmečio pradžioje kaip darbo žmonių atstovas buvau pasiūstas dalyvauti Aukščiausiosios Tarybos sesijoje. Į atmintį įstrigo keli dalykai. Pirmiausia – įstatymų leidžiamosios ir vykdomosios valdžių persipynimas. Visi ministrai buvo deputatai ir dalyvavo sesijoje, dar daugiau – visi jie sėdėjo darbo prezidiume. O deputatų kalbos, kalbėlės... Prisimenu, buvo svarstomas respublikos biudžeto projektas. Vievio paukštyno darbininkas, dalyvavęs diskusijoje, visas kalbai skirtas dešimt minučių pasakojo, kaip jis iš paukštidžių išmėžia mėšlą. Pabaigoje pasakė biudžeto projektui pritariąs... (Dalyvavimas sesijoje žadino reakcingas mintis, kad įstatymų leidybos organe turi būti ekonomistai, teisininkai ir pan. Dabar, deja, situacija panaši: ir valdžios persipynusios, ir susirinkę atsitiktiniai žmonės.) Įdomiai sesiją nušvietė ir laikraščiai: nė puse žodžio neužsiminė apie sesijoje išsakytus trūkumus, spausdino tik pagyras ir liaupses tarybų valdžiai. O apie trūkumus sesijoje buvo kalbama. Pavyzdžiui, Kauno vykdomojo

komiteto pirmininkas pareiškė, kad jei tiek pinigų tebus skirta miesto transportui, tai kauniečiai dar ilgai ilgai grumdysis perpildytuose autobusuose. Klaipėdietis pasakojo apie neūkiškumą žvejybos laivyne: esą, signalinių raketų nupirkta net šimtui dvidešimt penkeriems metams. Tiesa, laikraščio puslapio apačioje būdavo parašyta, kad spausdinama pagal sutrumpintą stenogramą...

Nebaigęs projektuoti oscilografo, mūsų kurso draugo Donaldo Zanevičiaus buvau pakviestas dirbti į besikuriančią mikroelektronikos įmonę, būsimąją „Ventą“. Čia buvo užsakovo atstovai ir nemažai kraujo pagadino, kol privertė išmokti rimtai žiūrėti į gaminių dokumentaciją.

Žlungant „Ventai“ beveik prieš penkiolika metų perėjau dirbti į valstybės įmonę „Infostruktūra“, kur tebesidarbuoju iki šiol.

Dirbant vis „pasisekdavo“ imtis visuomeninio darbo. Taip, antai, dirbdamas konstravimo biure buvau išrinktas net į Stalino rajono komjaunimo komitetą, kur teko užsiimti jaunų darbininkų šefavimu. Iš to, žinoma, nieko neišeidavo, bet vienas momentas įsiminė. Sykį po pietų Lietuvos komjaunimo centro komitete turėjo būti svarstomas mūsų rajono komiteto darbas. O

rytą man buvo pavesta organizuoti prietaisų išvežimą, kad būtų patikrintas jų atsparumas transportavimui. Gavau transporto ceche paskyrą prietaisų pakrovimo darbams atlikti. Reikėjo skubėti, nes prietaisai būdavo vežami 300 km gruntkeliais ne didesniu kaip 40 km/val. greičiu. O cecho krovėjai sėdi, rūko, girdi, jiems poilsis, pietūs. Smarkiai ant darbo liaudies įniršau. Tad šūktelėjau bendradarbiams, jie padėjo pakrauti prietaisus, ir sunkvežimis išvažiavo.

...Susirenkame į CK. Pažiūriu nutarimo projektą – tarp baudžiamų už darbo trūkumus manęs nėra, tik etatiniai komiteto darbuotojai. Prasidėjo mūsų darbo svarstymas. Vienas CK biuro narys kad pradės riesti apie jaunųjų darbininkų auklėjimą, net gražu klausytis. O man dar nuo ryto pyktis ant darbo klasės nepraėjęs, tai ir užklausiu tą biuro narį – ar gerbiamašis matei gyvą darbininką nors iš tolo? Po tokio

klausimo ir mane įrašė į baudžiamųjų sąrašą. Visiems girdavausi – ne kiekvienas gaudavo papeikimą pačiame CK.

Vėliau dirbau profesinėse sąjungose – apie porą dešimtmečių buvau renkamas profesinės sąjungos respublikinio komiteto prezidiumo nariu, užsiėmiau darbų sauga. Ši patirtis praverčia iki šiol, be to, išmokau rengti posėdžius, rašyti protokolus ir pan., žodžiu, iš tos veiklos yra naudos. Be kita ko, buvau neblogai susipažinęs su visomis respublikos radijo ir elektronikos įmonėmis.

Į komunistų partiją įstojęs nebuvau, tad ir rimtesnės karjeros nepadariau, nors dėl to nė kiek nesigailiu – šiokią tokią pensiją užsidirbau.

2008 m. rugjūčio 1 d., lygiai 50 metų po to, kai pradėjome dirbti Vilniuje, penki grupės draugai vėl susirinkome buvusioje pirmos darbovietės teritorijoje įkurtame restorane „Inn555“.

Gražvydas Jonas Gudynas

Tie tolimi studentiški metai

Savo nugyventų metų biografinius faktus bei apmąstymus prieš penketą metų pamačiau Tautvydo dėka ir iniciatyva išguldytus mūsų kurso energetikų prisiminimų knygelėje „Rytas. Vakaras. Gyvenimas“, tad, rodos, nebėra ko pridurti. Tačiau kuo stipriau senatvė beldžiasi į duris, tuo dažniau prisimena pats gražiausias gyvenimo laikmetis – studentiškos dienos. Jokie tų metų nepritekliai, vadinami

gyvenimo ir buities sunkumais, negali nustelbti to gyvenimo tarpsnio, tų penkerių Kaune praleistų metų. Buvome jauni, per mokslą siekėme pagrindinio tikslo – rasti gyvenime sau likimo skirtą vietą, darbuotis šeimų (tuomet dar būsimų) ir savo Tėvynės Lietuvos labui. Nieko naujo nebekurdamas, pateikiu keletą man įsimintiniausių akimirų iš studentavimo laikų.

Geraį pažymiais baigęs Panevėžio I – ają vidurinę (berniukų) mokyklą (dabar – Juozo Balčikonio gimnazija) didelio pasirinkimo renkantis būsimą Alma mater ir specialybę neturėjau. Visa klase puolėme į Kauną, visai neseniai buvusį Kauno universitetą, tuomet pavadintą Kauno Politechnikos institutu.

Pabandžiau kartu su keliais klasės draugais įstoti į Hidrotechnikos fakulteto tuomet madingą kelininkų specialybę. Pirmasis egzaminas – piešimo. Neturėdamas piešimui gabumų bei polinkio (klasėje už mus piešė du būsimi architektai) net nemėginau nupiešti vazelės, raštinėje atsiėmiau dokumentus ir einu Donelaičio gatve link Soboro. Netoli Mickevičiaus gatvės sutikau panevėžietį, kiemo ir klasės draugą Rimvydą Dargužį. Šis pasiūlė stoti į Elektrotechnikos fakultetą. Apie elektros mokslus, fakultete buvusias specialybes neturėjome žalio supratimo. Prasidėjo stojamųjų egzaminų laikymo peripetijos. Išlaikius gana gerais pažymiais pirmuosius keturis egzaminus, liko paskutinis – matematikos egzaminas. Sužinoję, kad konkursas stoji-

mui į šį fakultetą labai jau didelis, kažkas netoli 3,5 stonų ilgio į vieną vietą, didelių vilčių patekti į laimingųjų tarpą neturėjome.

Fakulteto didžiojoje salėje, kur vyko matematikos egzaminas gavę užduotis išsibarsstėme pakam-piais. Užduotys mano supratimu buvo lengvos „vaikiškos“, tad uždaviniukams išspręsti sugaišau gal keliolika minučių. Priėjus prie egzaminų komisijos stalo rūsčios išvaizdos apysenis egzaminatorius pasitiksino, kodėl aš skubu išeiti, gal nenoriu įstoti į fakultetą. Aš jam taip ir aiškinu, kad tokios užduotys mano gimnazijoje buvo laikomos lengvomis, atseit vaikiškomis, tad joms įveikti daug laiko nei-

gaišau. Tada egzaminatorius pradėjo mane „gaudyti“ uždavinėdamas absurdiškus klausimus, pvz, $\sin x$ lygu 2, kam lygus x ; kiek „pi“ turi apskritimas? Supratęs, kad tokiais papildomais klausimais manęs nenustebins, pradėjo uždavinėti gyvenimiškus klausimus: iš kur kilęs, kurią gimnaziją baigiau. Žodis po žodžio išaiškėjo, kad abu mokėmės Panevėžyje pas tą patį matematikos mokytoją Joną Janulionį. Jis pradėjo teirautis, kaip šis laikosi, ar nepakeitė savo įpročių: vadinti nepažangius mokinius „čėmodanais“, žvanginti ryšulį raktų, esančių kelnų kišenėje, ar dar vadinamas „Ponu“. Patvirtinus, kad „Ponas“ iki šiol nepasikeitęs, taip ir likęs „Ponu“, egzaminatorius liepė man eiti iš auditorijos. Stebėję mūsų pokalbį per pravertų durų plyšį kiti stojantys paklausė, apie ką mes taip ilgai šnekėjome. Tada iš jų sužinojau, kad tas egzaminatorius buvo Fakulteto dekanas, studentams skaitęs aukštosios matematikos kursą Jonas Matulionis, kad nuo jo įvertinimo priklauso tolimesnis mano likimas. Kitą dieną lentoje tarp įstojusių į fakultetą pamačiau savo pavardę ir penketą iš matematikos. Pasirodo dekanas baigė Panevėžio vyrų gimnaziją 1926 m. ir matematiką jam dėstė tas pats Jonas Janulionis, mūsų vidurinės mokyklos direktorius. Taip tapau Elektrotechnikos fakulteto, Elektros stočių, tinklų ir sistemų specialybės 51/9 grupės studentu.

Toliau mūsų keliai su dekanu kryžiuosė ne kartą. Besimokydamas pirmame kurse buvau išrinktas fakulteto sporto kolektyvo pir-

mininku, organizuodavau fakulteto komandas Instituto spartakiadai, pirmakursių varžybas. Nenorėdamas vykti į kolūkių rudens darbų talkai (neturėjau tinkamo apavo) pradėjau dainuoti (kartu su šviesaus atminimo grupės draugu Algiu Šakėnu) KPI vyrų chore, pas maestro Klemenšą Griausdę.

Antrajame semestre pamatęs mane koridoriuje su krepšinio kamuoliu po pažastimi, dekanas pakeitė savo nuomonę apie mane, kaip rimtą studentą ir bent porą semestrų negavau stipendijos – pagrindinio pragyvenimo šaltinio. Pagal tuometinę tvarką stipendijas mokėjo tik geras ir labai geras pažymiais išlaikius sesijos egzaminus.

Tokią J. Matulionio nemalonę buvo užsitraukęs ir mano bičiulis Rimvydas D. Per egzaminą gavęs patenkinamą pažymį (tokių energetikų grupėse buvo virš pusės), Rimas nutarė egzaminą neperlaikyti, o knygelėje sufalsifikuoti dekaną parašą. Šitą parašą – sutrumpintą iki nelabai įmantraus „kablo“ buvau gerai įsisavinęs, tad suraičia dekaną parašą ir jo studijų knygelėje, garantuodamas, kad dekanas jo nepripažins kaip svetimo. Artėjant perlaikymo terminui Rimo nervai neišlaikė: ant falsifikato jis išpylė visą buteliuką tušo. Mūsų globėja, fakulteto sekretorė Juzėnaitė pakeitė jam knygelę, šis surinko visus parašus. Tuo incidentas ir baigėsi.

Mokydamasis aukštosios matematikos jau antrame kurse grįžau prie gimnazijos laikais pamėgto metodo: išspręsti kuo daugiau uždavinių būsimoms pamokoms. Tokiu būdu, perspręsdamas visus iš eilės integralus iš Cuperbilerio uždavinyno, rašomuosius darbus atlikdavau be priekaištų, tas atsverdavo mano teorines žinias laikant sesijos egzaminus.

Nuo trečio kurso pradėjus dėstyti specialiąsias disciplinas, gamybinių praktikų metu pradėjau jausti energeti-

Su bendrakurse Danguole

ko specialybės pulsą, po truputį perprasti savo specialybę. Naudingai atlikęs priešdiplominę praktiką užpoliarės šiaurėje – „Kolenergo“, parsivežęs gerą šūsnį medžiagos, ją pritaikiau savo diplominiame darbe.

Igytas Institute žinias nuo pat pirmųjų gamybinės veiklos dienų galėjau pritaikyti praktikoje, nes prieš metus sukurtoje energetikos įmonėje – Panevėžio elektros tinklų ir elektrinių rajone (vėliau pavadinta Panevėžio elektros tinklais) pradėjau vadovauti elektrolaboratorijai, kurios paskirtis buvo atlikti visų elektros įrengimų izoliacijos bandymus, diegti ir eksploatuoti relinės apsaugos ir automatikos įrenginius.

Palaipsniui, elektra, elektroenergetika tapo savotišku „hobiu“. Savęs neįsivaizduoju kitame – kelių, automobilių, statybos ar kitų specialybių inžinierių kailyje. Nekeičiau ir darboviečių. Įvairiose vadovaujančiose pareigose dirbau iki 1999–ųjų pabaigos. Mano darbo stažas – 41 metai 4 mėnesiai ir 15 dienų. Iki šiol neprarandu ryšių su savo kartos energetikais (nors jų ir mažėja), gyvenu su viltimi, kad ši svarbi, vedančioji Lietuvos ūkio sritis nebus paleista vėjais.

Malvina Jakavičiūtė – Korolkovienė

Baigusi institutą buvau paskirta dirbti į Miestų statybos projektavimo institutą, vėliau perėjau dirbti į Komunalinio ūkio projektavimo institutą. Dirbau tik dviejose darbovietėse. 1998 metais įregistravau savo projektavimo įmonę, kur ir dabar sėkmingai dirbu. Darbas man labai patinka. Todėl turiu 365 švenčių dienas metuose.

Mano suprojektuota elektrotechninė dalis tokių pastatų, kaip Vilniaus aerouostas, Užsienio reikalų ministerija, aukštuminis pastatas Juozapavičiaus gatvėje, ligoninės, mokyklos, Rudaminos ir Kaišiadorių paukštynai, Austrijos ir Italijos ambasados, daugiaaukščiai daugiabučiai gyvenamieji namai. Taigi esu turtinga, pasižvalgau – vis mano.

Išpildžiau dar vieną svajonę – prisiliesti rankomis prie žemės, pasistatėm namą.

Su Almantu ir Juozu

Turim dvi dukras: Astą 49 metų ir Dalią 44 metų.

Asta baigė tris aukštuosius mokslus: VISI, anglų kalbą ir pedagoginius. Dirba anglų kalbos dėstytoja. Asta turi dukrą 25 metų, kuri, baigusi automatizavimo specialybės mokslus VGTU, jau dirba. Išteka.

Dalia gydytoja– ginekologė, 2005 metais apsigynė medicinos mokslų daktarės disertaciją. Netiesa, kad jaunimas nedirba, dukra dar kaip dirba. Dirba klinikose, privačiame kabinete ir dėsto universitete. Turi du sūnus: Donatą 18 metų, 205 cm ūgio, Emilį šešiolikos metų, atsakingai besitreniruojančią. Jis plaukime pasiekia antrus, trečius, kartais pirmus rezultatus respublikoje. Savo amžiaus grupėje dalyvauja varžybose Lietuvos rinktinės sudėtyje.

Česlovas Jocius

Gimiau 1933 m. gruodžio 26 d. Girkalnio kaime Raseinių rajone, valstiečio, turėjusio 15 ha žemės, šeimoje. Sodyba ir žemė buvo labai gražioje vietoje – ribojosi su Girkalnio miesteliu ir progimnazija, per visą žemę tekėjo nedidelis šaltiniuotas Šetupio upelis, prie namų augo senelio pasodintas didžiulis sodas.

Prasidėjus antrajam pasauliniam karui, 1941 metais birželio mėnesį tėvas pasitraukė iš Lietuvos. Mama liko viena su keturiais vaikais ir nėsčia. Penktoji gimė spalio mėnesį jau vokiečių okupacijos pradžioje. Galima įsivaizduoti kiek sunkumų užgulė ant Mamos pečių. Tačiau savo protu ir malda ji viską atlaikė. Ji puikiai suprato mokslo reikšmę, todėl nežiūrint visų sunkumų, visus penkis vaikus leido į mokyklą. Trys įgijome aukštojo mokslo diplomus. Jauniausioji sesuo Romualda Hofertienė baigė Pedagoginį institutą ir tapo ne tik mokytoja, bet ir politike – yra nepriklausomos Lietuvos signatarė, apygardoje išrinkta trijų kadencijų seimo nare, konservatore. Daugeliui pažįstamas brolis Izidorius baigė Žemės ūkio akademijos Mechanizacijos fakultetą. Kitoms dviem sesėms mokslai nepatiko. Nuotraukoje apačioje aš su mama, broliu ir seserimis.

1958 metais aš buvau paskirtas dirbti į Pramoninės statybos projektavimo institutą Kaune. Darbas sekėsi gerai, bet pagrindiniai sunkumai buvo po darbo. Savistovus gyvenimas prasidėjo neturint nieko, svarbiausia – būsto. Po darbo su Jurgiu Pesecku susitikdavome prie Soboro ir vaikštinėdami svars-tydavome, kur galėtume pernaktuoti. Dažniausiai priglaukdavo Tautvydas Sinkevičius, – jam darbovietė buvo skyrusi visą

namą. Pagaliau trumpam nušvito laimė: Jurgio bendradarbis Kauno elektros tinkluose gavo butą ir mes apsigyvenome jo paliktoje rūsio patalpoje. Džiaugėmės šia pelėsiais apaugusia patalpa, tačiau neilgai – rinkimų išvakarėse į šią patalpą įkėlė gyventi pensininkę su dukra. Jos apsigyveno rinkimų išvakarėse, o mes buvome rinkimų agitatoriai. Vaikštinėdami pro autobusų stotį pamatėme pasirengusį važiuoti į Vilnių autobusą. Vilniuje buvo mūsų draugės studentės. Nutarėme nutraukti agitatorių veiklą ir išvažiavome į Vilnių. Grįžau po rinkimų į darbo dienos pabaigą. Manęs jau laukė bausti pasiruošę komjaunimo ir partijos sekretoriai, nes mano rinkiminėje apylinkėje balsavo tik mažesnė pusė rinkėjų. Sėkmingai apsigyniau, visą bėdą suversdamas ant politinio netakto – buto atėmimo – rinkimų išvakarėse.

Dėl būsto greitai nušvito kita laimė: Adolfas Morėnas su žmona kėlėsi gyventi į Kėdainius ir mums padovanojo jų turėtą kambarį bendrame bute. Jurgis tuo metu vedė ir išvyko gyventi į Vilnių. Bandžiau tą kambarį įsiteisinti su Pramprojekto direktoriaus pavaduotojo Piligrimo, buvusio Kauno miesto Vykdomojo komiteto pirmininko, pagalba. Jis pasakė, kad vyksta į Vykdomąjį, aš parašiau pareiškimą, perdaviau. Po kiek laiko gavau atsakymą, kad kambarys man neskiriamas. Butų ūkis reikalavo tuoj pat išsikraustyti. Mane pakvietė į miliciją ir pareikalavo per 24 valandas palikti Kauną kaip neturinčiam teisės jame gyventi. O aš nutariau leisti Vykdomajam komitetui pasitaisyti – parašiau antrą pareiškimą. Be to, komisijose dalyvaudavo komjaunimo ir partijos komitetų atstovai. Kreipiausi į komjaunimo komitetą, ten radau pažįstamą nuo studijų laikų. Vieną teigiamą pritarimą gavau. Skaitydamas mano maždaug dviejų puslapių prašymą, partijos komiteto vadovas šypsojosi. Kokia buvo jo rezoliucija – nežinau. Už keleto dienų Piligrimas vėl ėjo į Vykdomąjį. Aš skubiai parašiau ilgą pareiškimą, perdaviau. Parnešė pareiškimą su pirmininko rezoliucija Patalpų skirstymo skyriaus viršininkui. Nunešiau pas sekretorę ir laukiau galimybės įeiti. Tuo metu užėina tas skyriaus inspektorius, kuris mane bandė iškraustyti pagal neigiamą sprendimą. Ir pradėjo: “Jociau, ko čia tuščiai varstai duris, trukdai žmonėms dirbti, turi sprendimą ir vykdyk” ir t. t. Aš jam leidau išsikalbėti, nes ant pareiškimo buvo rezoliucija “Paruošti posėdžiui teigiama prasme”. Galu gale kambarį gavau.

Tuo metu buvo baigiama Kauno hidroelektrinės statyba, statybininkai išsikeldavo iš butų. Tikėdamiesi juos gauti Liaudies ūkio tarybos pervedimu aš su Alfonsu Kaklausku daugiau negu mėnesį dirbome hidroelektrinėje. Tačiau projektavimo institutui užprotestavus

abu jauni specialistai buvome sugrąžinti atgal į jį.

1960 metais po 2,5 metų draugystės vedžiau studentę, studijujančią Vilniuje. Teko važiuoti gyventi į Vilnių. Buvau pervestas dirbti į Pramprojekto Vilniaus filialą, o kambarį Kaune pakeičiau į mažą kambarėlį pastogėje bendrame bute Vilniuje. Buvo labai gera, nes turėjome savą kampelį. Gimė sūnus, tapo ankšta. Po didelių pastangų gavau pusantro kambario butą. Vėl labai džiaugėmės. Jame gyvendamas perėjau dirbti į Vilniaus elektros tinklus tarnybos viršininko pavaduotoju. Darbas labai patiko, išdirbau apie 10 metų. Gimus antrajam sūnui ir šis butas tapo ankštas. Vilniaus elektros tinklai butą negaudavo. Tuo metu mane kvietė dirbti į Komunalinio ūkio projektavimo institutą į vyriausiojo specialisto pareigas. Atsisakiau. Po kelių mėnesių vėl pakviestas iškėliau sąlygą, kad duotų trijų kambarių butą statomame pagerintame name su garažu kieme Antakalnyje, Šilo gatvėje. Sūtikio. Tačiau įsikelti į žadėtą butą sutrukdė A.Brazausko meilužės Kristinos vyras Butrimas: jis parašė skundą į CK, nors konkurentu jam gauti butą nebuvau. Po papildomų pastangų Komprojektas pažadą išpildė, duodamas butą ir garažą kitur. Ten ir pragyvenau iki nepriklausomos Lietuvos laikų. Kaip matote, kiek daug metų ir pastangų užėmė rūpestis butais.

Nepriklausomoje Lietuvoje didieji projektavimo institutai pradėjo skaidytis į mažesnius. Vyriausieji specialistai tapo nereikalingi. Man jau buvo atėjęs pensijinis amžius. Tada užregistravau personalinę projektavimo įmonę iš vieno žmogaus ir prasi-dėjo patogiausi gyvenimo metai: be konkrečių darbo valandų, be viršininkų, su didesniu atlyginiu-mu. Taip dirbau iki šių dienų.

Su žmona užauginame du sūnus – pediatrą ir farmacininką. Anūkas jaunųjų matematikų Matulionio vardo konkursų prizini-nkas, kompiuterinės fizikos ba-kalauras. Vedęs studentę, susi-laukė sūnaus. Labai džiaugiuosi tapęs proseneliu. Anūkė pirmo

kurso studentė, studijuoja psichologiją. Kad būtų problemos nedrums-
tų ramybės ir netrukdytų rimtam darbui mano jaunajai kartai, butais
apsirūpinome iš anksto. Visi gyvename viename, tik vienas gretima-
me, daugiabučiuose.

Džiaugiamės proanūkėliu Kristupu.

Visą gyvenimą dirbau pagal įgytą specialybę. Niekur nebuvo
“įstojęs”, todėl nereikėjo daug veidmainiauti. O dabar, būdamas žė-
miškojo gyvenimo finišo tiesiojoje, tuo džiaugiuosi. Nuo pat vidurinės
mokyklos baigimo teko spręsti daug sudėtingų problemų. Tikiu, kad
mane lydi ir padeda patikimas Angelas sargas. Tikiuosi, kad jis lydės
ir paskutinėje, viso gyvenimo, mandatinėje komisijoje...

*Mano šeima šiandien: anūkė, anūkas, žmona, uošvė (95 m.), sūnus
su proanūkėliu, sūnus, aš, anūko žmona.*

Antanas Juška

Gimiau 1936 m. birželio 29 d. Vyžpinių kaime, Šakių apskrityje, ūkininko šeimoje. Mokiausi Antabūdžio pradinėje mokykloje, Barzdų progimnazijoje, Griškabūdžio vidurinėje mokykloje, kurią baigęs įstojau į KPI Elektrotechnikos fakultetą. 1958 m. apgyniau diplominį projektą „Jonavos HE relinė apsauga ir automatika“ ir įgijau inžinieriaus – elekt-

riko kvalifikaciją.

Pagal paskyrimą tris metus dirbau Vilniaus Elektros tinkluose, Druskininkų ir Antalieptės skyriuose meistrų ir Lentvario skyriuje viršininku. Druskininkuose dalyvavau Baltosios Ančios HE, nukentėjusios nuo 1958 m. pavasario potvynio, atstatyme ir Druskininkų dyzelinės elektrinės statyboje. Antalieptėje taip pat vykdžiau statomos HE elektrinės dalies techninę priežiūrą, dalyvavau jos perdavime į eksploataciją.

Dirbant Lentvario tinklų skyriuje teko pačiam su komisija priimti į eksploataciją pastatytą Bagdanonių HE, Semeliškių apylinkės elektros tinklus ir Vievio 110/35/10 kV pastotę, iš kurios 35 kV linija buvo pradėta maitinti Elektrėnų elektrinės statyba.

1961 m. pabaigoje įstojau į Lietuvos MA Energetikos ir elektrotechnikos instituto (dabar Lietuvos energetikos institutas) aspirantūrą. Kilo problema dėl mano mokslinio vadovo, nes Lietuvoje nebuvo energetikos mokslų daktarų. Tarpininkaujant buvusiam aspirantui, vadovu sutiko būti Leningrado inžinerinio ekonomikos instituto prof. B. Aizenbergas. Šiame institute laikiau kandidatinius egzaminus, jo moksliniuose darbuose spausdinau didelę dalį disertacijos gynimui reikalingų publikacijų.

1970 metais KPI mokslo taryboje apgyniau technikos kandidato disertaciją „Miestų elektros tinklų parametrų ir schemų optimizavimas“. Sekančiais metais konkurso būdu buvau paskirtas Energetikos instituto vyr. moksliniu bendradarbiu.

Septinto dešimtmečio pabaigoje pagrindinė Kompleksinių energetikos tyrimų laboratorijos darbo kryptimi tapo kuro ir energijos balansų tyrimai, jais remiantis buvo nustatomos energetikos ūkio vys-

tymosi kryptys. Vyriausybės pavedimu kiekvieną penkmetį buvo rengiamos kompleksinės programos, nustatančios respublikos energetikos ūkio vystymosi perspektyvą 10 – 20 metų laikotarpiui. Šių darbų koordinavimui prie Lietuvos MA ir Valstybinio plano komiteto buvo sudaryta Lietuvos energetikos vystymo komisija, aš buvau paskirtas jos sekretoriumi. Kompleksinės programos buvo rengiamos bendradarbiaujant su Šiaurės – Vakarų regiono (Baltijos šalys, Baltarusija, Leningrado, Kolos ir Komijos sritys) mokslinio tyrimo, projektavimo ir gamybinėmis organizacijomis. 1976–1990 metais dalyvavau šio regiono Kompleksinių energetikos problemų mokslinėje taryboje.

Su dėstytoju A. Augustaičiu, bendradarbiu L. Gudeliu, profesoriumi L. Kaulakiu

Energetikos vystymo problemų sprendimui buvo būtina turėti duomenų informacinę bazę. Anksčiau energetikos duomenis rinko Energetikos ugdymo komisija, veikusi 1958–1965 m. Buvęs šios komisijos pirmininkas akad. A. Žukauskas pasiūlė man tęsti šį darbą. Buvo išleisti Lietuvos energetikos duomenų trijų penkmečių rinkiniai.

1990 metais perėjau dirbti į Energetikos ministeriją ir buvau paskirtas Elektros ir šilumos departamento direktoriumi. Vėliau, sujungus Energetikos ir Ekonomikos ministerijas, konkurso būdu buvau paskirtas į Ūkio ministerijos vyr. specialisto pareigas.

Ūkio ministerijoje: D.Jurkūnas, L.Bagdonavičius, A.Juška

Pereinant į rinkos ekonomiką ir reformuojant energetikos ūkį spaudoje paskelbiau nemažai straipsnių šiais klausimais. Parengiau energijos (kuro, šilumos ir elektros) balansų sudarymo metodiką. Pasauliniam energetikos kongresui (1995 m., Tokyo) parengiau Lietuvos energetikos raidos techninius, ekonominius bei ekologinius duomenis. 1994–98 metais skaičiau pranešimus konferencijose Florencijoje, Launburge, Kopenhagoje, Baltijos asamblėjoje.

Nuo 1982 metų kartu LEI specialistais ruošiau kasmetinius informacijos – statistikos rinkinius „Lietuvos energetika“. Per 43 metus vienas ar su bendraautoriais parengiau apie 250 mokslinių ir mokslo populiarinimo straipsnių bei pranešimų, kurie buvo publikuoti spaudoje.

1996–2000 metais dar dirbau Seimo visuomeniniame energetikos komitete. 1996 m. kandidatavau į Seimo narius Kauno Pramonės apygardoje. Laimėjo L. Andrikienė.

1982–1996 m. buvau KPI Valstybinių egzaminų komisijos pirmininku. Per 15 metų diplominius projektus apgynė apie 1200 elektrikų inžinierių.

Vilniuje dalyvavau Zanavykų draugijos veikloje. Parengiau leidinėį „Griškabūdžio kalendorius, 2000“. Laisvalaikio domiuosi baltų

(prūsų ir jotvingių) bei senosios Lietuvos istorija.

Žmona Aldona, geografė, taip pat dirbo Lietuvos Energetikos institute. Nuo 2001 metų abu pensininkai.

Donatas Kairys

Gimiau 1936 m. Šiauliuose. 1953 m. baigiau Juliaus Janonio vidurinę mokyklą. Be to dar baigiau Šiaulių septynmetę muzikos mokyklą. Tais pat metais įstojau į KPI. Studijas Elektrotechnikos fakultete pajvairinau dalyvaudamas instituto liaudies dainų ir šokių ansamblyje – grojau birbyne. Sportavau, teko ginti fakulteto garbę šachmatų ir plaukimo varžybose.

Ilgijęs inžinieriaus diplomą 1958 m. pradėjau dirbti pagal paskyrimą Vilniaus Remonto – montavimo kombinate prie Prekybos ministerijos. Kitais metais perėjau dirbti į LŪT Prietaisų gamybos valdybos SKB, kur jau dirbo daugiau buvusių grupės draugų. Ši organizacija vėliau keitė pavadinimą į sąjunginio instituto filialą ir Lietuvos valstybinį elektros suvirinimo institutą. Čia pradėjau dirbti konstruktoriumi, galiausiai – konstruktorių technologų skyriaus vadovu. Tose pareigose praktiškai dirbau visą gyvenimą, iki pensijos, tiesa, su pertrauka 1969–1972 m., kuomet mokiausi aspirantūroje KPI. Technikos mokslų kandidato disertaciją apgyniau 1974 m. Visad konstravimas man buvo įdomus, malonus užsiėmimas. Dirbdamas institute aplankiau daug miestų, gamyklų, galėjau bendrauti su įdomiais išsilavinusiais žmonėmis.

Šiandieniniai užsiėmimai – sodas, kelionės po šalis ir internete, neskaitant buitės rūpesčių. Žmona Dalia, gydytoja, sūnus Tomas, advokatas.

Grįžtant į studijų metus su dėkingumu prisimenu nuostabius dėstytojus Matulionį, Zdanį, Kauną, Dirgėlą, Daugėlą, kuris vėliau buvo mano disertacijos rengimo vadovas, Baskutį, Žalį, Kulakauską ir kitus, kuriuos sunku būtų išvardinti. Labiausiai įsiminė dekanas Matulionis.

Gerą įspūdį paliko pirmoji gamybinė praktika Jaroslavlio elektromechaninėje gamykloje, į kurią tradiciškai vykdavo „pramoninikai“. Jaroslavlis – senas ir įdomus Rusijos miestas. Be kasdieninės praktikos gamykloje, smagiai leidome laisvalaikį: žaidėme krepšinį, laimėjome rungtynes prieš gana stiprią vietinę komandą, buvo įdomių

ekskursijų ir intriguojančių vakarų miesto parko šokių aikštelėje. Ten „grupiškai“ išsiskyrė ūgiu ir buvo aiškūs lyderiai. Mūsų vyrai buvo balsingi, gamyklos klube surengė lietuviškos dainos koncertėlį. Praktikos pabaigtuvės įvyko pagrindiniame miesto restorane, ten dalyvavo ir atvykęs dėstytojas Žalys. Ten nuostabiai skambėjo studentiškos dainos. Užtrukome, laimei, tramvajaus vairuotojas beveik nesustodamas laiku nuvežė į geležinkelio stotį.

Prabėgo dar keletas metų ir mes jau diplominių darbų gynime. Baigiamąjį žodį tarė komisijos pirmininkas Linkaitis. Įsiminė paskutinė frazė „Linkiu, kad trupmena, kurios skaitiklyje – jūsų nuomonė apie save, o vardiklyje – kitų nuomonė apie jus, visad būtų mažesnė už vienetą“. Sunku pasakyti, ar kiekvienas mūsų tuo vadovavomės gyvenime...

Jakovas Kalamickas

Įvykis mano vaikystėje

*Žydų tautos patarlė sako: “
Leisk duonelei plaukti upeliu. Ateis
diena – ji sugrįš”.*

Mano tėvelis a.a. Icikas Kalamickas jaunystėje buvo žemdirbys (tais laikais – ūkininkas). Ūkis susidėjo iš žemės sklypo,

sodybos trobesių ir gyvulių. Ta žemė, kurią jis pirkė dvarų išparcelavimo metais, buvo Sepijoniškių kaime, Aukštadvario valsčiuje.

Tėvelis gražiai bendravo su aplinkiniais – dalyvavo talkose pas daugelį iš kaimynų, o šie ateidavo padėti jam.

Kaip visur, taip ir šioje apylinkėje buvo nemažai vargingų valstiečių.

Kai kurie iš jų sėjos metu ateidavo pas tėvelį ir prašydavo “paskolinti” vieną – kitą maišą grūdų sėklai, pažadėdavo atsilyginti iš naujo derliaus. Taip būdavo kasmet. Tėvelis duodavo, ir nei kartą niekam apie skolą neprimindavo.

O žmonės to nepamiršo.

Kai prasidėjo karas (mūsų šeima tada gyveno Žiežmarių miestelyje), beveik kasdien pas mus atvykdavo kas nors iš buvusių kaimynų ir įkalbinėjo grįžti atgal į kaimą.

“Anksčiau tu mums padėjai, dabar mes – dėl tavęs ir dėl Dievo – jus slapstysime.” – sakė tėveliui.

Nebuvo išeities – ir tėvelis buvo priverstas priimti ištiestą pagalbos ranką.

Per karą ištisus tris metus mūsų šeima pakeitė septyniasdešimt dvi slaptavietes – miškuose, o daugiausia – pas žmones. Kaimynai lietuviai mus išgelbėjo – slapstė ir maitino.

Buvo toks atsitikimas – vienas iš kaimynų, buvęs šiaučius, o vokiečių laikais tarnavęs vyresnioju pagalbinėje policijoje, sužinojo, kad tėvelis žiemą vaikšto su vyžomis. Jis pats pasiuvo tėveliui porą aulinių batų, nors ir su mediniais padais, ir, kad tėvelis nebijotų iš jo paimti, persiuntė jam tuos batus per trečias rankas.

Po karo pastaraisiais metais mes su broliu stengėmės, kad mūsų gelbėtojų ar jų šeimų narių vardai būtų įrašyti į Izraelio atminties rūmus, o jie patys būtų apdovanoti Lietuvos Valstybiniais apdovanojimais...

Aprašysiu vieną įvykį, kuomet karo metu susitiko du kaimynai (mano tėvelis ir antras, kurio pavardės neprisimenu, tarnavęs policijoje).

Mūsų šeima slapstėsi pas vieną iš geradarių, daržinėje po šienų iškastame rūsyje.

Ta diena buvo “Yom Kipuro” šventė – diena, kurios metu Dievas atleidžia visus žmogaus prasikaltimus (prieš Dievą, o tarpusavyje žmonės turi susitvarkyti patys).

Žydai tą dieną 24 valandas nei valgo, nei geria – tik meldžiasi prašydami nuodėmių atleidimo. Vyrai melsdamiesi nugarą ir pečius apsisiaučia “talit“, baltai – juodai dryžuotu apdangalu. Jie melsdamiesi nuolat linkčioja.

Tą dieną pradedant ankstyvu rytu tėvelis (jis tikėjo į Dievą ir mus to mokė) stovėjo rūsyje ir meldėsi.

Apie pusiaudienį netikėtai atbėgo šeimininkas, atvėrė įėjimą į rūšį ir pasakė, jog jo brolis sužinojo apie slapstomus žydus ir važiuoja pranešti į policiją.

Tais laikais tebuvo vienintelė bausmė suradus žydus – sušaudydavo ir juos, ir visą juos slėpusią šeimą.

Su ašaromis akyse šeimininkas prašė tėvelio, kad šis pagailėtų jo šeimos ir “ išsikraustytų “.

Ką daryti? Dienos vidurys – pasirodys – visi pamatys ir nurodys policijai. Bet nebuvo išeities – tėvelis griebė ant rankų brolių, mama griebė mane už rankos, ir dienos viduryje išbėgome į plyną lauką, be jokios priedangos. Mūsų laimei netoli nuo slėptuvės buvo jaunas miškelis, ir tėvelis bėgdamas pirmas nuvedė mus į jį.

Mes sukritome tarp krūmų, o tėvelis atsistojo tęsti maldą, lankstydamasis.

Jis nepagalvojo, kad tuomet juodai balti pečių apdangalo dryžiai tarp žalių lapų labai gerai matosi iš tolo. Bet svarbiausia – malda, o apie visa kita tuo metu negalvojo.

Turbūt po gerų dviejų valandų staiga pasigirdo girtų daina (Tos dainos žodžiai iki šios dienos supurto mane iki dvasios gelmių), garsai artėjo iš visų pusių. Greitai ginkluoti žmonės apsupo mus žiedu ir... nėra išeities – mirtis neišvengiama.

Tėvelis ir toliau meldėsi. Mes priėjome prie jo, visi apsikabino-
me, pasibučiavome ir laukėme mirties, girtų žmonių žiedas siaurėjo.

Staiga pasigirdo skardus žodis “SUSTOK !”.

Mus apsupę ginkluotieji sustojo. Iš jų atsiskyrė vienas žmogus
ir pribėgo prie tėvelio rėkdamas “Icka, ar tai tu ?” (Kaimynai mano
tėvelį vadino tokiu maloniniu vardu).

“Tai aš ir mano šeima“, – atsakė tėvelis.

“Jėzau, Marija – aš gi tau tiek daug skolingas. Ir dabar neturiu,
todėl, matai – uždariauju” – parodė į savo bendrininkus.

“Man nieko iš tavęs nereikia, tik palik mus gyvus“, atsakė jam
tėvelis.

Tas žmogus apsisuko ir nubėgo pas savo bendrininkus.

“Vyrai – namo! Mes čia neradom jokių žydų!“.

Žmonės apsisuko ir kartu su juo nutolo.

Staiga tas pats žmogus grįžo prie mūsų, išsiėmė revolverį ir
pridėjęs keletą šovinių ištiesė jį tėveliui. „Še, Icka, kitą kartą, galbūt,
susitiksi su kitais vyrais ir turėsi kuo apsiginti“.

Tėvelis jam atsakė: „Man nereikia revolverio. Jis – mano gynė-
jas.“ parodė ranka aukštyn.

Tėvelis su tuo žmogumi apsikabino, abudu paverkė kiek ir atsi-
skyrė.

Mes likome gyvi.

Tai tik vienas iš atsitikimų, o tokių buvo ir daugiau...

Laiškas buvusiam vadovui

Sėdžiu aš minkštame krėslė, prieš mane didelis televizorius,
kuris kartoja dalį programos, kurią su didžiausiu dėmesiu žiūrėdavo-
me (jei tik turėdavome laiko) 1972–73 metais.

Tačiau dabar aš nors žiūriu, bet nieko nematau, nes mano min-
tys pradeda skrajoti prisiminimų mariose.

Iš anksto atsiprašau, kad nesikreipsiu į Tave žodeliu “Jūs“, nes
taip išreikšiu pagarbos, meilės ir artumo jausmą.

Matau 1972 metų liepos 2 dieną. Tai buvo sekmadienis. Prie
vienintelio pašto skyriaus mažame rajoniniame miestelyje Eilat susi-
tikome pirmą kartą dviese: vienas beveik dvejų metrų ūgio ir gal 90
kilogramų svorio, o kitas – metras penkiasdešimt penki centimetrai ir
55 kilogramų svorio (kaip Patas su Patašonu). Aš tuo metu mažai su-
pratau hebrajiškai...Tada tu pašaukei į pagalbą savo žmoną, gimusią ir

augusią Baltarusijoje (su ja susipažinai Izraelyje kuomet atvykai iš Bostono), ir ji tapo mūsų vertėja. Pietavome tavo sąskaita geriausiame tuo metu Eilato restorane, ir, po beveik dvejų su puse valandų pokalbio, tu man pasakei, kad galiu nors rytoj ateiti į darbą. Restorane veikė kondicionierius, o lauke, kiek prisimenu, buvo apie 50 laipsnių saulėje, o šešėlyje (kurio beveik nebuvo – aplink labai mažai augmenijos) galėjo būti tik 5 laipsniais mažiau. Sėdome triese į tavo mašiną (kurioje jaučiausi kaip Liuciperio pečiuje – mat, kondicionieriaus tais laikais nebuvo), ir tu man aprodei Eilato miestelį, Raudonosios jūros pakrantę, kalnų grožį kitoje jūros pusėje (Jordanijoje). Tu bijojai, kad aš išsigąsiu to baisaus karščio ir atsisakysiu nuo pasiūlytos darbovietės, tad visą laiką kartojai, kad tokio karščio Eilate dar nebuvo. Pasikiau pasirodė, kad tai buvo įprasta vasaros diena.

Tuo metu mano šeima gyveno Sderot miestelio Naujųjų atvažiavusiųjų prieglaudos centre ir mokėsi hebrajų kalbos.

Aš grįžau į Eilatą dirbti už dvejų savaitių nuo pirmo mūsų susitikimo – pirmadienį, liepos 17 dieną. Kadangi mano šeimai skirtas butas Eilate dar nebuvo pastatytas, tu mane apgyvendinai viešbutyje, pusei metų su pilnu išlaikymu Izraelio Energetikos akcinės bendrovės sąskaita, o mano šeima liko Sderot Centre.

Kartą į savaitę aš aplankydavau šeimą (nuotolis 240 kilometrų) darbdavio sąskaita.

Daug kuriozų buvo darbo pradžioje. Visi brėžiniai, visos instrukcijos buvo anglų kalba, o mus anksčiau Lietuvoje anglų kalbos mokė tiek, kad vos – vos galėtume slebezavoti. Pamenu, skaitydamas vieną iš elektros schemų sutikau žodį “TRIP”. Ką tai reiškia “ TRIP”? Klausiu bosą. Atsako : TRIP tai ir yra TRIP. Žodyne tas žodis verčiamas kaip “ pasivaikščiojimas “.

Dievuliau brangus, koks ryšis tarp elektros ir pasivaikščiojimo ? Pasirodo, kad elektrikų kalboje TRIP reiškia “ atjungimas “. Tokių triukų buvo daug. Laužiau galvą, laisvu laiku mokiausi hebrajų kalbos – iš klausos, be to kas dieną skaitydavau atvykėliams leidžiamą laikraštį supaprastinta kalba su hebrajų – rusų kalbų žodyno pagalba. Niekur nedingsi, kartu mokiausi ir anglų kalbos.

Buvome du inžinieriai elektrikai visame Eilato rajone – eksploatavome elektrinę, kuri ne tik gamino elektros energiją, o nuo jos priešspaudimo principu dirbusios turbinos veikiančius du jūros vandens gėlinimo punktus, kurie duodavo Eilatui ir apylinkei apie 8000 kubinių metrų gėlo vandens per dieną, taip pat 161 kV tinklą, 33 kV

tinklą, tris 161/ 33 kV pastotes, žemos įtampos tinklą. Mes dviese su padėjėju inspektuodavome naujus objektus (pastatytus namus, viešbučius, mažus fabrikėlius, dirbtuves ir kt.) į kuriuos reikėjo paduoti elektros energiją.

Tu daugiau užsiimdavai administraciniais, o aš – techniniais reikalais. Omo dėsni – visur lieka Omo dėsniu.

Be savų energetinių bėdų mums tekdavo daug padėti Eilato uosto, netoliese buvusio didelio karinio aerodromo ir apylinkėje buvusių karinių dalinių elektrikams, jiems sprendžiant sudėtingesnes technines problemas.

Dirbome beveik kasdien po 16 – 18 valandų, dažnai ir išseiginėmis dienomis. Iš vienos pusės – buvo sunku (bet aš tada buvau daug jaunesnis ir gražesnis). Iš kitos pusės – kaskart jaučiau pasitenkinimą pajungiant naują objektą prie tinklo, arba išsprendus bet kokią klausimą – matai, kad mašina vėl sukasi, naujas transformatorius užia, Eilato rajonas plečiasi. Tą patį jausmą jausdavau ir Lietuvoje priduoiant elektros tinklų tarnybai eilinę pastotę – juk 10 metų dirbau montuotoju.

Mano darbo sėkmei tarnavo tavo tėviška pagalba, patarimai. Man buvai kaip mūro siena visais atvejais, o ypatingai jeigu kas iš būsimų vartotojų eidavo “ aukščiau”, reikalaudamas pajungti energiją. Tavo standartinis atsakymas būdavo: “Jakovo parašo nėra – energijos nebus”. Ta tavo pastatyta betono siena suteikdavo man jėgų reikalauti, kad visos techninės normos būtų įvykdytos. Tu kariavai su Energetikos bendrove “ didikais “ už kiekvieną mano reikalavimą, buvau įsitikinęs, kad mane nepaliksi vieno kovos lauke.

1982 metais dalyvavau konkurse ir buvau išrinktas iš 86 kandidatų bei paskirtas Centro, Pietų ir Jeruzalės rajonų naujai įsteigtos dispečerių tarnybos viršininku ir po to visą laiką (iki tavo išėjimo į pensiją) jaučiau tavo tėvišką šiltą ranką.

Tu mane pažįsti, žinai, kad niekad nebuvo padlaižiu, tuo labiau dabar, kai mes abu pensininkai ir praktiškai aš nuo tavęs nepriklausau, o rašau šį laišką tavo aštuoniasdešimtmečio proga, iš visos širdies dėkodamas už mūsų bendrą praeitį ir linkėdamas daug sveikatos ir sėkmės tavo tolimesniame gyvenime.

Vanda Danutė Kalmantaitė – Kazlauskienė

Vaikystė prabėgo Kaune ir Beržų dvaro sodyboje, kur gyvenau su tėvais, broliu Vytautu ir seneliais Gintilomis. Čia teko pergyventi tėvelio, Lietuvos kariuomenės pulkininko, areštą 1941 m., o vėliau džiaugsmą, jam Birželio sukilimo metu išsilaisvinus ir grįžus iš kalėjimo. Išliko atmintyje tėvelio pasakojimai apie patirtus žiaurius kankinimus kalėjime, kuriuos klausydavome su broliu Vytautu, įsitaisę ant jo kelių, su ašaromis akyse. Nujausdama tremties grėsmę, mama 1946 m. paliko Beržų sodybą ir mes apsigyvenome Kaune, vėliau Vilniuje. Trūkstant lėšų pragyvenimui, dirbau, o vakarais lankiau mokyklą. Vidurinę mokyklą baigiau medaliu, tačiau į KPI Elektrotechnikos fakultetą 1953 m. nebuvau priimta tikraja studente, kadangi buvau įtraukta į „nepatikimųjų sąrašą“, negavau vietos bendrabutyje ir stipendijos, nors pirmąją žiemos sesiją išlaikiau penketais. Tik trečiame kurse tapau pilnateise studente.

Baigusi KPI Elektrotechnikos fakultetą visą laiką dirbau Vilniuje mažų elektros variklių konstravimo, tyrimo, diegimo į gamybą bei jų panaudojimo buitiniams prietaisams srityje. Trijų išradimų bendraautorė. Darbo klausimais teko važinėti į įvairias gamyklas bei konstravimo biurus ir institutus daugelyje Sovietų sąjungos miestų –Kišinio, Kijevą, Maskvą, Leningradą, Sverdlovską, Omską, Sysertę, Frunzę, Mažeikius, Alytų ir kt.

Mokydamasi mokykloje turėjau įvairių svajonių: norėjau būti lakūne, parašiutininke, gimnaste, daug keliauti. Jaunųjų aviamodeliuotojų klube konstravau lėktuvėlių modelius. Svajonė tapti sportininke išsi-

pildė: nuo 1951 m. buvau daugkartinė Lietuvos jaunių ir suaugusių fechtavimo rapyra čempionė. Aktyviai sportavau iki 1963 m., būdama Lietuvos rinktinės nare. Nuo jaunystės iki šiol mėgstu gamtą, turizmą, keliones. Su vyru Alfonsu pabuvojome Kaukaze, Užkarpatėje, daugelyje Sovietų sąjungos respublikų, Čekoslovakijoje, Lenkijoje, Vokietijoje. Pamėgome kalnų slidinėjimą slalomo slidėmis. Žiemomis slidinėdavome Užkarpatės, Kaukazo, Armėnijos, Gruzijos, Uzbekijos kalnuose. Nepriklausomybės metais su Lietuvos žemės savininkų grupe aplankėme Austrijos, Slovėnijos, Olandijos, Suomijos, Italijos, Vokietijos ūkininkus ir susipažinome su jų ūkininkavimo ir verslo patirtimi.

Išėjusi į pensiją, išitraukiau į visuomeninę veiklą. Esu Lietuvos žemės savininkų sąjungos tarybos narė ir dalį savo laiko skiriu jos veiklai. Būdama Lietuvos kariuomenės karių, nukentėjusių nuo sovietinio ir nacistinio genocido, artimųjų sąjungos nare, renku Lietuvos centriniame archyve medžiagą apie prieškarinio Lietuvos karininkus ir esu bendraautorė enciklopedinio žinyno „Lietuvos kariuomenės karininkai 1918–1953“ – jau išleisti septyni minėto leidinio tomai. Priklausau Lietuvos bajorų sąjungai. Istorijos archyvo fonduose renku ir tyrinėju duomenis apie savo protėvių Gintilų ir jų palikuonių (per 100 asmenų) genealogiją. Parašiau medžiagą ruošiamam enciklopedinio pobūdžio leidiniui apie Lietuvos bajorus. 2008 metais išleistai fotogra-

fijų knygai „Tarpukario bajorai“ pateikiau savo protėvių Gintilų nuotraukas.

Laisvo laiko praktiškai nėra, nes, atgavus tėvų sodybą ir žemę Beržų kaime, joje ūkininkauju, turiu ūkininkės statusą. Pasinaudodama ES parama pasodinau 4,5 ha miško. Beržų sodyboje gausu žvėrelių bei paukščių. 2008 metais liepų alėjos viršūnėse įsikūrė net pilkieji garniai (apie 11 šeimų) – tai retas reiškinys.

Sūnus Vygintas su žmona Daiva mūsų džiaugsmui užaugino studentą Mykolą, dvyliktokę Karoliną ir antroką Domantą.

Stasys Kytra

Gimiau 1935 01 20 Vilniaus km. Kupiškio rajone.

Šeima: žmona – Regina (mokytoja), vaikai: Jūratė (g. 1963) ir Vytenis (g. 1967) – inžinieriai.

Mokiausi Vainiškų (Topolio) pradžios mokykloje, Skapiškio progimnazijoje, Kupiškio vidurinėje mokykloje ir Kauno politechnikos institute (dabartinis Kauno technologijos universitetas), kurį baigiau 1958 m. ir įgijau elektromechanikos inžinieriaus kvalifikaciją.

1964–1967 m. studijavau neakivaizdinėje aspirantūroje prie Lietuvos mokslų akademijos. 1969 m. apgyniau technikos mokslų daktaro disertaciją. 1981 m. man suteiktas docento mokslinis vardas.

Kėliau kvalifikaciją 1984 m. – Maskvos energetikos institute, 1990 m. – Gabrovo ir Sofijos aukštosiose mokyklose (Bulgarija), 1994 m. – Deisterio (Vokietija) energijos ir aplinkos centre.

Dirbau: nuo 1958 m. iki 1960 m. Kauno politechnikos institute inžinieriaus, 1960 m. – Radijoelektronikos mokslinio tyrimo instituto vyr. inž. – energetiko, 1960–1966 m. Lietuvos MA energetikos ir elektrotechnikos instituto konstravimo biuro vyriausiojo inžinieriaus – viršininko pavaduotojo pareigose, nuo 1966 m. iki 2002 m. – Kauno technologijos universitete vyr. mokslinio bendradarbio, mokslinės grupės vadovo, mokslinės laboratorijos vadovo, vyr. dėstytojo, docento pareigose.

1997 m. – 2000 m. buvau išrinktas UAB „Kauno vandenys“ valdybos nariu, pirmininko pavaduotoju.

1988/89 m. buvau vienas iš Lietuvos inžinierių sąjungos atkūrimo iniciatorių, o nuo 1994 metų išrinktas jos viceprezidentu.

1989 m. buvau išrinktas naujai įsteigtos Lietuvos energijos vartotojų asociacijos, 1995 m. transformuotos į Lietuvos energetikos inžinierių asociaciją pirmininku (1989 m. – 2000 m.).

1994 m. kaip Lietuvos visuomeninių organizacijų atstovas priitariau Centrinės ir Rytų Europos 18-os šalių aplinkosauginių nevyriausybių organizacijų paskelbtos Energijos sektoriaus pertvarkos deklaracijos „*The Gardony Declaration*“ idėjai ir tapau jos signataru.

1992 m.– 2003 m. buvau paskirtas Vyriausybės energijos taupymo komisijos nariu.

1993 m. – 1996 m. buvau paskirtas Vyriausybės energetikos išteklių kainų ir energetinės veiklos kontrolės komisijos nariu.

Dirbdamas mokslinį darbą, paskelbiau virš 150 mokslinių publikacijų: straipsnių, konferencijų pranešimų, mokslinių tiriamųjų darbų ataskaitų, mokymo metodinių priemonių.

Tarp publikacijų – 32 pripažinti išradimai.

Esu 2001 m. išleisto verstinio vadovėlio aukštesniosioms mokykloms „ELEKTROS ENERGETINIAI ĮRENGINIAI IR INSTALIACIJA“ atsakomasis redaktorius.

2004 m. pagal PHARE projektą LT01.04.01 „Energijos efektyvumo pramonėje gerinimas“ *Danish Energy Management* 2004 m. išleisto metodinio leidinio „Energijos vartojimo pramonės įmonėse VADOVAS“ vienas iš bendraautorių.

Parašiau ir 2006 m. išleidau vadovėlį aukštesioms mokykloms „ATSINAUJINANTYS ENERGIJOS ŠALTINIAI“. Tai pirmasis vadovėlis šioje srityje. 2008 m. už šį vadovėlį buvo įteikta Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerijos premija.

Be šio mokslo darbų įvertinimo pažymėtini dar ir kai kurie kiti: 1971 m. – LŪLP bronzos medalis, 1976 m. – LŪLP sidabro medalis, 1982 m. – tarptautinės pramonės parodos Kopenhagoje 1-ojo laipsnio diplomai už sukurtus ir eksponuotus moksliniams tyrimams skirtus prietaisus.

Fakulteto 60-mečio jubiliejuje.

Leonas Kučinskas

1953 m. baigiau Marijampolės J. Jablonskio berniukų gimnaziją.

Prieš įteikiant brandos atestatą buvau iškvieštas į komunistų partijos rajono komitetą. Ten kažkoks lietuviškai kalbantis politrukas paklausė į kokią aukštąją mokyklą aš ruošiuosi stoti.

“Į universitetą, studijuosiu istoriją, – atsakiau.

“Istorijos studijuoti tau negalima.

Tavo tėvas buvo buržuazinis istorikas. Tu gali pasirinkti techniką arba mediciną”.

“O jeigu aš stosis į istorijos fakultetą?” –paklausiau.

“Neįstosi”.

Taip aš patekau į Kauno Politechnikos instituto Elektrotechnikos fakultetą. 1958 m. gavau inžinieriaus elektromechaniko diplomą.

Savo darbo veiklą pradėjau vienos iš Vilniaus gamyklų elektros ceche, vėliau keletą metų dirbau elektros suvirinimo įrengimų konstruktoriumi.

Darbas man sekėsi gerai. Tačiau, užaugusį humanitarinėje aplinkoje, mane labiau traukė humanitariniai mokslai. Pradėjau studijuoti teisę, o 1973 metais apgyniau teisės mokslų daktaro disertaciją. Po to penkiolika metų dėsciau civilinę teisę, patentų teisę ir tarptautinę privatinę teisę Vilniaus universiteto Teisės fakultete.

Atsiradus Sąjūdžiui įsitraukiau į politiką. 1988 metais paskelbiau savaitraštyje “Literatūra ir menas” du straipsnius : vieną, kritikuojantį sovietinę konstituciją, antras vadinosi “Asmenybė, tauta, valstybė”. 1989 m. buvau išrinktas į SSRS liaudies deputatų suvažiavimą.

Iš to laikotarpio prisimenu vieną įdomų epizodą. Po to, kai Lietuvos delegatai protestuodami paliko Kremliaus suvažiavimo rūmų salę, kitą dieną su mumis susitiko tuometinis SSRS komunistų partijos generalinis sekretorius Michailas Gorbačiovas. Vienas iš mūsų delegacijos narių, kaunietis Nikolajus Medvedevas paklausė Gorbačiovo, ką jis mano apie Lietuvos nepriklausomybę.

Gorbačiovas atsakė : aš ne už nepriklausomybę, aš už suverenitetą.

Tada aš pasakiau: “Bet juk tai tas pats. Suverenitetas yra prancūzų kilmės žodis, taip pat reiškiantis nepriklausomybę.

Gorbačiovas prieštaravo: “Ne tai ne tas pats”. Vėliau jis pridūrė: “Vaikiniai, darykite ką norite, tik negriaukite šitos valstybės”.

Kaip žinome, šis jo noras neišsipildė.

1990 metais aš buvau pakviestas dirbti Užsienio reikalų ministerijos konsulinio departamento direktoriumi. Ministeriją teko kurti praktiškai nuo nulio.

Man teko vadovauti Lietuvos URM delegacijai derybose su daugeliu šalių: Lenkija, Islandija, Kinija, Čekoslovakija, Rusija, JAV, Estija, Latvija, Švedija ir kitomis.

Ypač įsiminė derybos su Rusijos Užsienio reikalų ministerijos delegacija Maskvoje 1991 m. liepos pabaigoje, likus savaitei iki Medininkų žudynių.

Rusijos URM mums pasiūlė derybų salę KGB centrinėje būstinėje, taip vadinamoje Lubiankoje, atseit, visos kitos tinkamos patalpos remontuojamos. Aš paskambinau į Vilnių, paklausiau ar mums sutikti su tokia derybų vieta. Patarė sutikti, kadangi priešingu atveju mus galėjo apkaltinti derybų nutraukimu.

Rusijos URM delegaciją sudarė vienas URM darbuotojas, o visi kiti buvo aukšti KGB karininkai.

Rusijos delegacijos vadovas, KGB pirmininko V. Kriučkovo pirmasis pavaduotojas, KGB generolas Gruško savo kalbą pradėjo taip:

“Mūsų kariuomenė stovi Lietuvos teritorijoje, Rusijos teisė galioja Lietuvoje, mūsų įsakymus jūs privalote vykdyti, taigi jums belieka tik išklausti mūsų nurodymus”.

Aš atsakiau taip: “Jūsų prezidentas Gorbačiovas teigia, kad visada reikia atsižvelgti į realybę. O realybė yra tokia: 1990 m. kovo 11 d. Lietuva paskelbė nepriklausomybę, per referendumą apie 90 % Lietuvos piliečių parėmė Lietuvos nepriklausomybę, mes atsisakėme pasirašyti sąjunginę sutartį ir mes turime įgaliojimus vesti derybas”.

Į tai generolas Gruško pareiškė:

“Realybė būna dviejų rūšių: ta, kurią mes pripažįstame ir ta, kurios nepripažįstame. Ta, kurios mes nepripažįstame, mums neegzistuoja”.

Tada aš atsakiau: “Jeigu mes pradėsime diskutuoti kas yra realybė, tai bus ne derybos, o filosofinis disputas”.

Kaip bebūtų keista, bet po tokios įžangos prasidėjo visiškai normalios derybos ir netgi daugelis klausimų buvo išspręsta Lietuvos naudai.

Nepaisant aplinkybių, kuriomis aš pradėjau studijuoti technikos mokslus, mano studijos man paliko labai gerus prisiminimus apie mūsų alma mater. Mes turėjome puikius dėstytojus. Visada prisiminsiu mūsų mylimą dekaną docentą Joną Matulionį, docentus Zdanį, Kauną, profesorių Baskutį. Ryški asmenybė buvo ir braižomosios geometrijos dėstytojas Jodikaitis, visada elegantiškas, aprūpinęs mus originaliu Vatmano firmos braižybos popieriumi ir vokiškais spalvotais tušais. Savo paskaitas jis kartais pradėdavo iš rankos nupiešdamas lentoje idealų apskritimą.

Verti didelės pagarbos buvo mūsų dekanas Jonas Matulionis ir rektorius profesorius Kazimieras Baršauskas, kurie ne tik buvo puikūs dėstytojai, bet ir gelbėjo mus nuo tų laikų politinių skersvėjų.

Puikūs buvo ir mūsų grupės draugai.

Net trys iš mūsų grupės tapo Nepriklausomos Lietuvos diplomatais. Rimantas Tonkūnas buvo laikinuoju reikalų patikėtinu Austrijoje ir Čekijoje, o vėliau Lietuvos Respublikos ambasadoriumi Estijoje, Sigitas Kudarauskas vykdė specialią misiją Prancūzijoje, o vėliau buvo Lietuvos atstovu Estijoje, o aš dirbau Lietuvos Respublikos generaliniu konsulu Niujorke.

Su D.Zanevičiumi

Algimantas Kargaudas

Turiu prisipažinti, kad mane įveikė Sauliaus Kuto akaklumas, žinoma, ne be Tautvydo Sinkevičiaus ir jo komandos sprendimų. Atpratau rašyti, keista, kad tapęs pensininku, nerandu laiko (aišku, ir noro) rašyti memuarus ir aprašinėti gyvenimo nuotykius.

Taigi, gimiau Kaune 1935 m. vasario 21 d. tarnautojų šeimoje. Turiu keturiais metais jaunesnį brolį Vytautą.

Prasidėjus karui persikėlėme į Uteną, arčiau tėvo tėviškės, kuri buvo Liegavietės vieniemyje, šalia Tauragnų, po to – į Anykščius. Ten apsigyvenome ilgam. Pradžioje – netoli bažnyčios, vėliau – priešais siaurojo geležinkelio stotį, baltai dažytame dviejų butų name. Antrame bute gyveno Šakėnų šeima. Nuo tada prasidėjo ilgametė draugystė su Algiu Šakėnu. Kartu ėjome į mokyklą, įstojome į institutą, kartu dainavome KPI akademiniame chore, o vėliau, jau Vilniuje – vyrų chore „Varpas“. Kartu su Algiu Kaune gyvenome dėstytojo Kapčiaus name, nuomavomės ten kambarį. Vėliau tame kambarielyje gyveno mano brolis. Su Algiu kartu keliaudavome kraštotyrininkų takais.

Mano tėvai buvo mokytojai. Tėvas – lituanistas, mama – slavistė. Jie gerai pažinojo rašytoją Antaną Vienuolį – Žukauską. Atrodo, kad rašytojas įtikino tėvus statyti medinius namus. Taip mano ir Algio tėvai pasistatė medinius namelius Pušyno (vėliau pavadintoje Mičiūrinio) gatvėje. Mūsų namai stovėjo vieni prieš kitus abiejose gatvės pusėse.

Rašytojas Vienuolis, eidamas pasivaikščioti palei Šventąją, apsilankydavo ir pas mus.

Kartą mums, vaikams, parodė didelį akmenį – Puntuko brolį.

Baigęs institutą, pagal paskyrimą dirbau Vilniuje, Miestų ir kaimų statybos projektavimo institute. Vėliau miesto projektavimą atskyrė nuo kaimo ir aš likau Miestų statybos projektavimo institute, o Kolūkių statybos projektavimo institute uždarbiavau papildomai – už vienetinį atlyginimą. Projektavau pastatų vidaus tinklus, elektros linijas. Daugiausia laiko užimdavo projektų derinimas su įvairiomis orga-

nizacijomis.

1963 metais vedžiau mūsų kurso „pramonininko“ Algio Adomavičiaus seserį Aldoną. Turiu du vaikus – sūnų ir dukterį, o anūką – tik vieną. Artimiausi žmonės – tėvai ir žmona, taip pat ir Algis Šakėnas jau mirę.

Kai pasiskaitau knygą „Rytas. Vakaras. Gyvenimas“ man atrodo, kad buvę grupės draugai gyveno žymiai turiningesnę, naudingesnę gyvenimą. O koks projektuotojo – elektriko darbas? Pagal architektą ir technologą užduotis išvedžioti laidus ir „pakabinti“ lemputes, o pagal Elektros tinklų sąlygas praveisti linijas, pakloti kabelius, sustatyti paskirstymo įrenginius. Nors ir jaučiu dėl to tam tikrus kompleksus, nesuverčiu kaltę „aplinkybėms“. Dabar jau, aišku, nieko nepakeisi – belieka rūpintis sveikata. Nors paguodžia tai, kad visą gyvenimą, taip pat ir būdamas pensininku, sąžiningai dirbau, manau, kad dėl to visi manim galėjo pasitikėti.

Tie organizuojami buvusių studentų susitikimai, žinoma, įdomūs. Ypač įdomu buvo išgirsti Stasio Šochoto pasakojimą apie Izraelį, kuomet Saulius Kutas mudu vežė į Kauną.

Tad iki kitų susitikimų.

Praktikoje Gruzijoje: J. Pauliukaitis, A. Kargaudas, A. Valikonis

Saulius Kutas

Pamąstymai energetikų dieną

Dauguma mūsų, tikriausia, matėme LNK televizijos reklamą, kurioje simpatiška, valdinga ponis pasinaudoja plentvolio paslauga ir kelių milimetrų ilgio dantų pastos kirminėlis iš beveik tuščios tūbelės atsiduria ant jos dantų šepetėlio. Koks taupumas!

Reklaminio klipo kūrėjai turėjo savas intencijas, tačiau kaip iš pasakėčių, taip ir iš šio klipo bandau suvokti moralinius pamokymus. O pamokymai tokie:

- ar sutaupyta centas vieniems, nekainuoja šimtų litų kitiems?
- ar plentvolio (politikoje kartais vartojamas „buldozerio“ terminas) stumdytojas žino kam turi būti naudojamas šis mechanizmas?

Manau, kad šios sentencijos aktualios ir energetikoje. Tebūnie šią šventinę dieną leista man pabūti Donkichotu ir pamajuoti švariomis tuščiomis rankomis prieš vėjo malūnus. Ne, ne prieš tuos, kurie mojuoja sparnais Lietuvos pajūryje, nes esu visiškai tikras, kad jie efektyviai sprendžia aprūpinimo elektra problemas tol, kol egzistuoja racionaliai organizuota energetikos sistema. Aš norėčiau pakeisti girnas vėjo malūnuose, kurios gaudžia apie naują energetiką be energetikų – profesionalų, energetiką be nuosavų investicijų (todėl, manau, be ateities), energetikos rinką be Lietuvos elektrinių (todėl visiškai priklausomą nuo užsienio dėdžių).

Ar neparadoksalu, kad ūkio šakos:

- kuri netgi Sovietų Sąjungos paskelbtos blokados metu sudarė sąlygas visam Lietuvos ūkiui funkcionuoti iš esmės nejaučiant elektros energijos bado;

- kurios sukurta techninė bazė ir elektrinių pajėgumai tenkina ir, sako, dar gali tenkinti kelis metus šalies poreikius, nors jau du dešimtmečiai beveik nieko neinvestuojama į naujas elektrines;

- kurios pagrindinė produkcija – elektros energija – pagal palyginamą perkamąją galią pabrango 20 kartų mažiau negu laikraščiai, 3 kartus mažiau negu varškė, 2,5 karto mažiau negu juoda duona,

– darbuotojų vardas – energetikas – tapo niekinimo sinonimu arba visų nesėkmių kaltininko simboliu.

Ar galima kaltinti energetikus už "nežmoniškas" elektros kainas, jų nepagrįstą augimą, todėl pramonės žlugdymą ir visuomenės skurdinimą, jei, pavyzdžiui, troleibuso bilietas kainavo tiek, kiek viena kilovatvalandė elektros energijos, o dabar už jį turi mokėti tiek kiek už 6 kWh, vyriškų batų porą atitinkamai 750 ir 1500 kWh, jei visos pramonės produkcijos savikainoje elektros energijos sąnaudos tesudaro 2,5 procento.

Energetikai – nesutramdomi savanaudžiai monopolistai, beprotiškų atlyginimų lupikai, susijungimo su Vakarų šalių elektros energetikos sistemomis vilkintojai, aplinkos teršėjai. Tokie ir panašūs vertinimai knibždėte knibžda spaudos puslapiuose, radijo ir televizijos laidose ir todėl, nenuostabu, dalies politikų lūpose. Kas gi lieka visuomenei? Nepasitikėjimas energetika, jos saugumu, nebylus pasipriešinimas energetikos specialistų – profesionalų siūlymams.

Tikriausia nevertėtų neįsigilinus neigti tiesas, kurias patvirtino šimtametė energetikos istorija. Taip, energetikoje natūralios monopolijos elementų išvengti neįmanoma, *jei siekiame užtikrinti efektyvų, saugų ir vartotojams priimtina aprūpinimą energija ir ypatingai elektros energija*. Nieko nestebina, kad daug sveriantį krovinį ekonomiškiau pervežti sunkiasvoriu automobiliu, o ne krauti į daugelį mažų. Jei energijos reikia daug – visada ekonomiškiau ją gaminti galingesniu agregatu. Džiaugiamės teisininkų, menininkų dinastijomis, tačiau jei energetikų šeimos atžala tęsia tėvo darbus – tai jau nusikaltimas.

Šalyje rezonansiniu, o dabar ir politiniu jau tapo LEO LT sprendimas valdybos nariams nustatyti 50 tūkstančių litų per mėnesį atlyginimą, o vėliau dėl jūmoro sumažinti 2 tūkstančiais, ar išmokėti šimtatūkstantines kompensacijas. Visuomenės reakcija buvo visiškai suprantama – energetikai lupikai. Tačiau luktelkime. Visi valdybos nariai, išskyrus vieną, nauji žmonės, ne energetikos profesionalai. Matyt jiems energetikų gaunami atlyginimai pasirodė ubagiški. Dar blogiau, kad racionalizuojant energetikos įmonių valdymą, ką būtinai reikėjo daryti, vienai ištisą parą budinčiojo darbo vietai numatomi trys darbuotojai, kai normaliam darbui užtikrinti reikia ne mažiau penkių. Pagalvokime ar energetikas – profesionalas yra lupikas?

Energetikai puikiai supranta, *kad tarpsisteminių elektros tiekimo linijų statyba visų pirma būtina energetikos sistemų integracijos prasme, komerciniai argumentai šiuo atveju nėra lemiantys*. Nežiūrint

Lietuvos ir Lenkijos energetikų kelių metų darbo rezultate pasiekto susitarimo, 1997 metais Ekonomikos ministerija (1996 metais panaikintos Energetikos ministerijos reikalų perėmėja) uždraudžia Lietuvos energetikos sistemos vadovams pasirašyti jau parengtą Lietuvos ir Lenkijos elektros tinklų sujungimo sutartį. Lenkijos delegacija iš Vilniaus išvyksta be rezultatų ir, kaip parodė ateitis, ilgam. Lenkai moka gerbti save. Tai ar energetikai nenorėjo ir nenori integruotis į Vakarų Europos energetikos sistemas?

Daug yra kalbama apie atvirą elektros rinką, kartais jos sukūrimas ir atvėrimas netgi įvardijami kaip sąlyga Švedijos ir Lietuvos elektros energetikos sistemų tiesioginiam sujungimui. Tai, žinoma, svarbu. Rinka yra pardavėjų ir pirkėjų susitikimo ir sandorių sudarymo vieta. Dabar energetikoje tai gali vykti ir virtualioje erdvėje. Aš jau minėjau svarbiausią tarp sisteminių linijų integracinę misiją, tai kartu ir rinkos funkcionavimo techninė priemonė. Jaustis visaverčiu rinkos dalyviu energetikos sistema gali tik tada, kai turi ką parduoti, o Lietuvos energetikos perspektyvos įtakoti elektros rinką, joje vykstančius komercinius santykius pakreipti Lietuvai naudinga kryptimi, bus labai menkos. Uždarius Ignalinos atominę elektrinę, Lietuva iš kelis dešimtmečius elektrą eksportuojančios šalies virsta ją importuojančia šalimi. Pirkėjas, atėjęs į turgų, visų pirma paklausia – kiek kainuoja, jei pavyksta nusidera. po to susiskaičiuoja kiek ir ko gali nusipirkti. Kai trūksta pinigų – eina jų ieškoti. Taigi, būsime pirkėjais.

Nors, kaip jau minėjau, vartotojams elektra pabrango mažiau kaip kitos prekės, tačiau pripažinkime, kad kiekvieną mėnesį sumokėję už elektrą ir, ypač žiemą už šilumą, pasijuntame tarsi save nuskriaudę – neaplanę teatro, atidėję kelionę, kažko nenusipirkę ar, pagaliau, neišgėrę alaus bokalo. Pigios energijos era pasibaigė, mokslas, kol kas, pigios energijos nesiūlo.

Todėl labai svarbu tinkama, visiems suprantama kainodara. Norėčiau pabrėžti, kad kainų skaičiavimo metodika turi būti objektyvi, pagrįsta fizikos dėsniais, užtikrinanti gamybos ekonominį efektyvumą ir plėtrą. Jos taikymas turi būti griežtai kontroliuojamas. Kainų priežiūros institucija turi būti absoliučiai (kiek tai įmanoma gyvenime) nepriklausoma. Mūsų Kainų ir energetikos kontrolės komisija pagal steigimo dokumentus yra pajėgi išlaikyti nepriklausomumą. Tačiau keistai atrodo, kada Ūkio ar Energetikos ministras labai jau dažnai kalba apie kainų už energetikos išteklius mažinimą. Sutikime, kad tai tiesioginis spaudimas nepriklausomai institucijai ir populizму

kvepianti duoklę rinkėjams. Gal dar ir Socialinės apsaugos ministeriją pasitelkti? Tai jau būtų bridimas į tą patį upelio vandenį, kuriame jau buvome ir vos – vos neprigėrėme. Tarnybinės etikos komisija pripažino, kad energetikos kainų komisijos pirmininkui, kartu esant ir LEO LT Stebėtojų tarybos pirmininkui, konfliktas tarp viešųjų ir privačių interesų nekyla. Tačiau konfliktas kyla tarp pamatinės idėjos turėti nepriklausomą energetikos kainų reguliavimo instituciją ir tuo pat metu sutikimo, kad šioje institucijoje dirbtų prižiūrimų įmonių pareigūnai.

Kiekviename kolektyviniame darbe ir juo labiau energetikoje daug lemia teisingas funkcijų ir atsakomybės tarp institucijų ir vykdytojų paskirstymas ir to paskirstymo laikymasis. Branduolinės energijos įstatymas numato, kad tik Seimas, priimdamas specialų įstatymą, gali nuspręsti Lietuvoje statyti naują atominę elektrinę. Tačiau, svarstant tokio įstatymo projektą, jis apaugo teiginiais, kuriuos reguliuoja kiti įstatymai, reikalavimais, kuriuos turi nustatyti kito rango dokumentai bei institucijos. Įstatymas naujos atominės elektrinės statybą paveda Lietuvos Energijai, po kiek laiko įstatymas taisomas, įkuriamą LEO LT. Šiandien atkakliai peršama minėto įstatymo pripažinimo niekiniu idėja.

Visa tai reiškia naujos atominės elektrinės statybos vilkinimą, Lietuvos įvaizdžio menkinimą, būsimųjų AE projektuotojų, statytojų ir investuotojų pasitikėjimo pakirtimą, smulkaus pirkėjo vietą Lietuvai bendroje Europos energetikos rinkoje ir nešildančius kišenės elektros energijos tarifus vartotojams. Žinoma frazė, bet pakartosiu: "Sprendimų energetikoje rezultatai ryškiai matomi po dešimties metų".

Suprantama, kad pastatyti atominę elektrinę (kalbu ne apie rangovą) gali tik patikima, stambi, valdanti pakankamus finansinius išteklius organizacija. Išsklaidžius Lietuvos energetikos sistemą, tokios organizacijos neliko, todėl reikia ją sukurti. Dauguma mūsų įtikėjo, kad privatūs finansiniai ir kitokie ištekliai valdomi efektyviau, negu valstybės įmonėje. Todėl natūralu, kad nuspręsta atominės elektrinės statybai naudoti tiek valstybės, tiek privatų kapitalą. Tolimesni ginčai ar Joną, ar Petrą priimti, o Juozui pasakyti, kad jo nepriimam, ar pakviesti Johan'ą su pinigais ir patirtimi, turi vykti vadovaujantis įstatymais, reglamentuojančiais ekonominius ir saugumo klausimus.

Turime nepamiršti, kad atominė elektrinė yra ypatingas objektas. Privalu besąlygiškai laikytis funkcijų ir atsakomybės už branduolinę saugą paskirstymo ribų. Branduolinę saugą reguliuojanti institucija nuo pat naujos atominės elektrinės projekto vykdymo pradžios,

įskaitant aikštelės parinkimą ir poveikio aplinkai vertinimą, privalo kontroliuoti kaip laikomasi branduolinės saugos reikalavimų. Tai Lietuvos nacionalinė kompetencija.

Prireikė dvidešimties metų, kad būtų suprasta, po to įrodyta ir, pagaliau, surasta tam reikalingi ištekliai, leidžiantys žymiai mažinti šilumos energijos sąnaudas pastatuose. Tai perspektyvu. Tačiau visuomenėje ši akcija dažnai traktuojama kaip parama statybos verslui. Iš tikrųjų, bet kuri priemonė, leidžianti mažinti sąnaudas (šiuo atveju energetikos išteklius), kurti darbo vietas ir vystyti verslą (šiuo atveju statybos), ypač krizės sąlygomis, yra visapusiškai remtina. Bet būtų neabejotina klaida, jei Energetikos ministerija savo misiją suprastų tik kaip didelių Europos ir Lietuvos pinigų dalinimą. Ji turi užtikrinti efektyvų šių pinigų panaudojimą, tai yra pasiekti, kad pirmiausia būtų renovuojami prasčiausi pastatai, naudojamos pažangiausios izoliacinės medžiagos ir taikomos naujausios renovavimo darbų technologijos. Šilumos energijos taupymas yra kompleksinė problema, ji apima ir šilumos gamybos, ir jos vartojimo fazes. Šilumos energija nebus pigi ir renovuotuose butuose, tačiau jos reikės mažiau... Ne dujininkai kalti, kad už dujas reikia mokėti daugiau, negu išleidžia šilumininkai prižiūrėdami ir remontuodami savo ūkį.

Kalbame apie Ignalinos atominės elektrinės antrojo bloko sustabdymą gruodžio mėnesį, kalkuliuojame kaip išsiversime pabrangus elektros energijai, sudarinėjame sutartis elektros energijai pirkti užsienyje, aimanuojame dėl priklausomybės nuo vieno, politiškai labai patikimo energijos išteklių tiekėjo. Jau minėtame Branduolinės energijos įstatyme parašyta, kad nutraukti atominės elektrinės bloko eksploatavimą galima tik vadovaujantis specialiu įstatymu. Tokio įstatymo Lietuvos Respublikos Seimas dar nepriėmė. Taigi, Ignalinos atominė elektrinė, vykdydama Vyriausybės ar Energetikos ministerijos nurodymą, jeigu toks būtų, geriausiu atveju gali bloką tik laikinai sustabdyti, užtikrindama jo saugą ir nuolatinę parengtį eksploatavimui, griežtai laikantis technologinio reglamento.

Sausio mėnesį Lietuvos persitvarkymo sąjūdžio iniciatyvinės grupės klubas Mokslų Akademijos salėje surengė konferenciją, kurios dokumentuose aiškiai pademonstruotos Ignalinos atominės elektrinės eksploatavimo nutraukimo neigiamos pasekmės Lietuvos ūkiui, patvirtinta, kad galinčios saugiai veikti Ignalinos atominės elektrinės priešlaikinis darbo nutraukimas pažeidžia Lietuvos visuomenės viešuosius interesus.

Todėl netiesiogiai prašau Generalinę prokuratūrą imtis atitinkamų teisinių procedūrų ir apginti Lietuvos visuomenės viešuosius interesus, kurie būtų pažeisti 2009 metų gruodžio mėnesį nutraukus Ignalinos atominės elektrinės antrojo bloko ir tuo pačiu visos elektrinės eksploatavimą.

Tai būtų ne pirmasis atvejis Europoje, kada atominių elektrinių eksploatavimo nutraukimo politiniais sumetimais klausimai sprendžiami teismuose. Švedijoje prieš kelis dešimtmečius referendumas nusprendė nebeplėtoti branduolinės energetikos ir palaipsniui uždaryti visas veikiančias atominės elektrines. Kaimynės Danijos spaudimu uždarant Barsebeko atominę elektrinę Švedijoje, vyko teismų maratonas, kuriuose buvo apginti teisėti uždaromos atominės elektrinės savininkų reikalavimai. Olandijos vyriausybės sprendimas uždaryti vienintelę šalies Borselės atominę elektrinę teismo sprendimu nebuvo vykdomas.

Visiškai uždarydama Ignalinos atominę elektrinę Lietuva:

- praranda beveik 3000 MW galią elektrinėse;
- praranda per metus 7 – 8 milijardus kWh gaminamos elektros energijos;
- praranda eksportuojančios elektros energiją šalies statusą;
- blogina ir taip neigiamą šalies eksporto – importo balansą;
- priversta didinti elektros energijos tarifus vartotojams;
- priversta didinti anglies ir azoto deginių emisiją.

Pasaulinės ekonominės krizės akivaizdoje atominės elektrinės eksploatavimo nutraukimo datos patikslinimas (ne atsisakymas vykdyti stojimo į Europos Sąjungą sutartį), manau, duotų pastebimų pliusų ir Europai. Lietuvai tai būtų svarbi ir labai efektyvi krizės pasekmių sušvelninimo priemonė, daug efektyvesnė už, sakykim, 25 milijonų litų neskylimą Valdovų rūmų baigiamiesiems darbams.

Kviečiu suprasti, kad sėkmingam energetikos funkcionavimui būtinas strateginis mąstymas ir ilgalaikis planavimas, gal net nacionalinis sutarimas. Neturėtų būti iš konservatorių, liberalų ar socialdemokratų daromi "energetikos asai" vien todėl, kad jie priklauso partijai. Energetiką turi tvarkyti energetikos specialistai.. Jie gali būti socialdemokratinių, krikščioniškųjų, konservatyvių ar dar kitokių pažiūrų, priklausyti įvairioms partijoms. Pačiai energetikai pražūtinga, jei keičiami esminiai sprendimai, atsižvelgiant tik į rinkimų rezultatus – rinkimai per dažnai vyksta.

Kai 1996 metais buvo naikinama Energetikos ministerija, aš maniau ir dabar manau, kad tai buvo klaida, tačiau nemanau, kad Energetikos ministerijos įsteigimas 2009 metais yra neišvengiamas ir pats racionaliausias sprendimas.

Žemėje daugybė Donkichoto interpretacijų. Mano Donkichotas supranta, kad visuomenė be energetikos negyvens, kad mokomės ir išmoksime ją tvarkyti.

Almantas Laužadis

Prieš pradėdant rašyti į KPI Elektrotechnikos fakulteto 1958 metų laidos prisiminimų leidinį, iš kart susiduri mažiausiai su dilema. Pirma, tai savotiškas gyvenimo paradoksas, lyg kokia tikimybų teorija praktikoje, kai prie kapo duobės priimta sakyti: „Jis pragyveno ilgą (kai kam dar prideda – prasmingą, įdomų) gyvenimą“. Ir tikrai, studentui priekyje at-

rodė vos ne amžinybė. Bet štai kažin kaip lyg ir pražiopsojai tą prabėgusį laiką, štai jau ir finišo tiesioji ir ta nubėgta distancija niekaip neatrodo ilgesnė kaip šimtas metrų sprinto. Matomai dėl šios priežasties ne vienas grupės draugas sako, kad lyg ir nėra apie ką rašyti, toks suspaustas jiems atrodo buvęs būtis vyksmas. Ir visgi, kai pradedi išlėto, kantriai vynioti atgal gyvenimo giją, pamatai, kad buvo visko: džiaugsmo ir skausmo, laimėjimų ir nesėkmių. Matyt, mes turime nepamiršti, kad gyvenome labai kalvotame gyvenimo landšafte, patyrėme tokius virsmus kaip Sovietų okupaciją, žiauriausią žmonijos istorijoje karą, svaiginantį kovos ir Lietuvos laisvės atgavimo laikotarpį, amžių sandūrą, neįtikėtiną mokslo, technikos ir apylamai žmonijos vystymosi spartą, daugelį kitų fantastinių dalykų. Taigi, žiūrint iš šio taško, kiekvienas atrodo turėtų apie ką papasakoti ir ypač apie savo išgyvenimus per minėtus virsmus. Tačiau, čia iškyla antra dilemos dalis: kaip supratau, daugelį grupės draugų kankina abejonės ar tai, ką jie papasakos, bus įdomu kitiems. Manau, kad grupės draugams ir jų artimiesiems turėtų būti viskas įdomu, nes mes jaučiame gražaus laikmečio bendrumą, daug visko patyrėm gyvenime, dabar galime nuoširdžiai pasidžiaugti savo draugų sėkme ir ne mažiau nuoširdžiai užjausti bėdoje, o kas galėtų būti įdomu visiems kurso draugams, galės įvertinti leidinio redaktoriai.

Mąstydamas, kokiais prisiminimais ir įspūdžiais pasidalinti su kurso draugais, pamačiau, kad jų būta tokių įvairių ir tiek daug, kad jie galėtų sudaryti ne keletą puslapių, bet gal būt visą knygą, todėl nutariau juos pateikti fragmentais, nelabai siejant tarpusavyje, tarsi punktyru perbėgti per gyvenimą. Jei tie fragmentai įsiminė man, jie galėtų būti įdomūs ir kurso draugams...

Gimiau tame pačiame Jūžintų miestelio name ir tais pačiais metais su žymiausiu Lietuvos kardiochirurgu prof. Vytautu Sirvydžiu.

Man 4 metai. Pašto viršininkas vaišina šokoladuku už tai, kad paskaitau jo įstaigos skelbimus.

Beveik 6 metai. Rokiškio stotis, gyvulinis vagonas. Juodas garvežys veža į rytus, į juodą nežinią. Kelyje vyrus atskiria nuo šeimų. Ant narų seneliai ir vaikai. Tvanku, tamsu, visiška nežinia. Ne

visi išlaiko kelionę. Mane pakelia ant rankų, kad pro langelį palubėje pažiūrėčiau į ten, kur šviesa, erdvė ir laisvė.

Altajus. Barnaule barakuose suguldyti ant žemės sprendžiame kaip apsisaugoti nuo vietinių plėšikų, naktimis atimančių ir taip skurdžią mantą. Sugalvojame. Ant vidinės durų rankenos sukabiname puodus. Duris patraukus puodai su trenksmu krinta, pažadindami miegančius, visi ima klykti ir tai sutrikdo plėšikus.

Man 7 metai. Miško ruošos darbai. Turbūt sunku patikėti, dabar jau ir man pačiam, kaip toks pyplys dirbo 40 laipsnių šaltyje, tik kartais sustingusias rankas priglaidamas prie „čiurkomis“ kūrenamo „gazogeneratoriaus“ kamino. Menu džiaugsmą po nevilties, kai tarp traktoriaus tempiamų rastų patekusių ir sumaitotą koją pavyksta išsaugoti.

Darbas „špalų“ (pabėgių) fabrike. Skutam žievę nuo rąstų. Už savaitės darbą pusė kepalėlio šlapios duonos su pjuvenomis.

Pradžioje jautėme vietinių neapykantą. Mes jiems fašistai. Net vaikai buvo taip nuteikti ir teko atlaikyti žūtbutinę kovą, kai jie stengėsi mano seseris įgrūsti į kelių metrų aukščio pusnis, kad jos ten uždustų. Ir aš atsilaikiau, turėjau atsilaikyti, nes kitos pagalbos nebuvo.

Taigoje gausu vilkų ir gyvačių. Vaistų nebuvo, todėl įkandimus išmokstame „gydyti“: iščiulpiame arba išdeginame ir uždedame karvės mėšlo kompresą. Tačiau dviejų rūšių gyvačių įkandimas mirtinas. Kai „vodianka“ iš urvo upės krante tarp mano kojų pliumpteli į vandenį, to užteko, kad 30 metų sapnuočiau kaip plaukiu, ji mane vejasi, desperatiškai kapstausi, tačiau ji mane paveja, įgelia ir pašoku šlapias

iš miego, kaip iš nebūties. Kaimai toli vienas nuo kito miškuose. Eidami lankyti vieni kitus lietuviai pavargdavo, nes buvo bado išsekinti, o jei pasiduodavo pagundai pailsėti, tai rizikavo arba mirtinai sušalti, arba tapti vilkų grobiu.

Dar ankstyvoje vaikystėje teko patirti žiaurią kovą su savimi. Grįžtant namo iš parduotuvės, kurioje gramo tikslumu buvo atsvertas šlapios duonos gabaliukas, apimdavo toks noras, tokia pagunda sučiulpti mažytį piršto dydžio priedą, kuris vadinosi „dovesok“, kad akys aptemdavo. Bet namie laukė dvi alkanos sesutės ir Mamytė, tad šiukštu, kol visiems nepadalinta po lygiai, negalima paliesti nė gramo. Buvo taip sunku save nugalėti, kad tai įsiminė visam gyvenimui. Ačiū Dievui, kad pavyko save įveikti ir sąžinė liko rami.

Pats baisiausias buvo karo metų badas. Tik dilgėlių, balandos ir laukuose užsilikusių pernykščių sušalusių juodų bulvių sriuba ir jokio riebalų ar pieno. Išbadėję miške pasirausiam sarankų (Lietuvoje nėra). Tai lyg geltoni svogūnai, beskoniai, tik keistai salstelėję. Išvirta iš jų košė taip paleisdavo vidurius, kad galutinai išsekom. Finalas. Motina ant narų, krečiama nuomario, plėšo ant krūtinės rūbus, mes trys vaikai rėkiam iš siaubo dėl mus užklupusių haliucinacijų. Gerai prisimenu kaip ant manęs griuvo uolos ir lipo didžiuliai vorai. Ir štai beveik mistinė akimirka. Motinai gulint be sąmonės, mes trys suklupę prie narų šaukiam: „Dieve, leisk mums dar nors kartą pamatyti Lietuvą ir tada galime mirti“. Ir stebuklas vėliau įvyko. Iš Lietuvos atvažiavo švietimo darbuotojų komisija, kuri rinko lietuviukus našlaičius, motina išprašo paimti ir mus, be kelių minučių našlaičius, nes pati sutiko baigti gyvenimą Sibire. Ačiū Dievui, po trejų metų grįžo ir ji.

O iki tol, jau po karo, viename „sovchoze“ pradėjome gauti sriubos. Miegame grūdų džiovyklose apsirengę ir su batais, kad pribyrėtų į batus grūdų, kuriuos sumindę su žemėmis ir prakaitu parnešdavome batuose namo.

Keitėsi vietinių požiūris į tremtinius. Už gerą mokymąsi nusielpnau „didžiausio“ įvertinimo, mane vadino Leninu (dabar ir pats matau tarp mūsų esant panašumų: abu gerai mokėmės, abu valdiškais kaštais vykome į vaizdingą Obės – Jenisiejaus kraštą, o varduose vyrauja raidė „L“). Išlydint į kitą kaimą, aikštėje pastatė tribūną ir kvietė motiną pasidalinti patirtimi, kaip išauklėti tokius vaikus.

Grįžus į Lietuvos kaimą, niekaip negalėjom patikėti, kad galima valgyti kiek nori. Kai dėdė, ištraukęs iš šiaudų, padavė obuolį, niekaip negalėjau suprasti, kad jo nereikia dalinti į smulkias dalis, o visą gali-

ma suvalgyti vienam.

Grįžus sunkiausia buvo mokytis lietuvių kalbos. Teko ir naktimis su tėvais gerokai paplušėti, kad pasivytume mokslo draugus. Tai, kad su sese baigėme Rokiškio gimnaziją aukso medaliu, rodo, kad pavyko. Į gimnaziją kiekvieną mielą dieną ar saulei šviečiant, ar lyjant, ar siaučiant pūgai iš kaimo 4 km žingsniuojame du kartus: vieną į pamokas, kitą į būrelius. Dalyvauju fizikų, literatų, raudonojo kryžiaus būrelių veikloje, vaidinimuose, šokiuose, chore, skaitovų konkursuose deklamuojau mūsų nuostabiojo lietuvių kalbos mokytojo Alfonso Keliuočio (buvusio „Naujosios Romuvos“ redaktoriaus, du kartus ištremto prof. Keliuočio brolio) sodrias eiles: „Kvepia rūtos po langu, kvepia lankoj šienas, kvepia nešamas mergų iš ganyklos pienas“. Dar neturėjau šešiolikos, kai su mano vadovaujamu „Tiesos“ kolūkio sporto kolektyvu laimime rajono žemdirbių spartakiadą.

Kadangi šeima vertėsi labai sunkiai, nebuvo lėšų vadovėliams, teko mokytis vasaromis ir eksternu laikyti egzaminus, kad galėčiau pasivyti dviem metais vyresnę sesutę ir naudotis tais pačiais vadovėliais.

Labiausiai įsimintinas gimnazijos laikų įvykis. 12-oje klasėje, per Šv. Kalėdas mūsų neišskiriamų draugų grupė slapta nuvyksta į vakarėlį mūsų kaime. Tačiau vienas komjaunimo veikėjas suseka mus ir įskundžia gimnazijos vadovybei. Prasideda mokytojų tarybos posėdžių maratonas. Mus paeiliui kviečia iš pamokų. Visa gimnazija užgniauzusi kvapą seka įvykius. Visų nervai įtempti. Pergyvena būrelius šefuojantieji mokytojai, kurie buvo tapę mūsų draugais. Mat svarstomas klausimas pašalinti visus iš gimnazijos. Bet kaip tą padaryti, jei tai geriausių gimnazijos mokinių ir geriausių visuomenininkų dešimtukas? Galiausiai visi lengviau atsidūsta. Nusprendė nešalinti, bet visiems elgesio pažymį sumažino iki trejeto.

1953 metai. Stojamųjų egzaminų nereikėjo laikyti, galėjau pasirinkti radiotechnikos specialybę kur stipendija didesnė, tačiau pasirinkau „pramonininkus“. Siūlė studijuoti Maskvos energetikos institute, buvo labai nustebę, kai atsisakiau.

Studijų metai! Tai ypatinga gyvenimo dalis. Kiek daug įspūdžių, sunkių ir linksmų momentų, bendravimo džiaugsmo... Ypač daug prisiminimų iš dienų praleistų bendrabutyje, garsiuose Trečiuose rūmuose. Pirmame kurse kambaryje gyvename dvylika, antrame – septyniolika, trečiame – „tik“ devyni. Svaiginančios laisvės pojūtis. Kambaryje aukštaičiai ir žemaičiai, lenkai, ukrainiečiai, rusai, žydai.

Dešimt pirmakursių, seniūnas antrakursis Eidukas (vėliau tapo akademiku) ir penktakursis radistas. Paskaitų krūvis didžiulis – 54 val. per savaitę. O dar projektai. Gulame neretai trečią valandą. Tačiau net ir tokiomis sąlygomis šelstam. Užgesinus šviesą, mėtoma viskas kas po ranka: buteliai nuo kefyro, nedidelės braižybos lentos, druskos pakai ir pan. Kai seniūnas Eidukas bando sudrausminti – „uždaužomas“ pagalvėmis. Unikalūs studentų juokeliai ir egzekucijos už tariamus nusižengimus. Kai radistas pasirodo labai šykštus, neleidžia klausytis tais laikais retenybės radijo aparato ir brangiai pardavinėja atsivežtus riešutus, elgiasi arogantiškai, jam nesant, metalinės lovos rėmas išimamas iš kilpų ir pririšamas tik virvelėmis. Grįžęs jis išdidžiai klesteli ant lovos ir pasigirsta jam siaubą įvarantis garsas, mat po lova buvo dėžė su radijo lempomis. Kambario gale kampe įsitaisęs Abramovas, kasdien verdantis sau arbatą, užkabinėja Radzivilovičių, kuris naktimis lošia šachmatais, kol jie susipyksta jau rimčiau. Tada kiti kambario gyventojai pareikalauja nutraukti konfliktą ir susitaikyti. Gerai, sako Abramovas, daugiau neslėpsiu tavo šachmatų ar dar kažin ką, į ką Radzivilovičius atsako: gerai, tada ir aš daugiau tau slapta nebesišlapinsiu į arbatą. Ukrainiečiai įvedė „nusižengusiam“, pvz., vėlai grįžusiam iš panų, egzekucijas. Pavyzdžiui, paskelbiama, kad tas nelaimėlis nusipelno dvidešimt „bankių“. Tai reiškia, kad jis bus nukryžiuotas ant lovos, egzekutorius pakels jo marškinius, stipriai suėmęs kaire ranka atitrauks pilvo odą ir dešine kirs per šią vietą. Kadangi gyvenome labai skurdžiai, neretai teko ir pabadauti, tai bent jau tarp artimesnių draugų buvo priimta viskuo dalintis. O čia individualistas Radzivilovičius. Atsiveža iš namų medaus bidonėlį, pakiša po lova ir nieko nepavaišina. Tai pavakare, jam miegant, Čaikovskis meta šūkį: kas nori medaus? Kuris gi alkanas studentas nenorės. Visi susėda prie miegančio šeimininko lovos ant grindų, iš po lovos ištraukiamas indas su medumi ir visi vaišinas. Bet įsilinksminusiems studentams to negana. Kažin kuris ištepa medumi popieriaus lapą, atkloja miegančio Radzivilovičiaus apatinę dalį, nusmaukia glaudes ir prilipdo medų prie užpakalio. Nuo griausmingo juoko pagaliau Radzivilovičius pabunda. Matydami kaip su skausminga veido išraiška jo ranka iš lėto slenka žemyn, po to prie veido ir, kaip pakvėpinęs, jis išduoda palengvėjimo šūksnį, mes patiriame, kaip iš juoko galima ir numirti.

Bet žinoma svarbiausia buvo mokslas. Didelis, atrodo, neįveikiamas krūvis. Iš įstojusių į pirmą kursą grupės studentų institutą baigė tik pusė. Vien tik ką reiškė matematikos kontroliniai darbai ir eg-

zaminai. Matematiką mums dėstė didžiausias Lietuvos „kirvis“, mūsų dekanas Matulionis. Kaip šiandien prisimenu pirmą egzaminą. Ištraukęs bilietą pasirengiu. Pas Matulionį ateina iš rektorato ir tyliai sako: skandalas, tamsta kitame fakultete iš egzamino pavarėte dešimtadalį studentų.

Matulionis kad suriks: ką skandalas, va čia bus 60 %! Įtampa didžiulė. Bilietą traukia Romas Kupčiūnas. Matulionis pakelia akis: A, Kupčiūnas, žinomas tinginys. Romas nedrąsiai bando aiškintis: tamsta dėstytojau, aš ne tinginys. Į tai Matulionis: bėk, bėk greičiau, kad aš tavo padus matyčiau. Medeišis drebančiomis rankomis ima nuo stalo bilietą, kramto nagus, deda bilietą atgal ir išeina. Jei pasirengęs atsakinėti studentas ateina bent su vienu subraukytu klausimu, Matulionis suplėšo jo lapelius, meta po stalu sakydamas: koks iš tavęs bus inžinierius, jei nemoki net rašyti. Vienas iš mano bilieto klausimų buvo sudėtinių funkcijų diferencijavimas, kurio specialiai nebuvo ruošęs. Susiimu taip, kad atrodo braška smegenys. Kaip išvedu, nesuprantu ligi šiol. O juk kybo Damoklo kardas – su trejetu negausi stipendijos. Gi valgyti taip norisi. Tėvai tais laikais retą kurį galėdavo paremti. Kai nepasirodžius kuriam nors dėstytojui visi džiaugsmingai pakylam į kiną, čia kur buvęs, kur nebuvo Matulionis: Kur? Lįskit rupūžės į pašiūrę, suraitysit porą integralų.

Atskira tema – projektai. Juos dažniausiai rengiame naktimis. Kai priduo du tris bemieges naktis rengtą karinio parengimo projektą, – atsijungiu. Valytoja randa miegantį skersai lovos apsirengusį ir apsikabinusį reisšią.

Antrame kurse jau truputį solidesnį, bet dar neapsieiname be išdaigų. Zigmas Gelumbauskas atsiveža iš namų „periną“ (duknas). Ilgai kloja lovą, lygina, nes gali tikrinti dekanas. Kai jau skuba į paskaitas, Medeišis įsibėgėjęs liuokteli ant Zigmo lovos, tai nors verk. Du vyrukai nuo Ignalinos Medeišis ir Blažys gan agresyvūs, be to kalba tiesiog mums nesuprantamu žargonu „prasaik“, „užkramėjęs“, todėl visi patenkinti, kai jie už spintos išsivirę sriubos, baigdami ją valgyti, puodo dugne randa bato kulną. Prisipažinsiu tai aš nunešiotą, nuplyšusį bato kulną iš nusivylimo paleidau per kambarį, o jis pasirodo pataikė į verdančią sriubą. Bet prisipažįstu tik dabar, tada būtų man pasibaigę blogai, taip tie vyrukai buvo įniršę. Už sienos gyvena vyresni studentai, vienas jų buvo būsimasis Vilniaus vykdomojo komiteto pirmininkas Vileikis. Jie turi radijo aparatą, tai mūsų kambario vyrukai ar tai dėl to, kad jiems trukdo, ar tai iš pavydo, su dviem skuti-

mosi peiliukais rozetėje „užtrumpina“ kontaktus ir išjungia elektrą.

Todėl patys nustembam, kai trečiame kurse netikėtai pajutom, kad įvyko didysis lūžis. Dingo nežabotas šėlsmas. Ir nors kambarys neužmigdavo ir iki trečios valandos, bet tai jau buvo pokalbiai tamsoje apie gyvenimo prasmę ir kitus rimtus dalykus. Tiesa, išsiruošę į Laisvės alėją dar leisdavome sau paišdykauti, bet tai jau buvo subtilesni juokeliai. Pavyzdžiui, alėjos pradžioje prieiname prie gazuoto vandens pardavėjos ir triukšmingai užsisakom... devynias stiklines švaraus, t. y. be sirupo (kaina 1 kapeika) vandens. Pardavėja, nors ir nepatenkinta, bet įpila. Tačiau, kai grįždami pas tą pačią pardavėją tokį užsakymą pakartojame, jos nervai jau neišlaiko.

Gan skaudūs prisiminimai, susiję su nuolatinio alkiu. Neretai iki stipendijos likus trims dienoms, jau nebebūdavo ką dėti į burną. Pamenu, kaip tokiu metu reikėjo Ažuolyne bėgti dešimt kilometrų. Įskaitai gauti būtina distanciją nubėgti per nustatytą laiką. Nubėgęs ir susmukęs po ąžuolu, verkiau iš silpnumo ir bado. Siekdami kaip nors spręsti šią problemą, trečiame kurse sutarėme, kad smulkias monetas visi dedame į spinteles. Likus 2–3 dienom iki stipendijos, kai jau valgyti visai nebėra ko, tas kapeikas surenkame ir deleguojame porą vyrukų į apačioje esančią valgyklą parnešti puode porą porcijų barščių. Visi susėda aplink tą puodą, bet kadangi barščių visiems devyniems vis tiek neužtenka, tai įžulesni pradeda pasakoti apie visokias šlykštynes. Žiūrėk, vienas kitas jau neišlaiko ir pasitraukia nuo puodo...

1956 metai. Triukšmingai palaikom Vengriją. Kažkuris iš mūsų įbėgęs į Trečiųjų rūmų fojė sušunka: „Visi į gatves!“ Ir pasijunta sugriebtas už pakarpos. Atsisuka – Lengvinas, partsekretorius. Per neramumų metines valdžia panikuoja. Į grupę ateina komjaunimo sekretorius Lukoševičius ir perspėja, kad niekas nedrįstų eiti į kapines. Rimas Tonkūnas jam sako: o jeigu ten mano bobutė palaidota ir aš noriu aplankyti jos kapą? Gali lankyti, sako Lukoševičius, bet į institutą nebegrįši. Tos dienos vakare mes penkiese nueiname į šokius į Žemės ūkio akademiją. Grįždami, stabtelėjame prie Soboro atsisveikinti. Netikėtai prilekia motociklu su priekaba kagėbistai ir stveria draugus už plaukų. Dviese pabėgam į trečius rūmus, o tris nusiveža į saugumo požemius. Jie niekuo dėti, bet meta iš instituto. Einame pas prof. Baršauską prašyti užtarimo.

Berods trečiame kurse susidomėjau boksu. Kai kiti šeštadienio vakarais traukdavo į šokius, mes eidavom treniruotis į profsąjungų rūmų rūšį. Sekėsi neblogai. Neilgai, bet labai intensyviai pasitreni-

ravus, pavyko laimėti KPI pirmenybes, o po to tapau ir Lietuvos aukštųjų mokyklų spartakiados čempionu. Boksininkų komanda buvo labai vieninga ir draugiška, nors ir buvau joje balta varna, net per varžybas išlaikiau egzaminų sesiją penketais, o komandoje daugiausia buvo silpnoki studentai, ten buvo ir laisvesnio elgesio vyrų. Didžiulis patikimas ir džiaugsmas buvo, kai aukštųjų mokyklų spartakiadoje aplekėme ir garsiojo Zaboro treniruojamą Kūno kultūros instituto komandą ir užėmėme pirmą vietą. Teisėjavo populiarusis Algirdas Šocikas, buvau laimingas, kai jis tapo mano treneriu. Kadangi nespėjau pralaimėti nė vienos kovos, tai Šocikas prognozavo puikias perspektyvas bokse, tačiau vasarą kaime teko atremti girtą milicininko išpuolį prieš kaimo vaikus, susilaužiau pirštą, be to ėjo į pabaigą studijos, todėl reikėjo apsispręsti. Nusprendžiau būti ne sportininku, o inžinieriumi ir nutraukiau boksininko karjerą.

Susijungimas su išrinktąja

Penktame kurse, dar nebaigę instituto, keletas mūsų grupės studentų, atlikdami priešdiplomines praktikas įsidarbinome Vilniaus elektrinio suvirinimo įrengimų gamykloje. Čia mums imponavo, kad iš

karto gavome savarankiško darbo užduotis. Pavyzdžiui, mano diplominis darbas buvo grynai praktinis, kas tuo metu buvo naujovė – suprojektuoti visas gamyklos laboratorijas: galingų mašinų salę, komutatorius, elektros mašinų, matavimų, patikros ir kitas laboratorijas, bandymo pultus, standus ir daugelį kitų dalykų. Netikėtai paankstino diplominių darbų gynimo datą, todėl rašėme čia pat kabinetuose, po porą valandų numigdami ant darbo stalų. Matyt dėl minėtų priežasčių, baigus institutą, nors gavau kitų pasiūlymų – į Mokslų akademiją, o nuo mylimo dėstytojo Zdanio – vadovauti pirmai Sovietų Sąjungoje kuriamai žuvies gaudymo elektriniu būdu laboratorijai Klaipėdoje, vis tik pasirinkau jau išbandytą gamyklą. Buvom jauni, romantikai, tad veržiausi į ten, kur sunkiau, kaip dabar turbūt pasakytų – traukė iššūkiai. Ir šiuo metu didelį įspūdį, likusį iš tų laikų, palieka Sent Egziuperi „Žemė žmonių planeta“.

Gamyklos vyriausias inžinierius

labai karšta, tai pasirinkome, kaip dabar aišku, gan neprotingą režimą: naktimis bandydavome įrenginius, ryte važiuodavome į Valakupius, maudynėmis permušdavome miegą ir taip be poilsio dirbome visą sa-

1957 – 1963
metai. Darbas gamykloje. Su pagalbininkais realizavome mano projektą – Centrinę gamyklos laboratoriją. Betonavome kanalus, klojome kabelius, montavome galingus bandymų pultus, komutatorius, įrenginėjome elektros mašinų salę. Kupini entuziazmo dirbome negailėdami jėgų ir laiko, net naktimis. Kartais būdavo labai šalta, 8 laipsniai, tai ištuštindavome „četrvertušką“ ir pamiegodavome ant stalų. Vasarą, atvirkščiai, buvo

vaitę. Gal ir to pasekmėje, jau 1960 m. iš mašinų laboratorijos vadovo pareigų buvau pakeltas į vyriausio inžinieriaus pavaduotojo, atsakingo už naują techniką, pareigas. Kūrėme, gaminome ir montavome įvairius elektros mašinų gamybos automatus ir surinkimo konvejerius. Kartu su man pavaldžiais automatizacijos ir mechanizacijos skyriumi ir eksperimentiniu cechu dirbome taip entuziastingai, kad vėliau gamykla kvalifikuojama kaip labiausiai mechanizuota ir automatizuota šioje srityje Sovietų Sąjungoje. Būdamas tik 25 metų, 1961 m. paskiriamas vyriausiuoju inžinieriumi, nors ir nestoju į partiją. Gamykloje iki 3500 darbuotojų, lietuvių mažuma, sandėlių vedėjai pulkininkai ir amnestuoti nusikaltėliai. Gamykla metalo sunaudodavo daugiau, kaip visos kitos gamyklos kartu paėmus. Šiuo labai intensyvaus darbo periodu teko patirti ir daug ekstremalių išbandymų ir gilių įspūdžių. Pavyzdžiui, sutrikau, kai įėjęs į mano vyriausio inžinieriaus kabinetą gerokai vyresnis vyriškis graudžiai pravirko. Pasirodo jis neseniai atvyko iš Lenkijos, surenka lygintuvus, bet uždirba labai mažai ir negali išmaitinti šeimos. O uždirba mažai, nes viską daro pagal technologijos instrukcijas, negali daryti broko, kaip kiti, kurie vietoj to, kad įsuktų varžtą, jį įkala. O kadangi uždarbis vienetinis, tai jis nežinojo ir ką daryti. Iš tikrųjų problema labai rimta, nes daug kur laimėdavo „racionalizatoriai“ – brokdariai.

Vieną problemą teko spręsti tokiu būdu, kurį mūsų laikais mano nuomone galėtų panaudoti vyriausybė, bandydama nukelti Ignalinos AE uždarymo terminą. Gamykla reguliariai nevykdė buities prietaisų – dulkių siurblių gamybos planų, nes negaudavo reikiamo kiekio variklių. Nors tai buvo ne mūsų kaltė, vis tik progresyvinio užmokesčio darbuotojai negaudavo. Kai Maskvoje bandžiau spręsti variklių klausimą, tai ministerijos vadovui paskambinus į Mieso gamyklą Urale ir pareikalavus direktoriaus pasiaiškinti, kodėl nevykdo variklių tiekimo plano, pastarasis atšovė: mes nevykdom raketų gamybos plano, todėl mums buitiniai varikliai mažai rūpi. Negalėjau susitaikyti su tuo, kad visai nekaltai kenčia mūsų gamyklos darbuotojai, todėl patekau pas CK narį – ministrą su prašymu koreguoti dulkių siurblių gamybos planą. Jis pasakė: jaunasis žmogau, ar jūs žinote, kad yra CK nutarimas kategoriškai draudžiantis koreguoti buitinių prekių gamybos planą. Kadangi aš neatstojau, tai jis, kad atsikratytų manimi, tarstelėjo: gal tai būtų įmanoma nebent tokiu, che-che, atveju, jei visi Sąjungos varotojai atsisakytų dulkių siurblių. Tuo metu kaip tik vyko Sąjunginė didmeninės prekybos mugė. Pradėjau „kryžiaus“ žygį per prekybos

bazes, kurios turėjo paskyras dulkių siurbliams. Prašiau, maldavau atsisakyti. Sekėsi sunkiai. Už atsisakymą kėlė įvairias sąlygas, pvz., siūlė paimti 500 tada nepaklausių Podolsko siuvimo mašinų. Užsispyriau, nevalgiau, negėriau, galop susirgau, bet atsisakymus surinkau. Kai nuėšiau minėtam ministrui, tas apstulbęs ištarė: jaunas žmogau, jūs dabar padarėte tą patį, kaip paleisti į kosmosą dirbtinį žemės palydovą (reikia atminti, kad buvo 1961 metai). Taigi, galvoju, kad mūsų vyriausybei būtų vienintelis kelias – pabandyti išmaldauti iš visų ES šalių sutikimą pratęsti atominės elektrinės darbą. Gaila, bet nebando.

Tik pradėjus dirbti, neprisimenu, kas ir koku būdu paskyrė mane Vilniaus jaunųjų specialistų klubo prezidentu. Pamenu įdomų susitikimą klube su profesoriumi Baršausku, kurį organizavau jam grįžus iš JAV. Tuomet tai buvo neeilinis įvykis, sulaukęs didelio susidomėjimo. Paklaustas kokia televizijos padėtis Valsitijose, profesorius sunerimo, pradėjo mikčioti, kol galų gale mums visiems pažįstama greitakalbe išpyškino: „Nu..., ten televizoriai kaip pas mus radijo taškai – kiekvienuose namuose“, sukeldamas visuotinę nuostabą, susižavėjimą ir juoką.

Taip pat pačioje mano inžinerinės veiklos pradžioje staiga gaudu kvietimą atvykti į komjaunimo Centro komitetą. Antrasis sekretorius siūlo užimti organizacinio skyriaus vedėjo pareigas. Atlyginimas dvigubai didesnis už mano gaunamą, plus butas. Buvo priblokštas, kad atsisakau. Kai ir toliau atkakliai atsisakinėjau, supyko ne juokais ir ėmė bauginti: „Žinom, kad buvai ištremtas, gerai pagalvok apie pasekmes“. „Jei gąsdinate, tai iš viso nebėra apie ką kalbėti!“, išpyškinau ir išlėkiau į prospektą. Lauke kaitri saulė, o mane krečia nervinis drebulys.

Dirbti vyriausiuoju inžinieriumi buvo sunku, nemačiau dienos šviesos. Ne kartą mąsčiau, ar toks gyvenimas turi prasmę. Viskas išsprendė turbūt pačiu blogiausiu būdu. Diegėme pirmųjų Sąjungoje suvirinimo lygintuvų ir didelės sklaidos transformatorių gamybą. Tris paras neišėjau iš gamyklos, pervargau, užklupo gripas su sunkiomis komplikacijomis. Neišgalėjau toliau dirbti tokio darbo, tačiau pasirodė ne taip paprasta išeiti. Kiek tik prašiau, LŪT Prietaisų valdybos viršininkas Čiuplinskas vis atsikirsdavo juokais: jaunas, tubdispanseryje dar nebuvai? Šansas atsirado, kai sužinau, kad vyr. inžinieriaus vietos ieško iš LKP CK už biografijos klastojimą išmestas Didžiulis, kuriam Sniečkus paskyrė būtent tokias pareigines lubas. Vakare su Algiu Paštuku, suvirinimo įrengimų mokslo tyrimo instituto direktoriumi, dėl

mano perėjimo į institutą tarėmės pas Čiuplinską, kai paskambino Vilniaus miesto partijos komiteto pirmasis sekretorius Bilevičius. Iš jo pokalbio su Čiuplinsku supratau, kad kalba eina apie mane. Čiuplinskas sako, sekretorius prašo, kad aš jokia būdu neatlaisvinčiau vietos Didžiuliui. Bet taip blogai jaučiausi, kad užsispyriau išeiti iš šio darbo. Matomai jau buvau įtrauktas į tam tikros nomenklatūros sąrašą (skiriant vyriausiuoju inžinieriumi saugumiečiai apėjo visus kaimo kaimynus), nes Liaudies ūkio tarybos kadrų valdybos viršininkas Putrimas niekaip nenorėjo paleisti, siūlė vadovauti kitų gamyklų techninėms tarnyboms, kol neįtikinau, kad išeinu ne dėl to, kad nepatinka gamykla, o dėl blogos sveikatos. Vis tik dar pabandė kviesti dirbti į Ministrų tarybą. Atsisakiau, bet buvo įdomu stebėti kaip jie išnagrinėja visą kandidato gyvenimą nuo pat gimimo ir netgi prieš gimimą. Kadrų valdybos viršininkas klausė – ar jūs pažinojote Jūžintuose... ir sako man nežinomą pavardę. Ne, sakau, kaip galėjau pažinoti, jei mane išvežė iš Jūžintų kai man dar nebuvo šešių metų. A, tiesa jūs gimėte 1935 metais, o jis mirė 1934. Namuose paklausiau tėvelio ar jis žino tą pavardę. Taip, sako, tai buvo žinomas dvarininkas.

Perėjau į čia pat esantį suvirinimo įrengimų mokslo tyrimo institutą, kur jau dirbo grupės draugai Donatas Kairys, Juozas Karosas, Linas Kučinskas ir dar nemažai fakulteto kolegų. Patekau į sudėtingą situaciją. Pasirodo institute, kuriam vadovavo nedrąsus Algis Paštukas, siautėja visą valdžią uzurpavusi trijulė (ne lietuvių), į kurią įeina ir partijos sekretorius. Jie nurodinėja ką skirti į vienas ar kitas pareigas, kam mokėti premiją, kam ne, tuo tikslu net 12–ą val. nakties atvykdavo, pvz., į skyriaus vedėjo Juozo Karoso namus. Dėl to nuotaikos institute visai prastos. Daugelis KPI baigusių specialistų, tarp kurių ir grupės draugai, galvoja apie išėjimą iš darbo. Kviečiu nepasiduoti. Trijulė iš karto įspėjo mane, kad paklusčiau – norėjo, kad vienam iš jų, Ravlusevičiui, rašyčiau disertaciją, priešingu atveju grasino suėsiantys. Žiūrėkit, neišsilaužkit dantų, atsakau, nes perėjęs golgotą gamykloje, nelinkau lengvai pasiduoti. Prasidėjo ilgas ir įtemptas kovos periodas. Kai, gavus kolektyvinį skundą, CK iš Maskvos atsiunčia komisiją, ją stotyje pasitinka ta pati trijulė ir nušviečia, kad institute galvas kelia nacionalistai. Ši trijulė „suvalgo“ direktoriaus pavaduotoją Šalną (buvusį KPI dėstytoją). Naujasis pavaduotojas, buvęs Vilniaus miesto partijos komiteto sekretorius, pasikvietęs mane sako, kad jūs visiškai teisus, bet reikia jiems nusileisti, nes kovoti su jais beviltiška. Kai trijulei nepavyksta manęs palaužti, ji keičia

taktiką – ima man siūlyti vadovauti skyriui su tiek žmonių kiek aš norėsiu. Ir tuo nesugundę, siūlo padaryti instituto direktoriumi. Atsakius, kad mes turime direktorių Paštuką, pareiškia: ne tavo reikalas, mes jį greitai pašalinsim. Parodžiau duris... Mane išrenka profsąjungos vietos komiteto pirmininku. Kadru darbuotoja pakiša kažkokius popierius ir prašo skubiai, neskaičius pasirašyti. Atsisakau, perskaitau. Pasirodo trijulė prisistato save (dar Paštuką) valstybiniais apdovanojimams, nusipelniusio inžinieriaus vardui gauti. Pasitariau su Juozu Karosu. Jis sako, jei pasirašysi, mums visiems bus galas. Pasirašyti atsisakiau ir patyriau žvėrišką spaudimą. Pirmasis gąsdina ir reikalauja gerai pagalvoti bei raštiškai išdėstyti priežastis Spalio raikomo sekretorius Rimdžius. Instituto direktoriaus kabinete Ravlusevičius pareiškia: „chorošo podumai, protiv partii idioš“. Kai ir tai nepadeda, kviečia į komunistų partijos centro komitetą. Pramonės skyriaus vedėjo pavaduotojo kabineto tarpduryje, dar net neįėjus, mane pasitinka rusiški žodžiai: „Tikiuosi suprantate kur atėjote ir atsakysite už savo žodžius?“. Įniršęs atkerta: „Aš visada atsakau už savo žodžius“. Gąsdinimams nepasiduodu ir trijulė apdovanojimų negauna. Kova aprimsta tik tada, kai instituto direktoriumi formaliai tampa ir gamyklos generalinis direktorius.

Įkūrėme naujo tipo fizikinių suvirinimo savybių tyrimo laboratoriją, kuriai vadovavau, po to tenka vadovauti mokslo tyrimo skyriui su keturiomis laboratorijomis. Keičiantis instituto vadovybei, buvo bandoma ir mane skirti direktoriumi. Prisimenu apie tai, nes tai buvo politiškai labai įtemptas epizodas. Raikomo sekretorius Rimdžius reikalauja atnešti reabilitacijos dokumentus. Jam skaitant kabinete buvo ir vykdomojo komiteto pirmininkas. Rimdžius klausia šio nuomonės. Perskaitęs pažymą jis atsako, kad viskas tvarkoje, visiškai reabilituoti. Bet Rimdžius nerimsta. Sako – jo tėvas buvo šaulys, o šauliai tas pat kaip Hitlerio šturmovikai. (Tarp kitko, kaip vėliau sužinojau Rimdžius augęs Rusijoje ir nieko nesuprato apie prieškarinę situaciją Lietuvoje). Įsismaginęs jis taip įpykino mane, kad įvyko tai, kuo iki šiol nenori niekas tikėti, nors buvo ir liudininkai. Aš, nepartinis, aplaužiau ragus pačiam pirmajam raikomo sekretoriui. Pasakiau – jūs nieko nesuprantate, jūs negalite dirbti su žmonėmis, praėjo tiek metų, bet vietoje to, kad pasidomėtumėte kaip dirbo visus šiuos metus mano tėvas, vietoj to, kad pasiklaustumėte apie mane jūsų paskirtus Plastmasių gamyklos direktorių Griškevičių, Grąžtų gamyklos – Ramanauską, ministrą Izvekovą, buvusius mano kolegas, jūs šnekate

nesąmones. Matomai tokio mano įžūlumo jis buvo priblokštas, ėmė šnekėti ramiau, gerai, tai eikite pas juos, gaukite iš jų charakteristikas. Aš atšoviau: „Jums reikia, tai jūs ir prašykite, aš neprašysiu, kad jie parašytų koks aš geras!“ ir trenkęs durimis išėjau. Po poros dienų gamyklos direktorius man sako: „Skambino Rimdžius, sako viskas tvarkoje, tegul Laužadis ateina, skirsim direktoriumi“. Mano atsakymas buvo: „Tegul eina jis velniop“. (Direktorium buvo paskirtas mano grupės draugas Juozas Karosas). Neseniai, buvęs ilgametis mūsų gamyklos generalinis direktorius manęs klausė: „Iki šiol nesuprantu, kodėl tu tada atsisakei“? Jis ir negalėjo suprasti, kad man savigarba buvo svarbiau už karjerą.

Per mokslinės veiklos laikotarpį buvo įvairių įdomių nutikimų. Maloniausi prisiminimai susiję su disertacijos gynimu. Tik pradėjęs dirbti institute gavau dviejų metų trukmės užduotį ištirti paaugštinto dažnio kintamosios srovės įtaką suvirinimo procesui. Baigęs, padariau pranešimą Sąjunginėje Koordinacinėje taryboje E.O. Patono vardo institute Kijeve ir iškart gavau pasiūlymą, remiantis šia medžiaga, pas juos siekti mokslinio laipsnio. Tačiau, pasitaręs su moksliniu vadovu – Sąjunginio politechnikos instituto profesoriumi, nutariau atsisakyti šio pasiūlymo, nes medžiaga buvo eksperimentinė, beveik be teorijos. Sutarėme, kad nors laipsnis ir su tuo susijęs atlyginimo padvigubėjimas labai svarbu, bet dar svarbiau mokslinio pasaulio pripažinimas. Po to dar šešis metus dirbau mokslinį darbą, sekmadieniais į laboratoriją pagelbėti bandymams atsivesdamas ir žmoną, ir tik po to parengiau disertaciją. Dabar joje buvo ne tik daug pirmą kartą skelbiamos eksperimentinės medžiagos, bet daug ir naujų teorinių išvadų, matematinių išraiškų. O suvirinimas paaugštinto dažnumo srove sudarė tik vieną iš keleto disertacijos skyrių. Beje šioje srityje dar buvome gavę povandeninių laivų korpusų iš titano lydinių suvirinimo būdo išradimo autorinį liudijimą. Šiems tyrimams, kuriuos finansavo uždaras Leningrado institutas, daugiausia nagingo ir kvalifikuoto mano kolegos Česlovo Kazakevičiaus pastangomis, buvome įsirengę greitaeigio filmavimo įrenginį, leidžiantį kino juostoje fiksuoti išlydyto metalo pernešimą elektros lanko pagalba, vykstantį iki kelių šimtų lašelių per sekundę dažniu.

Disertaciją gyniau E.O. Patono vardo suvirinimo institute Kijeve. Tai virš 7 tūkstančių darbuotojų turintis pasaulyje pripažintas metalų suvirinimo mokslo lyderis. Net amerikiečių mokslininkų delegacija vadino juos savo mokytojais. Salė buvo pilna. Iš 22 Tarybos narių,

10 akademikų ir 12 mokslo daktarų, dauguma suvirinimo specialistai. Draugai sakė, kad labiausiai reikia bijoti akademiko Pochodnios, kuris sukirto ne vieną besiginantį. Tačiau, kai visi pasisakiusieji vieningai pagyrė darbą, „baisusis“ akademikas pareiškė, kad čia atlikti fundamentiniai tyrimai ir darbas aukščiausio mokslinio lygio, o senasis patonietis Sevbo, iš tų, kurie karo metu evakuacijoje Urale įdiegė tankų bokštų suvirinimą ir gavo didvyrių vardus, pareiškė, kad nors darbas atliktas ne Patono institute, bet laikantis geriausių patoniečių tradicijų, mano mokslinis vadovas neišlaikė – pravirko ir išbėgo iš salės. Taip pasiteisino neskubėjimas ginti dar apyžalio darbo. Po gynimo disertacija Patono institute ėjo iš rankų į rankas, įgijau daug draugų, tapau pripažintas savu. Ekonominės savitarpio pagalbos tarybos (ESPT) Koordinacinė taryba, kurios pirmininku buvo Ukrainos mokslų akademijos prezidentas ir Instituto direktorius B.E. Patonas, paskyrė mane vienos bendros visų šalių temos vadovu nuo TSRS ir, reikia pripažinti, gan keistai atrodė, kad aš nepartinis ir tik ką gavęs mokslinį laipsnį, vadovauju Sovietų Sąjungos delegacijai, kurioje yra ir profesorių, simpoziumuose, kasmet vykstančiuose vis kitoje socialistinėje šalyje. Kijevo institutas parodė dar didesnę pasitikėjimą ir įvertinimą, pasiūlydamas mane vienos sekcijos vadovu jau „kapitalistiniame“ kasmetiniame Tarptautinio suvirinimo instituto (IIW) kongrese, tačiau, žinančių liudijimu, manęs nepraleido KGB. Tais laikais visi buvo pilni nepasitikėjimo ir baimės. Menu maskvietį profesorių, tirtantį iš baimės prieš patikrinimą pasienyje, arba man pakvietus bendrakeleivius lenkų specialistus iš stažuotės Minske aplankyti Vilnių. Jis tik sušnypštė man į ausį: „Galvok, ką sakai!“

1980 metais labai pablogėjo sveikata. Po dviejų mėnesių kančių ligoninėje, vizituojantis profesorius pareiškė: nemokame tokių ligonių gydyti, reikia jį išrašyti ir nukreipti reabilitacijai į Druskininkus. Po kelių dienų Druskininkuose, išsigandę mano būklės, vėl norėjo grąžinti į Vilnių. Dvi savaites visai negalėjau miegoti, taip nusilpau, kad pasivaikščiojant už parankių vedžiojo du stipresni ligoniai. Iš Machačkalos iškviestas gydytojas kinietis darė akupunktūrą, prideginimus, niekas nepadėjo. Santykinai išsikapstyti pavyko tikrai sukaupus visas valios pastangas, jaučiau didelę atsakomybę prieš šeimą. Deja, sunkūs ligos periodai kartojosi visą gyvenimą.

Sukūrus naujus suvirinimo įrenginius mokslo tyrimo institute, gamykla priimdavo tik tokius projektus, kad įrenginys veiktų ir tada, jei gamybos procese būtų visiškai supaprastinama technologija. Kartą,

„degant“ gamyklos planui, po ilgų paieškų nustatėme, kad ištisos suvirinimo aparatų partijos broko priežastis buvo tai, kad specialus plienas magnetinėje grandinėje pakeistas pigiausiu, sulydytu iš metalo laužo, plienu. Demaskavom tiekėjų finansinę aferą, bet likome kalti: gamybininkams vis tiek mokslas – tik nelabai dėmesio verti niekai.

Per instituto gyvavimo laikotarpį bendromis kolektyvo pastangomis buvo sukurta dešimtys naujų tipų suvirinimo įrenginių. Didžiausias ir svarbiausias daugelio metų darbas buvo iš principo naujų ventiliinių suvirinimo generatorių ir agregatų serijos sukūrimas. Pirmiausia čia norėčiau pažymėti savo skyriaus elektrinių mašinų laboratoriją, kuriai vadovavo a. a. mūsų fakulteto auklėtinis dr. Saulius Diržys. Įdomu, kad, kaip parodė patentinė medžiaga ir gauti patentai, pasaulyje tyrimai šioje srityje buvo pradėti būtent mūsų institute, tik įdiegiant į gamybą mus aplenkė kiti. Naujos suvirinimo agregatų serijos įdiegimas turėjo didelę reikšmę mūsų gyvenime, net ir dabartiniame. Reikalas tame, kad šie agregatai davė didelį ekonominį efektą – naujų generatorių naudingo veiksmo koeficientas buvo 1,5 karto didesnis už buvusių kolektorinių, žymiai geresnė suvirinimo kokybė ir mažesnės elektrodų metalo sąnaudos virinant. Galėjom pretenduoti į kokybės ženklą ir priedą prie kainos, o iš jo gauti premijas. Gerai pasirošęs, su plakatais ir lentelėmis nuvažiavau į Maskvą pas Kainų komiteto pirmininką išmušti tokį priedą. Šis reikalas pasirodė velniškai sunkus. Vienu metu buvau atsidūręs net už ministro nugaros jo kabinete ir šaukiau, kad kategoriškai nesutinku su jo siūlomu 5 procentų priedu ir galų gale išgavau maksimalų 15 procentų priedą. Kelis metus gaudavome nemenkas premijas, o pagal tų metų atlyginimus vėliau buvo apskaičiuotos mūsų pensijos...

Tais įrenginiais buvo suvirinti garsusis naftotiekis „Družba“, vamzdynai šiaurėje ir daug kitų objektų. Buvo įdiegtas pirmas pasaulyje keturių suvirinimo postų dyzelinis agregatas, nenaudojantis nuostolingos srovės reguliavimo balastinėmis varžomis. Kai gavome tam tikrų nusiskundimų iš magistralinių vamzdynų trasų tiesėjų, Sąjunginės liaudies pasiekimų parodoje organizuotoje taip vadinamoje priešakinio patyrimo mokykloje, dalyvaujant Dujų ir naftos ministerijos suvirinimo valdybos viršininkui ir Sąjunginio vamzdynų statybos instituto mokslininkams, padariau pusantrų valandos pranešimą, įrodantį, kad jie neteisingai eksploatuoja agregatą. Jie sutiko su tuo ir iš karto skyrė agregatui parodos aukso medalį.

Vadovaujant mokslo tyrimo skyriui, teko ir pačiam asmeniškai paskaičiuoti ir kurti pusautomačius suvirinimui angliarūgštės dujose (labai reikalingus automobilių remonte), vėliau specialius lygintuvus saugiam suvirinimui šachtose, buitinius suvirinimo lygintuvus, transformatorius su valdymu tiristoriais, daugiapostinius suvirinimo lygintuvus, kurie duodavo srovę vienu metu net 150 suvirintojų, šitokie buvo naudojami ir statant Ignalinos atominę elektrinę.

Su kolegomis paruošiau apie 100 mokslinių darbų, 17 išradimų, keliasdešimt pranešimų mokslinėse konferencijose ir simpoziumuose, gavome keletą medalių iš Sąjunginės parodos. Buvo malonu gauti padėkos laišką iš Buenos Airių kosminės fizikos instituto už moksliniame žurnale paskelbtą pereinamųjų procesų su nenulinėmis pradinėmis sąlygomis skaičiavimo metodiką, stambios vamzdžių valcavimo gamyklos pasiūlymą diegti pas juos vamzdžių suvirinimą paaugštinto dažnio srove, Maskvos firmos, tiesiančios dujotiekį Graikijoje, patikinimą, kad jie su amerikiečiais naudojami mano paskelbtais darbais apie suvirinimo proceso savybes...

Sode... jau su anūkėmis

Atėjo nuostabus, svaiginantis nepriklausomybės atkūrimo metas, deja, kartu tai buvo ir gamyklos bei instituto griūties metas. Insti-

tutas dar tapo valstybiniu, tačiau greitai buvo privatizuotas. Gavom šeimininką – Maskvoje gyvenantį armėną verslininką, gviešėsi šio turto ir tokie veikėjai, kaip Stakvilevičius ar Zigmas Vaišvila, kol galų gale pusę likusio suvirinimo gamybinio komplekso nenupirko Anglijos pilietis, lenkų tautybės, kilęs iš Švenčionėlių. Jis Švenčionėliuose įkūrė gamyklą, kuri gyvuoja ir dabar, deja instituto jau seniai nebėra. Gaila, nes nebėra kam perduoti nebaigtus sumanymus, taip ir likusius nepaskelbtus mokslinius darbus... Tačiau pensijoje be darbo nesėdžiu. Ruošiu valstybinius technikos standartus, versdamas juos į lietuvių kalbą iš Europos Sąjungos standartų. Malonu, kad grupės draugai dabar susitinkame jau kasmet, smagu buvo jubiliejiniais 50–aisiais instituto baigimo metais susitikti su visu kursu.

Gyvenime patyriau daug kančių ir džiaugsmo, daug meilės. Myliu savo grupę, savo mergaites, savo profesiją. Na ir didžioji meilė – mano Tėvynė. Tai nepakartojamas, palaimingas jausmas. O pagimdė jį būtent Sibiras. Dvasinio pakilumo minutės prie Parlamento, kai ramiai, be didvyriškumo ir pasiaukojimo patoso, pasiryžome užstoti savo kūnu kelią sovietų tankams. Ir dabar, kiekvieną vasario 16–ąją ir kovo 11–ąją aš būnu laimingas. Mano Tėvynė laisva ir gražėja.

Šeimos narių kaip grybų.

Antanas Liepinis

Na jau ir praėjo 50 metų kai mes baigėme mūsų Alma Mater Kauno Politechnikos Institutą. Deja, aš negalėjau dalyvauti to jubiliejaus paminėjime. Švenčiau, tą pačią dieną buvo toks pats mūsų šeimyninio gyvenimo jubiliejus. Taip jau sutapo: du jubiliejai vieną dieną.

Noriu truputi papasakoti apie savo vaikystę, darbinę veiklą ir gyvenimą iki šių dienų.

Gimiau kaime, tikrąja to žodžio prasme. Mat anais laikais kaimo moterys nevažiuodavo gimdyti į ligoninę, atveždavo iš miesto akušerę. Taip ir užgimiau kaime.

Tėvai vertėsi iš žemės ūkio. Gyvulių ganyti neteko, nes karves rišdavo. Pradinę mokyklą pradėjau lankyti vokiečių laikais. Į pirmą skyrių nuėjau pavasarį ir per du mėnesius ji užbaigiau. Rudenį pradėjau lankyti antrą skyrių. Vienoje klasėje mokėsi trys skyriai. Mokytoja buvo viena.

Pradinę mokyklą baigiau jau po karo. Po to įstojau į gimnazijos pirmą klasę. Vėliau ji buvo reorganizuota į vidurinę mokyklą ir ją baigiau 1953 metais. Tais pačiais metais įstojau į KPI Elektrotechnikos fakultetą. Mokslų pabaiga 1958 metais.

Iš studentiškų metų atmintyje įstrigo studentiškos statybos. Dalyvavau statant Bublių HES Kaišiadorių rajone ir Antanavo HES Marijampolės rajone. Bublių HES'e teko lankytis praėjus 50 metų nuo tos statybų vasaros.

Dar besimokydamas institute 1957 metais pradėjau dirbti projektavimo institute "LIETPROJEKTAS". Po metų, įsikūrus projektavimo institutui "PRAMPROJEKTAS", buvau pervedtas į jį dirbti vyresniu inžinieriumi. Projektavimo institute projektavau naujai statomas aukštos įtampos (35 kV ir 110 kV) elektros perdavimo linijas. Daugelį linijų projektavau kartu su grupe inžinierių, o 35 kV linijas: Kazlų Rūda – Marijampolė, Marijampolė – Kalvarija, Kalvarija – Šeštokai, Šeštokai – Simnas ir Šeštokai – Lazdijai projektavau vienas. Pagal mano projektą tos linijos pastatytos ir dar šiandien eksploatuojamos. Tuose kraštuose būnant, maloniai nuteikia širdį, kad tai ir mano

darbo rezultatas.

Dirbant projektavimo institute, tekdavo važinėti po įvairias instancijas, derinti projektuojamas linijas. Vieno tokio vizito metu Lietuvos energetikos valdyboje, sutikau savo grupės draugą Mindaugą Maščinską. Energetikos valdyboje buvo laikinai įsikūrusi statomos Lietuvos elektrinės direkcija, kurioje Mindaugas dirbo. Jis mane pakvietė ateiti dirbti į statomos Lietuvos elektrinės direkciją. 1960 metų rugsėjo mėnesį pradėjau dirbti šioje direkcijoje vyresniojo inžinieriumi. Direkcija jau buvo įsikūrusi statomos elektrinės laikinojoje gyvenvietėje. Elektrinei pradėjus veikti, buvau paskirtas elektros cecho paimamos viršininku, 1965 metais – elektrinės eksploatacijos inžinieriumi (inspektoriumi), o nuo 1976 metų – eksploatacijos tarnybos viršininko pavaduotoju kuro transporto ūkiui. 1983 – 1995 metais dirbau tobulinimo ir kontrolės tarnybos vyresniojo inspektoriumi eksploatacijai. Vėliau, iki išėjimo į pensiją dirbau saugos darbe ir inspekcijos grupės viršininku. Į pensiją išėjau 2004 m. kovo 5 dieną.

Kas dar įsimintina per šį 50 metų laikotarpį?

Pradedant 1962/63 mokslo metus, be pagrindinio darbo elektrinėje, Elektrėnų vidurinėje mokykloje dirbau gamybinio mokymo mokytoju. Mokiniai buvo supažindinami su kaimo elektromonterio darbu, t. y. jiems reikėjo duoti elektrotechnikos pagrindus.

1962 metų pabaigoje Lietuvos elektrinėje buvo paleistas pirmas 150 MW energoblokas. Toliau kiekvienais metais vis buvo paleidžiama po vieną energobloką. Į elektrinę buvo priimami jauni darbuotojai, tik baigę vidurinę mokyklą, neturintys supratimo apie elektrinės įrengimus. Elektrinės direktorius pavedė man tartis su Kauno Politechnikos Instituto vadovybe dėl Instituto mokymo punkto atidarymo Elektrėnuose.

Instituto vadovas – rektorius profesorius Kazys Baršauskas su malonumu sutiko punktą įsteigti. Kauno Politechnikos instituto Neakivaizdinio skyriaus Elektrėnų mokymo punktui man teko vadovauti.

1964 metų vasarą buvo pradėti rinkti pareiškimai norinčių mokytis Kauno Politechnikos instituto Neakivaizdinio skyriaus Elektrėnų mokymo punkte. Pareiškimų buvo surinkta virš šimto. Stojamuosius egzaminus išlaikė ir buvo priimti virš 70 studentų. Iš pradžių buvo viena specialybė – elektros tinklai ir sistemos. Po dviejų metų atsirado ir šiluminės energetikos specialybė. Pirmuosius du metus (du kursai) paskaitos vykdavo vakarais, penkias dienas per savaitę Elektrėnuose. Pradedant trečiu kursu buvo pilnas neakivaizdinis mokymas. KPI ne-

akivaizdinio mokymo punktas veikė 10 metų. Inžinieriais elektrikais tapo 54 darbuotojai, ne tik iš elektrinės, bet ir statybininkai bei montuotojai. Inžinieriais šiluminininkais tapo 15 darbuotojų.

Elektrėnuose veikė vakarinis Energetikos technikumas. Buvau technikumio moksleivių diplominių darbu vadovu ir tų darbų gynimo komisijos nariu.

1994 metais AB „Lietuvos energija“ sudarė grupę iš inžinierių energetikų ir mokslo darbuotojų paruošti lietuviškas saugos taisykles eksploatuojant elektros įrenginius. Į tą grupę pakvietė ir mane.

1996 metais aštuonių autorių kolektyvas išleidome leidinį „Saugos taisyklės eksploatuojant elektros įrenginius“. Šias taisykles, kurios galioja ir šiandien, teko ruošti apie du metus.

1958 metais vedžiau. Žmona dirbo pradinių klasių mokytoja (šiuo metu pensininkė). Susilaukėme dukros ir dviejų sūnų. Dukra baigė Kauno technologijos universitetą, įgydama pramonės elektronikos inžinierės specialybę. Vienas sūnus tapo veterinarijos gydytoju, antras KTU įgijo energetiko šiluminininko specialybę.

Vyriausia dukra dirba ir gyvena Kaune.

Jauniausias sūnus Egidijus, išlošęs „žalią“ kortą, išvažiavo į JAV. Šiuo metu gyvena Jutos valstijoje Salt Lake City priemiestyje ir dirba sportinio inventoriaus gamykloje inžinieriumi. Darbu patenkintas. Gyvena neblogai. Augina dvi dukras, kurios mokosi amerikiečių mokyklose.

Vidurinis sūnus – veterinarijos gydytojas – dirba Klaipėdos apskrities maisto ir veterinarijos tarnyboje, augina dvi dukras.

1964 metais pradėjau dainuoti Elektrėnų mišriame chore. Vėliau, susikūrus Elektrėnų vyrų chorui „Energetikas“, jame sėkmingai dainavau iki 2002 metų.

Su choru aplankėme Estiją, Latviją, Baltarusiją, Rusijos Federaciją, Moldaviją, Ukrainą, Bulgariją, Lenkiją, Vokietiją, Daniją, Švediją.

Du kartus su žmona lankėmės Amerikoje pas sūnų. Labai didelį įspūdį paliko nacionalinis parkas „Yellowstone“. Tenai yra labai gražūs karšto vandens geizeriai. „Zion“ parke žavėjomės kanjonais. Tai gamtos tvariniai.

Jutos valstijoje yra apie 80% mormonų tikėjimo žmonių. Tai tikri fanatikai. Jie negeria ne tik alkoholinių gėrimų, bet ir arbatos, kavos – visa kas neskaidru. Kiekvienas mormonas 10% savo atlyginimo atiduoda bažnyčiai.

Vystome Liepinių giminės tradicijas: kas keturi metai vyksta giminės suvažiavimai. 2008 metu rugpjūčio paskutinėmis dienomis įvyko eilinis suvažiavimas, kuriame dalyvavo 110 dalyvių iš visos Lietuvos. Yra sudarytas genealoginis medis, kuris apima aštuonias kartas. Pagal archyvinčius duomenis pirmas giminės atstovas buvo gimęs 1795 metais.

Elektrinėje visą laiką kartu dirbome su Albertu Valikoniu ir trumpą laiką su Mindaugu Maščinsku ir Anzelmu Stirbiu.

Keturiasdešimt keturis metus praleidau dirbant Lietuvos elektrinėje. Prieš mano “akis” elektrinė išaugo nuo pamatų iki galingo giganto.

2002 metais buvau apdovanotas Lietuvos Respublikos prezidento padėka.

Inžinierių energetikų 40-mečio šventė Dubingiuose. Nuotraukoje: R. Barzda, L. Bagdonavičius su žmona, P. Liepuonis, A. Nargėlas su žmona, Z. Gelumbauskas, J. Peseckas, Č. Jocius su žmona, S. Šimakauskas, A. Linartas su žmona, T. Sinkevičius, R. Našliūnas, A. Liepinis su žmona, S. Kutas su žmona.

Petras – Bronius Liepuonis

Gimiau 1935 m. vasario 16 d. Zanavykijoje (Šakių apskr. Lukšių valsčiuje, Pūstauniškių kaime) ūkininko šeimoje. Likimas ir laikmetis vedė vingiuotais keliais į Aukštaitiją, kur jau gyvenu ilgiau, negu gimtojoje Suvalkijoje. Taigi Lukšiai – Griškabūdis – Kaunas – Antalieptė – Anykščiai ir...

Ukmergė, kurioje nusėdau ilgam – ištisus 46 metus.

Toje kelionėje per laiką ir per vietas įsigijau inžinieriaus – elektriko specialybę, vėliau tapau lyg ir ekonomistu – planuotoju. Joje sutikau daug puikių draugų, sukūriau šeimą, kurioje jau yra šešios atžalos – sūnus Vaidotas, dukra Vilija, anūkas Emilis, anūkės Elzė, Austėja ir Augustė.

Apmatymų valandėlėmis visada prisimenu studentiškus 1953 – 1958 metus, mokslo draugus, kartais paimu į rankas 2005 metų leidinį, skirtą KPI Elektrotechnikos fakulteto energetikos specialybės 1958–jų metų inžinierių laidai, pavadintą „Rytas. Vakaras. Gyvenimas.“

Man neteko dalyvauti Elektrotechnikos fakulteto 1958 metų inžinierių laidos 50 – mečiui skirtame susitikime 2008 metais. Laikas daro savo. Mūsų studentiškų dienų bendrakursių gretos retėja. Tai liūdnoka realybė, ją praskaidrina tai, kad gera tradicija – nepamiršti tų šviesių studentiškų metų – prigijo, susitikimų tradicija gyva.

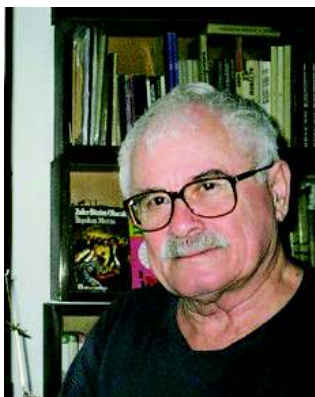
Truputį apie save. Pagal paskyrimą ir pagal specialybę teko dirbti nelabai ilgai – du metus Antalieptės HES statyboje ir tris metus Anykščių statybos montavimo valdyboje.

Tą tiesų inžinieriaus – elektriko kelią iš esmės pakeitė 1963 metų rudenį. Patekau į tokį permainingą sūkurį, kai rajonų Vykdомуose komitetuose plano komisijų pirmininkais buvo parenkami inžinieriai. Tiesa, į tuos postus labiausiai tiko inžinieriai – statybininkai. Tam aš irgi pritariau, kai apie tai man buvo mandagiai lyg ir paaiškinta pristatant mano kandidatūrą Ministrų Taryboje. Bet tas mano leptelėjimas „ir aš taip manau“ buvo praleistas pro ausis, o išėjus iš reikšmin-

go boso kabineto, mane lydėjęs klerkas davė niuksą į šoną: „Taip kvailai daugiau niekur nekalbėk!“ Ką gi, taip daugiau nekalbėjau.

Nežinau, ar tai gera, ar bloga savybė, o gal suvalkietiškas bruožas, bet iš prigimties aš esu sėslus. Todėl Ukmergėje ir vienintelėje darbovietėje prabuvau net 37 metus. 2000–siais, jau persiritęs savo 65–mečio pakopą, nusprendžiau realizuoti įsigytą teisę į „užtarnautą poilsį“. Gal tam turėjo įtakos atsiradusios sveikatos problemos, gal tiesiog noras pabūti savimi.

Icchokas Meras

Mieli kursioikai, brangūs draugai.

Toli aš, ir atvažiuoti negalėjau, o labai norėjau jus visus pamatyti. Tad leiskit kartu su jumis pakelti taurelę už jaunystę, kurios mes visi neužmirštam, ir už ateinančias brandžias, sveikas dienas. Apkabinu jus visus. Būkim sveiki.

Jūsų Icchokas

(I. Mero sveikinimas, atsiųstas elektroniniu paštu ir transliuotas pobūvyje).

Vytautas Martinkus

Keli žodžiai jaunojo Icchoko Mero portretui

(spausdinamas sutrumpintas variantas – red.)

Ryžtuosi ne visai įprastai įžvalgai.

Icchokui Merui – septyniasdešimt, tačiau regiu jį kur kas jaunesnį. Ir tai – ne jubiliejinio pasveikinimo ar tosto retorika.

Atidėjęs į šali literatūrologines I. Mero kūrybos interpretacijas, klausiu savęs, kodėl šis autorius buvo man įdomus septintąjį dešimtmetį.

Tada mados reikalu buvo tapusi psichologinė išpažintinė proza, paskui tradicinį lyriškumą nedrąsiai ėmė keisti ironija, paradoksas, sąlygiškumas. Nuo ryškiausių madų I. Meras tarytum liko nuošaly, jis buvo lyg romantikas, o jo tekstas lyg derėjo prie pirmojoje XX a. pusėje lietuvių autorių puoselėto modernaus lyrizmo, tačiau romanų kompozicija, filosofinis jų matmuo, semantinė įvaizdžių ir kitų poetinių figūrų erdvė buvo itin neįprasta.

Tai, kad I. Mero romanai („Lygiosios trunka akimirka“, „Ant ko laikosi pasaulis“, „Mėnulio savaitė“) buvo net tik parašyti, bet ir išleisti (tada juk abu aspektai buvo vienodai svarbūs), manajai jaunajai literatūrai kartais buvo dangaus ženklas (gal ir atsitiktinis), atskleidęs naujovišką, XX a. literatūrinėms pasaulinėms paradigmoms atstovaujantį tekstą. Pasirodžiusį ne kur kitur, o SSRS „tautų literatūroje“, anuometinėje Lietuvoje. I. Mero knygos buvo išleistos „Vagos“ leidykloje,

nedraudžiamos, netgi giriamos. Lietuvių literatūroje, kuri visais laikais buvo susijusi su tam tikru istoriniu kultūriniu, jeigu ne tautai ar valstybei, tai bent autoriams reikšmingu egzistenciniu vaidmeniu, septintasis XX a. dešimtmetis nebuvo išimtis. Literatūros diskursai akivaizdžiai ėmė suktis apie *individą*. Ne tik vidinio monologo proza, bet visa anuometinė mūsų literatūra ieškojo atvirumo, nuoširdumo, asmenybės tapatumo. Ne itin svarbu, kad pristigusi originalumo, ji sekė Vakaruose net primirštomis literatūrinėmis formomis.

Kelias į individą, asmenybę prozoje akivaizdžiai sutapo su autorių sielos, vidinio jų pasaulio ekspozicija. Autoriai šiek tiek lenktyniavo, kuris nuplės daugiau socialinių kaukių nuo personažo ar pasakotojo, kuris nuvilks daugiau drabužių nuo sielos kūno.

Pasaulėjauta, aišku, yra labai individualus reiškiny, kas kita – konkrečios socialinės, politinės, psichologinės sąlygos. Jos yra ne tokios individualios, gana bendros. Filosofškai vertinant, septintojo dešimtmečio sąlygos ar aplinkybės nebuvo išskirtinės. Sakyčiau, kad iš dalies jos galėtų būti apibūdintos kaip *technokratinų* iliuzijų su socializmo padaigomis metas, o paprasčiau tariant, joms apibūdinti tiktų plačiai pagarsėjęs, ideologų ir išpūstas, tačiau vis dėlto realų pamatą turėjęs ginčas tarp *fizikų ir lyrikų*. (Anų dienų pėdsakas asmeninėje mano bibliotekoje: nedidelė plonais aptrintais viršeliais knygutė „Alyvų šakelė ir kosmosas“ su joje svarstomu vienu klausimu: ar reikalingas inžinieriui menas?).

Šitaip – fizikais ir lyrikais – besiginčijantys buvo vadinami Sovietų Sąjungoje, tačiau tasai reiškinys nebuvo vien sovietinė realybė. Jis buvo kažkas daugiau. Technokratijos kaip technikos ir technologijų sureikšminimo, netgi kaip *inžinierių maišto* prieš humanitarus, valstybinės ir net pasaulinės valdžios „užgrobimo“, paėmimo į technikos specialistų rankas idėja Vakaruose pleveno nuo Maxo Weberio laikų. Taigi nuo XIX a. pabaigos, visą XX amžių. Sakyčiau, technokratinų pažiūrų vertinimą buvo galima vadinti tiek platesniu filosofiniu ginču tarp Rytų ir Vakarų, tarp struktūralistinio ir humanistinio mąstymo, tarp *nemeno* ir *meno* atstovų, tiek siauresniu „barniu“ tarp Maskvos ir Leningrado, Kauno ir Vilniaus, provincijos ir sostinės intelektualų.

I. Meras studijavo Kaune.

Po sovietinės invazijos 1940 m. Kaunas patyrė skaudžių nuostolių savo humanitarinių jėgų padangėje. Į Vakarus arba Sibirą iškeliavo, į Vilnių persikraustė dauguma miesto, buvusio laikinąja sostine, intelektualų, „išsikėlė“ (buvo „likviduotas“) universitetas, išsidalyta ir

naikinama jo biblioteka (net septintojo dešimtmečio pabaigoje savo akimis regėjau kaip malkas krūvomis suverstas jos „nereikalingas“ knygas). Mieste palikę specializuoti institutai, be abejo, negalėjo atstoti humanitarinės universiteto dvasios. Teatrai, muziejai tebegyveno, tačiau miestas tapo fizikų, inžinerijos kalve ir tvirtove. I. Meras jame studijavo inžineriją.

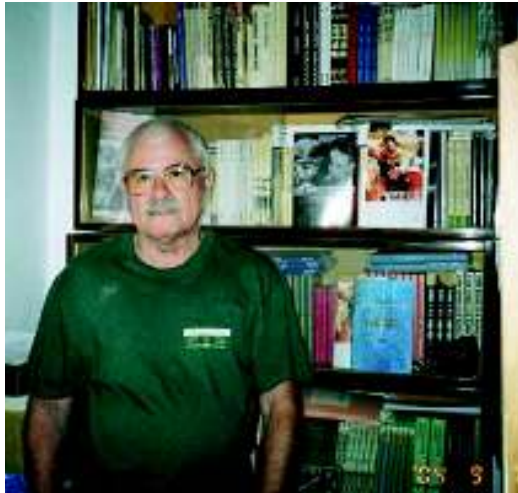
Aš puikiai pažinau to meto atmosferą Kaune ir manyčiau, kad inžinerinės I. Mero studijos nedaug tesiskyrė nuo manųjų. Be abejo, septintajame dešimtmety galėjome džiaugtis šiek tiek liberalesniais politiniais vėjais, pavyzdžiui, jau ir Kaune buvo galima legaliai perskaityti A. Solženicyno „Vieną Ivano Denisovičiaus dieną“, o iš „antrų rankų“ vienai nakčiai gauti A. Mackaus ar J. Aisčio eilių tomelį, J. Gliaudos „Agoniją“. Tačiau kaip ir šeštajame dešimtmety mūsų protus tebemuštravo toji pati aukštoji matematika ar braižomoji geometrija, toji pati fizika ar chemija, medžiagų atsparumas ar trumpasis VKP(b) ir TSKP istorijos kursas. Diskusijų šitų inžinerinių studijų disciplina beveik nepripažino. Geležinė logika ir uždara struktūra, viena-reikšmiai atsakymai buvo aukščiausios akademinės vertybės. Humanitarinę dvasią stingdanti technologinė ir ideologinė šaltį anuometinis Kauno politechnikos institutas švelnino vadinamąja menine saviveikla. Institute veikė įvairūs meninės kūrybos rateliai, dažniausiai – šokių, dainų, muzikos. Kai kurie jų buvo garsūs, beveik profesionalūs.

Nežinau, ar literatų būrelis, susirenkantis kas savaitę instituto laikraščio „Už tarybinį mokslą“ redakcijos kambarėlyje, buvo vienas iš tokių – tipišku anuometiniams laikams – saviveiklinių susivienijimų. Tikrai nebuvo plačiai žinomas, labai mažas ir priklausantis nuo vieno ar kito asmens iniciatyvos. Jis pats kratėsi tradicinio „būrelio“ pavadinimo, oficialiai pasikrikštijo „KPI literatų sambūriu“. Beje, sambūris artėjo pirmojo savo jubiliejaus link – 1964 m. jam turėjo sukakti dešimt metų, ir mes visi žinojome, kad prie organizacinių jo ištakų stovėjo, kaip vienas jo pirmininkų, I. Meras.

Formalių I. Mero veiklos pėdsakų lyg ir nebebuvo: redakcijos stalčiuose neradome jokių rankraščių, susirinkimų protokolų, literatūros vakarų scenarijų. Darė įspūdį žinojimas, kad I. Mero čia būta, iš šito kiek mitologizuoto prisiminimo augo ir šakojosi mūsų stebima jauno autoriaus literatūrinė karjera: vos ne kas trejus metus – po naują knygą, apie kurias daugelis kalbėjo, kurios labai greitai būdavo išverčiamos į kitas kalbas. Mūsų dvasinis vadovas poetas Antanas Jasiūnas, prisizadėjęs tuometiniam instituto vadovui fizikui Kazimierui Bar-

šauskui „padėti“ literatams, surinkęs į redakcijos kambarį vos ne dvi dešimtis pradedančiųjų, visų pirma paskelbė agitacinį straipsnį su maksimalistine antrašte: „Iš šimto – vienas tikrai“. Iš kiekvienos būsimų inžinierių šimtinės, pasak „Gundymų“ autoriaus, bent vienas galėtų ar net turėtų pasukti literatūros keliais.

Tačiau anuomet I. Meras, ko gero, buvo vienintelis, jau pažengęs A. Jasiūno rodyta kryptimi literatūros link. Septintasis dešimtmetis buvo derlingesnis: vienaip ar kitaip, maištaudami prieš minėtą technokratiją, į literatūrą pasuko Algimantas Mikuta, Aleksas Dabulskis, Ramūnas Klimas, šių eilučių autorius, į filosofiją – Arvydas Šliogeris, į istoriją – Algimantas Liekis, į žurnalistiką – Edmundas Ganusauskas, Feliksas.

Taigi mūsų, anuometinių KPI literatų, akimis I. Meras buvo „literatūronautas“ – fizikų pasaulio trauką įveikęs ir pergalingai į lyrikos pasaulį įžengęs žmogus iš jiems pažįstamos aplinkos, t. y. asmuo, su kuriuo mes galėjome tapatinti save. Jis – prieš technokratiją maištaujantis žmogus, dėl to daugeliui, gal net visai sovietinei sistemai

svetimas, tačiau mums puikiai suprantamas. Išmintingas, azartiškas ir guvus „lyrikų“ komandos žaidėjas. Ne iš sporto aikštelės. Jaunatviškas maksimalizmas, asmenybės tapatumo paieška ir man, ir ne vienam mano bendražygiui buvo išreikštas F. Schillerio žodžiais iš jo pasakojimo apie Valanšteina: „Und setzet ihr nicht das Leben ein, Nie wird euch das Leben gewonnen sein“ (laisvai verčiant: „Jeigu gyvenimo nepastatysite ant kortos, jūs niekada jo neišlošite“).

...

Iš filosofinių pozicijų tą sovietmečio situaciją vėliau esu pavadinęs *negalimybės galimybe*. Beveik nulinė tikimybė, bet ir ji gali būti realizuojama. Juk atrodė, kad I. Meras maištavo ne tik prieš technokratiją, bet ir prieš sovietinį totalitarizmą. (Nors dar nebuvo susikrovęs

lagamino kelionei į protėvių žemę.) Iš tiesų I. Meras nepuolė su kumščiais anuometinės socialinės politinės santvarkos; jo maištas buvo intelektualus, kilęs iš dvasinio diskomforto, sakyčiau, jis statė ant kortos savo inžinerinį žinojimą ir literatūrinį mėgėjiškumą, jis lošė iš *kūrybos*.

...

aš neteigčiau, kad pradėjęs rašyti ir leisti knygas romanų „Lygiosios trunka akimirka“ ar „Ant ko laikosi pasaulis“ autorius ėmė ir emigravo, suvis persikėlė iš „fizikos“ į „lyrikos“ pasaulį, iš inžinieriaus pavirto į humanitarą. Ne, juk beveik iki savo iškeliamojo į Izraelį I. Meras duoną pelnė iš radijo inžinieriaus darbo, tačiau argi ne svarbu yra pats buvimas „tarp“? Bandytas įveikti tarp „fizikų“ ir „lyrikų“ iškastą prarają buvo efektyvus.

Svarbiausiu literatūrinio jaunojo I. Mero portreto bruožu laikyčiau jo prozoje kaip tikslųjų studijų pėdsaką likusį ir tuometinėje Lietuvos literatūroje visiškai naują struktūrą, matyt, vadintiną *fenomenologinėmis*, paiešką tekste, jų *objektyvizavimą*. Paprasčiau tariant, I. Mero romano struktūra valdė ir gimdė visą kūrinį, visus jo psichologinius ir socialinius, pažintinius ir transcendentinius klotus. Nors neperdėčiau anuometinio sąmoningo I. Mero ryšio su fenomenologų pozicijomis, tačiau kaip tik tuo atžvilgiu I. Mero romanai labai skyrėsi nuo to, ką aną dešimtmetį rašė ir leido daugelis lietuvių prozininkų. Kritikai, be abejo, negalėjo be išlygų priimti I. Mero romanų. Juose būta visai kitokios kūrinio struktūros nei tradicinėje lietuvių prozoje. Kitaip atrodė fabula ir siužetas, kitaip vėrėsi erdvė ir laikas, kitoks buvo sakinytis, žodis, jų kontekstas ar intertekstas. Tokiame romane visiškai nebeliko smulkmenomis laikytinų dalykų. Tekstas smarkiai patrupėjo, o jo kūrinis kumas labai išsiplėtė.

...

Visada sunku atrasti naujų literatūrinės komunikacijos būdų, tačiau I. Mero tekstai buvo tikras iššūkis ir autoriams, ir skaitytojams. Humanitarinės aplinkos žmogui buvo sunku suvokti ir „atsakyti“ į kultūrinius signalus, kuriuos šis autorius siuntė iš savęs kaip „radijo stoties“, visai nesirūpindamas, ar toksai „eterio ryšys“ patinka klausytojams, tradicinės literatūros gerbėjams. I. Mero knygos tarytum keitė pačią knygos recepciją, jos skaitymo principus: joms turėjo atsirasti ir netradicinis skaitytojas, gal net kolega radijo inžinierius ar fizikas, kuriam mąstymas „šachmatų partijos schemomis“ būtų savas. Tarkim, būsimasis inžinierius Ramūnas Klimas, kuris 1965 m. kvietė savo ko-

legas studentus nesišalinti nuo meno, net straipsnio antraštėje „Čaikovskis, $E=mc^2$ ir mes...“ vartojo, ko gero, tik jiems vieniems aiškias formules – metaforas.

Nenaujas ir paprastas eksperimentas, kurį mes, KPI literatų sambūrio dalyviai, buvome gal atsitiktinai atlikę. Rengdamiesi vienam literatūrinių muzikinių kompozicijų vakarui, romano „Ant ko laikosi pasaulis“ sakinius skaitėme pasislėpę, po vieną, ir jie visiškai „neskambėjo“, bet tie patys sakiniai puikiai suskambo klausytojų pilnoje viešojoje auditorijoje. Paradoksali gausa teksto inspiruojamų *dialogų* skirtumų. Skaitant vieniems ir tylomis, teksto prasmės sukasi banalių, besikartojančių įvaizdžių, simbolių, metaforų ratu. Viešai skaitant tą patį tekstą, jo struktūrinių formų universalumas, jo etinis ir estetinis maksimalizmas labai panašus į anoniminei ir labai margai auditorijai skirtą radijo ar televizijos laidą. (Ta pati asociacija: juk I. Meras studijavo *radijo* inžineriją.) Penkiasdešimt trys ėjimai šachmatų lentoje iki „šacho ir mato“ („Lygiosios trunka akimirka“) ar dvidešimt atsakymų į klausimus, kuriuos romano („Ant ko laikosi pasaulis“) herojei užduoda lyg autorius su pasakotoju, lyg pats skaitytojas.

...

Taigi I. Mero proza išplėtė *anuometinės* literatūros komunikacijos galimybes *anuometinėje* Lietuvoje. Pabėgęs iš technokratijos nelaisvės, I. Meras priartėjo tarytum prie lyrinės prozos. Rašau – tarytum, nes jo proza buvo avangardinė, ne itin lengvai įkandama tradicinės lietuvių literatūros skaitytojui. Susidūrę technokratijos ir humanitarikos pasauliai, besiginčijantys „fizikai“ ir „lyrikai“ demonstravo nematomas savo puses; bet literatūros tekste jų prieštaravimas buvo kitoks, – jis tapo *antinomija* (t. y. neliko klausimo, kuri pusė teisi, o kuri – ne), tiesiog ėmė ir „užgeso“ *neįprastoje* prozoje. Panašiai kaip geso ir Vakarų literatūroje, kuri tada į Lietuvą vos ne vos veržėsi pro geležinę uždangą – J. Joyce'o, Tomo Wolfe'o, J. Dos Passoso, K. Vonneguto, G. G. Márquezo, J. L. Borgeso veikalai, ir kuriuos, beje, reikėjo mokytis skaityti.

Ką gi, mums, anuometiniams, septintojo dešimtmečio literatūros mėgėjams ir augintiniams, tai buvo ir patrauklu, ir įdomu, ir reikalinga. Trisdešimtmetis (!) Icchokas Meras parodė, kaip negalimybė tampa įmanoma.

Nepakanka tik atsitraukti, tik atsiplėšti nuo technokratinų iliuzijų. Įveikti fizikinį ir panašų „socialinį“ determinizmą gali tik tasai, kuris tas iliuzijas sugrąžina technikos ir technologijos pasauliui, tačiau kaip humanistinę pastangą.

Adolfas Morėnas

50 metų. Tai tiek praėjo nuo dienos, kuomet gavome „lydraštį“ savarankiškam gyvenimui. Kaip tas gyvenimas pragyventas? Vieni kopė karjeros laiptais, buvo ambasadoriais, mokslų daktarais, o kiti mažai tepasiekė.

Gal tie, kurie mažai pasiekė, pasirinko ne tą kelią, ne tą profesiją? Kas nulėmė pasirinkimą?

Sugrįžkime į pradžią. Rašysiu apie save. Nuo pat vaikystės mane domino technika, radijas. Mokiausi Rokiškio 1-oje vidurinėje mokykloje. Čia, vieni iš pirmųjų respublikoje, įsirengėme radijo muzgą, kurio „techniniu vadovu“ buvau aš. Apie tai buvo parašyta „Tiesoje“, kalbėjau ir per Lietuvos radiją. Per pertraukas tarp pamokų transliuodavom muziką bei direktoriaus skelbimus (tiesiogiai, nes magnetofono dar neturėjom). Taip pat patefonu grodavom šokių muziką per šokių vakarus. Grojau šokiams, o pats šokti dar nemokėjau. Teko radiofikuoti rajoninę moksleivių dainų ir šokių šventę.

Domėjausi ir kinu, tiksliau, filmų demonstravimu. Pavaduodavau kino mechanikus, kai šie nueidavo „įkalti“. Buvau pasidaręs ir nuosavą kino projektorių.

Baigęs vidurinę mokyklą, dėl pablogėjusios sveikatos, metus laiko dirbau toje pačioje mokykloje fizikos kabineto laborantu ir dėčiau fiziką žemesnėse klasėse.

Sveikata pasitaisė ir aš atvykau į Kauną stoti į Politechnikos institutą. Kartą, užėjęs papietauti į

III-jų rūmų valgyklą, išgirdau, kad salėje rodomas kinas. Smalsumo vedamas „įlindau“ į kino aparatinę. Čia užsimezgė „dalykinis“ pokalbis. Pasakiau, kad šį bei tą išmanau apie kino techniką.

Pasiūlė man „užtaisyti“ kino juostą į kino projektorių. Tai man nesudarė problemų. Vienas iš ten buvusių jaunų žmonių, paklausė mano pavardės ir į kokį fakultetą bandau stoti.

Egzaminus išlaikiau, „mandatinę“ praėjau, įstojusių sąrašė savo pavardę radau. Valio, aš jau studentas.

Kartą, pietaujant III–se rūmuose, priėjo tas pats žmogus, kurį mačiau aparatinėje, ir paklausė manęs, ar aš turiu kino mechaniko pažymėjimą. Pasakiau, kad neturiu, nes nesimokiau kino mechanikų kursuose. Tas žmogus / komjaunimo sekretorius Jurelė / suraukė nosį ir nuėjo.

Pasirodo, kad norint gauti filmus iš nuomojimo kontoros, reikalingas kino mechaniko pažymėjimas. Tada supratau, kad man įstoti į institutą padėjo mano „kino hobis“ ir Jurelės užtarimas „mandatinėje“, nes mano stojamųjų egzaminų vidurkis buvo neaukštas.

Prasidėjo studijos, sekėsi pusėtinai. Vieną semestrą teko gyventi be „pensijos“ – Matulionis nuskriaudė. Mane išgelbėjo mano „nusi-manymas“ radijo technikoje. Vakaraais eidavau pas žmones taisyti radijo aparatų.

Ir taip, institutas baigtas, diplomas rankose, privalomas nukreipimas į darbą. Pirmyn!

Nerašysiu detaliau apie kelią, kurį praėjau. Tai buvo Lietprojek-tas, Kėdainių elektros aparatūros gamykla, Kėdainių chemijos kombi-natas, Utenos teritorinis statybos trestas, Lietuvos žemdirbystės moks-linis tyrimo institutas, Kėdainių biochemijos gamykla ir Kėdainių kra-što televizija. Šioje televizijoje dirbau techniniu vadovu nuo pat įkū-rimo pradžios ir čia užbaigiau savo darbinį kelią.

Šiuo savo pavyzdžiu norėjau parodyti, kaip gali jaunystėje po-traukis technikai, susiklosčius tam tikroms aplinkybėms, nukreipti žmogų atitinkamu gyvenimo keliu.

Pastaba: beveik visos susitikimo nuotraukos darytos Adolfo, tad jo pačio ten nesimato (red.)

Albertas Nargėlas

Iš biografijos:

Gimė 1935 m. kovo 14 d. Leliūnuose, Utenos apskrityje.

1953 m. Baigė Utenos 1-ją vidurinę mokyklą. Studijavo Kauno politechnikos instituto elektrotechnikos fakultete nuo 1953 iki 1958 m. Baigė institutą įgydamas elektros stočių, tinklų ir sistemų specialybės inžinieriaus–elektriko specialybę.

1967 m apgynė technikos mokslų kandidato (daktaro) disertaciją; docentas nuo 1968 metų, profesorius nuo 2003 m.

Mokslino darbo sritis – elektros sistemų automatinis valdymas ir modeliavimas. Paskelbė apie 150 straipsnių, skaitė mokslinius pranešimus įvairiose tarptautinėse konferencijose Maskvoje, Rygoje, Varšuvoje, Glivicėje, Bialostoke, Stokholme, Trondheime, Aachene. Su pranešimu dalyvavo tarptautinės automatinio valdymo federacijos pasauliniame kongrese (Barselona, 2002 m.).

Nuo 1965 metų skaito paskaitas Kauno technologijos universiteto elektrotechnikos fakulteto studentams (bakalaurams, magistrantams ir doktorantams). Skaitė arba skaito šiuos kursus: elektros sistemų relinė apsauga ir automatika; elektros energijos gamybos procesų automatizavimas; skaitmeniniai relinės apsaugos ir automatikos įtaisai; elektros sistemų eksperimentinis tyrimas; elektros sistemų valdymo technologija. Nuo 1967 metų dalyvauja studentų baigiamųjų darbų gynimo komisijose.

Paruošė šias mokymo priemones: Elektros sistemų relinė apsauga (1983 m.), Elektros sistemų automatika (1984 m.), Energetikos objektų automatinis valdymas (1987 m.).

Vadovauja doktorantams – septyni jo vadovaujami ar konsultuojami doktorantai (aspirantai) apgynė disertacijas.

Už dalyvavimą sukuriant universalius nuolatinės srovės elektros sistemų modelius kartu su kitais apdovanotas Lietuvos TSR valstybine premija (1967 m), buvusios SSSR Liaudies ūkio laimėjimų parodos 2 sidabro (1964 ir 1965 m.m.) ir 2 bronzos medaliais (1971 ir 1973 m.m.) bei visasąjunginės G. Kržyžanovskio mokslinės draugijos premija (1964 m.).

50 Metų po studijų baigimo

Taip susiklostė mano gyvenimas, kad baigęs studijas likau visam laikui dirbti KPI (KTU), išskyrus du metus darbo Petrašiūnų elektrinėje, nors ir tuo metu palaikiau ryšius (dalinai dirbdamas) su KPI elektros sistemų katedra.

Dabar sėdžiu ir galvoju, ką man reiškia 50 metų po studijų baigimo. Juk mano kontaktai su alma mater nebuvo nutrūkę. Studijų metai labai nutolo ir daug kas išsitrynė iš atminties. Visą laiką teko bendrauti su naujais studentais. Todėl kartais susimaišo studijų kolegos su buvusiais studentais. Mano paties studijų laikotarpis užima mažiau nei dešimtadalį savarankiško gyvenimo. Tačiau tai buvo jaunystės metai – didelis kontrastas 70–mečių „fantazijoms“ – pasikartojantiems pasakojimams, noru pasigirti ir nerealių ateities planų kūrimu. Mūsų gyvenimą nulėmė tų metų istorinė aplinka, ypač „brandaus socializmo“ kūrimas, kuris leido kažkiek pasireikšti bet žlugdė moralę, ardė asmenybes ir apkrėtė žalingais melo ir prisitaikymo virusais sekančias kartas. Kai aš pavartau mūsų kurso susitikimų anketas tai atrodo, didžiausia mūsų vertybė buvo įsigyti automobilį ir pabuvoti užsienyje (nesvarbu,

kad kažkiek reikėjo turėti reikalų su KGB). Dabar tikriausiai nebeverta girtis savo darbais ar pasiekimais. Šiaip ar taip galvojant, mums teko įdomus, pilnas visokių įvykių laikotarpis. Nesiskundžiu praėjusiu gyvenimu. Darbas universitete (institute) visą laiką vertė pasitempti ir teikdavo daug malonių akimirkų. Bet buvo absurdiškų dalykų, reikėjo prisitaikyti prie žaidimo taisyklių. Dabar mažai galvoju apie buvusius laikus. Tik retkarčiais iš atminties atplaukia kažkokie prisiminimų, dažniau malonių, fragmentai. Dabar man daugiau rūpi, kaip aš praleisiu kiekvieną naują dieną. Teisybę sakant, reikia pagalvoti apie žemiškos kelionės pabaigą. Turiu prisipažinti, kad kartais baisiai nesinori eiti į auditoriją skaityti paskaitos ir bendrauti su studentais. Nebėra didelio noro bendrauti su kolegomis – viskas žinoma ir aišku, kas ką pasakys.

Bandantiems sureikšminti savo nueitą kelią reikia pažiūrėti į naujai kuriančius savo gyvenimą, jie yra pagrindinis praėjusių kartų produktas. Nesunku pajusti, kad jaunimui mūsų patirtis sunkiai suprantama ir nelabai įdomi. Nejaudina buvę mūsų sunkumai ir nueiti keliai. Dažniausiai jie paklausia ar tikrai anksčiau studentai buvo geresni. Nors studentai dabar drąsesni, bet kartais labai primena savęs negerbiančius baudžiauninkus. Nemalonus abejingumo demonstravimas, primityvus sukčiavimas, pvz. užrašymas nedalyvaujančių paskaitoje studentų, nuolatinis spoksojimas į mobilų telefoną, išėjimas iš auditorijos viduryje paskaitos arba atėjimas į paskaitą pavėlavus 15 ar 20 minučių. Jiems nelabai patinka, kai pasakai, kad dabartiniai jų sunkumai man sukelia juoką.

Dabar aukštasis mokslas tapo masiniu. Technikos (dabar sakoma technologijos) mokslų studijos prarado prestižą. Tai prasidėjo daugiau kaip prieš 40 metų, kai vietoje vieno elektrotechnikos fakulteto atsirado trys (elektrotechnikos, automatikos ir radioelektronikos). Dabar yra trys fakultetai, kurie tęsia buvusio elektrotechnikos fakulteto studijas : elektros ir valdymo inžinerijos, telekomunikacijų ir elektronikos, informatikos. Studentai į elektros ir valdymo inžinerijos fakultetą ateina todėl, kad jiems pritrūksta balų įstoti kitur. Labai iškalbingas pavyzdys – elektronikos studijų kryptį pasirenka silpniausi abiturientai. Čia prisimenu profesorių L. Kaulakį, kuris maždaug prieš 40 metų vis kartodavo frazę: metai iš metų studentai prastėja. Dabar reikėtų prisiminti, kad kai kurie „suprastėję“ studentai yra visuomenės lyderiai. Reikia pripažinti, kad yra studentų, kuriuos galima priskirti prie asmenų su „intelektu nesužalotais veidais“. (Seniau Kaulakis sa-

kydavo: nematau auditorijoje nė vieno inteligentiško veido). Nedidelė studentų dalis nori ką nors suprasti ar išmokti. Jiems irgi nebūtina daug stengtis, nes nėra konkurencijos. Dauguma kantriai kenčia dėstytojų jiems keliamus „nepatogumus“ ir su mažiausiomis pastangomis laukia diplomo įteikimo. Kartais net tvirtinama, kad universitetai gamina beraščius su aukštojo mokslo diplomais.

O kaip studijų draugai? Epizodiniai susitikimai trumpam nukelia į nutolusią praeitį. Po 50-mečio susitikimo (2008–06–14 d.) dažniausiai bendrauju su Tautvydu, reikšdamas skeptišką nuomonę apie naują leidinį. Tikriausiai aš jo neskaitysiu – užteks pavartyti. Elektroninius trumpus kontaktus palaikau su Gražvydu Gudynu ir Albertu Valikoniu. Teko susitikti su buvusiu bendradarbiu Stasiu Kytra. Su Sigitu Kudarausku buvau susidūręs energetikų forume „Apie energetikos ateitį Lietuvoje“ 2008 m. lapkričio 5 d. Vilniuje. Gatvėje netoli fakulteto rudenį buvau sutikęs Mindaugą Stasiulionį ir Antaną Stasiūną. Mindaugą sutinku palyginti dažnai, nes jis gyvena netoli fakulteto ir išeina pasivaikščioti. Prie poliklinikos buvau sutikęs Stanislovą Žakevičių. Jau daug metų šeimomis bendrauju su Antanu Juška – tradiciškai sutinkame Naujus metus (žr. nuotrauką). Bet dabar bendravimo perspektyvos jau nėra labai aiškios; reikia laukti, kas nugalės – ši tradicija ar senatvė?

Užbaigiu Walt Whitman baltosiomis eilėmis (A. Miškinio vertimas):

*Sudie, svajone mano!
Brangioji drauge, meile mano, lik sveika!
Aš iškeliauju jau, o kur – aš nežinau,
Ir koks likimas bus, ar vėl kada tave aš pamatysiu,
Tad jau sudie, svajone mano.
Dabartės paskutinį kartą, leisk akimirksnį pažvelgt atgal;
Tyliu, lėčiau manyj tikseną laikrodis nūnai,
Greit pabaiga, ateis naktis, netrukus liausis plakusi širdis.
Ilgai gyvenome ir džiaugėmės, ir glamonėjome kartu;
O kaip žavu! – Dabar jau skiriamės – sudie svajone mano!
Bet leisk man, leisk dar neskubėti,
Iš tikro, mes ilgai gyvenome, miegojome ir liejomės, kol
susimaišėme į kažką vieningą!
Tai jeigu mes numirsime kartu (taip, liksime kažkas vieninga),
Jei einame jau mes kartu kur nors, tai eisime kartu sutikti tai,
kas atsitiks,
Gal būt, mes būsim geresni ir linksmesni, išmoksime ko nors,
Gal būt, tai tu pati dabar mane vedi į jau tikras dainas, (kas žino?)
Gal būt, dabar tu atriši mirties man mazgą – tad jau dabar
galutinai
Sudie – ir sveikinu tave – svajone mano!*

Rimantas Našliūnas

Prabėgo metų margos dienos,
Lyg sraunios upės nubangavo.
Neverk, jei širdį jos apgavo!
Dar bus dienų, dar kais blakstienos...

P. Vaičiūnas

Šiame poezijos posmelyje giliai ir alegoriškai išreikšta mūsų egzistavimo esmė ir prasmė. Žmogaus gyvenimo tėkmė – tai tik trumpalaikė akimirka, lydimą daugelio prieštaravimų: siekių – svajonių išsipildymo ar jų žlugimo, džiaugsmo ar liūdesio, gėrio ar blogio, meilės ar neapykantos. Poeto žodžiai taip pat kviečia gyvenime išlikti optimistu.

Rodos tik vakar palikome Kauno politechnikos instituto auditorijas, atsisveikinome su dėstytojais, išsiskirstėme ir išėjome į savarankišką gyvenimą, o štai šiandien nuo tos dienos jau prabėgo 50 metų. Tapome žilagalviais senoliais (senolėmis), o dalis, deja, jau išėjo Anapilin. Nepaprastai džiugu, kad eidami savarankiško gyvenimo keliais, nepraradome tarpusavio ryšių, nuolatos rengdavome susitikimus, kuriuose pasidalindavome savo gyvenimo sėkmėmis ir nesėkmėmis, o kai kurie kasdien susitikdavome bendrame darbe. Todėl po jubiliejinio mūsų specialybių inžinierių laidos susitikimo iškeltą mintį išleisti prisiminimų leidinėlį vertinu labai teigiamai. Giliai įsitikinęs, kiekvienam jis suteiks galimybę eilinį kartą apmąstyti ir vienaip ar kitaip apibendrinti savąjį gyvenimo patirtį, leis pasidalinti ja bei prisiminti su jaunystės studijų draugais bei kitais gyvenime sutiktais žmonėmis ir pareikšti savo nuomonę šiuo metu labiausiai dominančiais klausimais. Pagaliau tikiuosi, leidinėlis taps savotiška atmintine apie mūsų atliktus darbus bei siekius vaikams, anūkams, bendraminčiams jaunesnėse kartose. Todėl norisi nuoširdžiai padėkoti Tautvydui Sinkevičiui, Edmundui Čepei, Česlovui Jociui, Sauliui Kutui bei Almantui Laužadžiui, prisiėmusiems didelį darbą paruošiant ir išleidžiant leidinėlį.

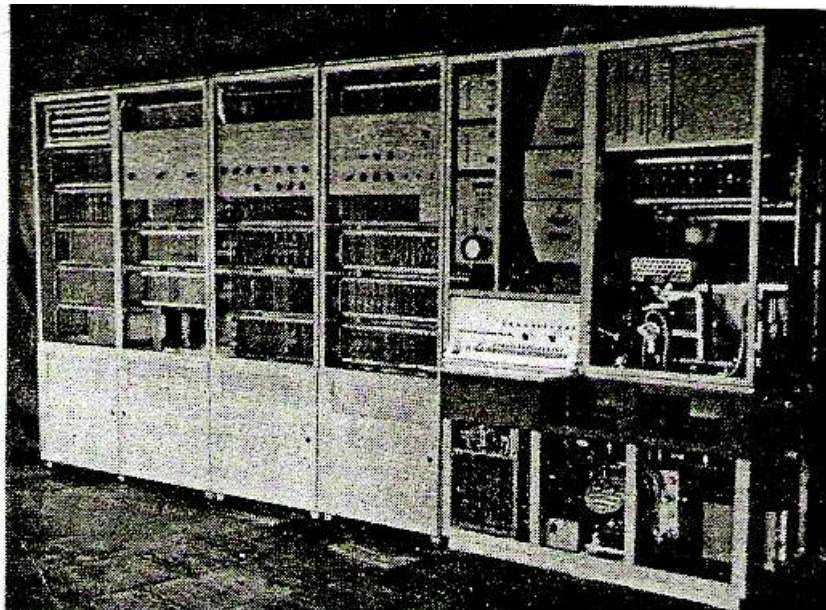
Gimiau 1935 metų rugpjūčio 2 dieną Alytuje, inteligentų šeimoje. Tėvelis – Alfonsas Našliūnas – inžinierius agronomas, motina –

Aleksandra Rickevičiūtė – akušerė. Tėvelis drauge su kitais klasės berniukais iš Šiaulių gimnazijos suolo išėjo savanoriais į kariuomenę ir dalyvavo kovose už atgimstančios Lietuvos nepriklausomybę. Už narsą šiose kovose jis gavo aukščiausią apdovanojimą – Vyties Kryžiaus ordiną. Lietuvos Vyriausybės siuntimu vėliau studijavo Austrijos sostinėje Vienoje. Baigęs studijas, atsisakė aukštų Žemės ūkio ministerijoje siūlomų postų ir išvyko dirbti direktoriumi į Aštriosios Kirsnos, o vėliau į Alytaus žemės ūkio mokyklą. Dzūkija tapo mano gimtine, kurioje prabėgo vaikystės metai. Alytuje šeimą užklupo „iš rytų tekanti saulėlė“ (Lietuvos įjungimas į TSR), o netrukus ir II–asis pasaulinis karas. Vokiečiams pralaimint karą, traukėmės į vakarus, tačiau Karaliaučiaus srityje ties dabartiniu Baltijos jūrų uostu patekome į rusų kariuomenės apsupimą. Iki šiol atmintyje išliko vaiko akimis matyti nepaprastai žiauraus rusų kariškių elgesio su vokiečių civiliais gyventojais vaizdai pirmosiomis įsiveržimo į Vokietijos teritoriją dienomis. Visur mėtėsi išniekinti žmonių lavonai. Matyt, šiomis dienomis instinktyviai ar nežabotos propagandos dėka paveikė niekaip nepateisinamas dėsnių „akis už akį, dantis už dantį“. O, kaip žinoma, Raudonosios Armijos vadovybė gerokai pavėlavo stabdydama šiuos neleistinus ir nepateisinamus veiksmus. Priverstinai sugrįžus į Lietuvą ir siekiant išvengti tremties į Sibiro platybes, tėvams teko nuolatos keisti gyvenimo ir darbo vietas. Todėl mokiausi Vilniuje, Čekiškėje, Vilkijoje, Kaune, Kriukuose. Beje, Kaune mokiausi su būsimuoju studijų draugu Rimantu Tonkūnu. Jam turiu būti dėkingas už išgelbėtą gyvybę. Greta Rimanto – gero plaukiko vandensvydininko, temokėdamas kabanotis „šuniuko stiliumi“, ryžausi perplaukti Nemuną. Nemuno viduryje pradėjau skęsti, bet Rimantas nepasimetė ir mane kaip rastą atplukdė į pliažą. Jei ne jis, būtų pasibaigusi mano gyvenimo biografija.

1953 metais baigiau Šakių rajono Kriukų vidurinę mokyklą ir įstojau į KPI elektrotechnikos fakultetą.

Baigęs institutą, rekomendavus ir padėjus šviesaus atminimo docentui J. Zdaniui, įsidarbinau pirmoje darbovietėje – Valstybinio žvejybos projektavimo instituto Klaipėdos skyriaus naujai besikuriančioje Elektros žūklės laboratorijoje. Į šią darbovietę netrukus atvyko ir studijų draugas Romualdas Barzda–Bradauskas. Drauge projektavome elektros žūklės įrangą (aukštos įtampos impulsinius generatorius). Man taip pat teko „pagrindinio jūrininko“ vaidmuo keliose mokslinėse ekspedicijose vidutiniais žvejybiniais traleriais į Baltijos, Šiaurės,

Norvegijos jūras bei kitus vandenį, atliekant elektrinius matavimus ir surenkant duomenis projektiniams darbams. Darbas buvo ne tik įdomus, bet ir pilnas romantikos, savo pobūdžiu panašus į Žako Kusto ir Turo Hajerdalo ekspedicijas. Klaipėdoje su Romualdu gerai ir linksmiai praleisdavome laisvalaikį. Džiaugiuosi giliau pažinęs studijų draugą, kaip puikų, linksmą, veržlų, gilios erudicijos, turintį savitą gyvenimo pasaulėžiūrą ir filosofiją žmogų.

Skaitantis automatas „Rūta 701“

Kuriantis Lietuvoje skaičiavimo technikos įmonių susivienijimui „Sigma“, buvau išsiųstas persikvalifikuoti atsitraukiant nuo gamybos į Leningrado Kalinino vardo politechnikos institutą (1960–1962 metai). Baigęs studijas, įgijau antrąją specialybę – matematiniai ir skaičiavimo prietaisai bei įrengimai – ir pradėjau dirbti Skaičiavimo mašinų specialiame konstravimo biure (SM SKB).

Dirbdamas SM SKB (1961–1979 metai) laboratorijos vedėjo bei vyriausiojo projekto konstruktoriaus pareigose, vadovavau skaitančių automatų (specializuotų skaičiavimo įrenginių rašmenų nuo pirminių dokumentų nuskaitymui, atpažinimui ir užkodavimui) mokslinio tyrimo ir konstravimo darbams. Be abejo, gyvenime tai buvo pa-

tys kūrybingiausi mano darbinės veiklos metai. Skirtingai nuo paprastesnio determinuotų skaičiavimo mašinų (su iš anksto apibrėžtomis skaičiavimo operacijomis) projektavimo, pradžioje reikėjo sukurti įrenginio funkcionavimo principus bei algoritmus. Dirbome labai naujoje mokslo ir technikos srityje, nebuvo pakankamai informacijos apie tuo pačiu metu užsienyje kuriamus įrenginių analogus. Kūrėjų kolektyve dirbo veržlūs, jauni, entuziastingi daugelio sričių (skaičiavimo technikos, taikomosios matematikos, fizikos, mechanikos ir t. t.) specialistai, įvairių respublikos aukštųjų mokyklų auklėtiniai. Pradinėse šių darbų stadijose, prieš išvykdamas į Izraelį, dalyvavo ir „grojo ne paskutiniu smuiku“ mūsų studijų draugas Jechošua (Stasys) Šochotas.

Darbų rezultate buvo sukurtas skaitantis automatas „Rūta 701“ (žiūr. nuotr.). Techniniais parametrais įrenginys nenusileido ir net lenkė tuo pačiu metu pasirodžiusius užsienio įrenginių analogus. Tiesa, įrenginys buvo gan stambių gabaritų, jo kūrimui teko naudoti puslaidininkių tipo elementus, nes nebuvo elektroninių mikroschemų. Įrenginio funkcionavimo bei techninio realizavimo principai buvo apsaugoti 5–iomis TSRS autorinėmis teisėmis bei patentais Anglijoje, Čekoslovakijoje, JAV, Japonijoje, Prancūzijoje bei abiejose Vokietijose. Susidūrėme su gan įdomiu atveju, kad dėl nepagrįstų priežasčių įvairiais formaliais būdais buvo stengiamasi sutrukdyti patento išdavimą Vokietijos Federatyvinėje Respublikoje. Neigiamuose jos patentinių tarnybų atsakymuose, pavyzdžiui, buvo teigiama, kad nesuprantamas vokiškas išradimo tekstas, o tuo metu jau buvo išduotas patentas Vokietijos Demokratinėje Respublikoje. Pagaliau ginčą mūsų naudai išsprendė tarptautinis teismas.

Už mokslinio tyrimo ir konstravimo darbų kompleksą man su kitais įrenginio konstruktoriais – P.Jašinsku, R.Žlabiu ir A. Kvederavičiumi buvo paskirta Lietuvos TSR respublikinė premija mokslo ir technikos srityje (šiuolaikinės Nacionalinės premijos atitikmuo), o 1969 metais – 1–oji Visasąjunginė akademiko S.Vavilovo premija už prietaisų, įrenginių ir sistemų moksliniams tikslams sukūrimą (drauge su didesniu projektuotojų skaičiumi). Įrenginys taip pat buvo atžymėtas TSRS Liaudies ūkio pasiekimų parodos aukso medaliu, Tarptautinės Leipcigo mugės didžiuoju aukso medaliu bei Tarptautinės parodos „Automatizacija –69“ Maskvoje diplomu.

Rašytojas Vytautas Girdzijauskas įrenginio „Rūta 701“ konstruktoriams dedikavo savo romaną „Žmonės man buvo geri“, suprantama su pakeistomis personažų pavardėmis bei rašytojo fantazijos pa-

sodrintais įvykiais.

SM SKB mokslinio tyrimo ir konstravimo darbai automatinio rašmenų atpažinimo srityje stimuliavo darbų pradžią šia tematika Kauno politechnikos institute, LTSR Mokslų Akademijoje, Vilniaus universitete (SM SKB užsakymu čia buvo vykdomi kontragentiniai darbai). Ypač tampriai buvo bendradarbiaujama su specialistų kolektyvais Kauno politechnikos institute, vadovaujamais docentų, technikos mokslų kandidatų A.Lašo ir S.Vosyliaus. Palaikėme ryšius su specialistais LTSR Mokslų Akademijos fizikos ir matematikos institute (mokslų daktarai L.Telksnys, J. Sapagovas ir kt.).

Kūrybiniai ryšiai siejo su specialistais, dirbančiais automatinio atpažinimo srityje TSRS Mokslų Akademijos sistemoje, Ukrainos kibernetikos institute, Visasąjunginiame mokslinės techninės informacijos institute ir kitose organizacijose. Darbų eigoje turėjau laimę susipažinti su akademikais Dorodnicinu, Lebedevu, žinomais automatikos specialistais daktarais, profesoriais Aizermanu ir Bravermanu ir kt. Žavėjaisi šių eruditų sugebėjimu paprastai bendrauti su žmonėmis bei mumis, dar labai jaunais specialistais.

Rezultate susiformavo TSRS ir užsienyje pripažinta Lietuvos automatinio atpažinimo specialistų mokykla.

KPI kasmet organizuojamose mokslinėse techninėse konferencijose pastoviai dirbdavo automatinio atpažinimo sekcija. Vilniuje SM SKB iniciatyva buvo organizuota 1-oji ir 2-oji Visasąjunginės mokslinės techninės konferencijos rašmenų į elektronines skaičiavimo mašinas įvedimo klausimais (1965 ir 1969 metais). Dalyvavau šių konferencijų organizaciniame komitete, buvau šių konferencijų leidinių vyriausiuoju redaktoriumi. Trečiąją analogišką konferenciją organizavo KPI.

Lietuvos specialistų darbai automatinio atpažinimo srityje minimi neseniai „Šviesos“ leidyklos išleistoje enciklopedijoje „Lietuva. Šeimos enciklopedija“. Plačiau su pagrindinėmis šių darbų vystymo kryptimis ir rezultatais galima susipažinti mano ir A.Budriūno apžvalginame straipsnyje „Rašmenų atpažinimo algoritmų ir pramoninių skaitančių įrenginių kūrimo patirtis Lietuvoje“ (leidinys „Kompiuterininkų dienos –99“, Lietuvos kompiuterininkų sąjunga, 1990 m.).

Vėliau dirbau įvairios paskirties kompiuterių informacinių sistemų projektavimo ir eksploatavimo srityje.

1971–1979 metais dirbau Lietuvos mokslinės techninės informacijos mokslinio tyrimo institute Informacinių sistemų kūrimo labo-

ratorijos vedėju, vyriausiuoju moksliniu bendradarbiu. Už Lietuvos automatizuotos mokslinės techninės sistemos kūrimo darbus buvau apdovanotas TSRS Liaudies ūkio pasiekimų parodos sidabro medaliu.

1979–1981 metais susivienijimo „Sigma“ Automatizuotų valdymo sistemų projektavimo biure dirbau vadovaujančiu projekto konstruktoriumi. Kūrėme ir diegėme į eksploataciją Kauno tekstilės kombinato „Drobė“ automatizuotą valdymo sistemą (AVS).

1981 metais įsidarbinau Lietuvos Statistikos Komiteto sistemoje. Pradžioje dirbau pagrindinio kolektyvinio naudojimo skaičiavimo centro Vilniuje vyriausiuoju inžinieriumi, o susikūrus respublikos statistikos sistemos skaičiavimo centrų susivienijimui „Litmašinform“ – susivienijimo direktoriaus pavaduotoju projektavimo klausimams. Vykdėme didelės apimties kompiuterių informacinių sistemų projektavimo ir diegimo darbus statistikos sistemai, o taip pat respublikos ministerijoms, žinyboms ir organizacijoms.

1994 – 1998 metais buvau akcinės bendrovės „Lietuvos farmacija“ automatizuotos valdymo sistemos skyriaus viršininku, iš kur išėjau į pensiją.

Pagrindinį darbą daugelį metų derinau su pedagogine veikla respublikos mokymo įstaigose. Dėsciau įvairias kompiuterijos disciplinas (kompiuterių architektūrą, kompiuterių eksploataciją, kompiuterių tinklus, įvairias programavimo kalbas) KPI Vilniaus filiale, Vilniaus inžineriniame statybos institute, Vilniaus elektronikos techniku-me. Pedagoginę veiklą po išėjimo į pensiją tęsiu iki šiol, dėstydamas duomenų bazių valdymo sistemų (DB VS), programavimo kalbų VBA ir SQL disciplinų kursus Vilniaus technologijų ir dizaino kolegijos Petro Vileišio geležinkelio transporto fakultete. Nuolatinis bendravimas su jaunimu leidžia išlikti dvasiškai jaunam.

Lietuvos ir užsienio mokslinėje techninėje spaudoje esu paskelbęs per 100 straipsnių.

Su žmonėmis Angele – pedagoge lituaniste ir Albina – gydytoja pediatre sulaukėme ir užauginome sūnus Audrių, Liutaurą ir dukterį Ievą Jūrą. Audrius – inžinierius statybininkas, Liutauras – verslo analitikas, magistras, Ieva – gydytoja pediatrė. Turiu gerą marčią Redą – istorikę pedagogę ir žentą Rolandą – teisininką. Senatvę skaidrina anūikai Jonas, Joris, Meda ir Mykolas. Anūkų būrio avangarde žengia Jonas, kuris jau studijuoja taikomąją matematiką Vilniaus universitete. Kiti kol kas „treniruoja“ tėvus. Taigi, išaugo sudėtingos struktūros hierarchinis medis, kuris, reikia tikėtis, bujos ir ateityje. Džiaugiuosi, kad

gyvenimo tėkmėje drauge su Angele ir Albina sugebėjome nugalėti nereikalingas ambicijas ir sugebame palaikyti normalius tarpusavio žmogiškus santykius.

Atsiradus daugiau laiko, šiuo metu daugiau keliauju. Pastaraisiais metais pabuvojau Egipte, Kanarų salose, Tailande. Daug laiko skiriu mėgiamai žvejybai. Su sūnumi Liutauru šiemet jau trečią kartą ruošiamės pažvejoti Norvegijoje, kuri pakerėjo savo grožiu ir išpūdingais laimikiais. (Žiūr. nuotrauką). Retkarčiais dar medžioju, sodininkauti kolektyviniame sode bei ūkininkauti Albinos tėviškėje prie Svėdasų sekasi blogiau.

Mūsų gyvento laikotarpio Lietuvos žmonių didžiausias laimėjimas neabejotinai yra tai, kad Sąjūdžio judėjimas ir palanki politinė situacija Rusijoje sudarė sąlygas bei leido be didesnio kraujo praliejimo pakartotinai atkurti Lietuvos Nepriklausomybę. Todėl neturime išlikti abejingais tolesnei politinių, ekonominių, socialinių bei kultūrinių procesų raidai šiandieninėje Lietuvoje, bent jau privalome reikšti savo aktyvų požiūrį klausimais, susijusiais su buvusiomis (esamomis) mūsų darbinės veiklos sferomis.

Ne vien tik dėl objektyvių priežasčių, bet ir žymia dalimi dėl neapgalvotų ekonominių reformų, susidarymo atskirų grupuočių, trokštančių kuo greičiau pralobti privatizacijos procese, visiškai nesiškai su valstybiniais interesais, buvo prieita prie daugelio Lietuvai svarbių ūkio šakų visiško sužlugdymo arba žymaus jų buvusio potencialo praradimo.

Nesugebėta išlaikyti susivienijimo „Sigma“ gamybinių ir projektinių įmonių, kas padarė neabejotinai didelę žalą tolesnei kompiuterijos raidai respublikoje. Prarastas net tik didžiulis valstybės turtas, bet ir per daugelį metų šioje srityje sukauptas specialistų intelektualinis potencialas. Šiandien respublikos kompiuterių firmos daugumoje užsiima veikla „pirk ir parduok“. Skaudu žiūrėti, kai daugelis vyresniosios ir dabartinės kartos kompiuterijos specialistų dirba ne pagal specialybę, o gabiausieji iš jų, bei turintys galimybes, palieka tėvynę ir įsidarbina užsienio firmose.

Ne mažiau skaudus likimas ištiko ir kitas anksčiau Lietuvoje plačiai išvystytas elektroninės pramonės šakas.

Po nesuprantamų privatizacijos peripetijų ir reveransų viena iš didžiausių gamyklų – Mažeikių naftos kombinatas didžiausią naudą neša ne Lietuvai.

Politikų neapgalvotų įsipareigojimų auka tampa ir Ignalinos atominė elektrinė. Visiškai pasitvirtina ankstesnės prognozės dėl ankstyvo pakankamai saugios ir modernizuotos elektrinės uždarymo, nepastčius naujos. Nemažiau keista, kad derybas dėl elektrinės darbo pratęsimo su Europos Sąjunga vedė nieko neišmanantys biurokratai, o ne kompetentingi specialistai, kaip pavyzdžiui, elektrinės direktorius Ševaldinas arba mūsų bendramokslis Saulius Kutas. Tuo tarpu, Vilniaus „panosėje“ Baltarusijoje dygsta atominė elektrinė su panašaus tipo reaktoriais. Per daugelį metų praktiškai nepajudėjo iš vietos naujos atominės elektrinės ir elektros ryšių tinklų su Europos šalimis kūrimo projektai, o tebevyksta nuožmi, nesąžininga ir savanaudiška kova tarp finansinių oligarchų dėl valstybinio turto persikirstymo.

Švietimo sistemoje ruošiant specialistus, ypač inžinerinių ir taisyklų mokslų srityse, dėl gamybinių bazių praradimo vis didėja atotrūkis tarp studentų praktinių ir teorinių žinių. Į aukštąsias mokyklas grįžta dėstyti jauni magistrų, neturintys reikiamo praktinio darbo patyrimo. Susidaro savotiškas užburtas ratas, primenantis karuselėje besisukančią voveraitę. Tai tik viena iš daugelio priežasčių reformų aukštojo mokslo srityje nesėkmėms.

Valstybėje formuojasi nepriimtinas požiūris į vyresnio amžiaus žmones, dirbančius net intelektualinio darbo sferoje. Neretai 60–ties ir vyresnio amžiaus specialistams neleidžiama pretenduoti konkurso tvarka į darbo vietas, reikalaujančias didesnės kvalifikacijos arba visiškai neleidžiama įsidarbinti. Tai jau ryški diskriminacija pagal amžių, trukdanti žinių perėmimui tarp vyresniosios ir jaunesniosios kartų žmonių. Tuo tarpu įvairiose aukštose valstybės valdymo institucijose (Prezidentūroje, Seime, ministerijose ir t. t.) gan toleruojamas vyresnio amžiaus žmonių darbas. Matyt laikoma, kad valstybę valdyti lengviau, nei dirbti patyrusiam specialistui siauresnėje konkrečioje darbo srityje!?

Paminėti ir daugelis kitų faktų aiškiai rodo, kad daugeliu atveju pasigendama aiškesnių valstybės raidos koncepcijų. Kyla tam tikros pesimistinės nuotaikos, verčiančios sutikti su daugeliu ekonomisto, Vilniaus universiteto profesoriaus, buvusio Užsienio reikalų ministro Povilo Gyljo nuomone apie esamas ir galimas grynojo (laukinio) kapitalizmo kūrimo Lietuvoje ekonomines, socialines ir kultūrines pasekmes, nurodytas pokalbyje „Dvidešimt metų ėjome niekur“ su dienraščio „Respublika“ korespondentu („Respublika“, 2009 m. vasario 17 d., Nr.38 (5686)) ir straipsnyje „Laisvos rinkos ir valstybės likvidavimo

institutas“. Manau, kad nesutikdami ir protestuodami prieš vykstančius procesus, iš aktyvios politikos pasitraukė (–ia) daug intelektualų, kaip pavyzdžiui, tikrasis Sąjūdžio dvasinis vadovas poetas Justinas Marcinkevičius.

Šių neigiamų padarinių likvidavimui prireiks nemažą laiko, daug lėšų ir darbo. Grįžtant į poeto Petro Vaičiūno posmelį, belieka tikėtis, kad bent jau mūsų anūkams ateis geresnės dienos, „kai kais blakstienos“. O mes eilinį kartą pabūsime lūkesčių karta.

Juozapas Pauliukaitis

Baigęs institutą, buvau paskirtas į Panevėžio statybos montavimo valdybą meistro pareigoms. Po dviejų dienų mane nuvežė į objektą. Tas objektas buvo Joniškio rajone – tai 35 kV elektros tiekimo linija Joniškis – Linkuva. Atvykus į objektą, iš krūmų išlindo mano brigados vyrai, apsiginklavę kirviais, pjūklais – tikri Tado Blindos kovotojai. Pasirodo jie kirto krūmus linijos trąsoje. Tai buvo pirma pažintis su Šulco brigada. Mano užduotis buvo pastatyti liniją iš Joniškio į Linkuvą ir paduoti įtampą į Linkuvos 35/10 kV pastotę iki 1958 m. gruodžio 31 d. Aš buvau atsakingas už šią liniją, kolega A.Valikonis – už transformatorines pastotes (TP) Joniškyje ir Linkuvoje. Linija buvo negraži – atramos medinės, skersiniai taip pat mediniai, vienas laidas viršuje, kiti du – skersinio galuose (tikri kryžiai). Per Šv. Kalėdas turėjome dirbti, bet mano brigada buvo pagauta prie vaisių stalo. Vyr. inžinierius A. Petravičius brigadą išformavo, teko atsisveikinti su brigadininku Šulcu. Nežiūrint netekties, darbus prieš Naujuosius Metus baigėme. Aš buvau atsakingas už įtampos padavimą iki gruodžio 31 dienos. 23 val. linija buvo įjungta. A.Valikonis su vyr. inžinieriumi Petravičium organizavo įtampos padavimą į Linkuvos miestelio tinklus. Aš ramus galėjau sėsti prie joniškietiško alaus.

1959 metais buvau paaukštintas, tapau darbų vykdytoju. Turėjau dvi brigadas, viena brigada montavo 10 kV linijas, o kita – 0,4 kV linijas ir vidaus instaliaciją. Darbai buvo vykdomi Joniškio rajone. Linijas statėme su medinėmis atramomis, duobes kasėme rankomis, atramas statėme krintančios strėlės metodu.

Priduodant objektą, įvyko nemalonus įvykis. Tuo metu Šiaulių elektros tinklų vyr. inžinierius buvo V. Mekas, kuris objekto priėmimo komisijoje buvo pirmininkas. Jungėme Melninkaitės kolūkyje tris TP ir 10 kV atšakas. Atvykus man ir komisijai prie stulpinės TP, Šiaulių elektros tinklų vyr. inžinierius V. Mekas (vėliau Elektrėnų elektrinės vyr. inžinierius) man liepė patikrinti sumontuotus iškroviklius. Tarpas tarp iškroviklio kontaktų turi būti 5 cm, jį tikrindavome degtukų dėžu-

te. Aš įlipau į stulpinę pastotę, užlipau ant transformatoriaus ir degtukų dėžute tikrinau tarpą tarp iškroviklio kontaktų, t. y. tarp žemės ir laido. Patikrinęs, išlipau iš pastotės ir susiruošėm važiuoti į kolūkio kontorą. Iš jos atlėkė mašina ir užklausė mūsų: "Ar visi gyvi?" V. Mekas tuoj sureagavo ir išvyko į Joniškį. Taip, tą dieną naująją liniją prijungė, bet įtampos negavom ir aš likau gyvas. Pasirodo, tuo pat metu linijoje baigė darbą kita brigada ir Elektros tinklų budėtojai ją įjungė. Atsitiktinai 10 kV linijoje buvo trumpas jungimas ir tą liniją "išmetė" (atsijungė automatiškai). Elektrikai susigaudė, kad mūsų brigada darbų dar buvo nebaigus ir gal per mūsų žmones įvyko trumpas jungimas. Matyt, tik sekundės lėmė, kad aš išsigelbėjau.

Tas atvejis buvo nemalonus, o smulkesnių per eilę metų buvo daug.

Pakruojo rajone, statant 10 kV liniją, pataikėme ant pirties. Buvo priimtas skubus sprendimas – pirtelę teko patrauki 5 metrus į šoną.

Kuršėnų tarybiniame ūkyje, statant liniją, pataikėme ant galingo medžio, pavargome kelias dienas... Sprendimas buvo – panaikinti medį. Brigada turėjo traktorių S-100, bet jo nepakako, teko iš tarybinio ūkio prašyti dar vieno traktoriaus. Tik tada medis neatsilaikė prieš techniką.

Po poros metų mane paskyrė aikštelės viršininku. Tuo metu Panevėžio Statybos montavimo valdyboje buvo dvi 10 kV įrenginių statybos aikštelės. Man teko vadovauti statyboms Žemaitijos rajonuose. Vienu metu dirbome Kelmės, Šiaulių, Joniškio, Mažeikių rajonuose. Zona labai plati, apvažiuoti ir vadovauti darbams buvo sunku. Aš daugiausia būdavau ten, kur darbų sąlygos sudėtingesnės.

Kelmės rajone dirbo du meistrai. Čia gamtovaizdis labai puikus. Kražantė įteka į Dubysą, kalvotos pakrantės. Čia buvo keblu atvežti atramas, ypač žiemos metu, todėl teko dirbti ir man, kartu su tais meistras.

Iš Kelmės po dviejų metų buvome perkelti į Kupiškio rajoną. Kupiškio rajone nebuvo nė vieno elektrifikuoto ūkio. Tad į šį rajoną buvo pasiųsta daug elektromontuotojų – vieni elektrifikavo kolūkius, tarybinius ūkius ir kitus žemės ūkio objektus, o aš su savo meistras ir brigadomis statėme 10 kV linijas. Tais metais buvo pirmasis kurso susitikimas po instituto baigimo. Mane nenorėjo išleisti, bet paskutinę dieną gavau leidimą išvykti. Turėjau naują automobilį ZIL, sėdau į jį ir atvykau į Elektrėnus šiek tiek pavėlavęs.

Kupiškyje taip pat be nuotykių neapsėjome. Ruošėmės jungti šieno miltų agregatą. Komisija, susidedanti iš elektros tinklų atstovų, kolūkio energetiko, mano meistrų ir manęs, kolūkio pirmininko kabinete ruošėme perdavimo dokumentaciją. Mums bedirbant, grįžo elektros tinklų elektromonteriai ir pareiškė, kad 10 kV skyriklis neįsijungia. Tais laikais montavome skyriklius, kurių peiliai juda statmenai (aukštyn – žemyn). Tokius skyriklius sureguliuoti labai sunku. Šiuo atveju du peiliai įsikirto, o trečiasis pakibo ant kontakto. Komisija labai susinervino, nes iš kaimyninio kabineto girdėjosi kaimo kapelos instrumentų derinimas, sklido gardūs kvapai. Elektros tinklų komisijos pirmininkas kreipėsi į mane ir pareiškė: "Imkis priemonių". Aš pasiukviečiau savo vairuotoją ir nuvykome prie to nelaimingo skyriklio. Taip ir buvo, skyriklio dvišakio poliaus vienas peilis atsirėmė į kontaktą, o turėjo jį apkabinti. Vairuotojas privažiavo prie atramos, kur buvo skyriklis, aš pasiėmiau iš pastogės sausą pagalį, užlipau ant mašinos būdos ir trinkelėjau per skyriklio peilį, o tas ir įkrito į savo vietą. Parvažiavau į kontorą ir pranešiau, kad skyriklis įjungtas. Kupiškio elektros tinklų rajono viršininko įsakymu įtampa į liniją buvo paduota, o darbai įvertinti gerai.

Šiame Aukštaitijos kampelyje yra daug ežerų ir upių, todėl laisvalaikį mes praleisdavome žvejodami ar gaudydami vėžius. Kai būdavo geras oras, miegodavome palapinėse prie vandens.

1964 metų žiemą dirbome Žagarės apylinkėse. Žiema buvo šalta ir gili. Keliai apie Žagarę užpustyti, privažiuoti prie darbo vietos buvo galima tik traktoriais. Vieną dieną gavau pranešimą, kad man reikia atvykti į Vilnių. Pasirodžius Vilniuje, mane tresto valdytojas A. Patkauka nusivedė pas Energetikos valdybos viršininką J. Nekrašą. Valdybos viršininkas man pasiūlė sukurti mechanizuotą koloną Šiauliuose. Nuo 1964 metų tapau tos kolonos viršininku.

Šiaulių elektros tinklai savo administraciniame pastate pradžiai davė mums du kambariukus. Čia buvo mūsų kontora, o Rekyvos elektrinės teritorijoje buvo mūsų sandėliai. Darbų zona buvo visa Lietuva. Po dviejų metų mums paliko tik Šiaulių elektros tinklų aptarnavimo zonoje esančius statybos objektus. Tada dirbti palengvėjo. Pradžioje elektrifikavome žemės ūkio objektus, vėliau pradėjome statyti ir pastatus. Statėme gyvenamuosius namus Šiauliuose, Kelmėje, Akmenėje, dirbome ir pramonės objektuose – Mažeikių naftos perdirbimo gamykloje, Šiaulių eksperimentinėje gamykloje statėme slėptuvę ir cechą.

Viršininko pareigose dirbau iki 1994 metų, kuomet po infarkto ir kraujagyslių operacijos pasitraukiau ir iki pensijos dirbau meistru. Taigi, kuo pradėjau darbo karjerą tuo ir baigiau. 1983 metais man buvo suteiktas nusipelnusio inžinieriaus garbės vardas. 1964 m. sukūriau šeimą. 1991 m. mirė žmona Nijolė, tai buvo didžiausias smūgis visai šeimai. Aš dabar gyvenu su dukra ir anūku Ainiumi.

Tai gal ir viskas. Bitininkauju.

Seniūnas su grupe.

Vytautas Puodžiūnas

*Buvo laikas, oi buvo, kai tarp linksmo
jaunimo*

*Reikalingi mes buvom svečiai;
Nuo kilnių idealų, nuo drąsaus įkvėpimo
Žiebė mums iš akių spinduliai.*

Maironis

Aš, inžinierius elektrikas Vytautas Puodžiūnas, pradėtas natūraliu būdu, gimiau gražiausiame Lietuvos kampelyje – Anykščiuose, anykštėno Antano Puodžiūno ir rašytojo Jono Biliūno kaimynės niūroniškės Rozalijos Sližytės darbščioje ūkininkų šeimoje. Buvau pagrandukas, visų lepinamas septintas vaikelis. Anksti išmokęs vaikščioti, kalbėti ir skaityti, vidurinę mokyklą – trečią nuo pirmosios pradėtas lankyti, kadangi šeima migravo slapstydamasi nuo „baltųjų meškų“ – baigiau apdovanojamas medaliu.

Taigi, į puikiausią pasaulyje Kauno Politechnikos institutą, buvau priimtas be stojamųjų egzaminų. Norėjau stoti į radiotechniką, bet mandatinėje komisijoje suabejojo mano patikimumu šiai specialybei. Kai profesorius K. Baršauskas pasiūlė į „pramonininkus“ – džiugiai sutikau. Beje, priduoiant dokumentus, kaip prisimenu, kartu buvo ir Leonas Kučinskas, kurį paskui sutikau savojoje grupėje.

Nuo pat pirmųjų studijų dienų pasijutome esą „tikri elektrikai“. Kai mokslo metų pradžioje su Stasiu Kytra Žaliakalnyje ieškojome buto, tai vieno namo gyventojas, rodydamas vandens skaitiklį, prašė paaiškinti, ką anas rodo. Mes gi jam atsakėme, kad „esame ne santechnikai, mes – elektrikai“.

Studijų metai paliko nuostabius prisiminimus apie dėstytojus, darbą rudeninių talkų metu žemės ūkyje, praktiką įvairiuose miestuose. Neišdyla iš atminties termodinamikos dėstytojo Garbaravičiaus paskaitos be jokių konspektų, kada tiksliai pakartodavo buvusios paskaitos paskutinį sakinį ir tęsdavo toliau. Arba hidrodinamikos dėstytojas M. Lasinskas (beje, prieš porą metų Energetikos muziejuje pasakojęs apie savo darbą hidrotechnikos srityje prieškarinio metais), vienintelis peikęs savo specialybę. Apie visų studentų gerbiamą ir daug studentus užtarusį dekaną J. Matulionį, kaligrafiškomis formu-

lėmis garsėjusį J. Zdanį nėra ko nei kalbėti. Dėstytojai įkvėpė mums, darbštiesiems pokario sunkumų ir įvairių baimių „išlepintiems“ ir žinių trokštantiesiems jaunuoliams, norą siekti profesijos paslapčių, mylėti ir didžiuotis savąja – elektriko – profesija. Negaliu pamiršti ir to, kad Naujųjų Metų sutikimo vakarėlyje su panele (būsimąja žmona) buvome apdovanoti gražiausios poros prizų.

Kūrybinio inžinieriaus darbo metu, kartu su Irute, sukūrėme Vytautą ir Eligiją, pastatėme namą (sode), pasodinome daug medžių (sode). Ir po penkiasdešimties metų žmona, vaikai ir sodas tie patys, tik šuva jau trečias.

Inžinieriaus darbą pagal paskyrimą pradėjau Baltijos laivų statykloje meistrų, vėliau tapau elektros laboratorijos viršininku. Laboratorija aptarnavo visos statyklos elektros ūkį. Laivų statykloje dirbau ketverius metus.

Tolesnis darbas susirišo su energetika – tapau Klaipėdos valstybinės rajoninės elektrinės elektros cecho viršininku. Tose pačiose pareigose, tik įvairiai pervadintose, sulaukiau ir „užtarnauto poilsio“. Malonu prisiminti, kad mano vadovaujamas kolektyvas gerai vykdė jam patikėtas užduotis – patikimai ir saugiai aprūpinti elektros energija įmonę, dalį miesto. Kartu su elektros laboratorijos viršininku, buvusiu tremtiniu, inžinieriumi elektriku V. Maneikiu radikaliam sulietuvinome cecho veiklą – pakeitėme dokumentaciją, kalbą ir t. t. Be tiesioginio darbo įmonėje, susikūrus Klaipėdoje KPI filialui, trejetą metų skaičiau elektrotechninių disciplinų kursą statybininkams. Profesinio mokymo įstaigose kursantams dėščiau elektros ir priešgaisrinę saugą.

Artėjant elektrinės 75-erių metų jubiliejui, būnant laisvu piliečiu, įmonės vadovybė pasiūlė parašyti tam skirtą leidinį – įmonės istoriją. Bendradarbių ir kitų asmenų atsiliepimai labai palankūs autoriui.

Jau senokai būnant laisvam nuo bet kokių skambučių, labai dažnai sapnuoju ir mokslo metus institute, ir ilgametį darbą elektrinėje. Matomai, visa tai nebuvo katorga, o malonus profesijos ir darbo sutapimas. Turbūt tam turėjo įtakos darbinga atmosfera institute, puikus mikroklimatas darbovietėje, darna šeimoje (žmona ta pati jau virš 50 metų, vyras žmonai – taip pat). Dar ir dabar labai dažnai esu kviečiamas į renginius įmonėje ir įvairius kitokius energetikų susibėgimus kitur, pasveikinamas prieš kiekvienus Naujuosius Metus.

Manau, kad ir visiems mūsų laidos absolventams dar

*Jausmai nerimsta –
Dievas mato.
Dar kartais noris pamylėt,
Kai akys netyčia pamato
Kur nedera senam žiūrėt.*

Mielieji Collegos, šiandien aš noriu Jums padovanoti saulę, kad debesėliai neužtemdytų dienų, šiandien aš noriu Jums padovanoti juoką, kad visad būtų linksma, gera ir jauku.

Juozas Rapalis

Užaugau šešių asmenų valstiečių šeimoje: tėvai, aš, dvi seserys ir brolis. Baigiau Salantų vidurinę mokyklą ir 1953 m. pradėjau studijas KPI. Baigęs buvau paskirtas į sąjunginės reikšmės bandomąjį konstravimo biurą, tada vadintą „abonentas Nr. 50“. Vėliau iš jo išaugo Vilniaus radijo matavimo prietaisų mokslinis tiriamasis institutas. Ši organizacija užsiiminėjo radijo matavimo prietaisų sukūrimu radijo įrengimams: ultra aukšto dažnumo prietaisai, impulsiniai generatoriai, lazerinės technikos prietaisai, medicinos technikos prietaisai, oscilografai. Šioje organizacijoje išdirbau 46 metus iki 2004 metų.

Mano darbinė veikla prasidėjo ultragarsinio defektoskopo schemos sukūrimu, teko dalyvauti kuriant generatorių televizijos kanalų perjungimo bloko dažnuminei charakteristikai matuoti Kauno radijo gamykloje. Vėliau kurį laiką užsiiminėjau kaip vedantysis inžinierius medicininės technikos kūrime. Mūsų sukurti prietaisai davė galimybę mūsų šalyje pradėti ultragarsinės echoskopijos taikymą medicinoje. Teko dalyvauti ir vadovauti sukuriant ultragarsinį kaulų tankio matuoklį kosminių skrydžių metu, kuris buvo gan ilgai naudojamas kosminiuose laivuose ir prisidėjo prie kosmonautų medicininės kontrolės ilgalaikiuose skrydžiuose. Už šiuos darbus man buvo suteiktas Lietuvos nusipelnusio inžinieriaus garbės vardas.

Vėliau mano veikla buvo nukreipta į oscilografijos vystymą kuriant plataus vartojimo nebrangius oscilografus. Taip mano grupė sukūrė ir paleido į gamybą plataus vartojimo oscilografus S1–90, S1–94, S1–112, S1–118, S1–131. Dauguma jų iki šiol sėkmingai naudojami daugelyje pramonės ir buitinės technikos remonto sferose. Oscilografas S1–94 buvo išleidžiamas gan dideliais kiekiais ir sėkmingai eksportuojamas į visą pasaulį kaip vienas pigiausių 10MHz juostos oscilografų.

Mano darbinei veiklai geras sąlygas padėjo sukurti mano šeima, žmona Lena – gydytoja chirurgė. Užauginom du sūnus, kurie abu pasirinko ir sėkmingai dirba radijo inžinierijos specialybėje. Turiu tris anūkes ir vieną anūką. Šeimoje laimingas laisvalaikis užsiiminėju sodininkyste, o nuobodžiauti ir liūdėti neduoda anūkai.

Tautvydas Sinkevičius

Vienos ydos istorija

Ruduo. Manasis metų laikas. Vėl jaučiu pakilimą, kaip ir prieš pusmetį, susitikime kurso jubiliejui atžymėti. O dabar, kai rausvėja, gelsta ir blunka miškai, apninka vis tos pačios klaidžios mintys, nešančios į praeitį, jau apklotą šviesaus graudulio ūku.

Apie du šių metų laiku suliepsnojančius klevus sodo gale ir švelniai blėstančius beržus prie kelio, iš visų jų pavasariop prilašėdavo gaivių sulčių. Mes tuomet skubinom lėtai slenkantį laiką, kad jis greičiau atneštų kitą, nepatirtą, tikriausiai tokį pat saldų gyvenimą.

Dabar tas gyvenimas jau praeity, mažai liko paslapčių, o kiekvienas ruduo gali užminti vieną, svarbiausią mįslę – ar jis ne paskutinis?..

Gyvenime atkakliai ko nors siekiau, stengiausi būti tvirtas ir neklystantis (apie tai rašiau knygoje „Gyvenimai, skirti geležinkeliams“), ir, nors beveik visada viskas vykdavo atvirkščiai, už stengimąsi buvau atlygintas nuopelnų darbe įvertinimu, „nusipelnusio inžinieriaus“, „garbės geležinkelininko“ vardais, kurie svarbūs tik man pačiam ir tik kaip pilno įtampos gyvenimo periodo priminimas. Kitaip negali ir būti, mūsų gyvenimas nueina su mumis, jis, lyg šlapias lapas rudens take, tik trukdo naujajam. O atkaklumą prisiminiau vien todėl, kad jis, kaip ir visa kita, turi atvirkščią pusę ir visi privalumai neišvengiamai išvirsta į ydas. Atkaklumo antipodas – užsispyrimas. O dažniausiai užsispiriama ne dėl gero... Prie šios ydos norėčiau priskirti aklą laikymąsi žodžio, lengvabūdiškai išsprūdusio, neapgalvojus pasėkmių... Dabar galiausiai įsisamoninau, kokių pats sau prieš tuomet tampa, todėl pajutęs kylančią karštą užsispyrimo bangą, tylutėliai pasitraukiu į racialesnio mąstymo lankas. Primenu sau kelis štrichus, kuriuos bandysiu prikelti iš nugulusių praeities šešėlių...

Taigi, pokario metas. Žiaurus ir alkanas. Mokėmės Lukšiuose, kur iš suniokotų Šakių buvo perkelta gimnazija. Iki namų tiesiai, daugiausia miško takais, trylika kilometrų. Su truputį vyresne seserimi

Irena išėjom į namus Kalėdom. Po pamokų greitai sutemo. Pūga, užvertusi žemę sniegu, nutilo, pradėjo šalti. Pusnynuose nei rogės provėžos, nei žmogaus pėdsako. Mudviejų kojos smegdavo kartais iki kelių, o kartais ir giliau. Blogiausia, kad po kulnais medpadžiuose sniegas tuoj pat susimušdavo į augančius ledokus, tad tekdavo vis sustoti ir, balansuojant ant vienos kojos, juos iš tų kurpių išdaužyti bei išgremžti. Yrėmės pamažu, sustojus pailsėti šlapi rūbai tuoj suragėdavo, vis sunkiau buvo juos išjudinti. Praėjus pusiaukelę pritūpėm atgauti kvapo po eglę, čia sniego prislėgtos šakos sudarė šėtrą. Žinoma, tądien nebuvom valgę, tad buvo belikę maža jėgų. Po kelių minučių sesuo pradėjo raginti ir čia aš užsispyriau – nepailsėjau, sėdėsiu! Sesuo norėjo ištempiti, o aš įkibau į eglę. “Gerai,– sako sesuo,– tada pasivysi!” Ir nubrido vos įžiūrima properša tamsoje. Iš karto nuo manęs kilo garas, paskiau apėmė ramybė ir malonus sąstingis. Jau buvau skaitęs apie panašią būklę – ar iš Mašiotų knygynėlio apie Nonį Islandijos sniegynuose, ar apie Džeko Londono baltąją tylą – bet nejudėjau. Turėjau prieš ką užsispirti, instinktyviai jčiau, kad vyresnė sesuo atsakinga už mane. Palaimingą snaudulį sutrikdė jos šūksnis. Kaip įgeltas išsirepečkojau. Ją, tikrai ne stipresnę už mane, priverčiau du kartus sukarti gerą gabalą kelio! Daugiau nesustojom, galiausiai parbridom ir namų šilumą, mamoms atjauta ištirpdė pikto užsispyrimo likučius...

Vasarai besibaigiant abuėjom mišku. Staiga sesuo parodė link medžio. Po juo stovėjo tarsi didelis neįprastų formų šuo. Galvoj spragtelėjo ir prisiminiau vakaro prieblandoje ežia netoli namų vorele bėgančius tris... Vilkas! Abu sustingom, vaizdavausi matęs vilko akyse žibantį godumą, bet kartu palengvėjo, kad sesers mostas atitraukė jo dėmesį nuo manęs. O kai jis galiausiai nususuko ir nutipeno, visa jo povyza, panarinta galva reiškė nusivylimą... Vėliau tėtis nuramino: žmonės su vilku esą sudarė sutartį, kad jis nedarys žmoniems žalos, jei jie nelies jo irštvos. Žinojau tą irštą juodam eglyne tarp Brąstų ir Lūšnelės balų, per kurias lėtai sunkiasi Beržupio vanduo, ganydamas karves stengdavausi nesiartinti... O tada niršau ant savęs, kad net nesistengiau gelbėti seserį, tik bailiai

apsidžiaugiau, kai prie jos, o ne prie manęs prilipo alkanas žvėries žvilgsnis. Grįžęs namo nukabinau tėvo dvivamzdį ir nukreipiau į seserį, įsivaizduodamas – į vilką. Ir anksčiau spragsėdavau šautuvu į koki nors menamą taikinį, o šį kartą kažkas suturėjo mano pirštą ant gaiduko. “Patikrink!” – paklusau negirdimam balsui, atlaužiau vamzdžius, o juose žvilgėjo šovinių drūtgaliai su rausvais pistonų skrituliais vidury... Šautuvas, kaip niekad anksčiau, buvo užtaisytas!

Sesuo jauna mirė susirgus tada nepagydoma liga, gal tai aš prišaukiau nelaime, kai vaikystėje dėl manęs pervargo sniegynuose ar kai atsukau į ją užtaisytą šautuvą, nes viskas pasaulyje turi dažniausiai nepastebimą priežastinį ryšį... Visada jaučiu dėl to kaltę, kurios jau neįmanoma atpirkti.

...Besiruošdamas motociklo vairavimo egzaminui įsigijau naują draugą. Smėlingame pusiasalyje už Karmelitų bažnyčios (dabar ten statomi Sporto rūmai) kartu su kitais sukau “aštuoniukes”, o jis buvo vienas iš smalsuolių, patarimais ar kitokia pagalba įsiteikiančių motociklų vairuotojams. Siauro veido, liesokas, greitų judesių, bet šiek tiek drovus, jis man pasirodė labai panašus į mane. Vėliau supratau, kad tai buvo žmogus – veidrodis, turintis dievo dovaną atspindėti kitą. Neprišimenu, kaip jis save pristatė, berods, Viktoru. Gyvenau namely prie geležinkelio elektrinės, čia pradėjo lankytis ir Viktoras. Aišku, mano naujutėlis IŽ–56 buvo mus rišantis stabas, garbinimo objektas.

Viktoras buvo tikras fanatas. Jo entuziazmo dėka aš irgi pradėjau geriau vertinti save, motociklo savininką. Vieną vasaros šeštadienį nulėkėm į Kalvius – prisimenu, kad žvejojau įbridęs į ežerą, nakvojom daržinėj, paskiau miestely buvo šventė, pas šeimininkus vaišinosi svečiai – bet viską nustumė laisvės pojūtis tuščiuose keliuose, ritmingas širdies ir motoro stuksenimas, tamprus, plėšiantis krūtinę vėjas. Abu, apsvaigę nuo užplūdusių jausmų, rėkėm prieš vėją, išskeldavom aukštyn rankas, o motociklas paklusniai nešė aukštyn ir žemyn kalneliais, kairėn ir dešinėn posūkiuose. Manau, tada pažadėjau naujam draugui paskolinti motociklą, kad nuvažiuotų į kaimą, nustebintų pažįstamus, o svarbiausia, pavėžintų ją, vaikystės laikų draugę, vienintelę iš visų...

Pažadą teko tesėti pačiu netinkamiausiu momentu. Penktadienį skubėjom baigti narvelį, skirtą prijungti prie aukštos įtampos skirstyklos naujai paklotą kabelį. Jame buvo sumontuotas ir suderintas galios skyriklis, o skyriklis prie surenkamųjų šynų, laikinai darbų saugumui perskirtas izoliacine pertvara, dar nebuvo suderintas. Kai priėjau, ši

pertvarėlė jau buvo nuimta, tad aš daug negalvodamas griebiau už skyriklio rankenos – norėjau patikrinti, kaip įsijungia skyriklio kontaktai. Viršuje išsoko ugnies rutulys, staigiai plisdamas šynomis. Pasirodo, dar nebuvo nuimtas apsauginis įžemiklis! Išgelbėjo skirstyklos sekcijinio jungtuvo relinė apsauga – liepsna taip pat staigiai užgeso, tik akyse juodavo. Tuo metu uždūmytoje patalpoje pasirodė Viktoras. “Atstok, nėra kada!”, pasakiau, o jis gailiai surypavo: “Juk pažadėjai...” Pajutau save jo vietoje – net seilės teka iš nekantrumo sėsti ant motociklo. Baigėsi tuo, kad padaviau motociklo raktelį, techninį pasą ir net savo motociklininko pažymėjimą. Sukirbėjo įtarimas, bet užsispyręs laikiausi žodžio. Pažadas man – kaip save laikanti relė – įsijungia ir atsijungti pati jau nepajėgia...

Kai baigėm šalinti avarijos pasekmes, sugrįžo Viktoras, lydimas milicininko. Pasirodo, tai mano giminaitis Sigitas patruliavo gatvėse ir sustabdė įtartinę motociklininką. Atrodytų atsitiktinumas, bet iš tikrųjų pasireiškė tvarkos sargybinio nuojauta. “Žiūrėk, kam duodi!” tepasakė jis, o man atslūgo kažkoks sunkumas – viskas, mano pažadas tesėtas, kvit! Viktoras dar paverkšlėno, o vėliau aš blaiviai pamąsčiau – nei aš žinau, kur jis gyvena, buvo parodęs tik rajoną už kapinių, nei kas per vienas, nei ko prilipo prie manęs.

Viktoras negavo motociklo ir dingo po to, kai mano mokyklos draugas Jonas Vengraitis, ne tik inžinierius, bet ir aktorius, gudriai patikrino, kaip tas atsilieps į kreipinį ir šis nesureagavo. Matai, pasakė Jonas, koks jis “Viktoras”. Nutylėjau, ne tiek būtų gaila netekti motociklo, bet dar didesnė gėda taip apsižioplinti!..

Pirmą kartą pajutau, kad tarp manęs ir motociklo, nors abu sudarėme tenykštį kentaurą, atsirado vos žiūrimas plyšelis, o tai skilimo pradžia, vogtas ar nesaugotas daiktas praranda intymų tapatumą, atitolsta. Vėliau buvo labai sunki kelionė iš Griškabūdžio atlaidų po lietu pabjurusiu keliu. Motociklą teko tampyti per pakelės griovius, taikant į dar nesutryptą žolės ruoželį, bet ir ten jo nepastumsi, kol nuo ratų nenugremši prilipusių molio luitų. Taigi, skrydžio jausmas vakaro vėsoje ant metalinio žirgo taip pat turi atvirkščią pusę – gniuždantį geležies svorį. Motociklas irgi matyt pajuto, jog praranda vyraujančią įtaką kentaurui ir tik laukė progos atsikeršyti. Rudeniop lėkėm Šakių plentą, man už nugaros draugas iš vaikystės laikų Vytautas Tėvelis. Pradėjo krapnoti lietutis. Jaučiau, kaip tapo slidu, laikiausi tiesios krypties kelio viduriu. Iš būrelio žmonių prie sustojusio sunkvežimio išsoko žmogus, matyt mus pažino ir pradėjo mosuoti rankomis. Jonas Vengraitis. Spustelėjau stabdžio pedalą ir staiga pasijutom bečiuožią šonu, alkūnėmis ardami asfaltą.

Panašiai atsitiko vežiojant Petrą Liepuonį Aukštaitijoje, kai motociklas staigiu šuoliu nuo liepto Rubikiuose atsidūrė ežere, o abu raiteliai greitai prablaivėjo, bandydami užtempti jį atgal.

Buvo ir daugiau to kentauro nuotykių, ne vien tik malonių. Galiausiai išsiskyrėme, motociklą pardaviau nuostolingai, nesiderėjęs, matyt, užmiršau, kaip sunkiai buvau gavęs...

Įsigijau jį antraisiais darbo metais. Vėly rudenį statėm elektros liniją į tėvų ir kaimynų vienkiemius. Miškininkai parūpino stulpus, aš – izoliatorius ir laidus. Man teko juos ir įkelti į pastatytus stulpus. Matyt naktį buvo spustelėjęs šaltukas, nes stulpai buvo apledėję, o aš dar nebuvau įgudęs laiptoti su sunkiomis nagėmis, reikėjo sulig kiekvienu žingsneliu treptelėti visu dar studentišku svoriu, kad jų užlenkti gan buki smaigaliai įkibtų į medį. Matyt, neblogai sekėsi, pradadau atsargumą, tada netikėtas slystelėjimas abejomis nagėmis, nespėjau net suvokti, kokių būdu užkibau rankomis už izoliatorių kablių, kuriuos jau spėjau įgręžti į medinį stulpą. Lyg tai ne aš pats susivokiau ir pakibau, nenubildėjęs iš septynių metrų aukščio.

Sutemus pradėjo lyti, kolūkio elektrikas įjungė įtampą, o man dar liko prijungti įvadą stulpe prie kaimyno namo. Kai ant linijinio laidų bandžiau apsukti įvadinį laidą ir šis nepasidavė, užguliau iš pečių ir staiga viskas aptemo, tik per slopstantį kūno tirtėjimą, tarsi vežimu riedant per akmenų grindinį, ranka pati, nežinia kieno valdoma, atsiplėšė aukštyn, tada vėl nušvito ir ryškiai praregėjau visas detales, tarsi sutemos akimirksniui virto diena: duryse mosikuojantį brolių, pabirusius žemėn įrankius ir net raudoną dėmę rieše, virš guminės pirštinės.

Kaimynai surinko man atlyginimą, tėvai sukrapštė trūkstantią sumą, paaukodami savo sunkaus darbo santaupas, tada ir nupirkau tą išsvajotą motociklą, o su juo gan daug problemų. Šiame intensyviame gyvenimo tarpsnelyje, kurį pavadinčiau “motocikliniu”, tikiu, paspartintai įveikiau ir neišvengiamų antrame paauglystės amžiuje kvailysčių ruožą...

...Tai buvo atgimusių vilčių metas. Nuo įtampos, mafijos dėka mano vadovaujamai draudimo bendrovei balansuojant ant prarajos krašto, sušlubavo pensininko širdis, jaučiau, kad greitai pakriks nervai. Druskininkuose tikėjausi jei ne atgauti sveikatą, tai bent atsikratyti slogaus nevaldomo ritimosi žemyn pojūčio.

Viskas buvo nauja, neįprasta ir kėlė susižavėjimą. Nebuvau įpratęs, kad dėl mano sveikatos rūpintųsi tiek žmonių. Mėgavausi auksinio rudens dienomis, naujai atrandamais miestelio ir Nemuno slėnio kampeliais, tarsi stebuklinga staltiese padengiamais valgyklos stalais. Po keleto dienų stalo kaimynas, kompanijos siela, pasiūlė išbandyti dar vieną pramogą: vakarinius šokius kaimyninėje sanatorijoje. Reagavau skeptiškai – ne mano amžiui, geriau nueisiu į kiną. Į seansą susirinko tik keletas žmonių, todėl filmo nerodė.

Likimo pirštas. Nebūtų šitaip susiklostę, būčiau išvengęs daugelio sukrėtimų ir praradimų, nors dabar, praėjus audringiausiam laikotarpiui, pradėjau mąstyti šiek tiek kitaip. Gal taip ir būčiau nugyvenęs likusį gyvenimą su vienpuse patirtimi, manydamas, kad tik darbe turėjau įsimintiniausius įvykius, kita gyvenimo pusė – daugmaž blankoka ir nuobodoka rutina. Kas jau kas, o tas nedrąsus žingsnis į didžiosios sanatorijos šokių salę įnešė į mano gyvenimą tokią sumaištį, kuri greitai prislopino slegiantį atgailos už nepamatuotus sprendimus kartėlį.

Už plataus prirūkyto prieangio prie siaurokų durų susigrūdę vyrai, toliau ant betoninių erdvios salės grindų trypančios poros, gilumoj prie stiklinės sienos, kažkodėl ne ant pakylės kitame salės gale, į mikrofoną plyšavo dainininkas, jam padėjo du sukaitę muzikantai. Pasijutau tarsi nublokštas į jaunystę.

Didelė ir graži sanatorijos salė. Tarsi ir girdėdavau, bet priimdavau daugiau kaip pajuokavimą, jog šokiuose užmezgami skuboti romanai yra viena svarbesnių sanatorinio gydymo priemonių. Anksčiau neteko tinginiauti sanatorijoje, tad neatminiau ir pritemdytos šokių salės atmosferos, muzikos ir grakščių judesių pynės, kai pasijunti pakylėtas į šventę ir tavo pasiruošusios susižavėti akys susiduria su daugybe ieškančių ir žadančių žvilgsnių, metamų iš po suvirpėjusių blakstienų. Tie žvilgsniai išaudžia lengvą vilčių ir laukimo miglą, o puošnių žmonių kontūrai plevena virpėdami toje pilnoje jaudulio migloje.

Minia išstūmė į salę, kur paskelbė moterų šokį, čia ir atsirado tolimes jaunystės prisiminimas, virpulys dėl prieštarų jausmų: noro tapti nematomu ir dar didesnio noro atkreipti priešingos lyties atstovių dėmesį.

Visa tai pasakoju todėl, kad pats susivokčiau, kaip metronomu sutrinksejo žingsniai, jutau, kad jie skirti man, o netikėtai atsiradusi moteris draugišku rankos prisilietimu išvadavo iš to valdingo žingsnių ritmo, vėliau nustebino jos judesių lengvumas šokyje, prakalbam tarytum būtume seni pažįstami, ieškantys laiko ištrinto bendrumo. Po šokio likome šalia tęsdami pokalbį, muzika ir jos ritmu judančios poros nutolo. Vėliau Raminta papasakojo, kaip sėkmingai spėjo nugvelbti mane nuo kitos, taip pat staigiai nusitaikiusios į naują objektą moters.

Nuo tol visą likusią savaitę praleidome kartu.

Lemtingas buvo paskutinis vakaras. Vaikščiojom apie Mergelių akis – ežeriukus miško tankmėje, iš ten netikėtai iškopi į erdvų šilą su virpančiomis pušų stygomis. Tokios pat kontrastingos, pakylėtos mintys. Aš daugiausia klausiau Ramintos įkvėpto pasakojimo. Dramatiška gyvenimo istorija. Materialia prasme gyvenimas anaipol nebuvo blogas – uždirbantis vyras, ilgam išeinantis į jūrą, nevarginanti tarnyba pas kylantį daktarą administratorių, vėliau konservatorijos katedroj. Profesoriumi laiku paduoti kavą, studentams už smulkias dovanėles parūpinti ankstesnių absolventų kursinius ar diplominius darbus nusirašymui. Kitaip su nerimastinga ieškančia siela. Nuo mokyklos suolo negalėjo gyventi be šokio ir dainos, be įkvėptos eilėraščių eilutės. (Mane papirko ir jos sukurtas tikrai geras eilėraštis apie Saulės taką.

Dabar galiu tik stebėtis, kokius talentus parodo sėlinantis medžiotojas...). Gi vyrai norėjo uždaryti į narvelį, o kai nepavyko, tada jie įjun-ko į taurelę. Pirmojo vyro vaizduotėje žmonos pasisėdėjimai su savi-veiklininkais po koncertų virsdavo orgijomis, nors pats, jos manymu, laive turėjo bufetininkę sugulovę. Antrasis padėjo išauginti vaikus, bet vis labiau grimzdo į liūną. Abu baigė prastai, bet kiek Ramintai suspė-jo pagadinti nervų!

Aš lapnojaus ausimis, širdis prisipildė užuojautos, ypač po pasa-kojimų apie sūnaus žūtį Afganistane ir su tuo susijusias mistines smulkmenas. Pranašiškus sapnus ir stiprų telepatinį smūgį žūties aki-mirką. Po to net gydėsi nervus. Man užkliuvo tik vienas štrichas: prieš nelaimės visad sapnuojanti priekaištaujančią motiną. Vėliau supratau, jog būta dėl ko priekaištauti...

Išvažiuojant namo paprašė po kelių dienų vidurnaktį sutartinai žvelgti į mėnulį – ten susitiks mūsų žvilgsniai. Iš tikrųjų pamačiau kažką panašaus ir galutinai supratau, kad geriau žvelgti į pačią poetiš-kos sielos moterį. Tik sodo kaimynas Jurgis Peseckas kažkodėl įtariai kraipė galvą...

Pasižadėjau vesti ir net kele-tas barnių dėl tariamų mano minčių apie neištikimybę neatšaldė. Juk to-kie įtarimai – tik karštos meilės įrodymas! Vėl nuvaikiau kribždan-čias abejones ir užsispyriau laikytis žodžio. O po vestuvių palaipsniui įsitikinau, kad tokie nuolatiniai priekaištai, net dėl keleto žodžių, persimestų su garbaus amžiaus jos drauge, yra Ramintos bendravimo su vyru būdas, verčiant jį jaustis kaltu dėl ją dažnai ištinkančios dep-resijos, ir tuo laikant jį už trumpo pavadėlio. Atrodo, kad visokie iš-galvoti priekaištai, išsakomi kitam,

jai buvo geriausias vaistas nuo depresijos, todėl jų man ir negailėjo.

Viskas baigėsi gan greitomis skyrybomis, tik Ramintai vietoj turėto kuklaus vieno kambario liko padorus trijų kambarių butas, o aš grįžau iš uostamiesčio su gerokai palengvinta kišene. Vėliau pripaži-nau, kad santaupos nėra per didelis mokestis už savo užsispyrimo ydą.

Tikėjau, kad tai jau paskutinė pamoka. Raminau save, kad nėra to blogio, kuris neišeitų į gera: keletą metų pagyvenau prie jūros, pamaciau kitokius žmonių santykius...

Grįždamas iš garažo užsukau į turgų, kur kaktomušom susidūriau su Ramintos drauge, kurią vadindavo Gražvyda. Anksčiau maniau, kad su niekuo Uostamiesty nenorėčiau dalintis savo rūpesčiais, bet pajutęs nuoširdų jausmą balse pačiam netikėtai pradėjau pasakoti apie pastaruosius pergyvenimus. Nelaimės prasidėjo nuo tada, kai nesusagavau į Ramintos pykčio proveržį kelionėje. Reikėjo neskubėti, nukelti vestuves, geriau pažinti vienas kitą, bet varžė susitarimas. Visad laikydavausi žodžio... Iki kvailo užsispyrimo.

Gražvydos atsakymas nustebino:

O nemanai, kad tau pasisekė? Likimas atlygino, kad laikeisi žodžio.

?

– Nieko tikro pasakyti negaliu, bet man regis turėtum džiaugtis: svarbiausia, iškeliauji gyvas ir sveikas, o pinigai? Gal jais atsipirkai nuo nelaimės... Matau, turiu paaiškinti, einam ant suoliuko. Kokį gerą paviljoną valdžia pastatė – šilta, švaru, šviesu... Taigi, iš vienos pusės pats lyg ir smarkiai apsvilai, o galėjo baigtis kaip tam kolūkio pirmininkui prieš dešimtį metų...

– Žinau, Raminta gyrė – buvo įsimylėjęs ir dosnus – man jį vis pateikdavo kaip pavyzdį. Netikėtai mirė grįžęs namo iš Uostamiesčio.

Gražvyda patylėjo, svarstydamą, bet tęsė:

– Staiga mirė, tas tai tiesa, bet ne namuose, o Uostamiesty, Ramintos bute. Vaikai nenorėjo šnekų, palaikus skubiai išsivežė į gimtinę, palaidojo. Gi žmonėms burnų neužkiši – šnekų vis vien buvo. Turtingas aukštaitis, išvaizdus, vyras pačiam žydėjime, tik vesti Ramintos nenorėjo, galvojo, kad retas svečias bus mielesnis, už tai ir sumokėjo. Ekspertai parašė infarktą, o Raminta pakeitė butą, kelis metus plačiai pagyveno. Žolininkę pažįsti?

Prisiminiau liudininkę stropiai pajuodintais plaukais ir taip pat stropiai juodinusią mane, po teismo posėdžio netikėtai aršiai užpuolė – visi vyrai velniai, o pats nori aniuolo sparneliais plasnoti, neišdegs! Advokatas ją sugėdino, o aš pagalvojau – arba kokia feministė, arba gyvenime labai nuskriausta...

– Tada jiedvi draugavo, Žolininkė dirbo liftininke Ramintos name,ėjo šnekos, kad ir šiame reikale jos buvo išvien... Kalbos kalbom, o tavo atvejis baigėsi visai neblogai!

Sutrikęs atsisveikinau. Gražvydos teisybė – nieko baisaus, pralaimėjau, užtat gyvas.

Rytą pakirdau anksti. Virtuvė buvo užrakinta, bet aš arbatos vis vien nebūčiau prarijęs. Supratau, kaip moteriškai subtiliai paskutinę dieną buvusi žmona įgėlė – parodė, kad nepasitiki mano padorumu apsaugodama virtuvės rykus.

Krovėjai atsirado laiku, energingai ėmėsi krauti į sunkvežimį knygų pakus ir šiaip visokius daiktus, kuriais žmogus apauga gyvenime. Tuoj pat pasirodė ir Ramintos sūnus.

– Nusivyliau tavimi, lengvai pasidavei, – išsišiepė tarpdury, bet balsas toks užjaučiantis, kaip motinos, kai ji nemirksėdama mąsliai išklausydavo besiguodžiančias moteriškes ir savo giliu, choruose išlavintu balsu mestelėdavo nereikšmingą paguodos frazę, kuri, o stebukle, įžiebdavo vilties žiburėlį nelaimėlės akyse.

– Gerai suplanavot, matyt, ne pirmas kartas.

– Mes teisėjų nepapirkom, viskas gavosi savaime, nemanyk, čia ne kokia nors aferą!

– O butų mainų sutartis?

– Sakau, kad viskas gavosi savaime! – Jo balsas paaštrėjo, įsistebeilijo į mane išpūstomis akimis, kad pasidarė nejauku. “Ne vel-tui kaimynės prisipažino bijančios afgano žvilgsnio” pagalvojau. – Raktus ant stalo!

– Ir taip viską susirinkai, net šniūrelius, visas Uostamiestis juoksis, – piktdžiugiškai suulbo iš už sūnaus nugaros Raminta. – Dar papasakosiu, kad aprengiau, išmečiau draiskalus...

– Man jau užtenka pasakų, tavo geriausia draugė papasakojo apie panevėžietį Praną. Amžiną jam atilsį...

– Nejau Gražvydutė? Tegul ji papasakoja kaip savo vyrą pri-baigė – ligonį išvežė žiemą į nekūrenamą sodo namelį, užteko saujos tablečių!

„Kuo ne itališkos skyrybos mūsų pamary!“ pašiurpau, bet tuoj pamaniau, kad tokie pasakojimai viena apie kitą tikriausiai yra meno saviveiklos veteranų draugystės išraiška. Nežinau, gal tai būdinga ne vien uostamiesčio moterims. Pabandžiau ramiau užbaigti šneką:

– Dėl šniūrelių tu teisi. Atvažiavau čion biednas, išvažiuoju pra-turtėjęs.

Sūnus su motina susižvalgė, nesumojo kaip atsikirsti ir išslinko į virtuvę. Baigus krauti nuėjau pas juos. Norėjosi išsakyti nuskriaus-tos sielos skundą, sudėti į jį visą apgaule patikėjusio naivuolio įžeistą

savimeilę, deginančią labiau už prarastas viltis. Bet vietoj naikinančios tirados suradau vos kelis žodžius:

– Kaip tu galėjai nuolat taip meluoti?!

Tikėjausi įskaudinti nors šia fraze, o vietoj atgailos jos žvilgsnyje sūnui pamačiau neslepiamą pasididžiavimą. Naudingas pagražinimas pasakojime, jei juo įtikima, jau yra laimėjimas! Gal metų metais ugdė šį sugebėjimą. Apsisukau, leisdamasis laiptais pasijutau pavargęs ir pasenęs... Kieme švietė ankstyva saulė, kvepėjo pavasariu. Gerai, kad neatsisveikinau. Įsikarščiavęs tęsiau pokalbį mintyse: tokiems palinkėti viso gero ar sėkmės reikštų, kad kažkam kitam palinki nelaimių! Tik įsėdęs į automobilio kabiną pajutau palengvėjimą, aplankantį žmogų po prieškelioninės sumaišties ir ryžtingai pasukusį naują kryptimi. Tarsi kas atpalaiduotų gnaužtus. O kai mašina iš uostamiesčio pasuko į autostrados žiedą, dar pagalvojau: Gražvyda tikrai teisi – juk pasisekė gyvam ir sveikam atsidurti už keleto šimtų kilometrų nuo tų dviejų, slaptai besimėgaujančių pergale. Vertėtų kaip nors atsilyginti, pavyzdžiui, nuvykti į Aukštaitiją ir, kaip privatus detektyvas romanuose, atkasti to Prano istoriją...

Vėliau, atslūgus susijaudinimui, sunkiam snauduly, lyg transe, mintys neįprastai susirikiavo, tarsi kažkas iš šono jas sudėstytų. “Nelauk pykčio ir nebrandink keršto! – patarė – Tik sau pakenksi, o jai jau atlyginta ir už buvusius ir būsimus neteisius darbelius. Sūnus žuvo, antras nuėjo kreivais keliais. Nesikišk, lemtis sutvarkys. Gal vieniša baigs gyvenimą, be artimųjų ir tikrų draugų.” Kai atsipeikėjau, buvau įsitikinęs, kad ne pats sugalvojau šituos žodžius. O galutinai jais patikėjau gal tik po metų...

...štai tada ir nuslopo pagiežingi balsai, išnyko šalti namai, nugrimzdo karčios nuosėdos, sudūlijo kadaise aštriai smigusios šukės. Liko tik jūra su įbridusia vakaro saule ir laiką žiupsneliais seikėjančia bangų mūša, bekraštis paplūdimys su švytinčiais gintarėliais ant suplūkto smėlio, tamprus ir sūrus švedų vėjas, nešantis putų purslus ant paplauto skardžio. Liko erdvios Uostamiesčio gatvės, persmelktos jūros oro su pušynų ir žydinčių gubojų kvapais. Liko šokančių ir dainuojančių moterų vaizdas, kai jos nusimesdavo metų naštą ir lengvi ritualiniai judesiai, skambūs balsai nutolindavo kasdienybę...

Neliko tik puikaus įpročio kasdien prisiragauti velnio lašelių. Neliko, nes tokio įpročio ir neturėjau, panašiai, kaip Kernagio santechnikas niekada negrįžo į Jamaiką. Nežinia, ar pirmieji du vyrai tokį įprotį turėjo anksčiau, ar įgavo pas Ramintą? Tokie svarstymai gali

būti ilgi, tad skubu užbaigti.

P.S. Kursyvu rašiau apie tuos epizodus, kuomet nesu įsitikinęs, kad tiksliai prisimenu įvykių seką. Vienintelis tikras dalykas – visada lemiamą akimirką atsirandantis paslaptingas gelbstintis balsas ar net fizinis poveikis. Iki šiol nežinau, galiu tik spėlioti, kas žmogų saugo ir kodėl...

P.P.S. Apie studijų metus užtektinai parašyta ir be manęs, tad įdedu A. Juškos pateiktą bendrą daugumos kurso vyrų nuotrauką, padarytą grįžtant iš karinių pratybų. Tikiuosi, nemažai paplušėsime atpažindami...

Jechošua Šochotas

Apie KPI baigimo 50–mečio susitikimą

Labai apsidžiaugiau gavęs pakvietimą į susitikimą. Jau praėjo daug metų, kai negyvenu Lietuvoje (1972 m. emigravau į Izraelį), bet buvo labai malonu jaustis neužmirštam. Nors ir labai norėjau pamatyti visus kurso draugus, su visais pasikalbėti, bet vis tiek gana ilgai abejoju – važiuoti ar nevažiuoti į šį susitikimą. Reikalas tame, kad kai gavau pakvietimą į susitikimą ir sužinojau, kad susitikimas įvyks birželio 14 dieną, jau su žmona turėjome nusipirkę bilietus skridimui į Lietuvą. Važiavome į kitą – medikų susitikimą (mano žmona 1962 m. baigė Vilniaus universiteto Medicinos fakultetą). Ir šių abiejų susitikimų datos nesutapo. Dalyvauti abiejuose susitikimuose reiškė skrist į Lietuvą, grįžti į Izraelį, pabūti apie savaitę namuose ir vėl skristi į Lietuvą. Ilgai abejoju. Jeigu mūsų susitikime nedalyvausiu, sutaupysiu daug laiko ir pinigų, bet prarasiu unikalią galimybę pamatyti jaunystės mokslo draugus. Tokia proga pasimatyti su kurso draugais gali nepasikartoti. Po ilgų abejonių vis tik nutariau dalyvauti abiejuose susitikimuose, ir, kai skridome su žmona į Lietuvą dalyvauti medikų susitikime, jau turėjau nusipirkęs bilietą skrydžiui į mūsų susitikimą. Šiandien esu labai patenkintas, kad dalyvavau susitikime. Susitikimas man buvo labai jaudinantis, praėjo puikiai! Prisipažįstu, kad ne iš karto atpažinau visus susitikimo dalyvius. Labai jau esame visi pasikeitę, daugelio nebuvau matęs nuo pat instituto baigimo dienų. Aš dalyvavau tikrai penkmečio ir dabartiniame 50–mečio susitikimuose.

Susitikimas atgaivino man daugybę studijų laikų prisiminimų, Tai įdomios dėstytojų paskaitos, įtemptos egzaminų sesijos, įvairios studentiškos pramogos, sportinės

varžybos, talkos kolūkiuose, Bublių hidroelektrinės statyba (*J. Šochotas dalyvavo Bublių hidroelektrinės statytojų – studentų brigados susitikime atnaujintoje elektrinėje, pažymint dalyvavimo statyboje 50–metį – red.*), gamybinės praktikos ir t. t. Ryškiausiai iš visų studentiško gyvenimo laikų atmintyje užsiliko gyvenimas studentų bendrabutyje KPI trečiuose rūmuose. Ypač pirmieji dveji studentiško gyvenimo metai. Gyvenau tada bendrabučio penktame aukšte, pačiame didžiausiame kambaryje, kuriame buvo mažiausiai 16 lovų (o kartais tų lovų skaičius padidėdavo iki 20). Lovos buvo sustatytos pagal sienas, prie kiekvienos lovos maža spintelė, kambario viduryje eilė stalų ir kėdžių, kurių tilpo mažiau, negu buvo lovų. Todėl ne kiekvienas kambario gyventojas turėjo pastovią vietą sėdėti prie stalo. Jeigu visi kambario gyventojai buvo namie, tai daliai iš jų tekdavo sėdėti ant lovų. "Privataus gyvenamo ploto" kiekvienas turėjome maždaug po du kvadratinis metrus, t. y. lovą ir prie lovos spintelę. Lagaminus ir kitus privačius daiktus laikėme po lova. Šiame kambaryje apsigyvenome įvairių fakultetų studentai, bet apie pusę visų gyventojų sudarė elektrotechnikos fakulteto pirmakursiai (nors buvo keletas ir vyresniųjų kursų studentų).

Kiekvienas kambario gyventojas iš eilės turėjo vykdyti būdinčiojo pareigas. Pagrindinė būdinčiojo pareiga buvo iš ryto ir vakare atnešti iš pirmo aukšto kibirą su karštu vandeniu. Rytais, išgėrę po puoduką karšto pasaldinto (kas turėjo cukraus) vandens ir užsikandę sudžiūvusią duonos riekę su atsivežtais iš namų lašiniais, skubėdavome į paskaitas. Aš, paprastai, į karštą vandenį įsidėdavau iš Telšių atsivežtos, mamos paruoštos uogienės. Iš šio mano įpročio nemažai šaipydavosi kambario draugai, sakydami, kad Staskos spintelė pilna uogienių. Šio papročio nepraradau ir iki šiol, dar ir dabar mėgstu gerti karštą vandenį, pasaldintą uogiene.

Gyvenimas ir mokymosi procesas šiame kambaryje vyko labai intensyviai, nenutrūkdavo ištisą parą, kambaryje elektros apšvietimas niekada nebuvo išjungiamas. Kadangi ne visiems kartu buvo vietos prie stalo, tai vieni miegodavo, o kiti dirbo (daugiausia ruošė braižybos užduotis) prie stalo. Po kiek laiko keisdavomės vietomis. Egzaminų sesijų metu išeidavome mokytis į bibliotekas arba tuo metu esančias laisvas auditorijas. Gyvenimas kartu tokiame dideliame kolektyve turėjo ir nemažai privalumų. Jei ko nors nesupratai, visada buvo su kuo pasikonsultuoti, jeigu praleidai paskaitą, visada buvo iš ko pasiskolinti užrašus. Sugyvendavome tarpusavyje labai gerai, vieni

kitiems stengdavomės padėti.

Iš kambario gyventojų išsiskyrė radistas Juozas Rapalis. O išsiskyrė tuo, kad turėjo savo gamybos radijo aparatą, kurį pastoviai tobulindavo, papildydamas jį įvairiomis detalėmis. Nors aparatas nebuvo dėžėje (tuo jis skyrėsi nuo pramoninio), bet veikė puikiai. Jo pagalba pasiklausydavome ne tikrai gražios muzikos, bet ir žinių, net žinių iš užsienio radijo stočių.

Neapsieidavome ir be įvairių pokštų, kuriuos iškrėsdavome vieni kitiems. Ypač nuo šių pokštų kentėdavo Zigmas Gelumbauskas. Prisimenu tokį pokštą. Zigmas buvo labai išradingas. Jis kelnes lygindavo savo išrastu būdu, sudėdamas jas po paklode taip, kad kelnų kantai gautųsi reikalingose vietose, ir ant jų miegodavo. Taip Zigmas gaudavo dvigubą naudą: ir guolis tapdavo minkštesnis, ir kelnės išsilygindavo. Pastebėję tai, kambario draugai, kai Zigmo nebuvo kambaryje, sudėjo kelnes po Zigmo paklode kitaip. Iš ryto Zigmas užsimovęs kelnes pastebėjo, kad jos išlygintos, tikrai kelnų kantai ne tose vietose, kur turėtų būti...

Žinoma, kad tokių studentiško gyvenimo prisiminimų galėčiau papasakoti labai daug. Jie visi man labai malonūs. O kol kas noriu palinkėti visiems kolegoms stiprios sveikatos, ilgo ir šviesaus gyvenimo ir kad šis susitikimas būtų ne paskutinis.

Pasakojimas apie Izraelį (su Č. Jocium ir T. Sinkevičium)

Mindaugas Stasiulionis

Per mūsų 50 metų poinstitu-
tinį laikotarpį man labiau atmintini
įvykiai būtų tokie. 1965 metų pa-
vasarį Kaune Radijo komitetas
paskelbė, kad rengiamas konkursas
į radijo pranešėjų (diktorių) vietas.
Taigi ir nuėjau. Teko paskaityti
tekstuką. Organizatoriai mane gerai

įvertino. Pasiūlė po savaitės vykti į Vilnių, į Radijo ir televizijos ko-
mitetą pratęsti šį žaidimą. Iš Kauno kartu važiavo ir Dalia Stonytė.
Vilniaus komisija, kuriai vadovavo, manau, visiems žinomas radijo
pranešėjas Vytautas Kybartas, mus taip pat įvertino gerai. Man pasiū-
lė pasilikti radijuje, o vėliau gal ir televizijoje. Tačiau padėkojau už
įvertinimą, už galimybę išbandyti savo sugebėjimus ir pasakiau, kad
pasilieku dirbuotis su studentais Kauno politechnikos institute. Tuo
metu buvau instituto asistentas. Dalia Stonytė priėmė pasiūlymą ir vė-
liau ilgą laiką dirbo radijo pranešėja, o kartais ir televizijoje. Po to dar
kokį mėnesį turėjau progos per Kauno radijo mazgą skaityti skelbimus
ir per Vilniaus radijo antrąją programą Kauno žinias.

Nors ir pasilikau institute, tačiau galiu pasakyti, kad sėdėti prie
Valstybės radijo stoties mikrofono ir skaityti žinias ar naujienas Lie-
tuvos ir dar tolimesniems klausytojams man buvo labai įdomu.

Kitas man reikšmingas įvykis – 1975 metais paruošta ir apginta
kandidatinė disertacija, dabar vadinama daktaro disertacija. Trumpai,
su didele pagarba noriu paminėti savo mokslinį vadovą profesorių
Lionginą Francevičių KULIKOVSKI. Dar mūsų studijų metais, kai
mes buvom pirmame kurse, profesorius buvo mūsų instituto prorektorius ir
vadovavo Elektrinių įrengimų automatizacijos katedrai. Profes-
orius buvo lietuvis, gimęs amžiaus pradžioje Kaukaze. Turbūt Mask-
voje mūsų buvęs rektorius Kazimieras Baršauskas susitiko su Kuli-
kovskiu ir pakvietė į Kauną. Čia profesorius pradėjo labai sėkmingą
mokslinę veiklą. Paruošė pirmuosius mokslininkus: profesorius Kau-
lakį, Kemėšį, Nemurą, docentus Zdanį, Nešukaitį, Ostaševičių, Raš-
kauskienę. Tačiau Kulikovskis nemokėjo lietuviškai. Tai, matyt,

buvo priežastis, dėl ko gan greitai profesorius išvyko į Rusiją, į Kuibyševo politechnikos institutą, kur toliau tęsė mokslinę veiklą. Su profesoriumi ir didele grupe kolegų aspirantų man jau teko bendrauti Kuibyševe (dabar Samara). Tėvo keliu pasuko ir profesoriaus sūnus Konstantinas, taip pat tapęs profesoriumi. Įdomu, kad ir Konstantinas save, ir savo sūnų laikė lietuvių tautybės piliečiais.

Žiniasklaidos, radijo ir televizijos dėka reikia prisiminti, kad dar trečiame kurse 1955 metais statėme Antanavo hidroelektrinę. Tai gi, jau tada mums buvo aiški elektros energijos svarba Lietuvai. Supratome, kad Lietuva be energetikos – Lietuva be ateities (taip dabar madinga perdirbti Lenino šūkius).

Rimgaudas Strielčiūnas

Į radistų grupę patekau be didelio vargo, kaip turintis aukso medalį. Prieš stodamas į radistus ilgai galvojau kur stosiu: svarsčiau dar du variantus – į chemijos fak., ir į KKI. Turbūt daug lėmė stipendijos dydis ir taip tapau 53/7 grupės nariu. Mokiausi neblogai, antrame kurse vieną semestrą netgi buvau pirmūnu.

Pirmame kurse įsiminė matematikos rašomasis, kur reikėjo diferencijuoti reiškinį (formulę).

Praktikos darbus vesdavo Grinbergas. Atidavęs savo rašomąjį po kurio laiko supratau, kad padariau didelę klaidą ir laukiau tik blogo įvertinimo. Koks buvo mano džiaugsmas ir nustebimas, kai dėstytojas gražino ištaisytus darbus – buvau gavęs ketvertą! Turbūt dėstytojas, pamatęs mano sprendinį, kuris užėmė apie 6 lapus, jo nuodugniai netikrino ir parašė tokį pažymį, kokį aš dažniausiai I kurse pas jį gaudavau.

Taip pat įsiminė antrame kurse matematikos egzamino laikymas pas dekaną Matulionį, kur jis man, beveik neleidęs atsakinėti, parašė trejetą, tai palydėdamas tokiais žodžiais: „Reikia mokėti ne tik uždavinius spręsti (mat tą semestrą mano rašomųjų darbų pažymiai buvo penketai), bet ir teoriją!“. Blogiausia, kad aš tą teoriją mokėjau, bet griežtasis dėstytojas buvo prieš tai kažko supykęs – jis šėrė man per ranką, neva, aš uždengiu tai, ką aiškinu. Tai buvo mano

***Pasitinkant 1958 metus.
Prodekano V. Nešukaičio tostas.***

pirmas trejetas, todėl vėliau perlaikiau ir gavęs ketvertą, tą pačią dieną išvykau į hidroelektrinės ant Strėvos upės statybą. Įdomu tai, kad ten nuvykus, vyko pilnas saulės užtemimas. Iš mūsų grupės Lenino priesaką vykdyti (dėl elektrifikacijos) kartu vyko grupiškai Edmundas Čepė, Algis Bingelis, Algis Saudargas.

Hidroelektrinės ant Strėvos statytojai. R. Strielčiūnas – virš. eil. 5

Ten buvo įdomu, bet labiausiai įsiminė du įvykiai: tai vieno studento šuolis žemyn galva į upelį, kurio gylis buvo apie 30 cm ir išleistuvės baigus dviejų savaitių darbus. Abu įvykiai buvo pakankamai dramatiški, nes „šulininkas“ galėjo užsimušti, o išleistuvėse aš buvau tiek prisigėręs degtinės, kad atsibudau po paros Kaune bendrabutyje, kai mane Edmas vedė (pusiau nešė) į dušą, kad įgaučiau žmogaus išvaizdą.

Sutinkant 1958 metus Elektrotechnikos fakulteto rūmuose Algirdas Bingelis („Tėvas“) supažindino su 2 pedagoginio instituto studentėmis, iš kurių viena – Dalia – tapo mano žmona (1961 m.).

Esant IV kurse institute atsiradė bokso sekcija, tai iš mūsų grupės ją lankyti pradėjo Henrikas (*H. Svolkinas*), Daugas (*M. Stasiulionis*) ir aš. Vėliau man teko dalyvauti Lietuvos aukštųjų mokyklų pirmenybėse, kur gavau į kaulus nuo pirmaatskyrininkio Silicko

(KKI) ir užėmiau III vietą, per kovą sulaužęs dešinės rankos pirštą (pataikiau jam į kaktą). Blogiausia buvo tai, kad į pabaigą ėjo diplominio darbo atidavimo terminas. Plaštaka buvo įstatyta į langetę, tai rašydavau juodraštį kaire ranka. Vėliau, bandydamas tekstą švariai perrašyti, langetę nuimdavau, po to vėl užsidėdavau.

Per skirstymą galėjau likti Kaune, bet būčiau turėjęs eiti dirbti inžinieriumi į miliciją. Organuose dirbti nenorėjau, tad buvau paskirtas cecho meistrui į „pašto dėžutę Nr.6“ Vilniuje. Viskas ėjosi neblogai. Gyvenome bendrabučio kambaryje penkiese: Juzius (*J. Rapolis*), Vitolis, iki krikštynų vadintas Anysiumi (*V. Usoris*), Algis (partinis slapyvardis „Tėvas“), aš ir vienas mano klasės draugas, baigęs mechanikos fakultetą. Būdavo, kad supainiodavome, kur kieno maistas. Vieną kartą kažkuris nusipirko ar tai kefyro, ar tai kažkokio ypatingo pieno butelį ir pamiršo. Kiti irgi neragavo. Taip nepraimitas butelis išsilaikė apie metus, laikas nuo laiko įgaudamas vis kitokią spalvą. Vieną dieną užėjo Sigis (*S. Gečiauskas*) ir, kadangi jam reikėjo pataisyti sveikatą, čiupo butelį su žodžiais: „Vaikyčiai, aš jį išgersiu.“ Bet paskui, pamatęs mūsų fizionomijas, iškreiptas nuo tramdomo juoko, pažiūrėjo į butelį įdėmiau ir pareiškė, kad persigalvojo – negers.

Pavalgę savo atsivežto maisto pirmyn sodinti kukurūzų! A. Puodžiukynas, A. Bingelis, D. Žinys, R. Strielčiūnas, H. Svolkinas, A. Stasiūnas, J. Norvalaitis, J. Žemaitaitis

4 „komunarai“ po tradicinio Auroros šūvio (Leningrade grįždami iš praktikos Taline). D. Žinys, J. Kacas, R. Strielčiūnas, A.Bingelis

Nežiūrint linksmo gyvenimo bendrabutyje, pirmą kartą gyvenime teko susidurti su blakėmis, kurios mane ypatingai mėgo. Pradėjau galvoti, kaip grįžti į Kauną pas tėvus. Tai skatino ir tai, kad simpatija jau buvo baigus pedagoginį ir paskirta į kaimo Prienų rajone mokyklą. Įstaiga, kurioje dirbau, priklausė „sovnarkozui“, todėl dėl pervedimo ėjau pas „sovnarkozo“ vyr. valdybos viršininką Čiuplinską. Jis liepė atidirbti dar 2 metus ir tada mane perves, o jei išėsiu be leidimo, tai galėsiu dirbti krovėju. Aš jau buvau pasikalbėjęs su Kaune įkurto radijo matavimų MTI skyriaus viršininku K.Rekevičiumi, kad jis mane į darbą priims, todėl pradėjau vykdyti antrą pabėgimo iš Vilniaus plano dalį – daryti pravaikštą. Bet net po dviejų savaitių pravaikštos manęs iš darbo nemetė. Man padėjo cecho kontrolierius A.Paukštė, kuris supažindino mane su respublikos tardymo skyriaus vyriausiu prokuroru. Šis, man pas jį bebūnant, panaudodamas riebius rusiškus keiksmus (kad kadrų skyriaus viršininkas tikrai suprastų), smarkiai jį išbarė ir liepė atiduoti man darbo knygėlę. Kadrų skyrius dar suorganizavo

man draugišką teismą ir knygelę su įrašu, kad pašalintas iš darbo dėl tyčinės pravaikštos, atidavė.

Kaune pradėjau dirbti 1959 11 03 d. pas Rekevičių inžinieriumi tematinėje laboratorijoje. Po metų tapau vyresniu inžinieriumi, o 1963 m. – vedančiuoju. 1975 m. paskirtas sektoriaus viršininku. 1979 m. apsigyniau disertaciją. Daugiausia laiko dirbau elektrinių signalų keitiklių srityje, kuriuos užsakydavo gynybos ministerijos įstaigos. Reikalavimai aparatūrai buvo labai dideli (darbo temperatūra nuo –60 iki +60 laipsnių C). Keitikliai turėdavo dirbti, juos išlaikius 10 parų didelėje drėgmėje. Sukonstravus pagal užsakytus reikalavimus aparatūrą, išaiškėdavo, kad užsakė ne tai, ko jiems reikėjo. Tai palengvindavo mūsų veiksmus per valstybines komisijas. Kai po kelių parų aparatūra drėgmėje „užsilenkdavo“, mes kitoje kameroje greitai ją išdžiovindavome ir vėl įkišdavome atgal. Komisija nežinodavo ir būdavo patenkinta, kad prietaisas veikia ir ramiai galės padėti savo užsakymą „ant lentynos“. Taip be jokios naudos buvo leidžiami valstybės pinigai.

Vienas iš paskutinių mano sektoriaus projektų, prie kurio ilgai vargome, bet ir gavome kūrybinį pasitenkinimą, buvo sukonstruotas mikroprocesorinis operacinių stiprintuvų parametrų matuoklis. Jis buvo skirtas serijinei gamybai.

Dirbdamas „Elektronikoje“, aktyviai žaidžiau stalo tenisą. Dalyvaudamas miesto gamybinių kolektyvų komandinėse pirmenybėse ir 1968 m. tapau pirmaatskyrininkiu.

Viršininko pareigose dirbau iki 1986 m., kai pagal konkursą buvau priimtas vyr. dėstytoju į LKKI biomechanikos katedrą. Per mėnesį išmokau „beisik“ programavimo kalbą, kurią nuo mokslo metų pradžios pradėjau dėstyti studentams. 1991 m. man suteiktas docento laipsnis. Vėliau, nuo 1997 m. katedroje pradėjome dėstyti Windows sistemos programų paketus (Word, Excel, Internetą ir dar po poros metų ir Power Point). Greta informatikos dar dėsciau studentams matematinę statistiką, testų teoriją ir biometriją magistrantams. Kartu su kolega Gonestu 2003 m. parašiau taikomosios statistikos vadovėlį LKKA studentams, magistrantams ir doktorantams.

LKKA išdirbau 21 m. ir 2007 m., būdamas 71 metų, išėjau į pensiją.

Dėstytojų kambaryje prie savo stalo (prieš išeinant iš darbo)

Dabar gyvename dviese su žmona Dale. Sūnus Vidmantas (baigęs KPI skaičiavimo technikos fak.) žuvo autoavarijoje 1996 m. Jo duktė Gabija šiemet baigia kultūros vadybą Vilniaus universiteto Kauno filiale. Duktė Vaiva – gydytoja – endokrinologė dirba Santariškių ligoninėje (Raudonojo Kryžiaus padalinyje). Jos duktė Jurgita šiemet baigia Žirmūnų gimnaziją.

Rimantas Tonkūnas

Kaip aš tapau studentu

Sovietų okupuota 1953 metų Lietuva. Praėjo tik keli mėnesiai nuo J.Stalino mirties. Atrodė, kad po tokio įvykio sovietinis režimas šiek tiek atleis teroro ir priespaudos gniaužtus, jau slopo partizaninis karas, tačiau konclageriai dar buvo prikimšti, o prieš metus įvykęs vienas iš didžiausių Lietuvos gyventojų trėmimas tarsi bylojo, kad sovietų nusikaltimams niekada nebus galo.

Štai tokiu metu aš jau buvau Kauno I berniukų gimnazijos (buvusi ir dabar vėl esanti “Aušros”) abiturientas. Neseniai nelegaliai grįžau iš Sibiro, kur 1941 metais buvome visa šeima ištremti. 1953 metais tėvas, praėjęs kelis Krasnojarsko konclagerius, kartu su keliais prieškarinio nepriklausomų Lietuvos, Latvijos ir Estijos vyriausybių nariais buvo įkalintas garsiajame Vladimiro kalėjime, o mama ir sesuo gyveno tremtyje Altajaus krašte. Taigi buvau “liaudies priešo” sūnus ir mano padėtis Lietuvoje buvo pavojinga, o ateitis gan miglota.

Mokslas sekėsi gerai, taip pat daug sportavau: plaukiojau, žaidžiau vandensvydį, 1952 m. tapau Lietuvos moksleivių spartakiados plaukimo varžybų čempionu. Tikėjausi, kad geras mokymasis ir sportas net ir tokiam, kaip aš, padės įstoti į aukštąją mokyklą. Kai jau buvau paskutinėje, vienuoliktoje, klasėje, mūsų vandensvydžio treneris Kęstutis Šmitas, kuris tuo metu buvo ir Kauno Politechnikos instituto fizinio lavinimo katedros dėstytojas, pradėjo burti šio instituto vandensvydžio komandą, į kurią be esamų studentų pakvietė ir tris Kauno gimnazijų abiturientus, tarp jų buvau ir aš. Sutikau su džiaugsmu, galvodamas ne tik apie sportą, bet ir apie atsiveriančias galimybes įstoti į KPI, juo labiau, kad mums trims tai buvo tvirtai pažadėta. Tad, dar būdamas baigiamosios klasės moksleiviu, tapau KPI sporto klubo ir jo vandensvydžio komandos nariu. Daug treniravausi, bet dar daugiau mokiausi, nes artėjo baigiamieji egzaminai, juos išlaikiau sėkmingai ir gimnaziją baigiau sidabro medaliu, kas suteikdavo

teisę stoti į aukštąją mokyklą be stojamųjų egzaminų.

Tuoju po abiturų egzaminų Lampėdžiuose prie Kauno įvyko Lietuvos vandensvydžio čempionatas. Varžybose, nors dar ir nebūdami studentais, kartu su savo dviem draugais absolventais, jau žaidėme už KPI komandą. Finale laimėjome prieš Vilniaus „Spartaką“ ir tapome Lietuvos čempionais. Atrodė, kad netrukus išsipildys mano svajonės – tapti KPI studentu – juk kartu su komanda iškovojau institutui čempionato aukso medalį, o be jo turiu dar ir kitą – sidabro, gimnazijos baigimo medalį.

Po šių varžybų KPI rinktinė pradėjo ruoštis Sovietų Sąjungos čempionatui, kuris turėjo įvykti Baku. Išvykimas į Baku sutapo su stojimo į institutą procedūromis, tad mums, trims rinktinės nariams, būsimiems pirmakursiams, buvo suorganizuota skubi neeilinė mandatų komisija, kuri jokių nemalonių netikėtumų neatnešė – buvo paskelbta, kad visi esame priimti į KPI : vienas į Chemijos technologijos, kitas į Statybos, o aš, kaip ir pageidavau, į Elektrotechnikos fakultetą.

Su gera nuotaika išvykau į varžybas, jau laikydamas save studentu. Čempionatas baigėsi rugsėjo pradžioje, taigi į savo būsimuosius mokslus gal kokią savaitę vėlavau.

Tik grįžęs, iš karto išsiruošiau į Elektrotechnikos fakultetą, kuris tuomet buvo A. Mickevičiaus gatvėje. Ir koks buvo mano nustebimas ir nusivylimas, kai fakulteto koridoriuje esančioje skelbimų lentoje savo pavardės neužtikau!

Nuėjau į dekanatą, ten irgi apie tokį Tonkūną jokių žinių. Prašiau apie savo nesėkmes treneriui K.Šmitui, šis pažadėjo pasikalbėti su savo katedros vadovybe... Grįžau liūdnas namo, papasakojau apie viską močiutei ir pradėjau svarstyti ką turėčiau daryti. Nejaugi reikės ruoštis į rekrūtus? Mano močiutė buvo labai veikli. Ji tuoj pat susisiektė su keliais mūsų šeimos draugais bei pažįstamais ir jau kitą dieną, matyt kieno nors iš jų ir fizinio lavinimo katedros pastangų dėka, man buvo pranešta, kad ateinantį rytą aš turiu nueiti pas KPI direktorių (tuomet žodis „rektorius“ sovietų buvo uždraustas) prof. K. Baršauską į jo namus, kurie buvo Žaliakalnyje, berods K. Petrausko ir Aušros gatvių sankryžoje.

Jaudindamasis taip ir padariau. Kitą dieną apie 8 val. ryto jau spaudžiau profesoriaus namų durų skambučio mygtuką. Vidun įleido jo žmona, matyt, jau žinojusi apie mano galimą pasirodymą. Ji maloniai pakvietė mane į antrame aukšte buvusį valgomąjį, kur jau buvo

padengtas stalias pusryčiams. Ant jo gardžiai kvepėjo papjaustyta kaimiška dešra, baltavo varškės sūris su kmynais ir dar matėsi stikliniame indelyje uogienė, skirta, matyt, arbatai. Man net kvapą užgniaužė nuo tiek anais laikais retai kam prieinamų gardumynų. Netrukus spėriai įžengė profesorius. Turėjo jis gal apie 50 metų, buvo nedidelio ūgio, kalbėjo greitakalbe, dažnai keletą kartų pakartodamas pasakytą frazę. Jis pakvietė prie stalo ir pasiūlė kartu papusryčiauti, o aš padėkojęs sutikau. Profesorius iš karto užpylė klausimais apie šeimą, sportą net apie orą ir dar daug apie ką, o paskui staiga išdrožė:

– Tai ką, Tonkūniuk, labai nori studijuoti?

Atsakiau – žinoma taip – ir čia pat pridūriau, kad nesitikėjau, jog mokyklą baigus medaliu ir sporte atstovaujant KPI, mano reikalai taip susikomplicuos.

– Matai, Tonkūniuk, juk mūsų institute visi tie komjaunuoliai, partiniai, kadru skyrius, kai tik sužinojo, kad norim tave priimti, tiesiog sukilo, pradėjo triukšmauti, ėmė rašinėti visokiems ten..., tai turėjom susilaikyti, daug ką įtikinėti, kalbėtis. Tad šioį tokį pasiūlymą tau turiu. Nueisi pas Elektrotechnikos fakulteto dekaną docentą J. Matulionį, prisistatysi mano atsiųstas, ir jis tau viską sutvarkys, būsi ne visai studentas, o kandidatas, bet jei gerai mokysiesi, tai ateity ir studentu tapsi.

Padėkojęs profesoriui už pastangas man padėti ir už skanius pusryčius, linksmas grįžau namo ir jau kitą rytą buvau pas dekaną. Sužinojau, kad mane priima penktuoju kandidatu į Elektrotechnikos fakulteto 51\9, taip vadinamą “stotininkų” grupę, ir, kad tapčiau tikruoju studentu, turėsiu studentaudamas laukti, kol fakultete dėl kokių nors priežasčių nubyrės bent 6 pirmakursiai. Pradėjau lankyti paskaitas, rašyti kontrolinius, daryti laboratorinius darbus, kaip ir visi tikrieji studentai.

Tačiau viena grėsmė išliko – kandidatai, sulaukę atitinkamo amžiaus, buvo imami į armiją. Bet čia kandidatams, kurių visame institute buvo gal keliasdešimt, ir vėl padėjo profesorius K. Baršauskas. Jo pastangų dėka Kauno karinis komisaras Voitovič, būdamas profesoriaus medžioklės bendras, taigi ir artimas pažįstamas, atidėjo kandidatų šaukimą armijon iki vasaros. Tad pirmą egzaminų sesiją būtinai reikėjo gerai išlaikyti ir tapti studentu, antraip armijon... Tai man pavyko, o keletas iš mūsų kurso dėl neišlaikytų egzaminų, o gal ir dėl kitų priežasčių, po pirmosios egzaminų sesijos paliko mūsų fakultetą, tad vietų tapti tikru studentu atsirado, tačiau jau kitoje grupėje,

“pramoninkų” 52|11. Su šia, labai draugiška grupe, ir baigiau Institutą.

Taigi puikaus direktoriaus, mokslininko ir nuostabaus žmogaus – humanisto, tikro lietuvio prof. Kazimiero Baršausko dėka, aš, kaip ir daugelis kitų, panašių į mane, su priklijuota antisovietiško etikete, jaunų žmonių, būdavome priimami į Kauno Politechnikos institutą, kad taptume Lietuvos inžinieriais ir rastume savo vietą gyvenime.

Po susirinkimo, su Almantu Laužadžiu.

Algimantas Urbšas

Visagalis laikas žengia negrįžtais žingsniais į ateitį, praeičiai palikdamas valstybės ir visuomenės įvykius, žmonių gyvenimus, sėkmių ir nesėkmių akimirkas, vienus reiškinių plėtrą, o kitų nykimą. Be pabaigos visur vyksta kaita. Žmonių gyvenime karta keičia kartą, nu-eina į užmarštį buvę labai svarbūs momentai, pasimiršta ir Buvusiųjų veidai, išsi-

trina iš atminties ir jų nuveikti darbai. Gyvenime buvo labai reikšmingų įvykių, įvairių transformacijų, reorganizacijų, turėjusių įtakos žmonių likimams. Sveikinu iniciatyvą mūsų kolegų gyvenimus įamžinti šiuo leidiniu.

1958 metais, baigus KPI Elektrotechnikos fakultetą, buvau paskirtas dirbti Kaune elektromechaninėje gamykloje „Elektra“ inžinieriumi vyr. technologo skyriuje. Tuo laiku ten dar buvo gaminami paskutiniai konteineriai ir ruošiamasi elektros variklių gamybai. Man teko ruošti techninę dokumentaciją elektros variklių 14 kw, 1450 aps/min., AO tipo gamybai. Kolektyvas buvo jaunas, energingas, dirbome darniai ir viskas sekėsi gerai. Pravertė ir praktika Jaroslavlio elektromechaninėje gamykloje, iš ten liko ir prisiminimai apie Nekrasovo gatvę, kur buvome apsigyvenę. Vėliau buvau paskirtas vyr. meistru elektros variklių gamybos bare (gamykloje nebuvo cechų) ir mano žinioje buvo visi darbai nuo šampavimo iki gatavų el. variklių dažymo, supakavimo ir išbaigto produkto atidavimo į sandėlį. Taip nepastebimai prabėgo 5 metai, tada gavau kvietimą iš anksčiau Klaipėdoje dirbusio a. a. Donato Budreikos atvykti į Jonavą dėl naujo darbo. Donatas jau buvo įsidarbinęs Jonavos azotinių trąšų gamyklos statybos direkcijoje vyr. energetiku. Man pasiūlė elektros cecho viršininko vietą ir, svarbiausia, 3 kambarių butą naujai pastatytame name Jonavoje. Tai buvo 1963 m. vasarą, jau buvau vedęs ir tokios sąlygos pilnai tenkino mus abu su Alfreda. Tad greitai apsigyvenome Jonavoje, darbe dažniausiai buvau komandiruojamas po visą tuometinę Sąjungą komplektuoti energetinius įrenginius, kabelinę produkciją. Mano vadovaujamas elektros cechas greit išaugo iki 130 žmonių, teko rinkti įvairių specialybių žmones iš visos Lietuvos: elektromonterius, vyniotojus,

relinės apsaugos specialistus, kabelininkus ir t. t. Darbas nebuvo iš lengvųjų, svarbiausia buvo užtikrinti nenutrūkstamą elektros energijos tiekimą 110KV/6KV tinkle el. varikliams 6300KW, 4100KW galios ir mažesniems. Mano kolektyvas Jonavos azotinių trąšų gamykloje tarp aptarnaujančių cechų nuolat buvo pirmaujantis, apdovanojamas piniginėmis premijomis, garbės raštais ir pan. Prisimenu gerb. dėstytojo J. Žalio apsilankymą azoto gamykloje ir jo pasiūlymą man ateiti į aspirantūrą, bet trauka gamybai nugalėjo. Gamykloje atsirado ir mano hoby pasekėjų – besidominčių radijo ryšiais žmonių, jau turėjusių leidimus dirbti eterietyje. O aš šia veikla užsiėmiau dar tada, kai gyvenau KPI III–se rūmuose bendrabutyje. Ten eksperimentavo a. a. Algis Šliavas, Juozas Norvalaitis, Jonas Dzedulionis ir kiti. Nuo tada manyje gimė slapta svajonė ateityje gauti licenziją darbui eterietyje. Ir atvykęs į Jonavą ėmiausi šios svajonės įgyvendinimo. Po kelių metų aš jau tapau Lietuvos ultra trumpų bangų radijo ryšio čempionu, buvau apdovanojamas aukso medaliu, buvau Lietuvos UTB rinktinės narys ir komandos sudėtyje du metus iš eilės dalyvavau TSRS ultra trumpų bangų čempionatuose prie Azovo jūros, kur užėmėme ketvirtąją vietą ir prie Maskvos, kur buvome šešti Sąjungoje.

1969 m. vasarą mums gimė dukrytė Neringa. Po 10 metų darbo azotinių trąšų gamykloje 1973 m. atsirado problemų su sveikata, beveik metus laiko nedirbau, gulėjau Kauno klinikose ir Jonavos ligoninėse, gydytojai konstatavo ilgalaikį apsinuodijimą CO, nuo ko buvo sutrikęs vestibuliarinis aparatas ir patarė palikti darbą gamykloje, priešingu atveju prognozavo invalidumą. Teko rekomendaciją priimti ir 1974m. vasario 20d. išėjau iš azotinių trąšų gamyklos, nors buvo labai gaila palikti gerą kolektyvą, bendradarbius. O jau po savaitės įsidarbinau naujai statomoje Rizgonių nerūdinių statybinių medžiagų statybos direkcijoje vyr. energetiko pareigose. Čia pradžioje darbas panašus kaip kiekvienoje statybos direkcijoje – komandiruotės po Rusiją, techninė statomų objektų priežiūra, atsakomybė už elektros ir šiluminį ūkį ir t. t. Prasidėjus kompiuterizacijai teko persikvalifikuoti, tapau IT ir ryšių specialistas. 1994m vasarą išėjau į pensiją, bet dar pasilikau dirbti. Taip dirbau iki 2004m. lapkričio 30d. Administracijai

nebetikau, nes buvau per senas. Prisimenu kaip sunkiai įkalbinau gen. direktorių pratesti prenumeratą už 84 Lt metams žurnalui NK (Naujosios Komunikacijos), kur prenumeratoriai galėjo laimėti nešiojamą kompiuterį. Likimas lėmė kad UAB „Rizgonys“ laimėjo loterijoje tą kompiuterį ir jis atsidūrė pas gen. direktorių ant stalo. Stengiausi visur diegti naują techniką, vėliau visos buhalterės buvo aprūpintos naujais kompiuteriais, buhalterine programa „Debetas“, lazeriniais spausdintuvais, internetiniu ryšiu, gamybinis vadovaujantis personalas nešiojamomis radijo stotelėmis tarpusavio ryšiui, pastatytas radijo ryšio retranšliatorius, video kameros auto svarstyklėse. Visa tai buvo įrengta karjere miškuose, 21 km nuo Jonavos link Ukmergės. Taip per savo darbo veiklą dirbau tik trijose įmonėse, darbu visur buvau patenkintas, ypač didelę praktiką įgijau dirbdamas Azoto trąšų gamykloje ir liksiu dėkingas vienam pirmųjų „Azoto“ inžinierių neorganikų, praėjusiam kartu ilgą gamybininko kelią, ilgamečiam šios gamyklos vadovui, dabartiniam AB „Achema“ Prezidentui, dr. doc. Bronislovui Lubiui.

Ši mano ir kitų panaši informacija, tikiu, padės suvokti humanizmo, profesinės etikos, pagarbos darbui ir žmogui sąvokas.

Likite sveiki elektros mašinų ir aparatų specialistai. Tik noriu dar papasakoti apie buvusį mokslo ir darbo draugą.

Nelengva rašyti apie tuos, kurie jau nebevaikšto šia žeme, su kuriais tuo pačiu laikmečiu nueitas ilgas gyvenimo ir darbo kelias, kuriais visada galėjai pasikliauti. Vienas jų Donatas Budreika – pirmasis Jonavos „Azoto“ energetikų tarnybos vadovas ir organizatorius, vyriausias energetikas. Jis gimė 1934 metais Rokiškio apskrities Onuškio valsčiuje. Vidurinę mokyklą baigė Panevėžyje, o inžinieriaus elektromechaniko specialybę įsigijo KPI Elektrotechnikos fakultete, mūsų grupėje. Baigęs mokslus 1958 metais jaunas inžinierius skiriamas į Klaipėdos celiuliozės – popieriaus kombinatą, o po penkerių metų su šeima persikelia į Jonavą, įsidarbina Azotinių trąšų gamyklos statybos direkcijoje. Turėdamas energetiko patirtį, iškart kimba į darbą. Organizuojami aukštos įtampos elektros linijos Kaunas–Jonava statybos darbai, elektros tiekimo objektų statyba, ruošiami specialistai (mane taip pat pakvietė iš Kauno), rengiama techninė dokumentacija. Pirmojo gamybos cecho paleidimui buvo laiku pasiruošta, cechas aprūpintas visais energetiniais ištekliais, gerai suformuoti padaliniai užtikrino sėkmingą cecho paleidimą ir eksploataciją. Tai didelis Donato kaip specialisto nuopelnas. Donatas buvo komunikabilus, draugiškas, sąmojingas, tolerantiškas kitų nuomonei, demokratiškas ir teisingas

pavaldiniams, atviraširdis kolegoms. Už gerą ir produktyvų darbą jam buvo suteiktas Lietuvos nusipelnusio inžinieriaus vardas. Pakviestas dirbti į Lietuvos energetikos sistemą buvo trumpai išėjęs iš „Azoto“, tačiau vėl grįžo ir užėmė direktoriaus pavaduotojo kapitalinei statybai pareigas, kurias ėjo iki 1993 metų pabaigos.

S.Kytra, A.Urbšas, J.Vaitkuskas, A.Laužadis.

Vitolis Usoris

Aš – Kavarsko vidurinės mokyklos pirmos laidos abiturientas, kaimo vaikas. Tais laikais KPI provincijos abiturientams organizuodavo papildomus kursus prieš stojamuosius egzaminus. Tuo pasinaudojęs susipažinau su būsimais dėstytojais ir kolegomis, Kauno miestu, pasirengiau ir išlaikiau egzaminus, tapau studentu.

Baigdamas pirmą kursą suklupau aukštojoje matematikoje ir grėsė stipendijos praradimas. Teko perlaikyti. Tas antrasis susitikimas su gerb. dekanu praėjo gerai, tačiau išliko atmintyje visam gyvenimui. Gal būt todėl, kad po egzamino Ažuolyne stebėjau pilną saulės užtemimą. Po metų baigiant antrąjį kursą gerb. Matulionis gražindamas įskaitų knygelę su įrašytu “labai gerai” prisiminė, kad prieš metus „kažkas buvo su matematika“...

Dar kartą “nukentėjau” dėl savo pavardės, kuri prasideda nuo “U”. Mūsų grupėje egzaminai žodžiu jei vieną kartą prasidėdavo nuo “A”, tai sekantį kartą – būtinai nuo “Z”. Moderniąją lauko teoriją tada gal pirmą kartą institute pradėjo mums dėstyti jaunas dėstytojas R. (*K.Rekevičius*), o prieš tai paegzaminavo pustuzinį studentų, kad suprastų mūsų žinių lygį, gi pavarytiesiems davė laiko pasilavinti ir pabandyti dar kartą. Išlaikiau, tačiau likimas lėmė, kad laukai, bangos ir bangolaidžiai manę lydi jau 50 metų. Bangos vis trumpėja, bangolaidžiai vis mažėja.

Pirmus du kursus mus mokė daug ko: spręsti matematikos uždavinius, per braižomąją geometriją ir techninę braižybą mokė skaityti brėžinius, braižyti, tai lavino vaizduotę, gaminome plaktukus, bandėm plieną...

Įdomesni mokslai prasidėjo nuo trečiojo kurso. Prisimenu puikias radiotechnikos katedros vedėjo doc. Jono Stanaičio paskaitas, savotiškus vieno aktoriaus spektaklius radiotechnikos pagrindų temomis. Puikūs lektoriai buvo ir gerb. Jodikaitis, Novodvorskis...

O energingiausiai mokslą apie siųstuvus į mūsų galvas kimšo gerb. N.J.Kunickis – tik jis sugebėdavo net ištisas 4 valandas išlaikyti auditorijos dėmesį.

Artėjo studijų pabaiga. Diplominiam darbui vadovavo dėst. Kunickis. Pagal straipsnį iš „Electronics“ žurnalo projektavau decimetrinių bangų siųstuvo galinį kaskadą. Anais laikais nebuvo rekomendacijų projektų rengimo klausimais, ir mes naudojomes pirmtakų apgintais ir gerai įvertintais projektais. Man kliuvo Jono Šatkaus darbas.

Skirstant jaunos specialistus pasirinkau Elektrografijos institutą Vilniuje, nes tai buvo vienintelis žadėjęs kambarį darbdavys. Vėliau pasirodė, kad kambarys buvo įrašytas tik kaip masalas, norint gauti jiems reikalingą specialistą. Išaiškėjus apgavystei kreipiausi į LŪT, o iš ten nusiuntė pasidairyti pas Denisovą – gamyklos direktorių ir Uftiužaninovą – OKB viršininką, nes tik jie aprūpino jaunimą bendrabučiais. Pirmojo apsilankymo metu klaidžiojant koridoriais atsitiktinai sutinku tada dar ne profesorių D. Eiduką kuris kategoriškai patarė: jokių būdu neik pas Denisovą, o spausk pas Uftiužaninovą. Parodė ir keilią. OKB viršininkas neturėjo (???) sekretorės. Užeinu į kabinetą ir randu malonų seną žmogų, kuris pasisodino mane ir ėmė klausinėti apie mokslus, diplominį darbą. Kai sužino apie UTB siųstuvą, sutinka priimti į Trečią skyrių. Grįžtu į LŪT, kur man ant naujo blanko perrašė paskyrimą. Taip aš 1958 m. rugpjūčio 1 dieną kartu su beveik puse mūsų grupės kolegų pradėjau dirbti Vilniuje, apsigyvenau bendrabučio kambaryje kartu su mokslo draugais Algirdu (*A. Bingelis*), Juozu (*J. Rapalis*) ir Rimu (*R. Strielčiūnas*). Mes gyvenome draugiškai: virdavome bendrą barščių puodą sekmadieniais, lankėm teatrus, filharmoniją, net mokėmės balinių šokių. Į mūsų kambarį vėliau buvo patalpintas ir penktasis.

Po metų Rimas grįžo į gimtąjį Kauną. Gamykla nenorėjo jo atleisti ir tik po ilgo tylaus streiko – porą savaitių jis nėjo į darbą – Rimas atleidžiamas „...už sąmoningą 21 dienos pravaikštą...“

Į OKB Trečiąjį skyrių mes pakliuvom triese: Antanukas Puodžiukynas, Gunaras Plėpis ir aš. Kiekvienas gavome po bangolaidinį mazgą, brėžinius iš Charkovo ir taip prasidėjo mūsų dalyvavimas bandomajame konstravimo darbe „Fliuger“. Po kelių mėnesių Antanukas grįžo į Kauną, Gunaras buvo pervestas konstruoti centimetrinių bangų standartinių signalų generatorius, o man teko ginti Fliugerio techninį projektą, gaminti ir bandyti prietaisų pavyzdžius, dalyvauti valstybinėje komisijoje. Čia ir tolimesniame darbe dirbau super aukštų dažnių (SAD) galios matavimuose – tai termistoriniai ir kalorimetriniai SAD keitikliai ir matuokliai.

Institute mes gerai išstudijavome radijo lempas, o pirmuosius tranzistorius pamatėme ir po vieną – kitą jų pirkome Leningrado “tolkučkėje”. Vilniuje dar vis konstravome lempinius prietaisus. Pirmas smūgis lempoms buvo draudimas naudoti kenotronus. Taip prasidėjo puslaidininkių era... Vėliau atsirado mikroschemos... Pasakiškai greit didėjo elementų ir atliekamų funkcijų skaičius mikroschemose. Prisi- gyvenome iki to, kad mažyčiame plastmasiniame apvalkalėlyje su pusšimčiu įvadų telpa puikus stiprintuvas su pluoštu įėjimų, analogi- nio signalo keitiklis į skaitmeninį, greitai veikiantis mikroprocesorius, krūva modernių sąsajų. Mūsų prietaisų elektroninė dalis tapo miniatiū- rine.

Eilę paskutinių metų pradėjau domėtis OKB ir gamyklos istori- ja. Prieš karą čia veikė gamykla “Elektrit”, kurios istorija smulkiai nu- šviesta lenkų istorikų ir patalpinta internete. Ten galima rasti net 1940 metais sukonstruotų radijo imtuvų nuotraukas. Na o manasis penkias- dešimtmetis šioje srityje dar laukia tyrėjų...

Su buvusiu dėstytoju V. Kalibatu

Albertas Valikonis

Gimiau 1935 metų vasario 10 dieną. Mamos pasakojimu buvo gražus žiemos sekmadienio vakaras.

Mano tėvai, seneliai, proseneliai – visi buvo žemdirbiai, senelis iš mamos pusės turėjo vėjinį malūną, kuris dar pokario laikais ilgai tebestovėjo prie pat pleto Kėdainiai – Panevėžys ir atkreipdavo visų pravažiuojančiųjų dėmesį. Mums, vaikams, tai buvo labai mįslinga ir paslaptinga vieta, buvo pasakojama, kad ten kar-

tais vaidendavosi. Tai mumyse žadino pagarbią baimę, o kartu ir didelį smalsumą. Prisimenu, galėdavau ištisas valandas žiūrėti, kaip girgždėdami ir braškėdami sukasi dideli mediniai dantyti ratai arba, iškišus pro langą galvą, stebėti pro pat nosį su tyliu švilpesiu praskriejančius didžiulius malūno sparnus.

Tėvai valdė apie 8 ha dirbamos žemės ir 5,5 ha miško. Nors tėvas buvo baigęs tik 2 caro mokyklos skyrius, bet buvo neblogai apsišvietęs, nemažai skaitė, turėjo gražų braižą, rašė be klaidų. Be manęs mūsų šeimoje buvo dar du jaunesni broliai. Mūsų sodyba buvo pačiame Ramygalos miestelio centre. Karo metu besitraukdami vokiečiai miestelio centrą labai subombardavo, visi mūsų trobesiai su juose buvusiais kukliais baldais ir rakandais sudegė iki pamatų. Ne gana to, frontui traukiant į vakarus, rusų kariai vieną naktį surado kaime krūmuose paslėptus du mūsų arklius ir juos nusivarė. Likome, kaip stovime, nebuvo kur gyventi, nebuvo lovos atsigulti, nebuvo stalo ir kėdės atsisėsti, pavalgyti. Sunku buvo išgyventi, tėvai nuo aušros iki sutemų dirbdavo laukuose, na o mums, vaikams, buvo netgi labai įdomu – aplinkui buvo pilna griuvėsių, po kuriuos buvo galima šmižinėti, visur rasdavome šovinių, granatų, netgi minų, mes juos ardydavome, sprogdindavome.

Mokyklą pradėjau lankyti, berods, 1941 metų rudenį. Pirmosiose klasėse rudenį iki šalčių ir pavasarį, žemei atšilus, į mokyklą eidavome basi. Visi berniukai iki 8 klasės privalėjo trumpai kirptis plaukus. Iki 4 klasės mus mokė mokytojas J.Grižas. Tai buvo ramus, stambaus sudėjimo vyriškis. Nežiūrit to, kad mes jo prisibijodavome,

vistiek laikas nuo laiko pasitaikydavo pamokos metu iškrėsti kokią nors išdaigą. Tada jis, pasidairęs po klasę, savo nuožiūra nustatydavo išdaigos kaltininką ir, pasukiojęs sulenktą pirštą jam apie smilkinį, trenkdavo sprigtą. Tas sprigtas būdavo toks galingas ir skaudus, kad net akyse žvaigždės pasipildavo. Tai visus paveikdavo labai raminančiai, bet kokios išdaigos kuriam laikui prisimiršdavo. Dideli pavojai mokinių tykodavo pertraukų metu. Bebėgiojant ir išdykaujant reikėdavo labai akylai saugotis mokyklos ūkvedžio. Pakliuvęs jam po ranka, gaudavai „peisų“, t. y. jis tau per pliką galvą brūkštelėdavo trintuku, o tai, kiek prisimenu, būdavo ne itin maloni procedūra.

Mokyti mokykloje sekėsi neblogai. Nuo 7 klasės beveik visą laiką buvau pirmuoju klasės mokiniu. Nesuprantu, kaip man tai pavykdavo, nes, kiek prisimenu, niekada nebuvo „zubryla“, tik visada stengdavausi kruopščiai atlikti užduotus namų darbus. Labiausiai mėgau ir geriausiai man sekėsi matematika, ypačiai algebra. Dažnai vasaros atostogų metu savo malonumui spręsdavau būsimų mokslo metų algebros uždavinius. Tvirtus matematikos pagrindus davė mokytojas Rimkevičius, kuris buvo ir didelis sporto entuziastas. Jo suorganizuoti ir jo vadovaujami savo jėgomis pradėjome statyti mokyklos stadioną, kuris vėliau tapo viso miestelio stadionu.

Mokyklą baigiau 1953 metais sidabro medaliu, tik to medalio kažkodėl negavau. Brandos atestatai mums irgi buvo įteikti ne iškilmingame susirinkime, kaip įprasta, o mokyklos raštinėje kiekvienam atskirai, skirtingu laiku. Iš viso, kiek prisimenu, atmosfera tiek mokykloje, tiek mūsų klasėje buvo slogi, visą laiką jautėsi kažkokia įtampa. Gana atkakliai mus vertė stoti į komjaunimą, tačiau pastangos buvo be rezultatų, visoje mokykloje tebuvo gal kokie 5 ar 6 komjaunuoliai, iš jų vienas mūsų klasėje. Mokantis 9 klasėje, buvo suimti keletas mokinių, tarp jų 2 iš mūsų klasės. Baigiant 10 klasę, 2 mūsų klasės mokiniai buvo pašalinti iš mokyklos, o 11 klasėje netekome dar 2 draugų, jie irgi buvo pašalinti. Be jokios priežasties, reikalaujant partijos ir komjaunimo rajono komitetams, siekiant įbauginti mokytojus ir mokinius. Atrodo, kad prie to bus prisidėjęs ir mūsų klasės draugas komjaunuolis, kuris turėjo tiek įžūlumo ir niekšybės, kad grasino mokytojams susidorojimu. Reikšdami savo tylų protestą prieš tokį valdžios siautėjimą, mes atsisakėme dalyvauti iškilmingame brandos atestatų įteikimo susirinkime ir neorganizavome išleistuvių vakaro.

Baigęs mokyklą, 1953 metais įstojau į Kauno Politechnikos instituto Elektrotechnikos fakultetą. Institute mokyti sekėsi neblogai,

stipendiją gaudavau visą laiką, tai reiškia, kad įskaitų knygelėje buvo tik geri ir labai geri pažymiai. Tarp kitko, pirmaisiais mokslo metais gavau padidintą stipendiją, buvau mokslo pirmūnas. Pirmame kurse, pavasarį, prieš pat sesiją iš kažkur susigriebiau dešiniojo plaučio pleuritą ir visą gegužės mėnesį, kada mano draugai laikė egzaminus, aš pragulėjau Kauno klinikinėje ligoninėje. Egzaminai man buvo nukelti į rudenį. Iki rugsėjo 15 dienos turėjau išlaikyti 8 egzaminus ir surinkti visas įskaitas, kurių neprisimenu kiek buvo. Teko tada gerokai pabėgioti ir paplušėti, begaudant dėstytojus. Prisimenu, vieną dieną laikiau tris egzaminus ir gavau 2 įskaitas. Šiandieną net pačiam sunku tuo patikėti. Vienas iš tų 3 egzaminų, pamenu, buvo matematika. Į visus bilieto klausimus atsakiau, bet nesugebėjau nurodyti funkcijų dalybos liekanos savybių, buvau pamiršęs. Matulionis jau ruošėsi rašyti man trejetą, bet kai parodžiau įskaitų knygelėje tą dieną jau išlaikytus 2 egzaminus ir prisipažinau, kad į matematikos egzaminą atėjau visai nesiruošęs, nes neturėjau tam laiko, jis gerokai nustebo ir leido pabandyti egzaminą pakartoti. Jo palankumą nulėmė dar ir tai, kad mano ir dar kažkieno (viso labo dviejų studentų iš viso kurso) paskutinis kontrolinis darbas iš diferencinių lygčių buvo įvertintas labai gerai. Susitikus rytojaus dieną jis man padavė tą patį bilietą ir, kada aš čia pat, visai nesiruošęs, išaiškinau jam tos nelemtos liekanos savybes, nedvejodamas įrašė man didelį ketvertą, apgailestaudamas, kad negali rašyti penketo, nes visgi egzaminas išlaikytas tik iš antro karto.

J. Peseckas, A. Gilys, A. Valikonis prešdiplominės praktikos metu

Ypatingai prisimintinų įvykių ir įspūdžių iš studijų dienų lyg ir nėra. Prisimenu, tada buvau gana lieknas ir, manau, neblogos išvaizdos jaunuolis, Svėriau 76 kg (dabar virš 100), ūgis buvo 183 cm (dabar tik 175), visą laiką labai norėdavosi valgyti, bet dažniausiai nebūdavo ko. Nebuvau aktyvus restoranų ar barų lankytojas, tam neturėjau nei lėšų, nei potraukio. Didžiąją laisvo nuo paskaitų laiko dalį užimdavo namų darbų, kursinių projektų darymas, ruošimasis seminarams. Buvau didelis teatro mėgėjas, nepraleisdavau nei vienos tiek muzikiniame, tiek dramos teatre statomos premjeros. Mėgdavau nueiti į sporto halę pažiūrėti krepšinio rungtynių. Labai man patikdavo, atsikėlus sekmdienio rytą, nueiti ir paslankioti po turgų. Niekas aš ten nepirkdavau, nebent kokių saulėgrąžų saują, bet pati turgaus dvasia mane nuiteikdavo kažkaip pakiliai, nuotaikingai. (Keista, bet dabar aš tiesiog negaliu pakęsti betikslinio slankiojimo tiek po parduotuves, tiek po tą patį turgų). Grojau Česlovo Šidlausko vadovaujamame instituto pučiamųjų orkestre, su kuriuo tekdavo dalyvauti įvairiuose renginiuose Kaune ir išvykose. Pamenu, vieną ankstyvą pavasarį buvome išvykę į kažkokią draugystės šventę pas Tartu universiteto studentus. Po koncerto, vaišių ir šokių vakaro anksti rytą dar su tamsa turėjome išvažiuoti namo, į Kauną. Taigi, visi apsnūdę susėdo į autobusą ir išvažiavo ir, tik nuvažiavus apie 200 km, kažkam kilo įtarimas, kad autobuse važiuoja ne visi. Pradėjo tikrinti, skaičiuoti, nustatė, kad trūksta manęs ir dar vieno. Sugrįžo ir rado mus bendrabutyje ramiausiai beknarkiančius. Taigi, šioks toks nuotykis.

Iš dėstomų dalykų institute man labiausiai patiko matematika (J. Matulionis), teorinė elektrotechnika (J. Zdanys), relinė apsauga ir automatika (J. Šalna). Šių dėstytojų paskaitos man visada patikdavo, jas noriai ir su malonumu lankydavau. Atskirai reikėtų prisiminti karinio parengimo užsiėmimus. Jiems būdavo skirta viena diena savaitėje, vykdavo jie karinio parengimo katedroje antruosiuose instituto rūmuose. Ta diena būdavo pati sunkiausia savaitėje. Pačios katedros patalpos turbūt buvo apkrėstos kažkokiomis miego bacilomis, nes tik įėjus į jas jau apimdavo nenugalimas snaudulys. Dauguma dėstytojų buvo nusenę pulkininkai, skaitydami savo paskaitas jie nepalaikė jokio kontakto su auditorija, būdavo taip nuobodu ir taip imdavo miegas, kad prisiminus net dabar sunku darosi. Kažkas, atrodo tai buvo A. Katinas (dabar Kargaudas), kartą įmigęs paskaitos metu išgriuvo iš suolo. Buvo vienas dėstytojas, neprisimenu kuris, pastebėjęs, kad dauguma jo auditorijos snaudžia, suskeldavo kokią nors riebę kareiviš-

ką anekdotą, taip kuriam laikui išblaškydavo miegus. Keista, tačiau ir toje katedroje buvo dėstytojas, kurio paskaitas visi klausydavo su didžiuliu susidomėjimu. Tai buvo majoras, vėliau papulkininkis Ševčenka, jis mums skaitė elektrotechnikos karinės ginkluotės priemonių kursą. Dar norėtusi iš tos katedros paminėti pulkininką Kačanovą, kuris buvo mūsų vadovas atliekant karinio parengimo praktiką Karaliaučiaus srityje Gorodkove. Mes, aprenkti eilinių kareivių uniformomis, labai didžiavomės prieš vietinius dalinio kareivius ir seržantus, kurie su nuostaba ir pavydu stebėdavo mus, susėdusius vakarais kur nors žolėje po medžiais aplink pulkininką, besišnekučiuojančius su juo, kartu rūkančius machorką.

Kalbant apie studijas, negalima nepaminti gamybinių praktikų. Atlikti pirmąją praktiką, baigus trečią studijų kursą, gavau vietą pirmojoje Leningrado valstybinėje elektrinėje (taip ji tada vadinosi). Elektrinė sena, statyta dar caro laikais, kūrenama anglimi, įrenginiai pasenę, bet mums viskas buvo nematyta, nepažįstama, labai įdomu. Buvome labai laimingi pirmą kartą gyvenime atsidūrę dideliame ir nuostabiame mieste su jo istorija, architektūra, muziejais, su nepakartojamomis baltosiomis naktimis, su įspūdingu ledonešiu Nevos upėje gegužės mėnesį. Mūsų grupė ten buvo gana didelė, kiek prisimenu A. Linartas, S. Šimakauskas, J. Peseckas, T. Sinkevičius, Č. Jocius, A. Nargėlas, A. Juška, aš, gal ir dar kas nors, nepamenu. Mūsų praktikos vadovu buvo dėstytojas A. Augustaitis. Gyvenome mes ten visi kartu su vadovu tokiam dideliame pusrūsyje, kuriame, kiek prisimenu, buvo labai daug žiurkių (pacų), kurios naktimis lėkdavo miegantiems per galvas, nunešdavo į savo urvus mūsų muilą, jeigu tik jį palikdavome nakčiai atviroje muilinėje. Dabar, žiūrint į kelias eilutėmis aukščiau surašytas pavardes, man jos atrodo gana solidžiai, tačiau tada mes, tikriausiai, buvome gana padykę ir gal šiek tiek chuliganai. Mat, gyvenimas šalia dėstytojo ir praktikos vadovo mus šiaip ar taip šiek tiek varžė, taigi mes nusprendėme, kad reikėtų jį išskeldinti į patogesnę būstą. Pradžioje keletą vakarų iki kokios 12 val. nakties su visomis emocijomis lošdavome kortomis vežimą, tačiau jis vistiek grįždavo nakvoti. Tada pabandėme vieną naktį lošti ištisai iki pat ryto, iki išėjimo į elektrinę. Kad būtų įspūdingiau, visą laiką leidome patefoną su viena ir ta pačia dainele, o kad lošimas nenutrūktų, buvo lošiama paiminomis, vienas iš komandos eidavo miegoti, o kitas, atsikėlęs, užimdavo jo vietą. Vargšas dėstytojas nieko mums nesakė, tik nuo tos nakties daugiau su mumis nebenakvojo.

Antrajai praktikai, užbaigus 4 kursą, kartu su A. Stirbiu ir R. Dargužiu prieš mūsų norą buvome palikti Kaune, Petrašiūnų elektrinėje. Mat, tą vasarą Vilniuje turėjo įvykti kažkokia respublikinė dainų šventė, taigi mums, kaip orkestro dalyviams, nevalia buvo išvykti iš Kauno, reikėjo ruošti tai šventei, lankyti repeticijas. Buvo bjauru ir pikta. Tiems, kurie praktiką atliko kituose miestuose, buvo mokami dienpinigiai, gi paliktiems Kaune – ne, o reikėjo važinėti į Petrašiūnus, važiavimui kasdien reikėdavo pakloti apie 30 kapeikų, maždaug tiek kainuodavo studento pietūs. Taigi vietoj pietų elektrinėje nemokamai prisipliurpdavome gazuoto vandens. Paskui padarėme atradimą, kad į tą praktiką galima ir nevažiuoti, svarbu laiku ir tinkamai užpildyti reikiamus popierius. Tuo savo atradimu gana sėkmingai vadovavomės beveik iki praktikos galo, kol vieną gražią dieną į elektrinę neatvyko pats praktikos vadovas ir mūsų katedros vedėjas L. Kaulakis pažiūrėti, kaip mums sekasi, ką mes išmokome. Tą dieną, suprantama, pasiaiškinti neteko, o vėliau mes sugalvojome kažkokią mažai įtikėtiną istoriją, pateisinančią mūsų nebuvimą elektrinėje. Manau, kad profesorius suprato, jog meluojame, tačiau jokių sankcijų nebuvo imtasi. O dainų šventėje taip ir neteko dalyvauti, kadangi tuo laiku mes buvome karinio parengimo praktikoje Gorodkove.

Trečiąją, priešdiplominę praktiką, atlikau Chramo hidroelektrinėje Gruzijoje. Važiavome mes į ten, berods, šešiese – A. Juška, A. Katinas (dabar Kargaudas), J. Pauliukaitis, M. Maščinskas, Č. Jocius ir aš, praktikos vadovas buvo dėst. J. Šalna. Iš šios praktikos parsivežėme daugybę įspūdžių, daug ką pamatėme pirmą kartą gyvenime. Pati Gruzija iki tol mums atrodė kaip tolima ir egzotiška šalis, kelias į ją vedė tik per Maskvą, kurioje iki tol nei vienas nebuvome buvęs. Tbilisis po pirmo įsėdimo į sausakimšą autobusą padovanojo siurprizą – buvo ištuštintos Česlovo kišenės. O po kurio laiko prie mūsų, bežioplinėjančių Tbilisio gatvėmis, prisistatė kažkoks „kaco“ ir maloniai pakvietė pritemus vakare užėiti pas jį į svečius, girdi, jis gyvena su drauge lietuvaitė iš Kauno, ji mus atpažino iš mūsų studentiškų kepurų ir labai norėtų su mumis susitikti ir lietuviškai pasikalbėti. Pakvietimas buvo labai netikėtas ir gerokai įtartinas, bent mums taip atrodė po Česlovo apšvarinimo. Visgi nutarėme, palikę pinigų ir dokumentus saugojimo kameroje, surizikuoti ir aplankyti savo tautietę. Pasirodo, ten begyvenanti armėnų šeima – tėvai, jų sūnus su žmona ir dviem vaikučiais bei mus pakvietęs jaunuolis su savo drauge kauniete. Buvome labai maloniai ir šiltai priimti, iki išnaktų vaišinami įvai-

riausiais valgiais ir skanėstais, keliant vyno taures buvo skelbiami tostai, kokių 7 metų mergytė labai gražiai mums padainavo armėniškų dainų ir pašoko. Su tautiete lietuviškai pašnekėti praktiškai taip ir neteko, nes bendrauti su visais reikėjo rusų kalba. Kada jau buvome gerokai kauštelėję, mus išprovokavo padainuoti kokią nors lietuvišką dainą. Man net dabar ausys rausta iš gėdos, kai prisimenu, kaip tai skambėjo po tikrai gražaus mažos mergytės pasirodymo. Taigi, kupini įvairiausių įspūdžių, rytojaus dieną šiaip taip nusigavome į savo paskirties vietą. Gyvenvietė nyki, keli namai kalnuose, pati elektrinė derivacinė, neprisimenu, kokia jos galia ir kokia vandens patvanka, statyta, rodos, švedų, tuoj po karo. Įspūdį paliko tai, kad ten veikė telemechanikos ryšys su valdymo centru Tbilisyje. Praleidome mes toje skylėje apie du mėnesius, buvo klaikiai nuobodu. Laimei, kartu su mumis ten praktikavosi keletas studentų iš Tbilisio, tarp jų 2 merginos. Taigi, menkiausiai progai pasitaikius, kartu su jais rengdavome įvairiausių pasisėdėjimus, jie įpratino mus su kiekvienu vyno taurės pakėlimu skelbti tostus, kas pradžioje atrodė labai nepatogu, o paskui patiko. Nemažai vyno buvo išgerta. Tik, prisimenu, valgyti nebuvo ko, parduotuvėje buvo tik konservuotos marinuotų burokėlių salotos ir duona. Taip ir gyvenom. Nors buvo žiema, sausio – vasario mėnesiai, bet saulėtomis dienomis būdavo pakankamai šilta. Ignoruodami elektrinės vadovybės įspėjimus ir draudimus, tokiomis dienomis surizikuodavome išvykti į kalnus. Nuo tada manyje pradėjo kirbėti slapta ir nedrąši svajonė kada nors nusigauti į aukštikalnes, išbandyti tikrus kalnus.

1958 metais institutą baigiau, gavau paskyrimą dirbti į Panevėžio Statybos – montavimo kontorą. Berods, į ten iš mūsų laidos važiauvome trise – aš, Juozas Pauliukaitis ir Zigmas Gelumbauskas. Jie statė 10 ir 35 kV linijas, man gi buvo pavesta statyti 35/10 kV pastotes. Nedaug aš jų pastačiau, tiktai dvi – Joniškioje ir Linkuvoje, kadangi neilgai ten tedirbau, tik 5 mėnesius. Mat, dar studentu būdamas, Ramygaloje nusižiūrėjau vieną panelę, su kuria, tik pradėjus dirbti, susituokėme. Ji gyveno Ramygaloje, o aš Linkuvoj. Pagal tuo laiku galiojusią tvarką aš, kaip jaunas specialistas, turėjau teisę reikalauti iš darbdavio, kad jis aprūpintų mane gyvenamuoju plotu, tačiau jie neturėjo tokių galimybių. Taigi aš kiekvieną savaitgalį lėkdavau iš Joniškio, paskui iš Linkuvos pas savo jauną žmoną. Aišku, kad ilgai tęstis tai negalėjo. Vieną gražią dieną išsirengiau ir nuvažiauvau į Vilnių pas Vyr. Energetikos ir Elektrifikavimo valdybos vyriausiąjį inžinierių A. Stumbrą, iš-

dėsčiau jam savo problemas ir paprašiau, kad duotų sutikimą nutraukti paskyrimą 2 metus atidirbti Energetinėje sistemoje. Mat buvau susitaręs su Vilniaus Skaičiavimo mašinų gamykla, kad, gavęs iš Energetinės sistemos tokį atleidimą, būsiu priimtas į Skaičiavimo mašinų gamyklą ir pasiūstas į 2 metų perkvalifikavimo kursus Maskvoje. Vietoj atleidimo man buvo pasiūlytas darbas Rekyvos elektrinėje, nemokamai suteikiant kambarį viešbutyje. Sutikau.

Tokiu būdu 1959 metu vasario viduryje su savo jauna žmona atsidūrėme Rekyvoje. Ten pradžioje dirbau techniniame skyriuje vyresniuju inžinieriumi, vėliau elektros laboratorijos viršininku.

Tuo metu buvo pradėta kalbėti apie numatomą Lietuvoje statyti sunkiai įsivaizduojamos galios – 1200 MW elektrinę, vėliau pavadintą Lietuvos vardu ir išplėstą iki 1800 MW. Nedvejodamas pasiryžau ten važiuoti. Šiek tiek pastangų ir tikslas pasiektas. 1962 05 03 pradėjau ten dirbti elektros laboratorijos viršininku. Jokios laboratorijos, aišku, tuo metu nebuvo, pačios elektrinės nebuvo, tik keletas stulpų ir milžiniškų kranų strėlės didžiulėje dauboje stūksojo. Atvažiavęs ten jau radau bedirbančius elektrinės statybos valdyboje Mindaugą Maščinską, Antaną Liepinį, Anzelmą Stirbį.

Nelengvi buvo pirmieji metai. Ta vasara buvo neįtikėtinai lietinga, visur neišbrendamas purvas, rudenį ir žiemą nešildomos gamybinės ir buitinės patalpos. Tačiau visi tada buvome jauni, entuziazmas ir energija tiesiog tryško, viskas buvo nauja, nematyta ir labai įdomu. Nežiūrėjome į laikrodį, neskaičiavome darbo valandų, žiūrėjome tik į kalendorių ir skaičiavome, kiek dienų liko iki Naujųjų metų – iki to laiko turėjome paleisti ir įjungti į tinklą pirmąją elektrinės bloką. Ir ką gi, tai, kas atrodė sunkiai įsivaizduojama ir nerealu, įvyko. Pirmasis blokas buvo sinchronizuotas 1962 metų gruodžio 30 dieną.

Nelengva buvo dar ir ta prasme, kad trūko tiek profesinio, tiek ir organizavimo patyrimo. Elektros laboratoriją teko pradėti nuo nulio, reikėjo sukurti jos struktūrą, parinkti ir paruošti personalą. Dabar tai atrodo paprasta, yra normos, reglamentai, metodiniai nurodymai ir kt., profesinio orientavimo mokyklos ruošia darbininkus. Tada gi beveik viską teko sugalvoti patiems, darbininkus reikėjo išsiugdyti iš vos vidurinę mokyklą baigusių arba ir visai nebaigusių mokyklos aplinkinių kaimų jaunuolių. Taip pamažu susiformavo personalas, nusistovėjo tradicijos ir darbo stilius.

1983 metais buvau paskirtas elektros įrenginių remonto baro viršininku. Baras buvo labai apleistas, personalas išsikrėęs, sunkiai val-

domas. Teko imtis griežtų ir radikalių priemonių. Padėtis pamažu tapo valdoma. Tuo metu prasidėjo Gorbačiovo „perestrojka“, kažkas sugalvojo, kad kolektyvų vadovus turi išsirinkti patys kolektyvai. Tai va, mano kolektyvas nežymia balsų dauguma manęs savo viršininku nepatvirtino. Neprisimenu, kaip tai atsitiko, tačiau savo pareigose išlikau ir dirbau iki 1998 metų vasario.

1998 metų vasario mėnesį kartu su žmona išvykome į Kolumbiją. Ten dirbau ant Sinú upės statomos Urrá hidroelektrinės elektros įrenginių montavimo techniniu prižiūrėtoju. Išvažiuojant buvau nuveiktas, kad vykstu į gana atsilikusį, tamsų ir skurdų kraštą, kad ten bus labai reikalingos mano žinios ir gamybinė patirtis. Gyvendamas ten ir dirbdamas įsitikinau, kad tokia nuomonė buvo labai klaidinga, kadangi technika, elektros įrenginiai ten buvo žymiai pranašesni už tuos, kuriuos palikau Lietuvos elektrinėje, vietinių montavimo organizacijų personalo kvalifikacija labai aukšta, darbo organizavimas tobulas, vietinė statybos ir įrenginių montavimo techninė priežiūra labai kruopšti ir puikiai organizuota. Taigi, mano, kaip techninio prižiūrėtojo, darbas nebuvo labai sunkus, atsakomybė irgi nelabai didelė. Tarybiniais reikalais teko nemažai pavažinėti po įvairius Kolumbijos miestus, o kiekvieno mėnesio paskutinę savaitę važiuodavome prie Karibų jūros ir ją praleisdavome kokiame nors kurorte. Jūra nuo mūsų hidroelektrinės buvo, palyginti, netoli, apie 250 km. Pragyvenome mes ten beveik dvejus metus, grįžau namo 2000 metų išvakarėse.

Grįžęs pusantrų metų dar padirbėjau Lietuvos elektrinėje. 2001 m. rugpjūtį mane prikalbino pereiti dirbti į „Lietuvos energiją“. Mat, buvo numatyta pradėti Lietuvos elektrinės 330 kV skirstyklos, kuri tuo laiku buvo perduota į AB „Lietuvos energija“ balansą, rekonstrukciją ir jie norėjo turėti ten savo žmogų. Abejojau, ar teisingai elgiuosi, nes įtariau, kad užbaigus rekonstrukciją gali būti pasiūlyta išeiti į užtarnautą poilsį. Man buvo tvirtai pažadėta, kad po rekonstrukcijos būsiu paliktas tose pačiose pareigose skirstyklos eksploatacijai. Rekonstrukciją baigėme 2005 metais, darbe likau. Tačiau 2008m. spalį, pačią pirmą dieną grįžus po atostogų, man pranešė, kad reikia rašyti prašymą atleidžiamam iš darbo, mat LEO nori taupyti, kaupti lėšas naujos atominės elektrinės statybai. Taigi, dabar jau esu tikras pensininkas, atlyginimą mokėti man nebereikia, galima būtų jį kaupti naujos atominės elektrinės statybai, tik, va, sklinda paskalos, kad tos elektrinės lyg ir nebebus, kad mano ir kitų panašių į mane atlyginimus surija tas LEO, nes jis nepasotinamai ėdrus, jo vadovai, nebodami nei Dievo, nei Lie-

tuvos žmonių pasmerkimo bei rūstybės, pasiskyrė sau begėdiškai dides algas.

Tokia tai mano darbinė biografija. Tačiau be pagrindinio darbo dirbau dar ir antraeilį. Maždaug 1968–80 metais Elektrėnuose veikė Kauno Politechnikos instituto ir Kauno Politechnikumo vakariniai fakultetai. Daugelį metų ten aš dėčiau relinės apsaugos ir automatikos, elektros sistemų bei pereinamųjų procesų kursus, praktiniams darbams organizavau politechnikumo elektrotechnikos laboratoriją. Kiek prisimenu, studentams mano paskaitos, atrodo, būdavo įdomios, jie noriai jas lankydavo. Na, o man pačiam irgi būdavo įdomu ruošti užsiėmimams ir juos vesti, be to, keletas papildomų rublių prie atlyginimo tais laikais labai praversdavo. O atlyginimas tais laikais susidėjo iš algos ir taip vadinamų premijų, kurios sudarė 60% nuo pagrindinės algos. Tas premijas elektrinės administracija galėjo mokėti, galėjo sumažinti arba visai nubraukti. Tai būdavo baisu. Kada gyvenama nuo algos iki algos, kada skaičiuojamas kiekvienas rublis, daugiau kaip pusės atlyginimo netekimas prilygdavo katastrofai, šeima likdavo be pragyvenimo šaltinio. O tai atsitikdavo ne taip jau retai. Kartą, nebegalėdamas pakęsti aiškos neteisybės, kada už sutrikimą, įvykusį ne dėl mano kaltės, man buvo pilnai nubraukta premija, kreipiausi į darbo ginčų komisiją. Ji nustatė, kad dėl įrenginių darbo sutrikimo kalti visai kiti. Premija man buvo paskirta ir išmokėta. Tačiau ilgą laiką po to aš jos negaudavau ištisai, buvo keršijama už nenuolankumą ir pasipriešinimą vadovybės sprendimams.

Ne itin maloniai prisimenu atmosferą elektrinėje, kuri mane lydėjo maždaug iki 1980 metų. Užėmiau aš, visgi, šio tokio viršininko pareigas, o nebuvo partijos nariu. Iš mano pusės tai buvo įžūlus akibrokštas. Ir dar, aš reikalavau laboratorijos techninę dokumentaciją tvarkyti lietuvių kalba, tarnybinius raštus rašydavau lietuviškai, susirinkimuose kalbėdavau lietuviškai, tuo tarpu elektrinėje buvo naudojama tik rusų kalba. Ne kartą man buvo pasiūlyta susiprasti ir persiorientuoti. Vėliau pasklido kalbos, kad aš buvau kažkokios vidurinėje mokykloje veikusios pagrindinės organizacijos narys, kad yra kažkokių neaiškumų dėl mano tėvų šeimos. Elektrinės direktorius keletą kartų man tiesiai pasakė, kad man bent kiek pakilti tarnybinėje karjeroje nėra jokios perspektyvos, kad esu priėjęs „tupiką“. Neatsiklausus mano nuomonės, į laboratoriją dirbti buvo paskirtas itin aršiai komunistiškai nusiteikęs inžinierius rusas, daugelį metų pragyvenęs Lietuvoje, tačiau taip ir nepramokęs kalbėti lietuviškai. Buvo akivaizdu,

kad ruošiamasi susidoroti su manim, kad greitai neteksiu arba darbo, arba pareigų. Reikėjo kažką daryti. Stojau į partiją, tačiau, negirdėtas atsitikimas, rajono komitetas manęs nepatvirtino. Mat, ten dirbo toks S.Tichomirovas, buvęs komjaunimo Ramygalos rajono komiteto instruktorius, su kuriuo, dar mokantis vidurinėje mokykloje, sėdint prie naminio alaus uzbono, teko gerokai susiginčyti kai kuriais pasaulėžiūros klausimais. Tada man tapo aišku, iš kur tos paskalos apie mano praeitį.

Vėliau į partiją aš visgi įstojau. Ir dėl to nesigailiu. Nebeliko įtampos, atsirado galimybė drąsiau išsakyti savo nuomonę įvairiais klausimais, ypatingai Sąjūdžio laikais. Dėl mano pasisakymo Sąjūdžio Elektrėnų skyriaus steigiamajame susirinkime buvo sukviestas partijos elektrinės biuro posėdis, kuriame mėginta mane įbauginti, nutildyti, anksčiau, girdi, už tokį pasisakymą būtų šalinama iš darbo, dabar gi tenka pasitenkinti tik pagraudėniu. Manau, kad esu šiek tiek prisidėjęs paspartinant visokių leninų portretų ir kitokių neskoningų teplionių išnykimą iš Elektrėnų ir elektrinės. Tuomet tuo ideologinės propagandos šlamštu buvo nukabinėti visi Elektrėnų pastatai ir pati elektrinė. Kažkas, matyt bendros tendencijos veikiamas, Lenino šimtmečio proga net tualete ant sienos pieštuku buvo parašęs „šis šikimas neeilinis, šimtmetis lenininis“.

Taigi, beveik visą savo sąmoningą gyvenimą pragyvenau Elektrėnuose. Ką gi aš čia veikdavau sugrįžęs namo po darbo? Man atrodo, žmogaus gyvenimo būdą formuoja aplinka, kurioje jis gyvena, kolektyvas, kuriame jis dirba. Neperdėsiu sakydamas, kad beveik visi elektrinės darbuotojai, gerokai prieš įsižiebian bent menkai vilties kibirkštėlei kada nors įsigyti automobilį, pradėjo statyti garažus. Paskui atsirado kolektyviniai sodai, prasidėjo namelių juose statyba. Dar vėliau – individualių sodybų kūrimasis, gyvenamųjų namų statyba. Kas turėjo lėšų, samdėsi meistrus, kas neišgalėjo – viską darė savo rankomis. Iš bendro fono neišsiskyrčiau ir aš. Pasistačiau garažą, namą kolektyviniame sode, gyvenamąjį namą sodyboje. Mėgstu meistrauti, daugumą darbų atlikau pats savo rankomis. Tai ir surydavo visą laisvą laiką. Tačiau tai nereiškia, kad be Elektrėnų nieko daugiau nemačiau. Kai buvau jaunesnis, atostogas dažnai leisdavau turistinėse kelionėse, su šeima važiuodavome poilsiauti prie jūros. Esu pabuvojęs daugelyje Europos šalių, Šri Lankoje, Indijoje ir Tailande, Kamčiatkoje, Vidurinės Azijos respublikose, Kaukaze ir Kryme, teko lankytis Ekvadore, pagyventi Kolumbijoje. Nemėgstu ilgo gulėjimo prie jūros, po 3

dienų mane apima baisus nuobodulys, pradėdau niršti, reikalauti važiuoti namo. Dėl to dažnai kildavo nesutarimai šeimoje. Daugelį kartų esu važiavęs paslidinėti į Kaukazo, Chibinų, Tatrų, Alpių kalnus. Vienu metu buvau rimtai susirgęs kalnų liga – eilę metų užsiiminėjau alpinizmu ir kalnų turizmu. Sunku buvo, mano svoris tam per didelis, be to ir amžius jau buvo solidokas, tačiau tą kalnuose praleistą laiką aš prisimenu kaip patį maloniausią ir šviesiausią, o tam pašvęstas atostogas laikau pačiomis turiningiausiomis ir prasmingiausiomis iš visų kada nors turėtų. Tai gali suprasti tik tas, kas pats yra tai patyręs, kas bent keletą parų yra praleidęs aukštikalnėse, kur nėra laikraščių, radijo, telefono, kur spengianti tylą ir 100 ar daugiau kilometrų aplinkui stūksančios snieguotos kalnų viršūnės.

Šio leidinio sumanytojai ir organizatoriai pageidavo, kad būtų pasidalinta įspūdžiais iš kurso draugų susitikimo, įvykusio Kaune pernai birželio 14 d. Aš jo labai laukiau, galvojau, įdomu ir malonu bus po ilgo nesimatymo susitikti senus draugus. Tačiau turiu prisipažinti, kad jaučiausi jame nejaukiai, lauktų įspūdžių nepatyrė. Mat, daugumos iš pramonininkų ir radistų nebuvau matęs, turbūt, nuo pat instituto baigimo laikų ir paprasčiausiai jų nepažinau. Koks gi gali būti įdomumas pašnekėti su žmogumi, o paskui klausti kaimyno – gal žinai su kuo aš čia dabar kalbėjau? Vilniečiai,

kauniečiai, jie be abejo tarpusavyje susitinka, palaiko ryšius, o aš esu visiškai provincialas, visą gyvenimą pralindėjau Elektrėnuose, susitinkame kartais čia tik su Antanu Liepiniu kur nors parduotuvėje atėję apsipirkti, mat, jis irgi toks pat užsibuvęs elektrėniškis. Girdėjau, kurį laiką Elektrėnuose gyveno Gečiauskas iš radistų grupės, tačiau niekada nebuvau jo sutikęs, Antanas, atrodo, irgi ne. Senai, labai senai buvo pas mane atvažiavęs Donatas Budreika iš Jonavos, jam reikėjo kažkokių relių, kurių jis niekur negalėjo gauti. Ne kartą elektrinėje teko bendrauti su Stasiu Kytra, jis atvažiuodavo daryti kažkokį išradimą. Na, dar elektrinėje dirbo Olegas Solodovnikovas. Tai ir visi ne elektros

stočių specialybės kursiojai, su kuriais teko bendrauti. Su daugeliu stotininkų kontaktai buvo tampresni. Su vienais teko kartu dirbti arba bendrauti darbo reikalais, tai – Juozas Pauliukaitis, Zigmas Gelumbauskas, Antanas Liepinis, Mindaugas Maščinskas, Anzelmas Stirbys, Linas Baranauskas, Romas Laukaitis, Dalius Jurkūnas, gal dar kas nors. Su kitais teko palaikyti asmeninius kontaktus arba šiaip dažniau susitikti, tai – Albertas Nargėlas, Antanas Juška, Česlovas Jocius, Jurgis Peseckas, Antanas Gilys ir kt. Kai prisimeni ir suvoki, kad daugelio iš jų jau niekada nesutiksi, neišgirsi jų balso, apima kažkoks nerimas. Visgi susitikimas buvo geras, susitikti reikėjo. Tai kas, kad mes vienas kito nepažinome susitikę, bet, šiaip ar taip, penkerius metus mes kartu zulinome kelnes į tą patį suolą, gyvenome tais pačiais rūpesčiais, taigi, mano neatpažintas pašnekovas yra dalis mano gyvenimo, jis man brangus ir man džiugu vėl būti kartu su juo. Manau, kad kol nevėlu, reikėtų dažniau susitikti, nebūtinai laukti dar sekančių 50 metų ir nebūtinai susitikimas turėtų būti toks grandiozinis, galima būtų susitikti ir mažesnėmis grupėmis.

Gyvename dabar dviese su žmona savo namuose Elektrėnuose. Netoliese gyvena vyresnioji dukra, kita įsikūrusi Kaune. Retkarčiais ji su šeima atvažiuoja mūsų aplankyti, tai kuriam laikui praskaidrina šiaip jau niūroką pensininkų gyvenimą. Pasijunti, kad tu dar kažkam lyg ir reikalingas, kažkas dar prisimena tave. Iš viso, manau, tam, kad žmogus nesijaustų nelaimingas, kad gyvenime matytų bent kokią prasmę, reikia, kad jis būtų kam nors reikalingas arba bent turėtų tokią iliuziją.

Perskaičiau, ką gi aš čia tiek daug prirašiau apie save ir nustebau – atrodo, kad beveik patrauklus vyrukas esu. Bet kaip gi čia gaunasi, kodėl tada žmona man vos ne kas dieną išmetinėja, kad aš ir šioks, ir toks, kad mano kulnai lyg tai atgal atsukti ir pan.? Turbūt, kad kažkas čia ne visai taip, kaip parašyta, kad yra manyje nemažai bjaurasties, kad ir tas mano gyvenimo kelias nebuvo labai tiesus ir lygus, pasitaikė jame ir vingių, ir duobių. Reikėtų apie visą tai irgi parašyti, bet labai jau man įgriso tas rašymas, o be to, tai užimtų žymiai daugiau vietos, negu čia jau prirašyta. Geriau jau aš apie tai nutylėsiu. O jeigu kas labai nori ir apie tai žino, tai tegul ir parašo. O, galų gale, argi kam nors visa tai įdomu?

Antanas Žilius

Auksinės vestuvės „Šilelio“ gimtinėje

Lietuviškas televizorius „Šilelis“ – aštuntojo dešimtmečio gerovės ženklas. Jo kūrėjas ir dabar su nostalgija prisimena tuos laikus.

Kulautuvoje gyvenančio inžinieriaus radiotechniko Antano Žiliaus namuose dabar puikuoja modernus japonų gamybos televizorius „Philips“. 74 metų vyrui

ypač patinka žiūrėti laidas apie keliones, gamtą, technikos naujienas.

Kartais ponas Antanas iš sandėliuko išsitraukia nedidelio ekrano neišvaizdų „Šilelį“. Nuvalęs dulkes, jį įsijungia. Dėl įdomumo. Senutėlis televizorius dar veikia, ir vyras pažiūri žinias arba koncertą. Kartais išsineša „Šilelį“ į sodą ir, pasistatęs ant lauko stalelio, mėgaujasi rodomu vaizdu.

Inžinierius A. Žilius – „Šilelio“, sukonstruoto tuometinėje Kauno radijo gamykloje, krikštatėvis ir kūrėjas.

„Anūkas Ažuolas, kaip ir aš mėgstantis techniką, vis prašo atiduoti „Šilelį“ jo eksperimentams. Negaliu, tegul dar pastovi. Žiūrėdamas į nešiojamąjį televizorių, prisimenu, kaip jį konstravome. Tai buvo patys kūrybingiausi mano gyvenimo metai“, – apie vertingą eksponatą tapusį daiktą pasakojo „Šilelio“ kūrėjas.

Žmona Albina, klausydama vyro pasakojimo, atlaidžiai šypso. Ji, šalia savo Antano esanti 50 metų, gerai žino šio pirmojo Lietuvoje mažagabaričio televizoriaus kūrimo ištakas. „Antanas buvo visiškai pasinėręs į konstruktoriaus darbą Radijo gamykloje. Gyveno mintimi kuo greičiau su bendraminčiais sukurti „Šilelį“. Džiaugėsi, kai pirmieji bandymai buvo sėkmingi“, – prisiminimais dalijosi A. Žilienė.

Bandė šalčiu ir vandeniui

Kuriant mažagabaritinį nešiojamąjį televizorių, iš Žemaitijos kilusiam specialistui buvo patikėtos konstruktorių grupės vadovo pareigos. Prieš tai kūrybingam inžinieriui teko išlieti nemažai prakaito

kuriant magnetolas „Neringa“ ir „Vaiva“. Šie gaminiai taip pat buvo populiarūs.

Mažagabaritinio televizoriaus kūrėjai nusprendė, kad Lietuvą geriausiai reprezentuos „Šilelio“ vardas. „Dirbo apie trisdešimt žmonių komanda, o visa atsakomybė teko man. Kol „Šilelis“ buvo pradėtas gaminti, teko nueiti kryžiaus kelius“, – mintimis į aštuntąjį dešimtmetį nuklysta A. Žilius. Kartu su bendraminčiais prie brėžinių buvęs grupės vadovas triūsė ketverius metus – „Šilelis“ pradėtas gaminti 1973–iaisiais.

Pirmieji gaminio pavyzdžiai buvo išbandomi Maskvoje, tuometiniame Sąjunginiame moksliniame–techniniame televizijos institute. Kauniečiams tekdavo atlaikyti gausybę „centro“ atakų. Griežtai cenzūrai reikėjo įrodyti, kad „Šileliai“ pakenčia klimato svyravimus, yra atsparūs šalčiui, vandeniui. Į giminingą Leningrado institutą kauniečiai vykdavo patikslinti akustinių parametrų patikimumo. Bandymai tęsdavosi ne vieną savaitę.

„Junostj“ veikė iki Trakų

„Iš mokslinių institutų ir giminingų įmonių suvažiavusi komisija narstė mus po kaulelį. Atsilaikėme, pataisos buvo neesminės“, – prisiminimais dalijosi „Šilelio“ kūrėjas. Pagaminus pirmuosius „Šilelius“, bandymų ciklas kartodavosi: mėnesiai sąjunginiuose mokslo ir pramonės centruose tapdavo kantrybės išbandymu. Tik tada komisija pritarė, kad būtų pradėta masinė lietuviškų televizoriukų gamyba.

Kaune, įmonėje „Banga“ pagamintus mažylius daugiausia eksportuodavo į socialistines šalis, taip pat į Angliją. Jie ypač populiariūs buvo Rusijoje. Šioje šalyje „Šilelio“ vardas iki šiol prisimenamas. Prieš keletą metų Rusijoje vykusioje apklausoje teirautasi, kokius Lietuvos gamintojų prekės ženklus geriausiai prisimena rusai. „Šilelis“ pateko tarp žinomiausiųjų.

Savo „Šileliais“ kauniečiai sudarė didžiausią konkurenciją Maskvos „Rubino“ gamyklai, gaminusiai analogiškus televizorius „Junostj“. „Maskviečiai nuolat mums kaišiodavo pagalius į ratus. Jų televizorių ekranai buvo didesni, bet mūsų techninės charakteristikos geresnės“, – neslepia pasididžiavimo prityręs specialistas. Sąjunginę komisiją po Lietuvą lydėję kauniečiai atliko bandymus su „Šileliu“ ir „Junostj“. Lietuvių konkurentų gaminyje nustojo veikti už Kauno, neprivažiavus Trakų.

Darbe užuojautos nesulaukė

Radijo gamyklos valdžia už pastangas kūrybingam specialistui suteikė galimybę nusipirkti „Moskvičių“, vėliau – „Žigulius“. Tačiau geresnių gyvenimo sąlygų dirbdamas A. Žilius taip ir nesulaukė. Buityje atsitikus nelaimei, vyras stipriai apdegė. Ne vieną mėnesį praleido ligoninėje, daugiau kaip metus buvo nedarbingas. Skaudu buvo, kai iš savo viršininkų sulaukė siūlymo pasiieškoti lengvesnio darbo.

Iš „Banga“ tapusios Radijo gamyklos, kur paskutiniaisiais metais dirbo laboratorijos vadovu, vyras išėjo būdamas 46 metų. Buvę viršininkai vėliau neužmiršo skirti talono, už kurį ir įsigijo naują spalvoto vaizdo „Šilelį“. Jį A. Žilius padovanojo sūnui.

„Išvažiavome į vyro gimtinę Žemaitijoje, auginame daržoves. Reikėjo kažkaip verstis, ant kojų pastatyti vaikus. Užsidirbę pinigų grįžome į Kulautuvą, kur prabėgo mano vaikystė ir jaunystė. Čia, įsikūrę krikšto tėvų dovanotoje sodyboje, gyvename iki šiol. Mūsų pomėgiu ir šiokių tokių verslu tapo gėlių, dekoratyvinių augalų auginimas“, – pasakojo „Šilelio“ kūrėjo žmona.

Parveždavo egzotiškų vaisių

A. Žilienė neslepia, kad nuolatinės vyro komandiruotės būdavo didelis išbandymams namiškiams. Šeimos galvai dažnai tekdavo minti sąjunginių įmonių ir mokslo centrų duris, važinėti po parodas Tarybų Sąjungoje ir užsienyje. „Šilėlis“ tarp gausybės eksponatų atrodydavo kukliai, bet gėdos jo kūrėjams nedarė. Kai kuriose šalyse A. Žiliui ranką spaudė ir valstybių vadovai.

Žurnalistams lankantis jaukiuose Žilių namuose Kulautuvoje, šeimos galva atkimšo vyno butelį, iš vienos kelionės, kartu su tada egzotiškais vaisiais, atsivežtą prieš 30

metų. Nusistebėjus, kad taip ilgai jį išlaikė, ponas Antanas šypsodamasis sakė, kad vyną saugojo labai svarbiai progai. Per Žolinę jiedu su žmona Albina šventė savo auksines vestuves.

„Įprasminti penkiasdešimt bendro gyvenimo metų ir sulaukti palaiminimo labai norėjome Prisikėlimo bažnyčioje. Pastate, kur sovietmečiu buvo Radijo gamykla, teko išdirbti daugiau kaip dvidešimt metų. Dabar čia apsilankius suvirpa širdis. Smagu, kad istoriniam statiniui sugrąžinta šventovės misija“, – mintimis apie šventinius rūpesčius dalijosi A. Žilius.

*Aldona Kibirkštienė
„Kauno diena“, 2008 08 16*

Turinys

Ižanga.....	3
Susirinkimo atidarymo žodis.....	6
Česlovo Jociaus pranešimas apie 51/9 grupę.....	9
Almanto Laužadžio pranešimas apie 52/11 grupę.....	17
Edmundo Čepės pranešimas apie 53/7 grupę.....	31
Sauliaus Kuto pranešimas apie 51/8 grupę.....	35
Susirinkimas tęsiasi.....	41
Prie pietų stalo.....	45
Algirdas Bingelis.....	49
Edmundas Čepė.....	55
Gražvydas Jonas Gudynas.....	59
Malvina Jakavičiūtė – Korolkovienė.....	63
Česlovas Jocius.....	65
Antanas Juška.....	69
Donatas Kairys.....	73
Jakovas Kalamickas.....	75
Vanda Danutė Kalmantaitė – Kazlauskienė	80
Stasys Kytra.....	83
Leonas Kučinskas.....	85
Algimantas Kargaudas.....	88
Saulius Kutas.....	90
Almantas Laužadis	97
Antanas Liepinis.....	115
Petras – Bronius Liepuonis.....	119
Ichokas Meras.....	121
Adolfas Morėnas.....	127
Albertas Nargėlas.....	129
Rimantas Našliūnas.....	134
Juozapas Pauliukaitis.....	143
Vytautas Puodžiūnas.....	147
Juozas Rapalis.....	150
Tautvydas Sinkevičius.....	151
Jechošua Šochotas.....	163
Mindaugas Stasiulionis.....	166
Rimgaudas Strielčiūnas.....	168
Rimantas Tonkūnas.....	174

Algimantas Urbšas.....	178
Vitolis Usoris.....	182
Albertas Valikonis.....	185
Antanas Žilius.....	198

AKIMIRKA. 50 METŲ

*Redaktorius T. Sinkevičius
Maketavo G. Sinkevičius*